TRACTATVS DVO:

Vnus

DE SORTILEGIIS

D. PAVLI GRILLANDI CASTELLIONIS, IVRECONSVLTI FLORENTINI EXCELLENTISSIMI, ROmæ quondam causarum criminalium auditoris celeberrimi.

Alter

DE LAMIIS ET EXCELLENTIA

Iuris Vtriusque

D. IOANNIS FRANCISCI PONzinibij Florentini, summæ autoritatis viri, LL. Doctoris atque interpretis omnium longè præstantissimi.

OLIM QVIDEM IN LVCEM EDITI; nunc verò recogniti, & ab innumeris passim mendis vindicati: adiecto Indice locupletissimo.

M. D. XCII.

FRANCOFORTI AD MOENVM.

24244.17*
H 6253

HARVARD COLLEGE
APR 11 1891
LIBRARY.

Denny fund.

INDEX VERBORVM, RERVM ET MATERIARVM IN HIS TRACTATIBVS COMPREHENSARVM locupletißimus, in quo res ſingulari obſeruatione & notatu digniſſimas, ordine Alphabetico perfacilè lector inueniet.

G. Tractatum Grillandi, P. Ponzinibij: q. quæſtionem: n. numerum denotat.

A.

*A*Bortionis pocula dicuntur, quæ dantur alicui, vt edat fœtum immaturum. G. q. 6. n. 13. illa adminiſtrans punitur ſi ſumens inde moriatur. q. 12. n. 18. & q. 13. n. 1.

Abutens rebus ſacris in Sortilegijs, Sacrilegij Reus eſt. G. q. 16. n. 4.

Acheron Deus, in breuibus adijci ſolitum, an ſit verbum Diabolicum. G. q. 11. n. 24.

Adulteria, & cætera vitia quanquam occultißima Diabolus cognoſcit. G. q. 6. n. 5.

Aduocati debent in formandis poſitionibus eſſe cauti. G. q. 10. n. 11. an poßint pro bannito aduocare. P. n. 78.

AEgritudines, quæ rebus proueniunt naturalibus, ex contrarijs, hoc eſt, per res contrarias curari poſſunt. G. q. 2. n. 5. quas inferunt Malefici, non ex imaginibus, aut cæremonijs proueniunt, ſed ex mixturis, & rebus naturalibus applicatis. G. q. 6. n. 18.

Amare nemo cogitur inuitus. G. q. 3. n. 18.

Amatoria & venefica Sortilegia & in corpore & extra corpus fieri possunt. G.q.3.n.15.

Amatorij Sortilegij instrumenta. G.q.5.n.2. pœna.q. 11. n.6.q. 12.n.1.2.7.12.13.14.& 15.q.13.n.8.& 9.

Amatorium poculum causa occidendi infantem in vtero, & causa fornicationis ministrans, homicida est. G. q. 12. n.10. si ab aliquo propinetur, quæ in illo considerentur q ead.n.11.

Amor an verè oriatur ex Maleficijs Amatorijs, quæ fiunt ad Amorem prouocandum. G.q.3. n. 17. effectus illius an possint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas. ead. q. n. 24.

Angeli boni, & homines per Dei gratiam & fidem miracula facere possunt. G.q.7.n.15.

Angelorum nomina Hebraica ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio sanitatis. G.q.6.n.23.

Angelus bonus in corpore assumpto virtutem generatiuam non habet, malus autem habet. G. q. 7. n. 11. tam bonus quàm malus dicitur substantia quædam Spiritualis, intellectiua, mobilis & incorporea. ead.q.n.10.

Anima humana, corpus humanũ quo vult mouet. G.q.7 n 20. dicitur habitare in sanguine. q. 13. n. 3. & ratio legis. P. n.28.

Animus maximè in omnibus criminibus est attendendus. G q. 17.n.5.

Antecedens destructum censetur, si consequens destruatur. P. n.54.

Apostatarum duæ sunt species. G q 7.n.35.

Aras spolians Sacerdos causa doloris, qua afficiatur pœna. G.q. 11.n.17.

Arbiter quisq, rei suæ esse existimatur. G.q 7.n.21.

Argumentum de similibus ad similia est licitum. P. n. 51. ineficax

ficax censetur, quod instantiam seu retorquutionem patitur. n. *58 à separatis in Iure nullius est valoris.* n. *59.*

Arioli qui sint. G. q. 2. n. 7.

Ars nulla hominem Maleficiatum à Maleficio liberare potest. G. q. 2. n. 4.

Arte Magica sciri possunt quæ in locis distantibus seu remotis fiunt. G. q. 6. n. 8. hac arte imbutis reuelat Diabolus aliàs cognitu impossibilia. G. ead. q. n. 9. discens illam & docens pari puniuntur pœna. q. 11. n. 13. opera hac arte facta valdè sunt detestanda q. 12. n. 17.

Aruspices qui sint. G q. 2. n. 7.

Asina Balaam quomodo ipsum alloqui potuerit. G. q. 7. n. 24.

Astrologi qui dicantur G q. 2. n. 8. ex signis cœlestibus & astrorum cursibus futura prædicentes, an peccatum incurrant quæst. 3. n. 13. & an sint puniendi. q. 11. n. 16. & n 22.

Astronomi imagines, quas ad Dæmones euocandos faciunt, Astronomatas vocant. G. q 3. n. 8.

Augures qui sint. G. q. 2. n. 7.

Auium omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.

Auxilium diuinum non potest implorari per Sortilegia per commixtionem Sacramentorum facta. G. q. 10. n. 9.

B.

Baltassar Rex Babyloniorum interfectus, quòd vasa sacra templi in profanos conuertit vsus. G. q. 16. n. 2.

Baptismum & omnia Christianæ fidei documenta inprimis abnegant Lamiæ. G. q. 7. n. 28.

Baptismus ad sui essentiam non requirit personarum præsentiam. P. n. 61.

Baptizantes imagines ad Sortilegia facienda, qua sint afficiendi pœna. G.q.11.n.21.

Bestijs vorandus quo casu tradatur Sortilegus. G.q.11. n.13.

Blasphemans Deum non includitur in statuto de pace habita cum offenso. P.n.86.

Bona hæreticorum ipso facto capiuntur velut publicata. P. n.76.

Bona venena quæ propriè dicantur. G. q. 5.n.7.

Breuia ad collum Maleficiati suspendenda facientes, quæ continent aliquid extrinsecum, an & qualiter sint puniendi. G.q.11.n.24.

C.

Calcare, aut aliàs contemnere imagines, an sit hæreticum. G.q. 10.n.12.

Canis loqui potest per artem Dæmonis. G.q.7.n.23.

Canones allegari possunt sicut & leges. P.n.8.

Canonicum vel Ciuile Ius non est scientia. P.n. 4.

Canonistæ qualem modum habeant arguendi. P.n.25.

Cheiromantia an possit absq; peccato exerceri. G. quæst. 3. n. 13. & 14.

Cheiromantici secundum signa manuum futura prognosticantes, an sint puniendi. G.q.11.n.16.

Christus Lux veritatis. G.q.4.n. 2. per passionem suam à Diaboli manibus in se credentes eripuit. q. 5.n.5.

Clericus Imaginem Crucis, vel alicuius Sanctorum concultcans, qualiter puniri debeat. G.q.11.n.18. Sacramento abutens, pœna arbitraria punitur. q.14.n.3.

Cœli motuum Dæmones notitiam habent. G.q.6.n.10.

Cogitatio sola in hæreseos crimine punitur, licèt effectus nullus sequatur. P.n.69.

Com-

Compositiones ex quibus rebus faciat Diabolus. G. quæst. 6. n.*11.*

*Conceptionis Venenum non animo occidendi propinans, non punitur L. Cornelia de sicarijs, etiamsi mors secuta fuerit. G.q.12.*n.*7. sed relegatur.*ibid.n.*8.& 19.*

*Confessio lamiarum est erronea & respuenda, eò quòd illusæ sint.P.*n.*5.*

Confessio Rei ad condemnationem sufficit in sola hæresi. P. n. *70. ad condemnationem sufficiens debet esse verisimilis & non æquiuoca.*n.*71. facta in foro pœnitentiæ non sufficit ad condemnationem.*n.*72. in criminalibus regulariter ei non statur.*n.*52.*

Confessus se aliàs in Iudicio hæresim abiecisse in manu alterius inquisitoris, non censetur ex noua confessione relapsus. P.n.*72.*

*Conficiens mala venena punitur.G.q.3.*n.*26.*

*Coniecturæ quæ in crimine hæresis sufficientes dicantur, arbitrio Iudicis committitur.*P.n.*89.*

*Conscij criminis non admittuntur ad dicendum testimonium in casu delationis ad ludum Dæmonum.*P.n.*65.*

*Consulere Maleficos an liceat.G.q.6.*n.*20.& q.11.*n.*5.& 12.*

Contemnentes Iuris Doctores detestandi sunt velut pecudes. P. n.*20.*

*Cordis humani secreta solus Deus potest rimari.G.q.10.*n.*2.*

Corneliæ Legis pœna de sicarijs est hodie pœna capitis. G. *q. 12.* n.*5.*

Corpora Lamiarum seu Strigarum ad ludum deferri Dæmonum quibus rationibus afferri possit.G.q.7. n.*7.*

Corpora per Dæmones assumpta non sunt vera & naturalia, sed quasi naturalia & similitudinaria. G. *q. 7.* n. *10. ex qua componantur materia.*ibid.n.*11.*

Creatura nulla potest mortuum suscitare absq; Dei potentia & gratia. G.q.7.n.40.

Crimen speciem hæresis sapiens puniri debet. P.n.85.

Crucis signum Diabolus plus timet quàm cætera omnia quæ in mundo sunt. G.q.5.n.4. omittere iubetur liberandus à Maleficio. q.6.n.16.

Curans Maleficiatos non punitur de Iure Ciuili, sed de Iure Canonico. G.q.11.n.15.

Curare hominem Maleficiatum nemo potest, nisi eiusdem artis sit peritus. G.q.2.n.4.

D.

Dæmon Maleficis siue Sortilegis vtitur tanquam instrumentis ad nocendum corporibus humanis. G.q.8.n.1. non potest hominem in aliam transformare speciem, ead. q. n.2. quæ & qualia in cognitione habeat à naturali potentia q.10.n.3. potest hominem de loco ad locum portare. G.q.7.n.16. P.n.40. per eius artē Deus multa contingere permittit. P.n.41.

Dæmones sanguinem amare dicuntur. G.q 2.n.9. ratas habent submissiones sibi factas in manibus ministrorum suorum. q.3.n 2. euocati veniunt certis temporibus, signis, carminibus & ritibus euocatis, ead. q.n.7. & 23. responsa præbere solent Maleficis seu Sortilegis: ead. q.n 10. quare Sortilegis suadeant, Sacramentorum abusus effectus aliquos mirabiles parere, ead. q.n.22. an in illis post peccatum intellectus fuerit obtenebratus. q 6.n.4. Elementorum, metallorum, lapidum, herbarum, plantarum, reptilium, auium, piscium, & motuum cœli notitiam habent, ead. q.n.10. mente mulieris per infidelitatem capta, in diuersas personarum species se transformant coram illa. q.7.n.2. apparentias & mille rerum species intellectui humano repræsentare possunt, ead. q.

n. 5. in nobis mirabiliter operari possunt dupliciter. ead. q. n. 38. contra iustitiam humanam vires suas nequeunt extendere. ead. q. n. 39. secundum ipsorum naturalem virtutem multa facere possunt, quæ non faciunt diuina eos reprimente prouidentia. ead. q. n. 14. miracula facere non possunt. ead. q. n. 15. per virtutem suam adeò vehementem & acutam, operantur quædam, quæ à nobis miracula putantur, & non sunt. ead. q. n. 16. qui aliquem ad peccatum induxerunt contra naturam, abominantes fugere est credendum. P. n. 64. illos inuocare, & ab ijs responsa petere, an sit hæreticum. n. 82.

Dei nomina Hebraica ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio sanitatis. G. q. 6. n. 23.

Deo Mammonæ sacrificantes, vt fiant diuites, qualiter puniri debeant. G. q. 11. n. 25.

Deo soli reseruata quæ sint, nec vlli permissa creaturæ. G. q. 10. n. 1.

Determinans ad plura determinabilia relatum, pariformiter illa determinare debet. G. q. 12. n. 9. & 16.

Deus Acheron, in breuibus adiici solitum, an sit verbum diabolicum. G. q. 11. n. 24.

Deus solus secreta cordis humani potest rimari. G q. 10. n. 2. per artem Dæmonis multa contingere permittit. P. n. 41.

Diabolus summoperè ab hominibus adorari cupit. G. q. 3. n. 6. q. 7. n. 9. an sit futurorum præscius. q. 3. n. 11. illi tentanti homo absq; Dei gratia resistere non potest. q. 5. n. 4. plus timet signum Crucis quàm cætera omnia quæ in mundo sunt. ibid. ante Christi aduentum duas manus habere dicebatur. ibid. ab illius manibus Christus per passionem suam in se credentes eripuit. ead. q. n. 5. illius opera mulier ex se pudica, quandoq; ad libidinem prouocatur. ibid. sub diuer-

sis instrumentis & figuris docet Sortilegos diuersa committere flagitia. ead. q. n. 11. rerum naturalium & secretorum naturæ maiorem habet cognitionem quã omnes simul homines. q. 6. n. 2. qualis in sua conditione fuerit, & qualis post lapsum. ead. q. n. 3. præteritorum aut præsentium occultorum, homini incognitorum, optimus est interpres. ead. q. n. 5. furta, adulteria, & cætera vitia quanquam occultissima cognoscit. ibid. *rerum principia cognoscit. ead. q. n. 6. quare quandoque futura prædicat ex certa scientia, quam non habet ipse. ead. q. n. 7. imbutis Artibus Magicis reuelat aliàs cognitu impossibilia. q. 6. n. 9. nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturalium aut secretorum naturæ. ead q. n. 10. in omnibus artibus liberalibus omnium hominum est longè doctissimus. ead. q. n. 11. ex quibus rebus mixturas aut compositiones faciat.* ibid. *quædam in puluerem, & quædam in pinguedinem redigere docet ad facienda Sortilegia ead. q. n. 12. quare à Deo permittatur adeò inhonestè res diuinas, & suæ adorationis cultum deturpare. ead. q. n. 19. reducens strigas à ludis Dæmonum, si sonum campanæ pro Aue Maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere. q. 7. n. 30. mortem eorum quos habet subiectos optat, quo plenè prædam eorum habeat tutam. q. 9. n. 2. Christum assumptum detulit in sanctam ciuitatem, statuens eum supra pinnaculum templi. q. 7. n. 18. est substantia spiritualis, libera, & nullo pressa pondere. ead. q. n. 20. virgas ligneas in veros dracones conuertit. ead. q. n. 22. quoad potest Fidei nostræ resistere nititur, & eam impugnare. P. n. 42.*

Diaconus rebus sacris abutens, & in vsus profanos eas conuertens, quanto tempore excommunicatus, ab Altaris ministerio sit suspensus. G. q. 16. n. 3.

Dignissima

Dignissima omnium scientiarum est Theologia. P.n.4.
Discens & docens artem Sortilegam siue Magicam pari puniuntur pœna. G.q.11.n.13.
Disputationes suas proprias quælibet habet scientia. P.n.26.
Diuinatio quæ fit per somniorum interpretationem an sit prohibita. G.q.11.n.27.
Diuinationum quatuor sunt genera G.q.2.n.6.
Diuini quare sic dicti. ibid.
Doctores Iuris priuilegiati sunt in multis, P.n.19. *illos contemnentes detestandi sunt velut pecudes* n.20. *circa quæ versari dicantur.* n.21. *vocari debent ad processus & examinationes inquisitorum.* n.66.
Dolus in quibus criminibus culpæ præponderet. P.n.87.
Dubia in spectantibus ad fidem sunt ad Papam referēda. P.n.8.

E.

Effectus Amoris an possint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas. G.q.3.n.24. *Sortilegiorum qualiter causari possint in corporibus humanis mediātibus rebus siue mixtis siue simplicibus.* q.6.n.1.
Elementorum omnium Dæmones notitiam habēt. G.q.6.n.10.
Experimenta sermonum verorum cum rebus sensatis concordare debent. P.n.46.
Exequendum non est Rescriptum Principis cum alterius iniuria P.n.32.
Exercens Sortilegia ad bonū finē an sit puniendus. G.q.11.n.14.
Exercere Iustitiam proprium est Principis. P.n.31.
Expressa Sortilegij Professio quæ sit. G.q.3.n.1. *duplex esse potest. ead. q.* n.3. *facientes illam, & expressum Adorationis cultum impendunt. ead. q.* n.5.

F.

Facta per artē Diaboli nō vera cēsentur, sed phātastica. P.n.47

Factum non præsumitur nisi probetur. P.n.45.
Facundia oratorum quale habeat officium. P.n.27.
Fato non noxæ imputantur, quæ absque fraude casu improuiso accidunt. G.q.12.n.6.
Febris qualis morbus sit, & vnde proueniat. G.q.7.n.5.
Fœtus in vtero matris intra quantum tempus formari censeatur G q.13.n.3.
Fortunæ simulachrum quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum. G.q.7.n.25.
Fulgura an & qualiter inducere possint Sortilegi. G q.6.n.17.
Furta & cætera vitia quanquam occultissima Diabolus cognoscit. G.q 6 n 5.
Futura dupliciter cognosci possunt. G.q.6 n 6 quare quandoque Diabolus prædicat ex certa scientia quam non habet ipse. ead. q. n.7. illorum responsa vt plurimum sunt dubia. q. 5. n. 1.

G.

Generatiua virtus impeditur quandoque per Sortilegia. G. q. 6.n.13. illorum pœnæ q 11.n.14.
Genethliaci qui dicantur. G.q.2.n.8.
Grădines an & qualiter inducere possint Malefici. G.q.6.n.17.

H.

Hæresim manifestè quando dicantur sapere Sortilegia. G.q. 10. n 1.
Hæresim sapientibus quando sit detrahendum. P. n. 83.
Hæreticus censetur, qui leui argumẽto à fide Catholica deuiat. P.n.68. inquiri potest à pluribus. n.74. post mortem inquiri potest & damnari. n.75. illorum bona ipso facto capiuntur velut publicata. n. 76. non auditur, etiam in valdè fauorabilibus. n.77 illum occultans scienter, tanquam hæreticus punitur. n. 75.

Hebraica

Hebraica nomina Dei & Angelorum ab aliquibus conficta, ab deferantur licitè pro remedio ſanitatis. q. 6. n. 23.

Herbarum omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n 10.

Hiſtoria de Sacerdote quodam Hiſpano decretorū Doctore, ob nefandum amorem Monialium in inſaniam verſo. G. q. 17. n. 2. de muliere, quæ virum ſuum ad ludum Dæmonū duxit. q. 7. n. 26. de puella ad ludum Dæmonum ducta. ead. q. n. 27.

Hominem ſola verborum potentia interimere poſſe credunt quidam. G. q. 13. n. 27.

Homo abſque Dei gratia Diabolo tentanti reſiſtere non poteſt. G. q. 5. n. 4.

Hoſtia conſecrata vtuntur quandoque Sortilegi in ſuis Sortilegijs Amatorijs. G. q. 3. n. 19. quandoque hoſtia ſcripta literis ſanguineis. ead. q. n. 20.

Humani cordis ſecreta ſolus Deus poteſt rimari. G q. 10. n. 2.

I.

Inefficax cenſetur argumentum, quod inſtantiam ſeu retorquutionem patitur. P. n. 58.

Ignorantia in Sortilegio non excuſat. G. q. 11. n. 8.

Ignorantia rerum naturalium aut ſecretorum naturæ nulla capitur Diabolus. G. q. 6. n. 10.

Imaginationes ſuas proprias quælibet habet ſcientia. P. n. 26.

Imagines de cera fiunt quandoque à Sortilegis ad Maleficiandos homines. G. q. 5. n. 9. quare fieri ſoleant in Sortilegijs cum tamen nihil operentur. ead. q. n. 10. facere illas ad Amorem mulieris prouocandum ſuperſtitioſum potiùs quàm hæreticum eſt. q. 10. n. 9. baptizantes illas ad Sortilegia facienda qua ſint afficiendi pœna. q. 11. n. 21.

Imagines calcare aut aliàs contemnere an ſit hæreticum. G. q. 10. n. 12.

Imagines, quas Astronomi ad Dæmones euocandos faciunt, Astronomatæ dicuntur. G. q. 3. n. 8.

Imploratio auxilij Dæmonum ad scienda futura sapit hæresim. G. q. 10. n. 10.

Incantationes quæ fiunt contra serpentes an sint punibiles. G. q 11.. n. 28.

Incantatores qui censendi sint. G. q. 2. n. 7.

Incarceratum Sortilegi opera Dæmonum liberare non possunt. G. q. 7. n. 3.

Infamia attendi non debet quæ à personis suspectis ortum habet. P. n. 69.

Infans natus ex coitu cum Dæmone habito cuius censeatur filius. G. q. 7. n. 13. mense septimo natus ideò viuere posse dicitur, quod sub Luna nascatur. q. 13. n. 5.

Infirmitates in humanis corporibus ex sola imaginum obseruantia absque Maleficio oriri non possunt. G. q. 3. n. 9. an possint licitè sanari per ligaturas & quædam verba superstitiosa, quibus vt plurimum vtuntur mulierculæ. q. 6. n. 21.

Inquisitores Fidei cogere debent ad obiurandum quod eatur, ad ludum Dæmonum. P. n. 65. cognoscere non possunt an illorum sit Iurisdictio. n. 79.

Instrumenta Sortilegorum. G. q. 5. n. 1. Tacitæ Professionis quæ. q. 5. n. 2. Sortilegij Amatorij, ibid. *extra corpus. ead. q. n. 3. Tertiæ speciei quæ Venefica dicitur. ead. q. n. 6.*

Intellectus an fuerit post peccatum obtenebratus in Dæmonibus. G. q. 6. n. 4.

Interpres optimus est Diabolus præteritorum & præsentium occultorum homini incognitorum. G. q. 6. n. 5.

Interpretatio confessionis in foro conscientiæ ad salutem animæ in partem fieri debet deteriorem. P. n. 90.

Inuocatio Dæmonis quando hæresim sapere dicatur. G. q.10.n. 10.& 11.P.n.82.

Iudæus super Crucem immunditias proÿciens, qua pœna multandus. G q.11.n.19.

Iudex ratione notorij non debet procedere nisi prius constet de notorij qualitate.P.n.81.

Iudici per Inquisitionem procedenti, & se informatum dicenti, non statur. P.n. 80.

Iupiter humanis amicus, secundo mense formando fœtui censetur præesse.G.q.13.n.4.

Iura de aliquibus loquentia locum habent in non expressis, in quibus eadem militat ratio. P.n.48.

Iurisperiti in dubijs sunt adeundi. P. n.38.

Ius ars boni & æqui dicitur. P.n.14.

Ius Canonicum vel Ciuile non est scientia. P. n. 4. Ciuile Magistros in secunda & tertia specie Sortilegiorum solet æquiparare. G. q. 2. n. 10. pro soluendis Maleficijs permittit recursum ad Maleficos, sed non Ius Canonicum. q. 6. n. 21. est scientia practica & speculatiua. P. n. 16.

Iustitiam exercere Principis proprium est.P.n.31.

L.

Laici & viles personæ Sortilegia exercentes, qualiter puniantur. G. q. 11. n. 4. Imaginem Crucis vel alicuius Sanctorum conculcantes qualiter puniri debeant. ead. q. n.18.

Lamiæ an deferantur verè & realiter per Dæmones ad ludum & congregationes nocturnas.G.q.7.n.1.3.& 31.P.n.1.39. 49.& 50.quibus rationibus id fieri afferri possit.G.q.7.n.7.

inprimis in manu Diaboli Baptismum & omnia Christianæ fidei documenta abnegant. ead. q. n. *28. Professionem Expressam faciunt in manu Diaboli, non autem illæ de quibus in c. Episcopi. ead. q.* n. *36. à parochijs expelli debent per Episcopos ead. q.* n *37. qualiter cognoscantur verè pœnitere. q. 9.* n. *3. illarum confessio est erronea & respuenda, eò quòd illusæ sint. P.* n. *52. illas portare corpus Christi ad ludum Dæmonum, & illud Dæmoni offerre est falsissimum.* n. *62. noctu domos ingressas sanguinem sugere paruulorum est erroneum.* n. *63.*

Lapidum omnium Dæmones notitiam habent. G q. 6. n. *10.*

Legalis scientiæ subiectum nedum circa mores, sed est etiam circa fidem. P. n. *9.*

Leges à Deo per ora prudentum & Imperatorum promulgatæ sunt. P. n. *10. in quibus allegari possint.* n. *12. rationem & causam habere censentur.* n. *15.*

Legibus subdi debet omnis homo. P. n. *11.*

Legis Cornelię de Sicarijs pœna, est hodie pœna capitis. G. q. 12. n. *5.*

Legis respuere subtilitates qualiter intelligatur. P. n. *29.*

Legistæ qualem modum habeant arguendi. P. n. *25.*

Lex quælibet à ratione sua interpretationē recipit. G. q. 7. n. *32. illius ratio determinata dictum restringere censetur. ead. q.* n. *34. simplicitatem amplectitur, & subtilitatem respuit. P.* n. *5. est voluntaria, opinatiua, non passim necessaria.* ibid. *localis non omnibus prouidens casibus.* n. *6. & 37. rationabilis dicitur eo ipso quòd prohibita nō reperitur.* n. *34. an sit variabilis seu mutabilis.* n. *36. fit tantum de his quæ vt plurimum accidunt.* n. *56.*

Liberandus à Maleficio iubetur signum Crucis omittere. G. q. 6. n. *16.*

Ligaturas

Ligaturas ad collum Maleficiati suspendendas facientes, quæ continent aliquid extrinsecum, an & qualiter sint puniendi. G.q.11. n.24.

Loca Sortilegiorum. G.q.4. n.1.

Loquentis virtus stat in hoc si benè distinguat. P. n.55.

Luminaria consueta extinguẽs Sacerdos causa doloris qua puniatur pœna. G.q.11. n.17.

Luna septimo mense formando fœtui præst. G.q.13. n.4.

Lux veritatis Christus vniuersum mundum illuminans. G. q. 4. n.2.

M.

Magica arte sciri possunt quæ in locis distantibus seu remotis fiunt. G. q. 6. n.8. hac arte imbutis reuelat Diabolus aliàs cognitu impossibilia. ead.q. n.9.

Magistri in secunda & tertia specie Sortilegiorum Iure Ciuili æquiparantur. G.q.2. n.10.

Mala venena propinans, conficiens aut vendens punitur. G. q. 3. n.26. quæ propriè dicantur. q.5. n.7.

Malefica quædam verba in omnibus Sortilegijs admiscentur. G.q.3. n.31.

Malefica tertia species Sortilegiorum dicitur, quæ nullius causa boni esse cesetur. G.q.3. n.25.

Malefici qualiter per vnctiones Maleficia sua perpetrent. G. q. 3. n.29. an & qualiter pluuias, grandines & fulgura inducere possint. q 6. n.17. extra gremium & protectionem sunt Ecclesiæ. q 7. n.8. in manibus publicæ Iustitiæ existentes quare non faciant se deferri per Dæmones ad mortem euitandam. q. 9. n.1. qua mulctentur pœna de Iure Ciuili. q. 11. n.11.

Maleficia qualiter extra corpus Maleficiati censeantur fieri. G.q.3. n.30.

Maleficiatos curare nemo potest, nisi eiusdem artis sit peritus. G. q. 2. n. 4. curans non punitur de Iure Ciuili, sed de Iure Canonico. q. 11. n. 15.

Maleficiatus quidam ne cum vxore copularetur, qualiter fuerit liberatus. G. q. 6. n. 15.

Maleficium quandoque absque veneno, & sola Carminis & verborum potentia perficitur. G. q 3. n. 27. & q. 8. n. 3.

Malum semper præsumitur de malo homine, & de malo verbo quod ab eo profertur. P. n. 90.

Mammonæ Deo sacrificantes, & fiant diuites, qualiter puniri debeant. G. q. 11. n. 25.

Manus duas dicebatur habere Diabolus ante Christi aduẽtum. G. q. 5. n. 4.

Marmoreum quondam Fortunæ simulachrum ad matronas Romanas locutum. G. q. 7. n 25.

Mars tertio mense formando fœtui præest. G q. 13. n. 4.

Matrimonium quandoque per Ecclesiam separari mandatur ob impotentiam coëundi. G q. 6. n. 14.

Medicus dans venenum sanatiuum ægroto, an puniatur, si ægrotus ex illo moriatur. G. q. 12. n. 18.

Membri virilis languedinem inducentes Sortilegi, aut aliàs vim generatiuam impedientes, vltimo supplicio afficiuntur. G. q. 11. n. 14.

Mercurius quinto mense formando fœtui præest. G. q. 13. n. 4.

Metallorum omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.

Ministrãs poculum Amatoriũ qua pœna puniatur. G. q. 12. n. 1.

Miraculum quid propriè dicatur. G q 7. n. 15.

Mixturæ rerũ à Sortilegis factæ non possunt producere effectus Amoris. G. q. 3. n. 24. ex quib reb. faciat Diabolus. q. 6. n. 11.

Moderator quisque est rei suæ. G. q. 7. n. 21.

Morbi quos inferunt Malefici, non ex imaginibus aut cæremo-

nijs proueniunt, sed ex mixturis, & rebus naturalibus applicatis. G.q.6. n. 18.

Mortem eorum quos subiectos habet Diabolus, optat, quo plenè prædam illorum tutam habeat. G.q.9. n.2.

Mortuum suscitare absque Dei gratia & potentia creatura nulla potest. G. q.7. n. 40.

Motuum cœli Dæmones notitiam habent G.q.6 n.10.

Muliebris sexus res admodum fragilis facilè decipi potest. G.q. 5. n. 6.

Mulier ex se pudica quandoq; ad libidinem Diaboli opera prouocatur. G.q.5. n. 5. prægnans poculum abortionis scienter sumens qualiter puniri debeat. G.q.13. n.2 6 & 7.

Mulieres quare in maiori numero eant ad ludum Dæmonum q̃ viri. G.q.7. n.31. quædam sub falsis illusionibus cũ Diana, & Herodiade fatẽtur se ire nocturno tempore. ead. q. n.33.

Mutabilis an sit Lex. P. n.36.

N.

Naturalium rerum maximam habet Diabolus cognitionem. G.q.6. n.2. nulla capitur obliuione aut ignorantia. ead. q. n.10.

Necromantia vnde sit dicta. G q 2. n.9.

Necromantici & Sortilegi suis superstitionibus volentes fidem adhiberi, aliqua futura prænunciant. G. q 2. n. 6. qui dicantur. ead. q. n.8.

Negatiua est non ens, & ideò improbabilis. P. n.41.

Negotia plura sunt numero quàm vocabula. P. n.17.

Nomina Hebraica Dei & Angelorum ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio sanitatis. G q 6 n.23.

Non passim necessaria est Lex. P. n.5.

Noxæ imputari non possunt sed fato, quæ casu improuiso accidunt. G.q.12. n.6.

O.

Occasio capi debet quæ benignius præbet responsum. P. n. *62.*
Occultans hæreticum scienter tanquam hæreticus puniri debet. P. n. *75.*
Opera Diaboli mulier ex se pudica quandoq; ad libidinem prouocatur. G. q. *5.* n. *5.*
Opera facta Arte Malefica valdè sunt detestanda. G. q. *12.* n. *17.*
Operationes naturales corporibus per Dæmones assumptis non conueniunt. G. q. *7.* n. *12.*
Opinatiua Lex est. P. n. *5.*
Oratorum facundia quale habeat officium. P. n. *27.*
Ordo rerum & secundum ipsarum naturas, & secundum motus attendi debet, in virtutum actiuarum actionibus. G. q. *7.* n. *17.*

P.

Participes criminis non admittuntur ad testimonium dicendum in casu delationis ad ludum Dæmonum. P. n. *65.*
Paruuli qualiter possint stricari. P. n. *63.*
Percutiens non occidendi animo mitius punitur. G. q. *12.* n. *6.*
Perito cuique de pertinentibus ad artem suam creditur. P. n. *7.*
Philosophicum est respondere per verbum dubitatiuum. P. n. *35.*
Piscium omnium Dæmones notitiam habent. G. q. *6.* n. *10.*
Planetæ singuli mense singulo operari dicuntur in formatione infantis in vtero. G. q *13.* n. *3.*
Plantarum omnium Dæmones notitiam habent. G q. *6.* n. *10.*

Pluuias an & qualiter inducere poſsint Sortilegi. G. q. 6. n. 15.

Pocula Abortionis dicuntur, quæ dantur alicui, vt fœtum edat immaturum. G. q. 6. n. 13. illa tradens qualiter puniatur. q. 12. n. 18. & q. 13. n. 1.

Poculum Amatorium miniſtrans qua ſit pœna afficiendus. G. q. 12. n. 1. 2. & 12. cauſa occidendi infantem in vtero & cauſa fornicationis miniſtrans homicida eſt. ead. q. n. 10 ſi ab aliquo propinetur quæ in illo conſiderentur. ead q. n. 11.

Poculum miniſtrans cum Sortilegijs factum nedum punitur, ſed & qui illud confecit puniri debet. G. q 13. n. 10.

Pœna Legis Corneliæ de Sicarijs eſt hodie pœna capitis. G. q. 12. n. 5.

Pœna vltimi Supplicij punitur quis quandoque pro homicidio ſine dolo commiſſo G q. 12. n. 3.

Pœnæ ſecundum facti qualitatem, turpitudinem aut ſcandalum ſunt aggrauandæ aut molliendæ. G q 17. n. 4.

Pœnæ Sortilegiorũ. G. q 11. n. 1. 5. 14. & 27. in foro conſcientiæ quæ. ead. q. n. 2. quæ in foro Iudiciali Canonico. ead q. n. 3. Sortilegiorum Amatoriorum in foro conſcientiæ, & in foro iudiciali Canonico quæ. ead. q. n. 6. 7. & 8. Sortilegis imponendæ ſunt arbitrariæ. ead. q. n. 7. Veneficorum quæ. ead. q. n. 10.

Poſſe non dicitur qui ſine adiutore non poteſt. P. n. 57.

Potentia ſola verborum hominem interimere poſſe credũt quidam. G. q 3. n. 27.

Præcedentia declarantur per ſequentia, & è contra. P. n. 44.

Prægnans mulier poculum Abortionis ſcienter ſumens, qualiter puniri debeat. G. q 13. n. 2. & 6.

Prælatus ſuam, ſed non Eccleſiæ iniuriam remittere poteſt. P. n. 85.

Præteritorum Diabolus optimus est interpres. G.q.6. n.5. vt & præsentium occultorum hominiincognitorum. ibid.

Princeps non debet se immiscere rebus spiritualibus. P. n.3.

Principis etiam voluntas legem condens ratione regulari debet. P. n.30. proprium est Iustitiam exercere. n.31. Rescriptum non est cum iniuria alterius exequendum. n.32. studium esse debet vt populus sibi subditus benè viuat. n.33.

Probatio non admittitur contra præsumptionem Iuris & de Iure P. n 60.

Probationes in crimine hæreseos debent luce meridiana esse clariores. P. n.67.

Professio Sortilegorum est duplex G.q.1. n.5. Tacita & Expressa. q.3 n.1. q.10. n.4. Expressa duplex esse potest. q.3. n.3 fit cum abnegatione nominis Christi in Baptismate. ead. q. n.4. Tacitæ instrumenta. q.5 n.2. Expressam Dæmoni facientes, expressum & Adorationis cultum impendunt. q.3. n.5.

Prohibitum aliquid facere, aut efficere aliquod antecedens necessarium ad illud, paria sunt. G.q.11. n.20.

Propinans mala venena punitur. G.q.3. n.26.

Publicatio testium non fit in crimine hæresis, si inquisitorum timeatur potentia. P. n.74.

Pythonissæ quæ sint. G.q.2. n.7.

R.

Ratio determinata Legis dictum restringere censetur. G.q.7. n.34. Legis dicitur ipsius Anima. P. n.28.

Rationabilis dicitur lex eo ipso quod prohibita non videtur. P. n.34.

Ratione regulari debet etiam voluntas Principis legem condens. P. n.30.

Rationes suas proprias quælibet habet scientia. P. n. 26.
Rebus sacris in Sortilegijs abutens, Sacrilegij Reus est. G. q. 16. num. 4. *spiritualibus Princeps se immiscere non debet.* P. n. 3.
Regere seipsum summæ sapientiæ est. P. n. 24.
Rei suæ quilibet bonus moderator & arbiter existimatur. G. q. 7. n. 20.
Reliquias Sanctorum, aut Ecclesiæ Sacramenta Sortilegijs immiscentes pari pœna puniuntur. G. q. 11. n. 21.
Remedia sanatiua qualiter cognoscantur superstitiosa vel non. G. q. 6. n. 22.
Reptilium omnium Dæmones notitiam habent. G. q. 6. n. 10.
Rescriptum Principis non est cum alterius iniuria exequendum. P. n. 32.
Respondere per verbum dubitatiuum est philosophicum. P. n. 35.
Responsa futurorum vt plurimum sunt dubia. G. q. 5. n. 1. *à Dæmonibus petere an sit hæreticum.* P. n. 82.
Reuerentia qua forma per strigas siue Lamias exhibeatur Dæmoni ipsarum Principi. G. q. 7 n. 29.
Rex Babyloniorum Baltassar interfectus, quòd vasa sacra Templi in profanos conuertit vsus. G. q. 16. n. 2.

S.

Sacerdos causa doloris Aras spolians, aut luminaria consueta extinguens, qua afficiatur pœna. G. q. 11. n. 17. *qui scienter missas celebrauit super hostia non consecrata pro Sortilegijs faciendis qualiter puniatur.* ead. q. n. 19. *res sacras aut sacratas ad vsus profanos conuertens qualiter puniri debeat.* quæstione 16. numero 1. *in missarum celebrationibus*

preces nefarias & turpes admiſcens & ad malum finem, qualiter ſit puniendus. q. 17. n. 1. & 3.

Sacerdotes pro viuis miſſam defunctorum celebrãtes in odium ipſorum an ſint hæretici. G. q. 10. n. 12 & qualiter puniantur. q. 14. n. 2. in celebratione miſſæ non conſecrantes an ſint hæretici. q. 10. n. 13. ſuper rebus profanis ad Sortilegia aptis celebrantes qualiter debeant puniri. q 14. n. 1. debito modo & ordine ſacrificandi abutentes quam pœnam dare debeant. q. 15. n. 1. & 2.

Sacræ ſcripturæ adiuuari debent, & declarari per alias inferiores ſcientias. P. n. 13.

Sacramenta Eccleſiæ Sortilegijs commixta an poſſint mouere animum maleficiati ad Amandum maleficiantem. G. q 3. n. 21. q. 10. n. 16.

Sacramenta aut alias res Sacras aut benedictas Eccleſiæ Sortilegijs admiſcentes pari pœna puniuntur. G. q. 11. n. 26.

Sacras ſcripturas tractare Theologorum eſt. P. 2. n. 2.

Sacrilegij Reus eſt abutens rebus ſacris in Sortilegijs. G. q. 16. n. 4.

Salitores qui dicantur. G. q. 2. n. 6.

Sanatiua remedia qualiter cognoſcantur ſuperſtitioſa vel non. G. q. 6. n. 22.

Sanatiuum Venenum non animo occidendi propinans, non punitur L. Cornelia de Sicarijs, etiamſi Mors ſecuta fuerit, G. q. 12. n. 7. cauſa ſanitatis immixtum medelis propinans non punitur, etiamſi mors ſorbentis ſequatur. ead. q. n. 20.

Sanguinem amare Dæmones dicuntur. G. q. 2. n. 9.

Sapientiæ ſummæ eſt regere ſeipſum. P. n. 24.

Saturnus vitæ humanæ inimicus menſe primo fœtus formandi regnare putatur. G. q. 13. n. 4.

Scientia Iuris est certissima, nobilis & omni honore digna. P. n. 18. nobilissima, nobilissimos reddens suos professores. n. 22. sapientia est & res sanctissima. n. 23. omnium sapientum dogma. n. 25.

Scientia quælibet suas proprias rationes, imaginationes & disputationes habet. P. n. 26.

Scientiarum omnium dignissima est Theologia. P. n. 4.

Scriptura requiritur in eo qui ab hæresi reuertitur. P. n. 89.

Secreta cordis humani solus Deus potest rimari. G. q. 10. n. 2.

Secretorum Naturæ maximam Diabolus habet cognitionem. G. q. 6. n. 2. nec eorum vlla capitur obliuione aut ignorantia. ead. q. n. 10.

Sexus muliebris res admodum fragilis facilè decipi potest. G. q. 5. n. 6.

Signum Crucis Diabolus plus timet quàm cætera omnia quæ in mundo sunt. G. q. 5. n. 4. omittere iubetur liberandus à Maleficio. q. 6. n. 16.

Simplicitas in Sortilegio non excusat. G. q. 11. n. 8.

Simplicitatem leges amplectuntur, subtilitatem respuunt. P. n. 5.

Simulachrum Fortunæ quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum. G. q. 7. n. 25.

Sol sexto mense formando fœtui præest. G. q. 13. n. 4.

Solennitas eadem requiritur in soluendo quæ in ligando. P. n. 43.

Sors pro Fortuna quandoq; quandoq; pro conditione humana capitur. G. q. 1. n. 5.

Sortes in Euangelijs quærentes librum aperiendo, vel aliàs debent puniri. G. q. 11. n. 22.

Sortilegi propriè qui dicantur. G. q. 1. n. 2. & largo sumpto vocabulo ead. q. n. 4. illorũ professio duplex ead. q. n. 5. & q. 10.

n. 4. Sacramenta Ecclesiæ quandoq; permiscent suis Sortilegijs. q. 3. n. 16. Hostia cõsecrata vtũtur quandoq; in Sortilegijs Amatorijs. ead. q. n. 19. quandoq; hostia scripta lineis sanguineis. ead. q. n. 20. quibus reb. aut instrumẽtis in suorũ fabricatione facinorum vtantur. q. 5. n. 1. quandoq; faciunt Imagines de cera ad Maleficiandos homines. G. q. 5. n. 9. an & qualiter pluuias, grandines & fulgura inducere possint. q. 6. n. 17. an impunè liceat illos consulere ad tollendum Maleficium. ead. q. n. 20. in quo differant ab illis de quibus in c. Episcopi. q. 7. n. 35. à parochijs expelli debent per Episcopos. ead. q. n. 37. illorum pœnæ. quæst. 11. n. 1. illorum pœnæ quando ad domum alterius accedunt ad perpetranda Maleficia. ead. q. n. 11. quo casu tradantur bestijs vorandi. ead. q. n. 13.

Sortilegia per quos fuerint prius adinuenta. G. q. 1. n. 6. vt plurimum fiunt sub religione falsa. ead. q. n. 3. illorum species sunt tres. q. 2. n. 1. prima diuinitiua. ibid. secũda Amatoria. ead. q. n. 2. tertia Malefica seu Venefica. ead q. n. 3. Amatoria & Venefica & in corpore & extra corpus fieri possunt. q. 3. n. 15. in omnib. verba quædã malefica admiscẽtur. ead. q. n. 31. In quibus locis & quo tempore fieri soleant. q. 4. n. 1. quare potius de nocte quàm de die fiant. ead. q. n. 3. facta per homines Tacitæ Professionis per quæ fiant instrumenta. q. 5. n. 2. extra corpus quibus. ead. q. n. 3. quædam fiunt ex particula cadaueris hominis. ead. q. n. 8. quare in illis Imagines fieri soleant, cum tamen nihil operentur. ead. q. n. 10. Effectus illorum qualiter causari possint in corporibus humanis, mediantibus rebus siue mixtis siue simplicibus. q. 6. n. 1. ad illa facienda Diabolus quædam in puluerem, & quædam in pinguedinem redigere docet. ead. q. n. 12. Virtus generatiua quandoque per illa impeditur.

ead. q. n. *13. quando hæresim manifestè dicantur sapere. q. 10.* n. *1.5.6.7.8.10.11.12.13.14. 15. 17. 18. & 19. q. 11.* n. *2. ad bonum finem exercentes an sint puniendi. ead. q.* n. *14. de Iure Ciuili vltimo puniuntur supplicio, exceptis his quæ fiunt ad liberationem maleficiatorum. ead. q.* n. *27.*

Sortilegium vnde dicatur. G. q. 1. n. *5. quid sit in suo sumptum genere. ead. q.* n. *1.*

Sortilegus in opere sanatiuo multas orationes dicens, sed aliqua verba secretè adijciens, non satis congruentia, an sit puniendus. G. q. 11. n. *23.*

Species quas Maleficiati euomunt, vnde ortum habeant, & an sint in rei veritate. G. q. 3. n. *28.*

Sperma ex purissima cibi optimè digesti substantia oritur. G. q. 7. n. *12.*

Spiritualibus rebus Princeps immiscere se non debet. P. num. *3.*

Statuere verbum idem est quod ponere siue constituere. G. q. 7. n. *19.*

Sterilitatis Venenum ministrans tanquam homicida puniendus erit. G. q. 12. n. *21.*

Strigæ omnes extra gremium sunt Ecclesiæ. G. q. 7. n. *8. inprimis in manu Diaboli Baptismum, & omnia Christianæ fidei documenta abnegant. ead. quæst.* n. *28. Professionem expressam faciunt in manu Diaboli, non autem illæ de quibus in c. Episcopi. ead. q.* n. *36. qualiter cognoscantur verè pœnitere. q. 9.* n. *3.*

Studium Principis esse debet vt populus sibi subditus benè viuat. P. n. *33.*

Subiectum legalis scientiæ nedum circa mores, sed est etiam circa fidem. P. n. *9.*

Subtilitates Legis respuere qualiter intelligatur. P. n. 29.

Supplicij vltimi pœna punitur quandoq; quis pro homicidio sine dolo commisso. G. q. 12. n. 3.

Suscitare mortuum creatura nulla potest absq; Dei gratia & potentia. G. q. 7. n. 40.

Suspicione sola in crimine hæresis ad inquisitionem proceditur. P. n. 88.

T.

Tacita Sortilegij professio quæ sit. G. q. 3. n. 1. eius instrumenta. q. 5. n. 2.

Tempus Sortilegiorum quod. G. q 4. n. 1.

Tentanti Diabolo homo absq; Dei gratia resistere non potest. G. q. 5. n. 4.

Tertia species Sortilegiorum dicitur Maleficia, quæ nullius boni causa esse censetur. G. q 3. n. 25.

Testes probare non possunt quæ tantũ in spiritu fiunt. P. n. 53. verisimilia deponere debent. n. 68. noui sup ijsdem possunt examinari articulis in solo crimine hæresis. n. 73. in crimine hæresis cogi possunt ad testificandum. n. 84. Vltimo illorum dicto est standum. ibid. *illorum examinatio in crimine hæresis potest alteri committi.* ibid. *excommunicati & criminis socij admittuntur in inquirenda hæresi.* ibid.

Theologia est omnium scientiarum dignissima. P. n. 4.

Theologorum est sacras tractare scripturas. P. n. 2.

Thesauri absconditi an possint arte Dæmonum inueniri. G. q. 3. n. 12.

Torqueri potest quilibet cuiusuis conditionis pro crimine Sortilegij. G. q. 11. n. 13.

V.

Variabilis an sit Lex. P. n. 36.

Vendens mala venena punitur. G.q.3.n.26.

Venefica & Amatoria Sortilegia & in corpore & extra corpus fieri possunt. G.q.3.n. 15. Venefici instrumenta quæ sint. q. 5.n.6.

Veneficorum Sortilegiorum pœnæ quæ. G.q.11.n.9.& 10.

Venena mala propinans, conficiens aut vendens punitur. G.q. 3.n.26. non mala quæ dicantur. ead.q. n. 25. mala propriè quæ, quæ bona. q.5. n. 5. non semper hominis necandi causa fiunt. q 12.n.5.

Venenorum plures sunt species. G.q.12 n.4.

Venenum Abortionis ministrans punitur si mors inde sequatur. G.q.12.n.18. Amatorium vel sanatiuum seu conceptionis non animo occidendi propinans, non punitur L. Cornelia de Sicarijs, etiamsi mors secuta fuerit. q ead.n.7. Amatorium, Sanatiuum & Conceptionis an & ad quid æquiparentur. ead. q. n. 8. Conceptionis propinans relegatur. ead. q.n.19. Sanatiuum causa sanitatis immixtum medelis propinans, non punitur, etiamsi mors sorbentis sequatur. ead. q. n. 20. Sterilitatis ministrans tanquam homicida puniendus erit. ead.q.n. 21.

Venenum dictio media est siue promiscua. G.q.12.n.4.

Venus mense quarto fœtui formando præest. G.q.13.n.4.

Verba quædam malefica in omnibus Sortilegijs admiscentur. G.q.3.n.31.

Verborum sola potentia hominem interimere posse credunt quidam. G.q 3.n.27. & q.8.n.3.

Veritatis lux Christus. G.q.4.n.2.

Vires suas contra iustitiam humanam Dæmones nequeunt extendere. G.q.7.n.39.

Virilis membri languedinem inducentes Sortilegi, aut aliàs vim generatiuam impedientes, vltimo supplicio afficiuntur. G.q.11.n.14.

Vir-

Virtus generatiua quandoq; impeditur per Sortilegia. G.q.6. n.13.

Vitia omnia quanquam occultißima Diabolus cognoſcit. G.q. 6.n.5.

Vltimi ſupplicij pœna punitur quandoq; qui pro homicidio ſine dolo commiſſo. G.q.12.n.3.

Vocans Maleficos ad Maleficia facienda punitur pœna capitis. G.q.11.n.12.

Voluntaria Lex eſt. P.n.5. non voluntaria. n.30.

Voluntas etiam Principis legem condens, ratione regulari debet. P.n.30.

Vorandus beſtijs quo caſu tradatur Sortilegus. G.q.11.n.13.

INDICIS FINIS.

Corrigenda.

Folio 148. num. 3. pro pœnitentia lege potentia. Fol. 192. pro num. 66. lege 6. Fol. 207. poſt num. 4. lin. 19. adde Mercurius quinto. Fol. 228. lin. 6. pro omnibus lege omnium. Fol. 230. lin. 1. pro Iuſticiam lege Iuſtitiam. Fol. 232. pro num. 64. lege 74. Fol. 233. num. 89. pro ſufficienter lege ſufficientes.

DE SORTILEGIIS

TRACTATVS

D. PAVLI GRILLANDI CASTELLIONIS, IVRECONSVLTI

Florentini excellentiſsimi, olim Romæ cauſarum Criminalium auditoris celeberrimi.

QVAESTIO I.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium quid ſit in ſuo ſumptum genere*
2 *Sortilegi propriè qui dicantur.*
3 *Sortilegia vt plurimum ſub religione falſa fiunt.*
4 *Sortilegus quis dicatur largè ſumpto vocabulo.*
5 *Sortilegorum duplex eſt profeſſio.*
Sortilegium vnde dicatur.
Sors pro fortuna quandoque, quandoque pro conditione humana capitur.
6 *Sortilegia per quos fuerunt priùs adinuenta.*

PRIMO quæro quid ſit Sortilegium, generaliter ſumpto vocabulo pro omni ſpecie ſuperſtitionis. Reſpondeo. Sortilegium eſt ſuperſtitio quædam illuſoria, & ſummè noxia, qua vtitur homo Dæmonis miniſterio. *vt habetur 26. q. 5. in ſum. & 26. q. 2. c. qui ſine Saluatore. l. nemo. & l. multi. C. de malef. & mathe. & S. Tho. in 2. 2. q. 95. art. 4. in titul. de* 1

 ſuperſt.

superst. & not. in cap. 1. & 2. de sortileg. & ideò Sortilegi Diuinatores, & Malefici, huius Diabolicæ religionis professi, dicuntur hostes humanæ salutis, & humani generis inimici. *l. & si excepta. & l. fin. C. eo. tit.* Quæro nunc quis dicitur propriè Sortilegus? *tex:*
2 *enim 26. q. 1. ca. Sortilegi. dicit*, quòd † Sortilegi propriè hi sunt, qui sub nomine fictæ religionis, per quasdam, quas Sanctorum seu Apostolorum vocant Sortes, Diuinationis scientiam profitentur, aut quarundã scripturarum inspectione futura promittunt, *ex quo d. text. not.* quod isti Sortilegi, & Incantatores sub falso quodam, & ficto religionis nomine Sanctorum, vel Apostolorum, sua conficiunt Sortilegia, & hinc est, quòd isti Incantatores, & maximè Mulieres, in suis Sortilegijs, & Incantationibus, vt vulgariter dicitur, sæpiùs dicere iubent per maleficiatum aut infirmum Aue Maria, vel Pater noster, aut alias similes orationes, ad deuotionem alicuius S. Apostoli vel Martyris, vt sub illorum Sanctorum Apostolorum, vel Martyrum deuotione ac prę fidio, opus, quod conficiunt, videatur ministrari: nihilominus omnia illa sunt falsa, & ficta, & non ad veram deuotionem seu interces sionem illius sancti Apo-
3 stoli vel Martyris dicuntur seu vouentur, † sed sub ista falsa religionis demonstratione omnia opera prædicta arte & præsidio Dæmonis conficiunt, & sub illius deuotione vouent: *de quibus tamen latiùs infra dicemus quæstio. 5. & 6.* text. tamen in dicto cap. Sortilegi videtur ponere solùm definitionem istius verbi Sortilegi stricto sumpto vocabulo,

quod

quod denotat duntaxat ſpeciem Diuinandi, & ſic Sortilegia Diuinatoria. Ego autem largè ſumo hoc verbum Sortilegum, ſiue Sortilegium pro omni ſpecie ſuperſtitioſa, ſiue Malefica, ſiue Amatoria, ſiue Diuinatoria ſit, *vt ſuprà dixi in prin. q.* quoniam ſunt tot diuerſa nomina ritus, & ſpecies iſtius Diabolicæ religionis, quòd nimis longum eſſet velle cuiuſque ponere definitionem, & ideò ſub hoc nomine Sortilegi ſiue Sortilegij omnium Maleficorum, & Diuinatorum ſectas comprehendas habere volo, tanquam ſub vno genere comprehendens omnes, & ſingulas ſpecies ipſorum maleficiorum in ſubſtantia differentes, prout requiritur de eſſentia veræ definitionis, *ſecundum Bartol. in leg. 1. ff. de teſtamen. & diximus in tractat. de hæret. in princip.* illa enim definitio eſt bona, reſpectu illius Sortilegij ſpecialis, de quo ibi, ſcilicet Diuinatiui, ſed volẽdo ponere definitionem Sortilegij, quæ comprehendat omnes profeſſos cuiuſcunque ſint ſpeciei, ſub eadem generali Diabolica religione, dicendum eſt ſic, quòd † Sortilegus largè is eſt, qui Diabolicam religionem profeſſus eſt, & noxia quæque ſuperſtitioſa aut eluſoria Dæmonis inſtructione componit, & ſecundum hanc definitionem omnes ſpecies Sortilegiorum continentur: ſub verbo Noxia: continetur ſpecies Amatoria, & Venefica, vt infrà latiùs dicetur, ſub verbo, Eluſoria, continetur Diuinatoria ſpecies, ſub verbo, Superſtitioſa, Sortilegia quæ fiunt ad ſanandum maleficiatos, *vt l. nemo. & l. multi. & l. eorum.*

Cod. de malef. & math. capit. 2. de Sortileg. 26. quæst. 5. c. sortes & ca. seq. † Istorum autem Professio duplex est: vna Tacita, altera verò Expressa: *de quibus ad plenum dicetur infrà eod. in 3. quæstione: & vide in sum. conf. in titul. de Sortileg. quæst. 2. & per totū.* Sortilegium autē dicitur à Sorte, quæ in hac materia accipitur pro arte Diuinandi. *26. quæst. 5. c. sortes. ead. cau. q. 4 c. fin.* Sors etiam hoc nomen accipitur quandoq; pro fortuna, *vt in authent. vt omnes obed. iudic. prouinc. §. arripiant. circa fin.* sumitur etiam pro conditione humana, & pluribus alijs modis, *de quibus per gloss. in proœmio cle. in versic. Sortis. & l. milites in versi. Sortem. Co. de testa. milita. & habetur in l 2. C. communia de leg. & in l. sed cum ambo. ff. de iudic. vide Do. Fed. de Se. in consil. 284. quod incipit, Domine reuerende.* vbi plenè examinauit quid sit
6 Sors. † Quæri posset etiam à quibus fuerunt inuenta hæc Sortilegia, & qui fuerunt primi, qui illa introduxerunt inter homines? dic, quòd populi Persæ, cæteris curiosiores noscere ea quę natura humana per seipsam facere nec docere pōt. *26. q. 4. can. igitur genus.* & qd fit Sortilegium, & quid sint Sortilegi: *vide Archid. in capit. accusatus. §. sanè. de hæret. lib. 6. & in summa conf. in titul de Sortileg. quæstio 2. & 3. Host. & Rayn. in summa eodem titul. & S. Tho. secunda secundæ, q. 95. in tit. de superst. vers. ad quartum dicendum.*

QVAESTIO II.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiorum diuersæ sunt species.*
Sortilegij prima species est Diuinatiua.
2 *Sortilegij species secunda est Amatoria.*

3 *Sortilegiorum ſpecies tertia eſt Venefica ſeu Malefica.*

4 *Maleficiatum curare hominem nemo poteſt niſi eiuſdem artis ſit peritus.*
Ars nulla hominem maleficiatum à Maleficio liberare poteſt.

5 *Aegritudines quæ rebus proueniunt naturalibus, ex contrarijs, hoc eſt per contrarias res curari poſſunt.*

6 *Sortilegi & Necromantici ſuis ſuperſtitionibus volentes fidem adhiberi aliqua futura prænunciant.*
Diuinationum quatuor ſunt ſpecies, Geomantia ſcilicet, Hydromantia, Pyromantia, & Aerimantia.
Diuini quare ſic dicti.

7 *Incantatores qui cenſendi ſint.*
Arioli qui ſint, qui Aruſpices, qui Augures, & qui Pythoniſſæ.

8 *Aſtrologi qui dicantur, qui Genethliaci, qui Salitores, & Necromantici.*

9 *Necromantia vnde ſit dicta.*
Dæmones ſanguinem amare dicuntur.

10 *Ius ciuile Magiſtros in ſecunda & tertia ſpecie Sortilegiorum ſolet æquiparare.*

SEcundò quæro, quot ſunt Sortilegiorum ſpecies? † Reſpondeo, quòd multæ ſunt, ac diuerſæ: ſecundum diuerſas hominum profeſsiones, & formas: quibus illa conficiunt. Principaliores verò, & magiſtrales ſunt tres, ſcilicet, Diuinatiua, Amatoria, & Venefica. Prima itaque dicitur Diuinatiua, per quam iſti Sortilegi vſurparunt ſibi nomen Diuinatoris, per quam futura quædam, præſentia, vel præterita nobis ignota vaticinari 1

conantur. *26. quæstio. 5. cap. non oportet. & l. nemo. Cod. eod. tit. de malef. & math. ibi Diuinandi curiositas, &c.* & secundum hanc speciem Sortilegium propriè, & strictissimè sumitur, quia dicitur à Sorte, quæ in hac materia sumitur pro arte Diuinandi, vt suprà dictum est. & hoc modo sumpsit *text. hoc verbum in can. sortilegi. 26. quæstio. 1. At Ioan. Iec. in sum. conf. in tit. de sort. & diuin. quæst. 2. in fin. dicit*, quòd triplex est genus Diuinationis, quorum primum est, quod fit per manifestam Dæmonum inuocationem, quod pertinet ad Necromanticos. Secundum autem est, quod fit per solam considerationem dispositionis, vel motus alterius rei, quod pertinet ad Augures. Tertium est, dum facimus aliquid, vt nobis manifestetur aliquod occultum, quod pertinet ad Sortes: & ista duo vltima fiunt per tacitam Dæmonum inuocationem, vt ibi dicitur. Sub quolibet verò istorum generum diuersæ sunt species, *vt ibi no. & dicetur infrà hac quæstio. colum. 2. ver. adeò nunc.* &c. † Secunda verò species Sortilegiorum ea est, quæ dicitur Amatoria, quia fit propter Amorē libidinosum, & vt plurimùm ad flectendum pudicos animos ad libidinem, tam mulierum, quàm virorum, sed frequentiùs mulierum. *l. eorum. in princip. Cod. eod. titul. & l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad leg. Corn. de sic. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* vbi fit mentio de Poculo Amatorio, de quo latiùs dicemus *infrà eod. tit. 12. quæst.* & quid si ex Poculo huiusmodi forsan malè composito, vel indispositè sumpto, fuerit secuta mors absorbentis, qua pœna ministrator ille qui exhibuit potan-

potandum, puniatur, de hoc latiùs dicetur ibi, & etiam videbimus qua pœna puniatur quando non fuit ſubſecuta mors, ſed alius turpis effectus, *de quo infrà quæſt. 11.* † Tertia Sortilegiorum 3
ſpecies eſt illa quæ dicitur Venefica, ſiue Malefica, & iſta eſt cæteris pernicioſior & magis odioſa, per quam multa mala proueniunt, & diuerſæ fabricantur infirmitates, morbi, & calamitates in humanis, ac brutorum corporibus, ex quibus mors ſæpiùs cauſatur. Quidam enim hac ſpecie Malefica polluti, citò pereunt: & hoc euenit, quotieſcunque compoſitio illa Malefica eſt valdè atrox, & plurimùm veneni habet in ſe, quod qualiter fiat infrà dicetur. Quandoque verò non tam citò mors prouenit, ſed poſt longas luctuoſas querelas, & lachrymabiles fletus perſonę maleficiatæ, corpus paulatim conteritur, virtus debilitatur, & tum demum perit, & propterea ſpecies iſta ſolet dici Malefica, quia ſemper tendit ad malum. *l. eorum. in princ. leg. multi. Cod. eod. titul.* & ideò non immeritò lex vocat iſtos humani generis inimicos, quia ſemper quaſi tendunt ad hominum necem, & deſtructionem, & quandoque Sola Carminis Potentia interimunt, abſque vllo Veneni hauſtu, *vt dicit Aug. in libr. 10. de ciuit. Dei. cuius dictum inſertum eſt. 26. quæſtio. 5. c nec mirum. §. Magi. l. & ſi excepta. in princ. C. eod. tit.* & alibi appellãtur hoſtes cõmunis ſalutis. *l. fin. in princip. eod. tit.* Quidam verò reperiuntur, qui eadem profeſsione muniti, & Malefica arte eruditi, ſupradictas infirmitates, & Maleficas pollutiones ex languẽtibus cor-

porib. auferunt, & corpora ita grauiter turbata, breui tempore ſanant, quib. verò medelis, & remedijs ipſorum curas conficiant, & Maleficas illas pollutiones remoueant; referre nefas eſt. †nec
4 putes, quòd curæ huiuſmodi fieri ſoleant abſque ſcientia Maleficæ artis, & Dæmonis inſtructione, quia Maleficæ illæ pollutiones deſtrui nõ ſolent, niſi per eiuſdẽ artis magiſtros, vel qui ſint diabolicæ ꝓfeſsionis benè inſtructi, aut quoquo modo participes. quia Maleficia ipſa abſq; Dæmonis miniſterio, & ſuffragio, tam rebus ipſis, quàm verbis communiter inſeri non ſolent in corporibus, pariter nec tolli, & hoc eſt quod dicit *Aug. in lib. de ciuit. Dei, prout refertur. 26. quæſt. 5. c. nec mirum. in fin.* quod huiuſmodi remedia, & medelas ars non commendat medicorum, quippe quia illa non nouit. Medicina enim naturalis, & omnium Phyſicorum, & Chirurgicorum ars tota cõmuniter non ſufficeret ad ſanandum corpora ipſa, & remouendum dictas pollutiones, quæ Dæmonis opera, & ingenio, in dicto corpore fuerunt inſertæ. Eadem igitur artis peritia, & ſuffragio æquum eſt vt tollantur, quia cuius eſt condere, eiuſdem eſt ſoluere, cuius eſt condemnandi facultas, eiuſdem eſt & abſoluendi libertas. *l. Qui damnare. ff. de re iudic. & l. nemo qui condemnare. ff. de reg. iur.* Et nihil tam naturale eſt, quàm eodem genere quodque diſſolui, quo colligatum eſſe reperitur. *l. nihil tam naturale. ff de reg. iur.*
5 † Non nego tamen, quòd ſi ægritudines ipſæ ex rebus duntaxat naturalibus cauſantur, puta Veneni, quòd ex rebus etiam naturali-

ralibus contrarijs tolli posſint, absque Dæmonis operatione, si homines per se, aut naturali scientia hæc scire possent, & naturalium virtutes, & potentias ita subtiliter cognoscerent sicut Dæmon. Quia ea quæ mediantibus naturalibus proueniunt, mediantibus etiam contrarijs naturalibus tolli necesse est, per ea quæ proximè diximus; sed quia istorum naturalium virtutes & potentiæ homini, vt plurimùm sunt ignotæ, tam in specie, quàm in genere in arte medicinæ, & Dæmon qui subtilissimus est, & perfectissimus naturalium virtutum cognitor, melius cæteris omnia ista nouit, nec vult illa posse cognosci, nisi per illos, qui sub sua fide Diabolicam religionem profitentur, & propterea vulgariter dicimus: quòd Maleficia, & ægritudines huiusmodi non possunt communiter tolli per medicos naturalis medicinæ peritos, sed solùm per istos Magos, & Incantatores, qui sub eadem Professione morantur, & qui Maleficia ipsa facere solent, & possunt illimet eadem destruere, & tollere possunt arte, & instructione Dæmonis, *vt suprà, & habetur per S. Tho. in 2. 2. quæstio. 95. art. 6. & l eorum. §. fin. C. eod. titu.* Sed nota, quòd de iure ciuili remedia ista non sunt damnanda, & hi qui dicta remedia faciunt, & sanant languores prædictos, nulla pœna puniuntur de Iure Ciuili, licet id agant arte Malefica, & damnabili disciplina, *vt est text. in dict. l. eorum. §. fin. C. eod. titul.* tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum contrarijs maleficijs liberare. 26. quæstio. vltim.

porib. auferunt, & corpora ita grauiter turbata, breui tempore ſanant, quib. verò medelis, & remedijs ipſorum curas conficiant, & Maleficas illas pollutiones remoueant; referre nefas eſt. † nec
4 putes, quòd curæ huiuſmodi fieri ſoleant abſque ſcientia Maleficæ artis, & Dæmonis inſtructione, quia Maleficæ illæ pollutiones deſtrui nō ſolent, niſi per eiuſdē artis magiſtros, vel qui ſint diabolicæ profeſsionis benè inſtructi, aut quoquo modo participes. quia Maleficia ipſa abſq; Dæmonis miniſterio, & ſuffragio, tam rebus ipſis, quàm verbis communiter inſeri non ſolent in corporibus, pariter nec tolli, & hoc eſt quod dicit *Aug. in lib. de ciuit. Dei, prout refertur. 26. quæſt. 5. c. nec mirum. in fin.* quod huiuſmodi remedia, & medelas ars non commendat medicorum, quippe quia illa non nouit. Medicina enim naturalis, & omnium Phyſicorum, & Chirurgicorum ars tota cōmuniter non ſufficeret ad ſanandum corpora ipſa, & remouendum dictas pollutiones, quæ Dæmonis opera, & ingenio, in dicto corpore fuerunt inſertæ. Eadem igitur artis peritia, & ſuffragio æquum eſt vt tollantur, quia cuius eſt condere, eiuſdem eſt ſoluere, cuius eſt condemnandi facultas, eiuſdem eſt & abſoluendi libertas. *l. Qui damnare. ff. de re iudic. & l. nemo qui condemnare. ff. de reg. iur.* Et nihil tam naturale eſt, quàm eodem genere quodque diſſolui, quo colligatum eſſe reperitur. *l. nihil tam naturale. ff de reg. iur.*
5 † Non nego tamen, quòd ſi ægritudines ipſæ ex rebus duntaxat naturalibus cauſantur, puta Veneni, quòd ex rebus etiam naturali-

ralibus contrarijs tolli posſint, absque Dæmonis operatione, si homines per se, aut naturali scientia hæc scire possent, & naturalium virtutes, & potentias ita subtiliter cognoscerent sicut Dæmon. Quia ea quæ mediantibus naturalibus proueniunt, mediantibus etiam contrarijs naturalibus tolli necesse est, per ea quæ proximè diximus; sed quia istorum naturalium virtutes & potentiæ homini, vt plurimùm sunt ignotæ, tam in specie, quàm in genere in arte medicinæ, & Dæmon qui subtilissimus est, & perfectissimus naturalium virtutum cognitor, melius cæteris omnia ista nouit, nec vult illa posse cognosci, nisi per illos, qui sub sua fide Diabolicam religionem profitentur, & propterea vulgariter dicimus: quòd Maleficia, & ægritudines huiusmodi non possunt communiter tolli per medicos naturalis medicinæ peritos, sed solùm per istos Magos, & Incantatores, qui sub eadem Professione morantur, & qui Maleficia ipsa facere solent, & possunt illimet eadem destruere, & tollere possunt arte, & instructione Dæmonis, *vt suprà, & habetur per S. Tho. in 2. 2. quæstio. 95. art. 6. & l eorum. §. fin. C. eod. titu.* Sed nota, quòd de iure ciuili remedia ista non sunt damnanda, & hi qui dicta remedia faciunt, & sanant languores prædictos, nulla pœna puniuntur de Iure Ciuili, licet id agant arte Malefica, & damnabili disciplina, *vt est text. in dict. l. eorum. §. fin. C. eod. titul.* tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum contrarijs maleficijs liberare. 26. quæstio. vltim.

admoneant. *de quo tamen latiùs dicemus infrà quæstio. 6. num. 20. & seq.* Sequitur modò, vt videamus de alijs speciebus Sortilegiorum, quæ sunt quodammodò species subalternæ ad illas, de quibus suprà, quæ in veritate potiùs videntur respicere finem, & effectum ipsorum Sortilegiorum quàm principium. Infrascriptæ verò respiciunt finem, principium, & medium, & istæ diuersis nominibus nuncupantur, secundùm diuersos modos, & formas quibus conficiuntur, & eisdem nominibus appellantur eorum Magistri ab ipsa eorum arte cognominati. Redeo nunc ad primam speciem, quæ est Diuinatiua, quæ inter cæteras obtinet principatum: in qua plures homines communiter decipiuntur, atque incidunt, quàm in alijs, quia natura humana, & illorũ maximè qui sunt curiosi, naturaliter appetit scire quæ maiora sunt naturali scientia, & humano intellectui occulta nimis. † Et ideò videmus, quòd communiter isti Sortilegi, Necromantici, & Magi, & similes, quotiescunque volunt operibus, & superstitionibus suis fidem adhiberi, licèt extranei sint, & penitus ignoti, aliqua quæ ex præterito alicui acciderunt, eidem ad vnguem, prout euenerunt, referre solent: quorum relatione, quia sapiunt veritatem, alliciunt hominum mentes ad credendum sibi etiam ea, quę falsa sunt omninò. Ista fuit sententia S. Aug. *in libro 10. de ciuitate Dei, relata per sacros Canones in can. nec mirum. §. nullum enim suffragium. 26. quæstio. 6.* sub hac enim specie plures militant Magistri, & omnes ferè Malefici profiten-

fitentur artem prædictam, Pro cuius euidentia ſciendum eſt, quòd Diuinationum quatuor ſunt genera, ſiue ſpecies, ſicut quatuor ſunt elementa. Primum videlicet Geomantia, quæ fit in elemento terræ: à γαῖα, quod eſt terra, & μαντεία, id eſt, Diuinatio. Hydromantia quæ fit in aqua, ab ὕδωρ, quod eſt aqua. Pyromantia quæ fit in igne, à πῦρ, quod eſt ignis, & Aeromantia, quæ fit in aere. Hinc dicti ſunt Geomanti, Hydromanti, Pyromanti, & Aeromanti, qui artes ipſas profitentur. *vt exponit text. 26. quæſt. 4. cap. igitur genus. in princip. quæ verba fuerunt aſſumpta ex dictis Aug. in libr. de natura Dæmon. Hoſt. in ſum. eodem titul. in prin.* Quorum quidam ex ipſis Profeſſoribus appellantur Diuini, ſic dicti, quaſi Deo pleni. Iſti enim Diuinitate ſe eſſe plenos ſimulant, & aſtutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectant. † Alij Incantatores, & hi ſunt, qui artem verbis tantùm peragunt, & eſt quandoque tanta iſtorum potentia carminis, vt verbis ſuis abſque aliquo veneni hauſtu occidant, *vt habetur 26. quæſtio. 5. dict. can. nec mirum. in princip.* Quidam alij ſunt Arioli, ſic dicti, quia circa aras idolorum nefarias preces emittunt, & funeſta ſacrificia offerunt, quibus celebritatibus Dæmonum reſponſa ſuſcipiunt. Alij dicuntur Aruſpices, quaſi horarum inſpectores; hi. n. obſeruant tẽpora, dies, horas, & momenta, ex quorum obſeruantia, bona, vel mala futura prædicunt: hi etiam inteſtina pecudum inſpiciunt, & ex ijs futura prognoſticãt. Alij ſunt Augures, qui volatus auium, & voces intendunt: in-

7

de di-

de dicitur Augurium, quasi Auigerium. Alij dicũtur Pythonissæ, qui quadam religione Diabolicãm Professionem sectantur, à Pythone, i. Apol-
8 line dicti, qui auctor fuit artis Diuinandi. † Alij sunt Astrologi, qui in astris vaticinantur. An verò sit hodie permissa vaticinatio per Astrologiam, *dicetur infrà quæstio seq.* Alij dicuntur Genethliaci, sic vocati propter nataliciorum cõsiderationes. Isti enim capiunt diem natalis, & horam alicuius, & per 12. cœli signa syderumque cursus calculantur, & prædicũt felices, & infelices futuros euentus, & mortem quandoque. Alij demùm sunt Salitores, sic dicti, quia dum cuiquam membri aliqua pars salierit, aliquid exinde sibi prosperum aut infelix significari prædicunt. Hæc omnia declarantur *per text. in can. igitur genus.* quæ tamen non pro doctis viris, sed pro iunioribus, & rudibus referre placuit, quibus super addo Necromanticos, qui per Necromantiam vaticinantur: quia videntur eorum Incãtationibus, & Coniurationibus resuscitari mortui, quibus per dictos Necromanticos fiunt interrogationes, & illi ad eo-
9 rum interrogata respondere: † sic dicti à νεκρὸς græcè, quod latinè dicitur mortuus, & μαντεία, i. Diuinatio, & vt plurimùm quando hæc fiunt, ipsi Magistri adijciunt sanguinem cadaueri, quia Dæmones dicuntur amare sanguinem, & propterea quotiescunq; fit Necromantia, cruor aquæ miscetur, vt Dæmones calore sanguinis facilius pnocentur, *hæc dicuntur in capit. nec mirum. 26. quæst. 5. in §. Necromantici quæ pro tyronibus similiter adiuncta fuere.*

Viden-

Videndum est modò, qui sint Professores siue Magistri, qui in secunda, & tertia specie Sortilegiorum militare solent, & breuiter dicas, quòd hi, qui sunt Professores artis Amatoriæ, & in illa Sortilegiorum specie militant, ijdem in Venefica specie profitentur, & isti appellantur Magi, scilicet qui artem Magicam profitentur, *vt dicit text. in l. eorum. in princip. C. eod. tit. can. nec mirum. §. Magi.* & isti sunt qui vocantur etiam Malefici ob facinorum Magnitudinem, *vt dicit text. in dicto §. Magi.* Ius enim Ciuile † istos vtriusq; artis Magistros æquiparauit, tam in factura, quàm in pœnis, scilicet illum, qui conficit Sortilegia Amatoria, & Sortilegia Venefica, & vtrunque pariter eadem pœna puniri iubet, *vt dict. l. eorum. in princip. & l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* An idem ne sit de Iure Canonico, quòd eadem sit in vtroq; pœna statuta, aut diuersa, *dicemus infrà eod. titul. 10. quæstio.* Sunt quidam, qui dicuntur Incantatores, qui sola potentia Carminis perstringunt hominum vitas, isti solent vt plurimùm in tertia militare, & quidam alij, qui suprà in prima specie expressi sunt, in hac tertia sæpiùs se exercent, vt sunt Arioli, qui in eorum sacrificijs, & immolationibus adiungunt quandoque imagines ceræ recentis, & illas iuxta feruētissimum ignem opponunt, vel acubus earum capita vel latera perforant, baptizant, & quamplurima alia turpia faciunt, quæ conueniunt tertiæ speciei, *vt latius infrà dicetur in seq. quæst.* & Necromantici similiter sæpiùs solent in tertia specie laborare, *de quibus similiter dicetur* ℣. *in d. q. seq.*

QVAESTIO

QVAESTIO III.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiorum profeßio duplex, Expreſſa ſcilicet, & Tacita.*

Profeßio Tacita quæ ſit, & quæ Expreſſa Sortilegij.

2 *Dæmones ratas habent ſubmißiones ſibi factas in manibus miniſtrorum ſuorum.*

3 *Profeßio Expreſſa cum Dæmone facta duplex eſſe poteſt.*

4 *Profeßio cum Dæmone fit cũ abnegatione nominis Chriſti in Baptiſmate.*

5 *Profeßionem Expreſſam Dæmoni facientes, expreſſum & adorationis cultum impendunt.*

6 *Diabolus ſummoperè ab hominibus adorari cupit, atq; vt adoretur nullum non mouet lapidem.*

7 *Dæmones euocati veniunt, certis temporibus, ſignis, carminibus, & ritibus obſeruatis.*

8 *Aſtronomi imagines, quas ad Dæmones euocãdos faciunt, Aſtronomatas vocant.*

9 *Infirmitates in humanis corporibus ex ſola imaginum obſeruantia abſq; maleficio oriri non poſſunt.*

10 *Dæmones reſponſa præbere ſolent Maleficis, ſeu Sortilegis.*

11 *Diabolus an ſit futurorum præſcius.*

12 *Theſauri abſconditi an poßint arte Dæmonum inueniri.*

13 *Aſtrologi, Chiromantici, & ſimiles, ex ſignis cœleſtibus, & aſtrorum curſibus prædicentes, an peccatum incurrant.*

14 *Chiromantia an poßit abſq; peccato exerceri.*

15 *Sortilegia Amatoria, & Venefica, & in corpore, & extra corpus fieri poſſunt.*

16 Sorti-

16 *Sortilegi ſacramenta Eccleſiæ quandoq; permiſcent ſuis Sortilegijs.*

17 *Amor an verè oriatur ex Maleficijs Amatorijs, quæ fiunt ad Amorem prouocandum.*

18 *Amare nemo cogitur inuitus.*

19 *Sortilegi hoſtia conſecrata vtuntur quandoq; in Sortilegijs Amatorijs.*

20 *Hoſtia ſcripta literis ſanguineis vtuntur Sortilegi ad Amorem prouocandum.*

21 *Sacramenta Eccleſiæ Sortilegijs cõmixta, an poſſint mouere animum maleficiati ad Amandum maleficiantẽ.*

22 *Dæmon quare Sortilegis ſuadeat Sacramentorum abuſus effectus aliquos mirabiles parere.*

23 *Dæmones per Artes Magicas aduocati comparere coguntur inuiti.*

24 *Amoris effectus an poſſint produci per rerum mixturas à Sortilegis factas.*

25 *Sortilegiorum tertia ſpecies Malefica dicitur, quæ nullius cauſa boni eſſe cenſetur.*
Venena non mala quæ dicantur.

26 *Venena mala propinans, cõficiens, aut vendens punitur.*

27 *Verborum ſola potentia hominem interimere poſſe credunt quidam.*

28 *Species quas maleficiati euomunt, vnde ortum habeant, & an ſint in rei veritate.*

29 *Malefici qualiter per vnctiones Maleficia ſua perpetrent.*

30 *Maleficia qualiter extra corpus Maleficiati cenſeantur fieri.*

31 *Verba quædam Malefica in omnibus Sortilegijs admiſcentur.*

Tertiò

TErtiò quæro, quot modis fiunt Sortilegia? loquendo de omni ſpecie, vt ſuprà. Reſpon. multis, ac varijs modis fieri poſſe. † Pro cuius intelligentia ſciendum eſt, quòd duplex eſt Sortilegiorum Profeſsio, Tacita ſcilicet, & Expreſſa; intelligēdo de Profeſsis cuiuſcunque ſpeciei. Tacita enim Profeſsio, eſt promiſsio quædā, quam-
1 uis facit alteri Profeſſo, de obſeruando quæ ſibi mandauerit ſub promiſsione, quòd grandia faciet, & mirabilia in vita ſua, cognoſcet futura, & multa alia his ſimilia, dummodò fidem catholicam abijciat, & omnia Eccleſiaſtica Sacramenta peſſundet, & totis eius viribus adhærebit cultui, & obedientiæ ſui Magiſtri: & illum tanquam verum Principem adorabit, cultum veræ adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando, & alia huiuſmodi turpiora pacta, & cuncta opera per ipſum facienda ſub illius nomine, & deuotione conficiet. Et iſta dicitur Tacita Profeſsio, quia non fit propriè cum Dæmone, ſed cum miniſtro Dæmonis, & in qua nullæ interueniunt ſolennitates extrinſecæ, quæ interuenire ſolent in Expreſſa Profeſsione: ſicut eſt ſolennis ſtipulatio, fides præſtita per iuramentum de obſeruantia promiſſorū, item homagium, & fidelitatis promiſsio erga Dæmonem, vnà cum poſtergatione, & omnimoda diuiſione fidei Chriſtianæ, & alijs quæ in ea requirantur, *vt in ca. qui ſine ſaluatore. 26. q. 2. & vide ſum. confeſ. eo. tit. q. 36.* vbi fit mentio de vtraque Profeſsione, & pacto habito cum Dæmone, ſcilicet Tacito, & Expreſſo, *& eod. tit. quæſt. 10. in fin.*

† quam

† quam submissionem ipse Dæmon posteà ratam 2
habet,& reddit se facilem in obsequendo voluntati, & appetitui illius, sicut aliorum: quo facto omnia Sortilegia sicut expressè Professi fabricare incipiunt, *vt ibi nota. & notatur etiam per quendam Mod. Theologum in quodam suo trac. de strigi. mag. dæmon. mirand. lib. 1. c. 4. & l. eorum. in prin. C. eo. tit. & in c. 2. de Sortil.* vbi dicitur de illo, qui aspiciebat in astrolabio ℞ inueniendis furtis, & de hac Tacita Professione videtur etiam meminisse text. si benè considerentur verba sua *in d. c. nec mirum. §. Necromantici. ver. ad hæc omnia.* vbi post narrationem certorum remediorum, quæ fiunt erga maleficiatum pro salute corporis, subiungit textus hæc omnia fieri arte Dæmonum ex quadam pestifera societate hominum,& Angelorum malorum exorta.† Al- 3
tera verò dicitur Professio Expressa, & est illa, quæ fit expressè cum proprio Dæmone:& ista est duplex, vna, quæ dicitur Solennis, siue Publica, altera,quæ dicitur Priuata. Solennis enim & Publica est illa, quæ fit cum Dæmone, dum publicè residet in solio Maiestatis more Principis, quando fiunt vniuersales congregationes omnium Strigarum, & Maleficorum, Necromanticorum, & cuiuscunque generis Professorum, certis nocturnis horis, locis & temporibus Dæmonis arbitrio constitutis, vbi vniuersis astantibus fit ista Professio. Priuata verò est illa, quæ fit cum ipso Dæmone pacto expresso cum iuramento, vt infrà, citra tamen solennitates, & hominũ multitudinem, vnde contra istos dicitur Esa. 28.

c.dixistis, percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. & de hac fit mentio in sum.confes.eod.titu. q.4.in princ.q.6.& 7. Fiunt quandoq; ijsdem solennitatib.quibus fieri solent veræ & solennes Professiones monachorum in Christi religione,dum profitentur regulam mo-
4 nasticã,relinquentes mundum. †Illi verò faciunt cõtrarium, quia relinquunt primò Deum Saluatorem, abnegantes illius nomen, & Baptismum, & posteà reliqua Sacramẽta Ecclesiæ, deinde adhærent Dæmoni, eidemq; perpetuam obedientiam spontanea voluntate promittunt,superaddentes etiam Sacramentum,& homagium indubitatum, adeò,quòd penitus efficiuntur Dæmoni subiecti,& plusquam vasalli,& ex tunc contrahitur inter hominem & Dæmonẽ amicitia quædam & pestifera societas, ex qua multa mala, & turpissima opera conficiunt,& quædam alia turpiora faciunt, quæ referre non audeo. *vide illum Moder.Theologum in d.tract. de strig. Dæmon.mir. libr.1.in 4. c.* vbi latiùs omnia ista posuit, *& in sum.conf. eo.tit. c.*
5 *3.in prin.* † Isti verò, qui Expressam Professionem fecerunt,reddunt etiam expressum cultum adorationis Dæmoni per solennia sacrificia, quæ ipsi faciunt Diabolo, imitantes in omnibus diuinum cultum cum cæremonijs paribus, luminaribus, & alijs huiusmodi, ac precib. quibusdam, & orationibus quibus instructi sunt, adeò ipsum adorant, & collaudant continuè, sicut nos Verum Creatorem adoramus. *26.q.5.c.contra idolorum. & ibi gl.in c.accusatus. §.sanè de hæret li.6. & in summa. confes.eo tit.*

tit. q. 2. & 3. 26. q. 6. c. non obseruetis. & eadem causa, & quæstio 2. c. qui sine Saluatore. vbi est bonus text. in quibus autem locis, & quibus temporibus hæc faciant, *dicitur infrà quæst. seq.* Et hoc procedit, quia Diabolus summoperè desiderat ab homine adorari, & Deum ipsum Creatorem in hac adoratione imitari, quod prouenit ex illo peccato superbiæ, quo ipse Sathanas voluit se facere æqualem Deo, & pariter sicut ipse adorari, quod peccatum adhuc in se retinet, *vt dicit S. Tho. in 2. 2. quæstio. 95. artic. 5. & S. Aug. in lib. 10. de ciuitate Dei, cuius dicta tradita sunt. 26. quæst. 5. can. nec mirum. §. auguria. vers. sed hoc quosdam fallit. & vers. ad hoc.* vbi dicitur, quòd † Sathanas ad hoc val- † 6
dè nititur, vt adoretur quasi Deus, & propterea illi qui interueniunt in dictis sacrificijs, & expressè ipsum Sathanam adorant, ipsi sunt cæteris prædilectiores: nihil petunt, quin exaudiantur ab eo, ex his quæ ipse facere potest, & si petuntur ea, quæ ipse facere non potest; fingit illa facere posse, & per multas illusiones decipit suos Professos. Et propterea dicũt quidam, quòd Sortilegia & Maleficia, quæ fiunt per istos, sunt cæteris atrociora, & grauiora; quippe, quia Diabolus summoperè cupit istis complacere, à quibus maius præmium recipiat: & isti sunt, qui solent quandoque struere imagines ceræ, vel cretæ, seu alicuius mixturæ, & similium. *dicit S. Aug. in l. 21. de ciuitate Dei, hæc verba not.* quòd Dæmones allicinntur his rebus, characteribus, signis, & carminibus magicorum, non tanquam animal cibis, sed quasi Spiritus signis: quia enim homines in

ſignum ſubiectionis eis offerunt ſolemnia ſacrificia, & proſtrationes faciunt, gaudent ſummoperè huiuſmodi reuerentiæ ſigna ſibi exhiberi. Alliciuntur autem diuerſis ſignis, ſecundũ quod diuerſis vitijs ipſorum magis conueniunt. *verba ſunt S. Aug. relata per S. Thom. in trac. qq. diſp. 1. par. in tit. de*
7 *mirac. q. 10. verſ. reſpondeo. in fin.* vbi dicit, † quòd Dæmones certis temporibus obſeruatis, & determinatis, carminibus, & ſignis, ritibus, & imaginibus conſecratis, vel potiùs execratis, euocati adueniunt, quas imagines iſti Malefici portare ſolent ad loca ſacrificiorum deputata, quibus completis, compoſito ingenti igne, dictas imagines primò baptizant in nomine Beelzebub, Principis Dæmoniorum, ſeu Sathanæ, & quibuſdam alijs turpioribus verbis, quæ referre non audeo, quibus ſic peractis, imagines prædictas igni adhærent, & ibi petunt, quæ mala & infirmitates volunt in vera naturali perſona illius, quem, vel quã ipſa repræſentat imago, inferri, & quib. dolorib. & tormentis cruciari: quandoque enim acubus vel alijs ferramentis acutis perforant ſibi capita, coſtas, femora, pectus, ventrem, aut aliam corporis partem, in qua cupiunt exoriri infirmitatem in perſona maleficiati. *de quibus imaginib. fit men-*
8 *tio in ſum. confeſſ. in tit. de ſort. q. 12.* vbi dicit, † quòd hi, qui faciunt dictas imagines, dicuntur Aſtronomi, & illas vocant Aſtronomatas, quæ omnia opere Dæmonum habent effectum: cuius ſignum euidens eſt, quia in eis neceſſe eſt ſcribi quoſdam characteres, qui naturaliter intelligi nõ poſſunt,

& ad

& ad nihilum operantur, nisi ad opera Dæmonú execranda, & illinc ad modicum tempus auditur persona illa, contra quam Sortilegia, & Maleficia prædicta facta fuerunt, quòd grauiter dolet, & lamentantur de maximo cordis, viscerum, ventris, femoris, stomachi aut capitis dolore, dicens, graui quadam infirmitate repentina cruciari, quam nullus medicorum cognoscere nec curare potest. Et hæc est illa, quã Sortilegus Dæmonis Arte Malefica sibi imposuit, interueniente posteà Sortilegio Formali, vt infrà dicam, & ista est veritas, cui nec sacri Canones, nec sacrorũ Theologorum schola repugnat, *vt in d. c. nec mirũ. §. si autem quilibet opponit, circa finem.* vbi ad hoc speciale quæsitum respondet S. Augustinus & fatetur, & Dæmones possunt sanis corporibus Christianorum immittere ægritudinem mediante ministerio Sortilegi, & Malefici, sed reprehendit illos, qui credunt in eis propter periculum animæ, quia qui in illis credunt, recedũt à fide Christiana in totum, aut dubitant siue vacillant in ea, *arg. c. 1. extra de hæret. & diximus suprà tit. 1. q. 2.* † Non tamé 9
tibi persuade, quòd ex sola illa imaginum obseruantia, tactu, & cærimonijs, absque alia factura & Maleficio, possint huiusmodi infirmitates in dictis humanis corporibus exoriri, quia hoc esset ridiculum credere, sed fiunt posteà venenorum compositiones, & conficiunt mixturas Maleficij, quòd præstant Maleficiando, aut in corpore, aut extra corpus. In corpore scilicet per pulueres venenorum commixtos in cibo, aut potu personæ

maleficiandæ, aut per varias vnctiones factas in aliqua corporis parte, in qua ægritudinem cupiunt exoriri. Extra corpus verò fiunt, quando ipſæ facturæ ſiue Maleficia ſic in vnum compoſita abſconduntur in lecto perſonæ maleficiandę, ſuper quo iactura ſit, aut ſub limine oſtij cameræ, vel alterius oſtij, ſuper quo perſona ipſa maleficianda tranſitura ſit, illaq; pedibus calcare contingat, *de quib. latiùs infrà dicetur in 6.q.* Et ita expreſsè Profeſsi, peractis ſacrificijs huiuſmodi, ſępiùs cõſueuerunt interrogare Sathanam in forma Idoli ſuper altare exiſtentem, vt futurorum aut præteritorum, ſiue præſentium occultorũ notitiam ſibi demonſtret. † Qui Sathanas ſub Idolorum forma illa reſponſa reſtituit de præſentibus & futuris, valdè occultis, & remotis, verum & certum conſueuit præſtare reſpõſum, ex quo ipſe, qui eſt ſpiritus liber, ſubtilis, & eleuatus, nulloq; premitur pondere carnis, ſicut homo, videt, & expreſsè cognoſcit omnia q̃ fiunt, & facta ſunt in vniuerſo orbe terrarum, quæ omnia facilè huiuſmodi indicare poteſt, ſed quæ futura ſunt, minimè, quia illa ſolus Deus nouit eſſe vera, put ſunt vel erunt in ſuo eſſe. Quia apud ipſum, vt dicunt Theologi, nulla datur tẽporis determinatio præſentis, præteriti, vel futuri: quia omnia ſunt illi præſentia in ſpeculo Diuinę Maieſtatis. Eo igitur excepto, nulla creaturarum habet certam notitiam futurorum, *vt latiùs infrà dicemus. q. 10. & habetur per Eſa. 41. c.* Annunciate nobis quæ futura erunt, & dicemus, quòd Dij eſtis vos; & ideò Dæmon, q eſt Dei creatura,

tura, *vt habetur Gen. 1.* non potest cognoscere futura ex certa scientia, sed per quasdam coniecturas, *vt latiùs infrà dicetur in 10. q.* quotiescunque igitur fit interrogatio de præteritis, aut præsentibus, aut occultis, vel de his, quæ fiunt in lõginquis partib. redditur prompta responsio, sicut ab eo qui habet certam scientiam, *vt not. in d. c. nec mirum. 26. q. 5. & notant Canonist. in c. 2. de sortil. & l. multi. C. eodem titul.* † quotiescunque verò quæritur notitia futuro- 11
rum, tunc non venit tam prompta responsio, sed tardior, dubia, & implicita; quippe, quia illorum in veritate ipse est ignarus, quorum certa notitia ad solum Deum spectat, & ad illum duntaxat, cui Deus voluit reuelare, *vt habetur Isa. d 41. c. & dixi suprà proximè, & habetur Act. Apost. 1. c.* vbi dicitur: Non est vestrum noscere tempora vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. *& per S. Th. in 2 2. q. 26. art. 6. & dixi infrà eod. quæst. 6.* hi verò, qui Tacitam habent Professionem cũ Dæmone, licèt ipsi quoq; sua exerceant Maleficia Dæmonis ministerio & suffragio, & corpora saucia ab huiusmodi lãguoribus sanant, nihilominus non habent eandẽ vim & potestatẽ, sicut hi, qui sunt expressè Professi: & sunt respectu illorum, vt ita dixerim, tanq̃ fratres nouitij, aut fratres tertij ordinis, respectu Professorũ, cùm ipsi tam in eorũ Professionib. quàm in cultu, imitentur cultũ diuinũ, & mores nostrę religionis, secundũ diuersitatẽ Professionis, & cęrimoniarũ: omnia tñ ad eundẽ effectũ tendentia, *vt dicit tex. in c. excõmunicamus. el. 2. in prin. extra de hær.* vbi dicitur, facies quidem habentes diuersas, caudas

12 verò adinuicem colligatas, &c. † Inter quas non omittam illas, quæ arte huiuſmodi iactãt ſe poſſe inuenire theſauros in locis valdè remotis, & ſubterraneis abſconditos, & quandoque inducunt homines ad talẽ inſaniam, vt foueas quàm ingentes conficiant pro inueniendis theſauris huiuſmodi. Et iſta videtur mihi quòd ſit vna ex turpioribus illuſionibus, quas Dæmon homini faciat, quia in rei veritate nunquam legi, vidi, nec audiui, quenquam ex Necromanticis, Magis, aut Sortilegis huiuſmodi aliquos vnquam inueniſſe theſauros, aut aliàs aurũ vel argẽtum, ſed quam plures vidi huic operi incumbentes, qui mirabiliter conati ſunt velle experiri, poſt multos labores, & Diabolicas obſeruantias, demùm nihil viderunt, nec inuenerunt, niſi terram: & ratio eſt, quia Deus non permittit, nec vult Dæmonem poſſe theſaurizare, quia aliàs ſequeretur, quòd iſti Magici, Necromantici, ac cæteri Diabolicę fidei Profeſſores eſſent cęteris Chriſti fidelibus ditiores ac præſtantiores, & quamplures reperirentur ex ipſis Chriſti fidelibus, qui animo ditãdi proſequerentur illos, nec curarent Chriſtianã ipſam poſtergare fidem, vt magno theſauro abũdarent, & venerarentur ab omnibus. Quinimò videmus hodie totum oppoſitum, quòd iſti Sortilegi, Magi, Necromantici, & ſimiles ſunt cæteris Chriſti fidelibus pauperiores, ſordidiores, & viliores, & in hoc mundo, Deo permittente, calamitoſam vitam cõmuniter peragunt, demùm verò infelici morte pereunt, & æterni ignis incẽdio

dio cruciantur, *vt in c. firmiſſimè. extra de hæret. & 26. q. 5. nec mirum.* & qua Dæmon argutè illos decipit, eadem & ſimilibus promiſsionibus ipſi nos decipere ſtudent, ſed non capiunt, niſi aliquos, qui ſunt ſimplicis cognitionis, & carent intellectu & ratione, vel qui ſunt nimium creduli & curioſi: qui auiditate quadam impudentes appetunt ſcire ea, quæ nulla ratione aut honeſta cauſa competit ſibi inueſtigare *d. c. nec mirum. §. auguria. verſ. his ergo portentis.* † Sed quæro nunc, an Aſtrologi, Chi- 13
romantici, & ſimiles, qui ex ſignis cœleſtibus, & aſtrorum curſibus futura prædicunt, incidunt in peccatum? & videtur dicendum, quòd ſic, quia iſtorum notitia ad ſolum Deum Creatorem pertinet, *vt ſuprà proximè diximus, & habetur Eſa. 41. cap. annunciate nobis, &c.* Tu dic, aut iſti Aſtrologi, & alij prænominati volũt futura ipſa prædicere ex certa ſcientia, & non licet eis, quia ſigna illa cœleſtia ſunt ſigna rerum, non cauſæ rerum, ſ. cauſæ finales; & licèt inclinent naturam humanam ad aliquod faciendum, non coartant, nec imponunt neceſsitatem; aliàs nulla eſſet in nobis liberi arbitrij poteſtas à Deo tributa, ſi cogeremur contra voluntatem noſtram peccare, *vt dicit S. Tho. in 2. 2. q. 27. artic. 6. & no. per Abb. in c. 2. de ſort.* aut prædicunt illa per modum demonſtrationis, ſeu inclinationis, & benè dicunt, dummodò non demonſtrent neceſsitatem præciſam, neque cauſatiuam, in eo, quod ratione liberi arbitrij prudenter homo euitare poteſt, vt dixi, & iſto modo nõ peccãt nũciando. † Iterum quæri poteſt de Chiromantia, 14

quæ est Diuinatio quędam quæ fit per lineamenta manus, an liceat fieri sine peccato, vel sine pœna; dic quòd eodem modo aut quis narrat præterita, quæ euenerunt illi, cuius manus intuetur, & non est peccatum, nec prohibitum, aut quis prædicit futura, & isto casu fit eadem distinctio, de qua suprà; aut quis vult prædicere necessitatiuè, & certo modo, aut inclinatiuè. Primo casu Diuinatio ista sapit hæresim, *per ea quæ suprà proximè diximus*, secundo verò casu non sapit hæresim, nec meretur pœnam, qui per illam prædicit: quia Vaticinium istius Chiromantiæ fit vt plurimùm per regulas Astrologiæ, *vt not. isti summistæ, maximè Io Iac. in sum. conf. eodem titul. quæst. 2. 3. & 5. & S. Tho. d. dist. 95. artic.* Aut nos loquimur de secunda specie quæ dicitur Amatoria, & hæc Sortilegia fieri possunt per vtrunque Professum, scilicet, Tacitæ & Expressæ Professionis, sicut illa Diuinatiua; † sed aduerte, quòd hæc Sortilegia, & ea quæ sequuntur, tertiæ speciei, fieri possunt dupliciter, scilicet & in corpore, & extra corpus personæ maleficiandæ, *vt l. eorum. in prin. & l. multi. C. eo. tit. & l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad l. Corn. de sicar. & habetur in dict. c. nec mirum. §. nullum suffragium. in ver. sed hoc quosdam fallit, &c.* In corpore enim fieri dicuntur per cibum vel potum regulariter. *vt d. §. qui abortionis. & §. hæc adiectio.* extra corpus autem, hoc est, extra intestina, fiunt per aliquas mixturas compositas ex herbarum folijs vel radicibus, metallis, reptilib. terræ, auium plumis, vel membris seu intestinis eorundem auium, animalium,

vel

vel piſcium, aliarumque ſimilium rerum naturalium, illaque quandoq; conſuunt in chlamyde perſonæ maleficiandæ ad Amorem, vel ſub capite lecti, ſuper quo perſona ipſa dormit, abſcondunt, aut ſub limine oſtij cameræ, aut alterius, ſuper quo ipſe maleficiandus vir, aut mulier tranſitura ſit. Quidam ſolent apponere imaginem ceræ, iuxta ignem ardentem, completis ſacrificijs, *de quibus ſuprà*, & adhibere quaſdam preces nefarias, & turpia verba. Vt quemadmodum imago illa igne conſumitur, & liqueſcit, eodem modo cor mulieris Amoris calore talis viri feruenter ardeat, &c. † In iſtis etiam Sortile- 16
gijs ad Amorem, vt plurimùm admiſcentur Sacramenta Eccleſiarum, ſicut hoſtia conſecrata, *vt not. gl. in c. accuſatus. §. ſanè. de hæret. lib. 6.* vel nondum ſacrata, ſed circumſcripta notis, & literis ſanguineis, ſuper qua dici curant, quandoque vnam, duas, tres, quinque vel plures miſſas, quibus celebratis, tradunt hoſtiam ipſam non integram, prout eſt, ſed in puluerem redactam, valdè ſubtiliter perſonæ maleficiandę, quã aſſumere faciunt in cibo, ſicut in meneſtra, vel in potu; eodem modo faciunt cũ calamintha immixta alijs ſpecieb. & tradita, vt ſuprà in cibo, vel potu perſonæ maleficiandę, ex quo dicunt illã eſſe naturæ attractiuæ, & ꝙ poterit cor, & voluntatem abſorbẽtis attrahere ad Amorem perſonæ tradentis, ſed oẽs ſunt nugæ & Dæmonis fallaciæ, quæ rarò vel nũquam ſortiuntur effectum, ſtante liberi arbitrij poteſtate. Nimirum quid eſſet, quod mulier caſta & hone-

honeſta violenter traheretur ad peccandum, & ad amandum illum, quem natura ipſa ſuæ conditionis non patitur? quia nemo, *vt ſuprà proximè dixi*, inuitus compellitur ad peccandum, niſi qui curiosè, & ſpõtè accedit ad peccatum, *d.c. nec mirum. §. auguria. verſi. his ergo portentis*: non negatur tamen, quòd Dæmon aſtutia & ſolicitudine ſua non poſſit tam grauiter, & ſolicitè mulierem ipſam tentare, & illi perſuadere, adeò, quòd incidat in peccatum, & incipiat amare virum illũ, quem priùs
17 nunquam nouerat. † & ideò dixerunt quidam magni Theologi, quòd ſi aliquis maleficiatus aut maleficiata reperitur, q̃ deuenit ad effectus, quo tendunt Maleficia prædicta, id profectò nõ prouenit virtute, & potentia Maleficij vel Sortilegij, rationibus prædictis, propter liberi arbitrij poteſtatem: ſed deuenit virtute Diabolicæ tẽtationis, qui Dæmon, vt credentium animas faciliùs decipiat, ait, quòd firmiter credãt, quòd illa Sortilegia faciunt miracula, & vera ſint eorum opera, ipſemet adeò vehementer, & ſolicitè infeſtat mulierem ipſam tentationibus, & perſuaſionib. die noctéque, adeò, quòd nunquam ſinit ipſum vel ipſam aliquo momento quieſcere, nec in ſomnijs, nec in vigilia, adeò, quòd multoties accedente maximè opera, & miniſterio extrinſeco Sortilegi, qui extrinſecus cooperatur, & literis amatorijs, & precibus, pollicitationibusque verbalibus, adeò, quòd fragilis ſexus ſæpè illaqueatur, & cadit in peccatum, & hoc nõ prouenit virtute, & potentia Sortilegij, ſed Dæmonis tentatio-

tionibus, & opera hominis extrinſecus cooperantis, vt dixi, qui inſectantur mulierem ipſam tanquam venatores feram, aut aucupatores auẽ, & neceſſe eſt, quòd poſt aliquod bellum reddat ſe victam in manibus hoſtis, & cedat propter ſuam debilem naturam, & imbecilles vires, quas habet ad reſiſtendum Diabolo, imò perquam facilis eſt credula, & quæ noua, ſunt tam bona quàm mala, libenter appetit, *vt no. Gene. 3. & c. forus. de verb. ſig.* nec dici poteſt hoc violenter fieri, ſed ſpontè, quia mulier ipſa ſpõtè incipit incaleſcere in amorem illius viri, & voluntariè illum deſiderat, & hoc euenit ex natura ſua & voluntate, non violentia Sortilegiorum. Et hæc eſt facilior via ad flectendum pudicos animos ad libidinem, quàm alia, & maximè, ſi quando hæc tentatio fit, mittuntur nuncij, epiſtolę amatorię, & ſimilia ad mulierem. His vel ſimilibus modis videntur faciliùs flecti, quòd vi ipſius maleficij. Et nota vnum valdè ſingulare, quòd Sathanas videns, ſe minùs potẽtem in hac ſpecie Sortilegiorum Amatoria, in qua nõ poteſt hominem inuitum trahere ad amandum, ſicut in tertia ſpecie, in qua etiam viro vel mulierе inuita in eius corpore ægritudines intromittit, *vt infrà latiùs dicemus in ſpecie illa, & habetur in d. c. nec mirum. circa finem. in verſ. ſed hoc quoſdam fallit, &c.* † Effectus enim iſtius Sortilegij requirit puram, & liberam voluntatem, quia nemo Amat inuitus, & licèt iſti vulgares fateri ſoleant ſe inuitos Amare, & propter Poculum aſſumptum compelli ad Amandum, hoc eſt falſiſsimum, ſi volumus intelligere 13

gere de neceſsitate præciſa, vt compellatur homo ratione, & voluntate, quia hoc non permittit Deus, ne tollatur liberi arbitrij poteſtas, quã habet homo: ſi tu diceres, compellitur homo perſuaſionibus Dæmonis, tunc dico, quòd non compellitur in ratione, ſed in concupiſcentia carnis, quia fragilis eſt, & niſi fortiter, & deliberatè reſiſtat vel fugiat, incidit in laqueum, *vt latiùs infrà dicam in hac quæſt.* Et hactenus nunquam vidi, nec legi in Maleficiorum ordinationib. ſiue potiùs machinationibus ab iſtis Maleficis Sacra miſceri, niſi in his quæ fiunt ad Amorem, & in hac
19 ſpecie, † Et bis aut ter habui in facto Sortilegos, qui huic Sortilegio ſiue Maleficio incumbentes, hoſtiam commiſcuerant, vnum videlicet clericũ religioſum, qui hoſtiam ipſam ſacratiſsimam accipiebat, cuius partem ipſe ſceleratiſsimus, qui cupiebat Amari, aſſumpſerat, dicendo quædam verba ſatis turpia atque nefanda, quæ hîc referre non expedit; reliquam verò partem hoſtiæ miſerat ad ipſam mulierem, non in forma hoſtiæ, ſed minutatim contritam, & in puluerem redactam, ſumendam in cibo aut potu. Iterum habui alium, qui hoſtiam ipſam nondum ſacratam acceperat, & ſuper illam circumcirca cum ſanguine annullaris digiti nonnulla verba ſatis turpia deſcripſerat, deinde ipſam hoſtiam ſuper altari impoſuerat, hoc eſt, ſuper nudo lapide ſacrato, ſub linteamine tamen altaris abſconditam, & à quodam ſacerdote rotundæ conſcientiæ, ſuper illa quandoque miſſas celebrari fecerat, certis o-

ratio-

rationibus ad eius propoſitum ſuperadditis, deinde hoſtiam ipſam ſumpſerat, quæ tamen non erat expreſsè conſecrata, cuius partem pro ſe aſſumpſerat, alteram verò partem perſonæ maleficiandæ tradiderat, redactam in puluerem, vt ꝓximè dixi; afferentes vterq; ipſorum, qui hoſtiam ipſam aſſumpſerant, indiſſolubili amoris vinculo adinuicem colligandi. nihilominus nullum effectum apparentem vidi nec percepi. †Nec ſunt adhuc anni duo elapſi, ꝙ alium ſimilē caſum audiui Romæ accidiſſe de quadam impudica muliere, in cuius cophinis repertæ fuere duæ hoſtiæ, ſuper quib. ambabus erant deſcripta verba quædā ſanguinea, &c. quas ipſa tenebat, vt aſſeruit, ad effectum tradendi cuidā alteri mulieri, ad inſtātiam viri, qui eiuſdem mulieris Amorē concupiſcebat. Aliàs quoq; nondum eſt annus elapſus, quòd duæ impudicæ mulieres Romæ, quas vidi, & audiui ab excellētiſsimo viro Reuerendo domino Locumtenente Reuer. D. Vicarij Papæ, qui illas captiuas habuerat, & examinauerat, quæ acceperant oleū Baptiſmatis, quo inunxerant ſibi labia, dicentes hæc verba, fides abrenuncio tibi, & cum labijs illic ſic inunctis, deoſculatæ fuerāt viros quoſdam, cauſa captandi Amorē ab ipſis, vt ipſæ aſſerebāt: nihilominus demùm omne experimentū fallax, & ſuorū exceſſuum condignas vidi luere pœnas. Aliud exemplū à triennio, & citra, in eadem vrbe cōtigerat, ꝙ quædā turpiſsima mulier acceperat particulam cutis illius, qua infans indutus egreditur de vtero matris, quamprimùm venit in lucem,

cem, illamque ſimiliter ſuper nudo lapide ſacrato abſcondiderat, & ſuper illa plures miſſas numero quinque celebrari fecerat, cutimq; prædictam poſtmodum aſſumpſerat, & baptizauerat ſub nomine perſonę maleficiandę, cum aqua Baptiſmatis, & cærimonijs conſuetis, deinde eandē in puluerem redegit, ad effectum tradendi perſonæ maleficiandę, tamen interim capta fuit, nec perficere potuit Sortilegium, ſed congruas ſceleris ſui luit pœnas. † Redeundo igitur ad propoſitum, dico, quòd iſti Sortilegi ſæpiùs requirunt remedia Sacramentorum Eccleſiaſticorum in iſtis Sortilegijs Amatorijs, videntes forſan, quòd Diaboli auxilium non eſt ſibi ſatis: putantes ſecundum Dæmonis perſuaſionem, quòd Sacramenta huiuſmodi ſummoperè commoueant animos hominum ad Amandum terrena, & illorū cōcupiſcētias naturales: ſed in hoc, iudicio meo, ſummoperè decipiuntur, putantes tantùm immenſum Euchariſtiæ Sacramentum mundanis laſciuijs, & peccatis præſtare ſuffragium, quia in ſacrificijs nullū aliud eſt maius, per quod omnia tolluntur peccata, & anima Chriſtiani per ipſum vnitur Deo, *de conſec. diſt. 2. c. cum omne crimen. & c. nihil in ſacrificijs. & in clem. 1. de reliq. & vene. ſanct. & ibi no. d. Card.* & ſimiliter cætera Sacramenta, quæ ad excluſionem ſpiritus maligni, & purificandum animam à peccatis, & ad confirmandum vnionem Fidei Chriſtianæ adinuenta fuerunt, prout eſt Oleum ſanctum Baptiſmatis, Chriſmatis, & Extremæ vnctionis. *1. q. 1. c. detrahe. & c. firmiſſimè. de hæret. &*

21

ret. & de conſec. diſt. 4. in princip & eadem diſt. c. presbyteri. c. nullus miniſtrorum. & tetigi ſuprà in tract de hæret. in 2. q. in prin. fatuum eſſet dicere, quòd iſtos contrarios effectus operarentur. † Sed ego credo, quòd Sathanas ſub hac ſpecie vehementer decipit iſtos Sortilegos, perſuadendo illis, quòd iſtorum Sacramentorum abuſus parit mirabiles effectus quo ad Amorem; ſed hoc ipſe facit in vilipendium Chriſtianæ Fidei, & vt grauiùs offendat Diuinam Maieſtatem. Quinimò, quandoque reperiuntur quidam ſacerdotes, qui ſunt adeò proteruæ & reprobæ conſcientiæ, qui audent in ipſo ſacrificio miſſæ ſcienter, & dicere nonnullas prauas orationes & nefarias preces, & maleficiandã perſonam nominare, & apprehenſis Sortilegijs ſuper altari manibus proprijs illa immolare Deo non verentur, exorantes, quòd ſuſcipiantur exaudiendæ preces; vt illum, ad quem deſtinata ſunt, ſortiantur effectum; ex quibus apparet, quòd Sathanas adeò ſubtiliter operatur, quòd ab hominibus, & ſacerdotibus Dei miniſtris apud altare ſacratum cultum adorationis extorquet in maximum dedecus Eccleſiæ, & Diuinæ Maieſtatis offenſam illos decipit, prout vidimus ſuprà proximè de theſauro. Quidam alij capiunt cutem virgineam infantis, de quo ſuprà diximus, aut alterius quadrupedis nondum nati, hoc eſt, quando naſcitur abortiuum, quam redigunt in membranam, quam appellant chartam virgineam, & tenent quandoque in forma quadrata, quandoq; verò in forma rotunda, ſicut hoſtia, vel parùm minus, & ſu- 22

per illis deſcribunt, aut ſcribere faciunt verba incantatiua, & coniuratiua ſpirituum, quibus immiſcent certos characteres, & ſigna quædam extranea, quibus Dæmonum inuocatio continetur, *vt latiùs infrà dicetur q. 8.* † qui Dæmones, magicis artib. aduocati, mediantibus iſtis Sortilegis, characteribus & ſignis coacti, adueniunt certis temporibus obſeruatis, & determinatis carminibus, & ritibus & imaginibus conſecratis, vel potiùs execratis, *vt dicit S. Thom. in tract. qq. 1. partis. q. 10. verſic. 9. in tit. de mira.* vbi etiam dicit, quòd per iſta vel ſimilia nomina Dæmones vocati coguntur venire, ſi Magus illos aduocat: & licèt inſint, & appareant aliqua nomina Dei, nihilominus illorum finis, & vltimus effectus ſemper tendit ad iſtud. Sed ideò illa Dei nomina apponunt, vt faciliùs legentes decipiantur, & credant per illorum nominum expreſsionem rem ipſam ſanctam atque deuotam eſſe. Et ex iſtis quàm plurimas vidi, & abſtuli de manibus Maleficorum, & inter alia ſæpiùs vidi iſta verba inſerta, agios o theos, agios iſchyros, agios athanatos, hoc eſt Deus acharon, Deus immortalis, & clarum eſt, quòd hoc nomen acharon, eſt nomen Sathanæ, ſiue Beelzebub, *vt not. 4. Re.* dum Elias diuino nomine inſpiratus reprehendit Ochoſiam regem, qui derelicto diuino cultu, Deos extraneos adorabat, dicēs: Nunquid non eſt vobis Deus veſter Deus Iſraël, vt eatis ad conſulendum Beelzebub, Deum Acharon: de lecto, quem aſcendiſti, non reſurges, &c. Quidam alij admiſcent in ipſis Sortilegijs Amatorijs

23

partem

partem aliquam chlamydis, aut camisiæ filum, si habere possunt, personæ maleficiandæ, & cum illis, & alijs mixturis, cõponunt facturas suas: quidam verò capiunt auium aut brutorum intestina vel membra, seu alia corporis vel membri particulam, prout quidam cepere iecur vulpis, oculos lupi, aut illius caput, cor cerui, noctuæ intestina, aut bubonis, linguam milui aut philomelæ, & similium. † Nec putes, quòd sola istarum rerũ 22
mixtura sufficiat ad causandum prædictos Amoris effectus, nisi adessent verba Diabolica exorcizantia, & Sortilegi mens, & intentio prædicta omnia Sathanæ vouẽtis, & veluti sacrificia immolãtis ad huiusmodi turpes effectus. Quemadmodum.n. per verũ sacerdotem immolatur hostia, quæ Deo creatori cũ deuotione offertur, ita per istos Maleficos & Sortilegos verum diuinum cultum imitantes violantesque, hæc eorum reproba sacrificia immolantur, quibus oblatis, & emissis precibus statim efficiuntur à Dæmone consecrata, seu potius execrata. *per not. in dicto can. nec mirum. §. sed hoc quosdam, &c. & Sanctus Augustin. in libro decimo, & vigesimo primo, de ciuitate Dei idem testatur, vide S. Thomam in tractat. qq. disput. quæst. 10. versi. nonum, primæ partis in titul. de mirac. & in ver. respondeo, in fine.* alioqui sequeretur, quòd quilibet alius Christianus extra illõrum professionem, si haberet notitiam illorum verborum, posset eadem conficere Sortilegia, & eosdem effectus concipere, quod non est dicendum: *per ea quæ suprà dicta sunt, & per ea quæ habentur in dicto can. nec mirum. §. Necromantici.*

25 *vers. ad hæc omnia.* † Tertia succedit ſpecies Sortilegiorum, quæ Malefica dicitur, & meritò, nam ex illa nullum bonum, ſed omnia mala proueniunt; diuerſæ ægritudines ex illis Sortilegijs in humanis aut brutorum corporib. exoriuntur, & mors quandoq; ſuccedit citiùs, vel tardiùs, ſecundum Venenorum atrocitatem, aut lenitatem; & iſta ſimiliter dupliciter fiunt, aut in corpore, aut extra corpus; ſicut Amatoria, excepto, quòd fiunt diuerſæ compoſitiones, ſcilicet, ex diuerſis ſpeciebus, & mixturis, quia in ſpecie illa præcedente, vt plurimùm interueniũt res dulces, calidæ, & amœnæ humanæ naturæ, coadiuuantes naturalem calorem & potentiam luxuriandi, & ideò lex appellat illa bona vel non mala Venena, quia non ſunt facta hominis necandi cauſa, *vt l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad l. Corn. de ſic.* In hac verò vltima ſpecie, quæ dicitur Malefica, & propter odium vel indignationem, vt plurimùm fit ad vindictam, & vltionem alicuius iniuriæ, fiunt diuerſa, imò contraria Sortilegia, & Maleficia, in quibus mala Venena, ſcilicet ea, quæ facta ſunt hominis necandi cauſa, vt plurimum commiſcentur: quandoque plus, quandoque minùs, ſecundum quod iſti Malefici grauiorem vel leuiorem quærunt inferre iacturam, & iſta Pocula Venefica ſunt communiter frigida, amara, & noxia, & naturæ humanæ hominumque ſaluti contraria, *vt dicit text. in l. & ſi*
26 *excepta. & l. ſi. in prin. C eod. tit. de malef.* † & ideò lex appellat iſta mala Venena, & non ſolùm punietur ille qui ipſa potanda tradit, verùm etiam qui illa confi-

conficit ſeu componit, tenet, & vendit. *d. l. 3. §. hæc adiectio.* Ex his enim variæ ac diuerſæ proueniunt in humanis aut brutorum corporibus infirmitates, & ægritudines inſanabiles exoriuntur, ſcilicet, febris, tuſsis, phreneſis, dementia, dilucida interualla, inteſtinorum corraſio, cordis dolor intenſus, vel capitis, vētris mugitus, morbus ſonticus, membri debilitatio, nerui alicuius attractio, vel alia ſimilis calamitas, ex qua corpus paulatim conſumitur, & abſq; remedio medicorum tendit ad necem. Quandoque verò introducitur virilis membri languor, & debilitas renum in viro, in muliere verò vuluæ arctatio, aut matricis frigiditas, & indignatio talis, ex qua vir redditur omninò impotens ad generandum, mulier verò incapax, & vndiq; reproba ad recipiendum ſperma in coitu, & ad concipiendum, ita quod redditur inutilis pro matrimonio, & fit quandoq; ſeparatio non dico thori, ſed ipſius matrimonij, & datur facultas iterum nubendi illi qui petijt diſſolutionē, & ego vidi ſemel in facto caſum huiuſmodi, vbi mulier cōquerebatur de viri impotentia, quę ex Maleficio huiuſmodi prouenerat, quæ durauerat per trienniū, prout iura requirūt, adhibita poſteà ſeptima manu propinquorum fuit facta diſſolutio matrimonij. *ſecundum quod habetur in ca. 1. & c. literæ. de frig. & malef. & no. Doct. in c. fraternitatis. eod. titu.* quas compoſitiones, & mixturas iſti Malefici ex pluribus ſpeciebus venenorum componunt, quædam ex herbarum folijs, feſtucis aut radicibus, piſcibus, animalibus, aut reptilibus ve-

nenosis, lapidibus, atque metallis. *vide S. Thom. in tract. qq. 10. 1. partis, in titul. de mirac. versic. sextum.* quorum tamen quædam in liquoribus, quædam verò in puluerib. resoluta tenent, & cum ipsis Sortilegia sua fabricare studeant. †Quidam verò sunt,
37 qui sola verborum potentia hominem aut brutum interimunt, aut ægrotare permittunt, & alia quædam miranda faciunt, *vt habetur in c. igitur genus. 26. quæst. 4. & diximus suprà hac quæstio. in princip. & tetigi infrà eod. quæst. sequent.* quæ omnia Dæmonis instructione, & doctrina nouerunt: & hæc sunt in veritate, quæ reddunt humana corpora languentia vel moribunda sæpè, licèt in ipsorum Maleficiorum, siue facturarum resolutionibus species, & materiæ quædam multùm extraneæ appareant, prout aliàs vidi pluries, quòd prædicti Maleficiati, postquam habuerunt remedium liberationis, sæpiùs ex pectore ,pijciunt, aut ex ore euomunt, vel inferiùs per secessum emittunt acus, capillos, ferramenta, clauos, plumas, sulphur, lapides, & res demùm tales, quas impossibile erat, dictum maleficiatum potuisse comedere, non solùm integras, sed nec fractas, vel minutatim in frusta concisas. Vnde videtur quid mirandum: sed dic vt quidam dixerunt, quòd Sathanas ad maiorem hominum deceptionē facit apparere dictas extraneas species in resolutione facturæ, vt res magis miranda videatur, quandoquidem inspiciuntur, & considerantur ea esse talis naturæ, & formæ, & qualitatis, quòd impossibile erat illa potuisse ingredi in corpore maleficiati per aliquam

partem

partem naturaliter, ſed in rei veritate non ſunt veræ ſpecies naturales: & quòd ſit verũ, apparet, quia illa emittuntur per vomitũ vel ſtercus, & ſic inter illas materias liquidas apparẽt à principio, cũ primũ exeunt de corpore, ſed ſi ſeruares materias illas biduo, triduo, aut quinq; dierum ſpacio, prout aliàs ego ſtudiosè ſeruari feci, videres omnia ea liquefacta penitus, & ipſarum formas perijſſe totas: ꝙ ſi naturalia eſſent, ꝓfectò in ſua priori ſiue primæua forma remanerent, nec poſſent per aliquos liquores aut humiditates corrũpi, maximè ferrum, & lapides, ꝓpter eius naturalem duritiem, vt manifeſtum eſt omnib. † Quidã 38
alij dixerunt, ꝙ Dæmones, vt res miranda videatur, tunc temporis, quando maleficiatus ꝓuocatur ad vomitum, ad opus ventris, velociſsimè, & inuiſibiliter afferũt ibi ſpecies illas, ſiue materias, de quibus ſuprà, veras, & naturales, quas aliundè acceperãt, & attulerãt. Sed nota, ꝙ licèt Dæmon ſui potentia naturali hoc facere poſſet, & tã dextro modo illas inſerere in vomitu vel ſtercore maleficiati, ꝙ nullus hominum aduerteret, tñ prior opinio mihi magis placet: quòd ſint apparentes ſpecies ſub illis formis nõ naturales. Quod ſit verum, apparet ratione prædicta, quia cõmuniter non durant ſub illa forma, ſed breui tempore reſoluuntur in illis liquoribus, cum quibus mixta aduenerant, prout ego pluries vidi, & manibus ꝓprijs tetigi, quæ à principio, vt dixi, apparebant veræ, & naturales, & retinebãt in ſe neſcio qd duri, tamen breui tempore, vt prædixi, reſoluũtur,

& pereunt. Quandoque verò iſtæ mulieres Maleficæ ſiue Malefici media nocte ingrediuntur .halamum perſonæ maleficiandæ (in quib. quomodo, & qualiter ingredi poſſunt, maximè quãdo oſtia, & feneſtræ ſunt omnia clauſa, & fortiſsimis ſeris, & claubus concluſa, *dicetur infrà eod. q. 8.*)

29 †& maleficiandum ipſum, ſiue maſculus ſit, ſiue fœminina, dormientem, ſuis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, ſiue alijs ſimilibus vnctionibus, plura & diuerſa Venena continentibus inungunt, quandoque femora, quandoque autem vẽtrem, aut caput, guttur, pectus vel coſtas, ſeu aliam partem corporis perſonæ maleficiandæ, quæ ſic dormiens nihil ſentit, & eſt tanta vis, & potentia illius Vnctionis, quòd paulatim, durante calore ipſius dormientis, ingreditur intus carnes, & vadit ad penetralia cordis viſcerũ maleficiati, vnde paulò pòſt cauſantur ingentes dolores in corpore maleficiati, cum primum ſcilicet Maleficium vel factura, vt dicunt, tangit inteſtina maleficiati: illinc ſuccedunt maximi vlulatus, & lamentationes quàm crebræ, & hoc vno modo Sortilegia Venefica fiunt in corpore, quia Maleficium ſiue factura tangit inteſtina. Alio modo fiunt ſimiliter in corpore, per cibum aut potum, quia illa eorũ Venena & Maleficas Mixturas in puluerem, vt plurimùm redactas, in vino vel ferculis intromiſcent, & iſto modo tradunt mala fercula, & peſtiferos potus ignaris, & his qui bona fide cum eis comedunt vel bibunt, & ideò conſulo omnibus, vt quàm maximè præcaueant,

ne

ne comedant vel bibant cum eis, qui dicuntur Malefici, aut cum Mulieribus Maleficis: ſed fugiant eorum vel earum conuerſationem. Et meritò cõſtituit Imperator, quod iſtorum conuerſationem & amicitiã, quamuis vetus ſit, vnuſquiſq; omninò fugiat. *l. nullus. C. de mal. & math.* quia ſunt inimici humani generis, & hoſtes communis ſalutis, *vt dicit tex. in l. & ſi exceptain pri. & l. fi. C. eo. titu.* ſemperque ſtudent inferre aliqua mala in humanis corporibus, vel in bonis, & hoc faciunt Dæmone inſtigante, vt ſemper operentur malum contra aliquem ex Chriſti fidelib. & neceſſe eſt quod hoc faciant, imperante Sathana, poſtquam illius imperio ſe ſubiecerunt, & promiſerunt obedientiam: *vt latiùs diximus ſuprà ea. q. in pri. in 2 ſpecie.* † Alio modo fiunt hæc Maleficia. ſ. extra corpus, quod eſt quando iſti Malefici abſcondũt in capite lecti, vel in alia parte, ſuper qua maleficiandus iacere debet, ipſa Venefica Sortilegia; aut ſub limine oſtij cameræ abſcondunt eadem, dummodò perſona maleficianda ſuper illis tranſitura ſit, & illa pedibus calcare contingat, quia ſtatim facta calcatione, quando ſunt in limine, vel facta iacentis corporis quando fiunt in lecto factura, ipſa ſortitur effectum: recipiunt quãdoque certa Venena adeò atrocia & furibunda, quib. pedibus calcatis, ſtatim perit, qui illa calcauerit: quædam alia ſunt quæ non ſtatim occidũt, ſed ſpacio duorum trium vel 7. aut 10. dierũ plus vel minus, ſecundum quod voluerint ipſi Malefici, quia ſciunt illa temperare, prout ex pluribus 30

confeſsionibus reorũ iſtius criminis accepi, qui ſimiliter faſsi ſunt, ex quibus rebus conficiantur, & qualiter fiat illorum temperatio, & quem effectum operentur ſingula, quæ hîc referre non licet; ſufficiat tibi ſcire, quòd hæc fieri poſſunt arte & induſtria Dæmonis, ex rebus naturalib. miniſterio & opera Sortilegi interueniente, *vt fatetur S. Aug. l. 10. de ciuit. Dei. & habetur 26. q. 5. c. nec mirum. circa fi. & l. multi. & l. eorum. in princ. cum pluribus alijs ll. C. eod. tit.* Et no. vnum, quod in omnibus Sortilegijs, cuiuſcunque ſint ſpeciei, ſemper interueniunt Verba quædam Malefica, opus illud, quodcunque ſit, Dæmoni conſecrantia, & eius auxilium ad id faciendum, ſiue potiùs machinandum, inuocantia. Concludo igitur in hac materia, quòd in quolibet Sortilegio tria concurrere debent; Perſona Malefica, ſcilicet, Profeſſa. Verba Conſecratiua, & Materia Conſecrata, & ad illum effectũ Compoſita, excepto Maleficio Incantationis, quod verbis tantùm perficitur, *vt habetur 26. q. 4. c. igitur genus. & q. 5. c. nec mirum. & ſuprà diximus hac ea. q. in princ.*

QVAESTIO IV.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia in quibus locis, & quo tempore fieri ſoleant.*
2 *Lux veritatis Chriſtus vniuerſum mundum illuminans.*
3 *Sortilegia quare potiùs de nocte quàm de die fiant.*

QVartò quæro, quibus locis & temporibus hæc Sortilegia fabricantur, & vbi ipſi Sortilegi, & alij ſimiles cõuenire ſolent? † Reſpondeo, quòd

quòd vt plurimùm in locis ſylueſtribus, occultis, ſubterraneis, & ab hominum conuerſatione remotis,& peregrinis,ruinoſis atq; deſertis,& ſemper de nocte fiunt, *vt not.in can.epiſcopi.26.quæſt.5.* ratio poteſt eſſe duplex. Prima; quia Dæmon poſt caſum ex paradiſo effectus fuit obſcurus, & tenebroſus,vt concludunt communiter Theologi, & maximè S. Thom. *in tract.qq.quæſtio.16.artic.1.& 6. in tit.de Dæmon.* conſequens eſt,quod omnia opera, quæ ipſe facit, fiant in obſcuro, & tenebroſo loco,& tempore,eo maximè etiam,quia opera ipſa ſunt peccata, quæ communiter dicuntur nigra, & oppoſita luci veritatis, virtutis, & iuſtitiæ, meritò conficienda ſunt tempore nigro,& obſcuro: iuxta illud cõmune dictum: Qui malè agit, odit lucem. *18. qu. 2. c. pernicioſam.* † Lux enim veritatis 2
eſt illa, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quæ eſt Chriſtus, *vt habetur Ioan.1.3.5.8.capit. & l. inter claras.in prin.C.de ſum.Trin.* & eſt lux interna,quæ clarificat animã, & intellectũ hominis. *de conſecr. diſtinctio. 4. in principio.* Sathanas enim virtutibus, bonis operibus, & veritati, quantum poteſt, aduerſatur, ex quo ipſe mendax eſt, & tenebroſus, *vt ſuprà diximus*, nimirum ſic loca ſordida, obſcura, & tenebroſa ſibi elegit ad ſimilitudinem ſui, *vt notat. Ioan. tertio cap. & 81 diſtinct. ca. valent interdum.* † Secunda reddi- 3
tur ratio, quare potiùs de nocte quàm de die hæc opera fiunt, quia ſi de die fierent, poſſent videri ab aliquo, & faciliùs diſcooperirẽtur eorum Maleficia, & deuenirent ad notitiam curiæ & iuſti-

iustitiæ, & faciliùs caperentur punirenturq;. Ne igitur tam facilè detegantur, & impediantur eorum opera fieri, & sacrificia celebrari, faciunt de nocte in locis prædictis, vt à nemine habeant impedimentum: *per ea quæ suprà dicta sunt & not. in d.c. episcopi. 26. q. 5. & c. nec mirum. ea. q.*

QVAESTIO V.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus rebus, aut instrumentis in suorum fabricatione facinorum vtantur.*

Futurorum responsa vt plurimùm sunt dubia.

2 *Sortilegia facta per homines Tacitæ Professionis per quæ fiant instrumenta.*

Instrumenta Sortilegij Amatorij quæ sint.

3 *Sortilegia extra corpus quibus fiant instrumentis.*

4 *Homo absque Dei gratia, Diabolo tentanti resistere non potest.*

Diabolus plus timet signũ crucis, quàm cætera omnia, quæ in mundo sunt.

Diabolus ante Christi aduentum duas manus habere dicebatur.

5 *Christus per passionem suam à Diaboli manibus in se credentes eripuit.*

Mulier ex se pudica quandoque ad libidinem Diaboli opera prouocatur.

6 *Sexus muliebris res admodum fragilis, facilè decipi potest.*

Instrumenta tertiæ speciei Sortilegiorum quæ Venefica dicitur, quæ sint.

7 *Venena mala propriè quæ dicantur, & quæ bona.*

8 *Sortilegia quædam fiunt ex particula cadaueris hominis.*

9 *Imagi-*

9 *Imagines de cera fiunt quandoque à Sortilegis ad maleficiandos homines.*

10 *Imagines quare in Sortilegijs fieri soleant, cùm nihil operentur.*

11 *Diabolus sub diuersis instrumentis & figuris docet Sortilegos diuersa committere flagitia.*

QVintò quæro, quibus rebus, †mixturis, & instrumentis vtuntur isti Sortilegi ad hæc sua Sortilegia fabricandum? Respondeo, quòd varijs atque diuersis. Istorum pars maior declarata fuit *suprà eodem, q. 5.* nihilominus ad maiorem expressionem, quia materia ista non est minus confusa, quàm diffusa, dicam aliqua vltra ea, quæ ibi dixi. Ideò dic, quòd aut loquimur de prima specie, quæ est Diuinatiua, in qua quandoq; versantur Sortilegi qui sunt Professionis Expressæ; aliquãdo verò hi, qui Tacitæ sunt Professionis. Primo casu dic, quòd quotiescunque sunt in celebratione sacrificiorum, omnibus ferè, & eisdem instrumentis vtuntur ad sacrificandum, quibus vtuntur nostri sacerdotes Christianæ religionis; & cum illa reuerentia cultum Dæmonis sub idolorum forma celebrare solent, & offerre preces, qua & quibus veri sacerdotes Christianę religionis verum diuinum cultum venerantur, *vt not. Io. lec. in sum. conf. in titu. de Sortil. c. 1. & 2. & not in c. nec mirum. 26. q. 5. & in c contra idolorum. 26. q. 4. & not. gl. in c. accusatus. §. sanè. de hæret. libro 6. & ibi D. Arch. Gemin. & alij, vbi expressa fit mentio de istis sacrificijs.* In locis enim, quæ suprà proximè diximus, quæ ipsi retinent loco tem- 1

templorum, ſolent ſæpiùs conſtruere aras, & ſuper eiſdem ponere idola, & alias diuerſas imagines, quibus in ipſis ſacrificijs, & precibus offerre ſolent thura, & alios diuerſos ſuffitus, deferunt etiam tunicas quaſdam loco camiſiæ, cottæ, tunicellæ, patinæ, vel piuialis, & cum illis celebrant ſacrificia, habentque inter ipſos quoſdam, qui meliùs cæteris ſunt diſpoſiti ad illas cerimonias exercendum, quos illis præponunt, & appellant Sacerdotes, ſicut apud veteres dicebantur ſacerdotes Apollinis, & ſimiles; & nunc idem obſeruant Iudæi inter ſe: iſti enim ſunt, qui ſacrificia ipſa manibus proprijs celebrant, & miniſtrant, & maximo reuerentiæ cultu Diabolum venerantur, ac ſi verè eſſet illorum Deus, & hoc eſt, in quo Diabolus ſummoperè delectatur, vt adoretur. *d. c. nec mirum. & per S. Thom. in ſum. quæſt. 94. artic. 3. in titu. de ſuperſt. & habetur Matth. 4. c.* quibus completis ſacrificijs, ipſi Sortilegi ſuas proponunt interrogationes de his, quę noſcere cupiunt, & ab ipſis idolis voce Diabolica reſponſa ſuſcipiunt de futuris, ac de præſentibus occultis, ſecundum quod ipſi magis ſcire cupiunt, licèt futurorum reſponſa ſint vt plurimùm dubia, & ad plures ſenſus accommodāda, quoniam futurorum ipſe Dæmon eſt ignarus: quatenus vellet illa prædicere ex certa ſcientia, prout ſunt in ſuo eſſe, *de quo latiùs dicam*
2 *infrà quæſt. ſeq.* † Secundo verò caſu, quando ipſa Sortilegia fiunt p homines qui ſunt Tacitæ Profeſsionis, & tunc diuerſa interueniunt inſtrumēta. Quandoque illa faciunt in aqua per Hydro-

man-

mantiã, quandoq; in igne p Pyromantiã, quãdoq; in terra per Geomantiã, quandoq; verò vtuntur aere, quando faciũt per Aerimantiam, *vt latè ponit, & declarat ista d. Host. in sum. de Sort. §. 2.* quandoq; faciunt illa ex inspectione inteſtinorũ auium, animalium, aut per eorundẽ voces, garritum, occurſum, & ſimilia, *vt latè diximus ſuprà eod. q. 2. & habetur in c. igitur genus. 26. q. 4. & q. 5. c. nec mirum & Io. Iac. in ſum. conſ. in titul. de Sortileg. q. 2. verſ. diuinatio.* alij reſpiciunt in aſtrolabio, vel in clauicula Salomonis, *vt in c. 2. extra eodẽ titul.* Si verò loquimur de ſecunda ſpecie Sortilegiorũ Amatoria, diſtingue: Aut ipſa Sortilegia fiunt in corpore, aut fiunt extra corpus. Hæc enim diſtinctio non conuenit priori ſpeciei. In corpore enim communiter fieri ſolent per cibum, vel potum, *vt l. 3. §. adiectio autem ff. ad l. Corn. de ſic. & l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. eorum. in princip. & l. multi. Cod. de mal. & math.* & in quibus poculis & mixturis commeſtibilib. commiſcentur multa, *quæ latè diximus ſuprà eodem. quæſtion 3.* quas non expedit iteratò repetere. *vide ibi.* † Si verò fiunt extra corpus, & tunc interueniunt quædam ligaturæ, quas ipſi Magiſtri cõſuunt in chlamyde maleficiandi, aut in alia parte latenter abſcondunt, ſicut in lecto inter plumas, vel materatia, aut ſub limine oſtij, vel alio loco, ſuper quo perſona maleficianda tranſitura, aut iacitura ſit, & vltra ea *quæ diximus ibi in 3. quæſtione.* adde quòd ipſi Sortilegi admiſcent ſæpiùs in iſtis Amatorijs aquam benedictam, ſcilicet fontis Baptiſmatis, aut communis amphoræ exiſtentis in Eccleſia, 3

aut

aut oleum ſanctum Baptiſmatis, chriſmatis, aut extremæ vnctionis, ramos oliuarum benedictarum, frondes palmarum, candelas benedictas, ſacros Agnoſdeos, thura benedicta, cerei paſchalis, & his ſimilia. Quandoque autem capiunt aliqua ex reliquijs Sanctorum Martyrum ſi habere poſſunt. ſ. particulas oſsium, capillorum, vel veſtium. Alij autem capiunt fruſtula quædam indumentorum ſacerdotalium, aliorumque panniculorum benedictorum, quibus ſacra myſteria venerantur, celebranturque ſicut camiſi, corporalis purificatorij, tunicellæ, manipuli, amiti, ſtolæ candidæ, lapidis ſacrati, mappæ altaris, patinæ, ſudarij, calicis, & ſimilium; & iſta omnia, vel eorum partem, admiſcere ſolent in ipſis Sortilegijs Amatorijs, adhibitis eorum nefandiſsimis precibus, & Diabolicis verbis, ad turpes libidinis actus, tot ſacramentorum, & aliorum ſacrorum perpetrantes abuſum. Nec omittam vnum, quod quidam ex his, qui ſunt Expreſſę Profeſsionis, deferunt quandoque imagines quaſdam ad loca ſacrificiorum, terra, vel cera, aut gummarum, ſeu alia quauis mixtura confectas, illaſque baptizant prius nomine perſonæ maleficiandæ, ſub deuotione, & inuocatione Diaboli, cum eiſdem cæremonijs, quibus vti ſolent noſtri ſacerdotes in vero Baptiſmate: & adijciunt quædam verba valdè turpia, & nefanda, quæ hic inſerere non placet, ne quenquam fortaſſe nimis curioſum ad illorũ experientiam concitarem, quamuis alius extra Profeſsionem effectus huiuſmodi

efficere

efficere non posset, *vt latiùs diximus suprà in fin. 3. q.* quib. imaginibus quandoque aperiunt pectora, & ipsarum cordà ingenti calore ignita reddunt, aut tantum detinent quod liquefiant, putantes, quòd eodem modo cor hominis maleficiãdi, vel mulieris, simili amoris ardore aduratur, seu mollificetur, & obediens reddatur ad votum Sortilegi, vel Amantis, sed stulti non aduertunt, quòd Dæmonis fallacia vehementer decipiuntur, *vt aliàs diximus suprà in d. 3. q.* si tamen posteà appareat, quòd mulier flecti videatur, & amari incipiat, id non prouenit virtute & potentia Sortilegij, sed Diabolicæ tentationis, & opera extrinseca alicuius hominis, qui ipsam sollicitat, & persuadet, *vt diximus suprà d. 3. q.* † Pro cuius corroboratione ad- 4
de quod dixit *Bonauent. in 2. seq dist. 28. num. 39.* vbi dicit, quòd tanta est vis Diabolicæ tentationis, quòd homo isti absque Diuina gratia resistere non potest, non quòd hominem præcisè compellat ad peccandum propter liberi arbitrij potestatem, & gratiam passionis D. N. Iesu Christi, sed tanta est quandoque ad malum hominis inclinatio, & voluntatis pronitas, quòd nisi esset aliud sustentans, necesse haberet homo quandoque motu voluntatis in malum incidere. Diabolus enim nihil est quòd magis timeat, & vehementer abhorreat, quàm signum siue figuram crucis, & memoriam passionis D. N. Iesu Christi, & ratio est, quia ante aduentum Christi, & illius passionem Diabolus habebat mirabilem potestatem super omnes homines viuentes. Habebat

enim duplicem manū; vnā, quæ dicebatur manus attrahens, alterā, quæ dicebatur manus compellens. Manus.n. attrahēs erat illa potestas, qua ipse Sathanas trahebat ad limbum omnes iustos, & sanctos viros. Manus verò compellens erat illa potestas pręcipitandi hominē in malum, vel per fallaciam, vel per violentiam, quia tunc tentabat vt draco, tentabat vt leo. Omnes.n. homines, vel per fraudulētiam, vel per violentiam superabat: quę magna ipsius potestas debilitata fuit per passionem D.N. Iesu Christi, per quem apparuit lumen Veritatis, & interiùs per Diuinam inspirationem, & exteriùs per humanam instructionem, ita quòd nos omnes à manibus illius liberauit: & 5 propterea Diabolus tam fortiter abhorret † memoriam passionis prædictæ, per quam eius potentia debilitata fuit, & nobis liberi arbitrij vires, & potestas gratis restituta est, nihilominus remansit sibi illa generalis tentandi facultas, quam potest contra omnes indifferenter exercere Deo permittente, imò contra ipsummet Iesum illam experiri voluit, *vt habetur Matt. 4. c.* non tamen habet nunc illam per modum violentiæ, sed persuasionis & fraudulentiæ, quorum tot, & tantas ipse habet, vt vix homo illis resistere possit, *ista sunt verba not. S. Bonauent. in 3. sent. dist. 19. quæst. 3. num. 22. & 23.* Redeundo nunc ad propositum, dico non esse mirum, si mulier pudica ex se, quandoque flectitur ad libidinem, & dirigit cor suum ad amandum illum, quem prius nullo modo cognouerat, quod solum prouenit ex illa festina,

& in

& insatiabili Dæmonis tentatione, quæ intrinseca est, sollicitans animam, accedente posteà Sortilegi extrinseca operatione sermonis, ambasiatæ, literarum amatoriarum, & alijs similibus extrinsecis sollicitationibus: quæ propriè sunt causa immediata lapsus ipsius mulieris, vt incidat in laqueum † & quia muliebris sexus fragilis est, facilè decipitur, flectitur & apprehēditur, *vt habetur in c. forus. de verb. sig. & not. gl. in ca. 1. de cland. desp. 32. q. 7. c. quod proposuisti. & 33. q. 5. ca. Adam, & ca. mulier, & dixi inf. eod. q. 6. in fi.* Sortilegia verò ipsa, qualiacunque & quotcunque sint, non sunt causa immediata flectendi pudicum animum, &c. sed dicuntur causa mediata, & remota: propter quā Dæmon magis deliberatè studet illam tentare, & capere in laqueum, postquam per turpem abusum illum sacramentorum in grauem offensam Diuinę Maiestatis obtinuit Diuinum cultū prosterni, & ipse vt Deus adorari, & hoc est, quod ipse magis desiderat quàm aliud, *vt aliàs diximus suprà q. præced. & latiùs dicam inf. in fi. huius q.* Tertiæ speciei instrumenta similiter plurima sunt, quorum partem vidistis *sup. 3. q.* quib. aliqua superaddam. Ideò dico, quòd aut fiunt in corpore per cibum, vel potum, aut extra corpus, aliquo ex modis prædictis. Primo casu nota vnum breuiter & generaliter, quòd omnia hæc Sortilegia siue Maleficia Venefica, quæ fiunt in corpore, non fiunt absq; Veneno, sed omnes illę mixturę cōpones, & pocula sunt mixta Veneno aliqua mitiori, vt minus officiat, aliqua verò atrociori, vt citiùs vulnerent, vel 6

occidant, quæ, vt dixi, ex diuersis rebus conficiuntur. Quædam ex herbarum folijs, festucis, aut radicibus, quædam ex venenis serpentum, quædam ex reptilib. terræ animalib. vel piscib. venenosis, lapidib. sulphure, gummi, ære, plumbo, argento viuo, quod ipsi Mercurium appellant, alijsque diuersis metallis in puluerem redactis, seu alio modo combustis, & sic ex rebus naturalib. illa componunt Dæmonis instructione docente. Et hæc sunt quæ in veritate diuersas inducunt
7 ægritudines in humanis corporib.† & propterea lex vocat ista Mala Venena, quę sunt facta hominis necandi, aut agrotandi causa. *l. 3. §. adiectio autem. ff ad l. Cor. de sic & l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* Bona siue Non Mala Venena dicuntur ea, quæ non sunt composita ad nocendum, nec facta hominis necandi causa, vt sunt illa Amatoria, quæ in poculis amatorijs communiter commisceri solent *d. l. 3. §. adiectio autem, & d. §. qui abortionis. & ibi Bar.* Aut illa fiunt extra corpus, scilicet extra cibum, vel potum, & diuersas similiter vnctionum mixturas, & venenorum compositiones accipiunt, quibus maleficiandorum corpora dormientium lenire & perstringere solent: & quamprimum ipsa vnctura ad præcordia penetrauerit, quæ facilè penetrat stante calore dormientis, statim audiuntur gemitus, & maximi vlulatus insurgunt, quos edit persona maleficiata dolore quem sustinere non potest. Quidam alij Sortilegia huiusmodi sub alia forma composita consuunt latenter in chlamyde, aut abscondunt in le-

cto ipſius maleficiandi, ſeu in aliquo loco ſubterraneo fouea facta, aut ſub limine oſtij, ſuper quo deſtruendus tranſiturus ſit, & pedibus illa calcare contingat. Quidam autem capiunt reſidua quædam ex corpore perſonæ maleficiandæ, ſcilicet capillos, dentes, vngues, pilos, ſiue ſetas corporis, ſanguinem ſi habere poſſunt, aut particulam pelliculæ manus, vel pedium. Alij verò capiunt particulas veſtium earundem perſonarum, caligarum, ſolearum, ſiue planellarum, calciamentorum, camiſiæ, diſploidis, birreti, ſcuffiæ aut veli muliebris, cinguli ſiue zonæ, ſtringarum, & ſimilium. † Quidam etiam capiunt particulam 8
corporis alicuius cadaueris eorum. ſ. qui iam ſepulti fuerunt, & vt plurimùm quærunt illorum cadauera qui furca ſuſpenſi, aut alia turpi morte periere, & illorum vngues quandoque aut dentes, capillos, aures, oculos, barbam, manum, pedem, vel digitum, aut aliquod ex eorum inteſtinis. ſ. cor, iecur, epatem, ſiue pulmonem, rete ventris partem, aut inteſtinorum pinguedinem, neruos, oſſa, vel carnem; & cum iſtis alijs & ſimilibus turpiſsima componunt Sortilegia. Quidam alij capiunt particulas quaſdam veſtium ipſorum cadauerum, cum quibus humati fuerunt, Quidam alij capiunt chordam ſiue capiſtrum viri laqueo ſuſpenſi, aut illius camiſiam, & cum illis ſimiliter quamplura mala turpiſsime execrantur, nec verentur nocturnis temporib. cadauera ipſa exhumare, aut ipſimet in ſepulchris ipſorum intrare, & hæc pluries habui in facto Romæ,

&ab ipſis reis in eorum examine per plures ſponta-
neas confeſsiones accepi, quæ quidem omnia
fuerunt per demonſtrationem ad oculum verifi-
cata. Quidam verò ceperunt auium aut ferarum
inteſtina, membra, oſſa; plumas, vel retas, Qui-
dam de oculis aut capite vel dētib. lupi. Quidam
de iecore vulpis, pedibus, vel cornibus cerui, ca-
pite vel lingua milui, pedib. vel vnguib. caſtoris,
quid de ore vel beccho aquilæ, quid de galli cri-
9 ſta, & teſticulis, & alijs quam pluribus. † Quidam
ſunt, qui imagines ceræ, vel alterius mixturæ cō-
ficiunt, illaſque portant ad loca ſacrificiorum,
quib. completis, imagines ipſas ſub nomine per-
ſonæ maleficiandæ certis adhibitis cæremonijs
baptizant, omnia opera ipſorum cum deuotio-
ne Sathanæ offerentes, quib. ſic oblatis, & exe-
cratis imaginib. ignem ingentem apud ipſas cō-
fouent, illaſq; ſpinis, acubus, clauis, vel alijs rebus
acutis, quandoq; in capite, quandoq; in vultu, in
gutture, in renibus, pectore, femore, coſtib. aut
ventre, vel ſimilibus locis perforant, & cruciant,
deprecantes continuè, vt verum corpus malefi-
ciandi eaſdem patiatur puncturas, & pœnas, &
eiſdem doloribus crucietur, ac ſi eius corpus his
inſtrumentis verè perforari contingeret, & licet
ſæpiùs perſona maleficiata in eadem corporis
parte ſimiles dolores intolerabiles patiatur, ni-
hilominus non proueniunt virtute, vel poten-
tia dictarum imaginum, vel ſacrificiorum, ſed
potius ex vnctionibus & alijs mixturis venefi-
cis, quæ adhærent corpori ipſorum malefician-
dorum,

dorum, *vt suprà dictum est in 3. q.* Sed quæro † nunc, 10
si dictæ imagines nihil prosunt nec operantur effectum in Sortilegio, quare fiunt ? Respon. quòd licèt ex istarum imaginum factura non subsequantur immediatè effectus, de quibus suprà, tamen ex longinquo & mediatè sequuntur, quia Dæmon inter alia desideria sua hoc maius habet, vt adoretur ab homine ad similitudinem Dei, *vt suprà proximè dixi* : sed vt promptiùs, & faciliùs adorationem ipsam consequatur, & augeat, docuit Sortilegos suos hæc Sortilegia per imagines fabricare, illasque primò, & ante omnia baptizare, & cum illis preces more sacerdotali offerre, ad hoc vt cultus suæ adorationis amplificetur, & latiùs extendatur; & sub isto colore captandi amorem, inferendi ægritudinem, inueniendi thesaurũ, vel alio simili modo decipit istos ignaros: nihilominus opus Maleficij perficitur Venenis, quę sunt propriè causa immediata ęgritudinum, istæ verò imagines dicuntur causa remota, & mediata, propter quam Dæmon subtiliùs & diligentiùs satagit ad instructionem venenorum, & illorum exhibitionem, ita quòd persona maleficiata audiat quod habet in corpore, & ideò ista dicitur causa remota, & mediata ad maleficium, mixtura autem poculi, aut vnctionis est causa immediata, *vt no. in c. nec mirum. 26. quæst. 5.*

† Ex quibus vides, quòd Sathanas sub diuersis 11
signis, instrumentis, mixturis, compositionibus, ligaturis, characteribus atque figuris instruit Sortilegos ad conficiendum diuer-

ſa Maleficia, ſecundum diuerſas hominum opin. quas proſequi intendunt, & vt faciliùs Dæmon ſimplices credentium animos fallacijs ſuis apprehendat, ſæpiùs Sortilegia ipſa ſub aliquo tegmine ſanctitatis abſcondit, aut cultu veræ deuotionis obumbrat, vt res videatur honeſta, & ſanctitatis deuotione foueri: & ideò iſtæ mulierculę, vel ſimiles in diſſolutione dictorum Sortilegiorum ſemper quaſi iubent dicere angelicam ſalutationem, ſiue dominicam orationē, hoc eſt, Aue Maria, vel Pater noſter, ad deuotionem alicuius S. Apoſtoli, vel Martyris, ſeu ſanctarum virginum. Ad deuotionem verò Dei, & beatæ paſſionis, ſeu virginis Mariæ nunquam, nec reperies etiam, quòd faciant vnquam dicere ſymbolum fidei. ſ. credo in vnum Deum, &c. & hoc eſt quòd Diabolus vehementer abhorret, *vt aliàs diximus ſuprà ea q.* quia per illud fidei Chriſtianæ obſeruantia, & Dæmonis excluſio demonſtratur; ipſæ verò mulieres aut viri, remedia huiuſmodi, vt plurimùm faciunt inſtructione & ſuffragio Diaboli; & ideò dicuntur ſuperſtitioſa, & reproba, *vt latiùs dicemus infrà in ſeq. q.* vbi plenius examinabimus illum articulum, an, & quando liceat maleficiatum, contrario Maleficio liberare, & quomodo, & qualiter cognoſcatur, an remedia iſta ſint ſuperſtitioſa, & reproba, vel non, & caſu quo ſint damnata, qua pœna puniatur, qui illa ſcienter exercet, ibi dicetur.

QVAE-

QVAESTIO VI.

SVMMARIVM.

1 *Effectus Sortilegiorum qualiter causari possint in corporibus humanis mediantibus rebus, siue mixtis, siue simplicibus.*

2 *Diabolus rerum naturalium, & secretorum natura maiorem habet cognitionem quàm omnes simul homines.*

3 *Diabolus qualis in sua conditione fuerit, & qualis post lapsum.*

4 *Intellectus an fuerit post peccatum obtenebratus in Dæmonibus.*

5 *Diabolus præteritorum, aut præsentium occultorum homini incognitorum optimus est interpres.*

Diabolus furta, adulteria, & cætera quæque vitia quanquam occultissima cognoscit.

6 *Futura dupliciter cognosci possunt.*

Diabolus rerum principia cognoscit, cui magis nota est virtus causarum naturalium quàm hominibus.

7 *Diabolus quare quandoque futura prædicit ex certa scientia, quam non habet ipse.*

8 *Arte Magica sciri possunt quæ in locis distantibus, seu remotis fiunt.*

9 *Diabolus imbutis artibus magicis reuelat aliàs cognitu impossibilia.*

10 *Diabolus nulla capitur obliuione aut ignorantia rerum naturalium aut secretorum naturæ.*

Dæmones elementorum, metallorum, lapidum, herbarum, plantarum, reptilium, auium, piscium, & motuum cœli notitiam habent.

11 *Diabolus in omnibus artibus liberalibus omnium hominum est longè doctissimus.*

Diabolus ex quib. reb. mixturas, aut cõpositiones faciat.

12 *Diabolus quædam in puluerem, & quædam in pinguedinem redigere docet ad facienda Sortilegia.*

13 *Pocula abortionis dicuntur, quæ dantur alicui, vt fœtum edat immaturum.*

Virtus generatiua quãdoq; impeditur per Sortilegia.

14 *Matrimonium quandoq; per Ecclesiam separari mandatur ob impotentiam coëundi.*

15 *Maleficiatus quidam ne cum vxore copularetur, qualiter fuerit liberatus.*

16 *Liberandus à Maleficio iubetur signum crucis omittere.*

17 *Malefici seu Sortilegi an, & qualiter pluuias, grandines, & fulgura inducere possint.*

18 *Aegritudines seu morbi quos inferunt Malefici, nõ ex imaginibus, aut cæremonijs proueniunt, sed ex mixturis & rebus naturalibus applicatis.*

19 *Diabolus quare à Deo permittatur adeò inhonestè res diuinas, & suæ adorationis cultum deturpare.*

20 *Sortilegum, seu Maleficum an liceat impunè consulere ad tollendum Maleficium.*

21 *Ius Ciuile pro soluendis Maleficijs permittit recursum ad Maleficos, sed non Ius Canonicum.*

Infirmitates an possint licitè sanari per ligaturas & quædam verba superstitiosa, quibus vt plurimùm vtuntur mulierculæ.

22 *Remedia sanatiua qualiter cognoscantur superstitiosa vel non.*

23 *Nomina hebraica Dei, & Angelorum ab aliquibus conficta, an deferantur licitè pro remedio sanitatis.*

Sextò

SExtò quæro, † quomodo poteſt eſſe, quòd ex 1
præmiſsis rebus ſimplicibus aut mixtis, effectus Sortilegiorum huiuſmodi, & tot accidentia in humanis corporibus, ita fortiter cauſentur, ſeu etiam tollantur, aut futurorum occultorúmve reuelationes tam clarè ſuccedere poſſunt. Nã quibuſdam ridiculum potiùs quàm credibile eſſe videbatur, quòd ex tactu vnius imaginis ceræ, cretæ aut alterius mixturæ, ſi tangatur in aliqua parte ſui corporis per Maleficum, in eadem parte corporis perſonæ maleficiandæ ſtatim exoriatur infirmitas, & cauſentur dolores intenſi, aut amoris cupiditas, & vehemens libido præparet incendia cordi, & ſic de ſingulis alijs Sortilegiorum ſpeciebus; hæc enim videntur eſſe ſatis remota à credulitate recti iudicij, & tamen in rei veritate effectus, & accidentia huiuſmodi negari non poteſt, quòd veniunt atque recedunt opera & miniſterio dictorum Sortilegorum. Et ideò pro faciliori ſolutione iſtius dubij: Videndum eſt primò de virtute, & potentia Dæmonis; quæ & qualis ſit, & quam poteſtatem habet ſuper homines, qua cognita, facilis reddetur ſolutio iſtius dubij. †Sci- 2
endum eſt enim, quòd Angelus Sathanæ, qui eſt propriè Diabolus, mirabilem habet virtutem, & poteſtatem cognitiuam circa naturalia, & ſecreta naturæ. Plus enim de ijs ipſe ſolus eſt inſtructus, & benè informatus, quàm omnes homines de mundo ſimul. *ita dicunt Theologi, & maximè S. Thomas in tractat. qq. 16. artic. 6. in titul. de Dæmon. & Sanct. Aug. libro 10. de ciuitate Dei, & habetur in can. nec mirum. 26. q. 5.*

q.5. ex quo enim ipſe Angelus eſt ſubſtantia ſpiritualis, & pura intelligentia, habet omnes virtutes intellectiuas, & omnia ſecreta naturæ, quæ naturaliter ſpectant ad Angelum, ſiue bonum, ſiue malum. *de quibus latiùs per eundem Tho. in d.li. qq. 16. art. 1. 2. 6. & per totum de Dæmon. & q. 6. art. 4. 6. in tit. de mir.* Deus enim, dum à principio creauit naturam angelicam in paradiſo, eandem virtutem, & poteſtatem dedit Angelo Sathanæ quam dedit Angelo lucis, quia à principio omnes lucidos, & præclaros creauit. *ita dicunt omnes Theologi, & habetur Ezec. 28. c.* dum loqtur de Diabolo figuratè in perſonam regis Tyri, dicés: Tu ſignaculum ſimilitu-
3 dinis, † plenus ſapientia, & perfectus decore, in delicijs paradiſi Dei fuiſti, omnis lapis precioſus operimentum tuum, ſardius, topazius, &c. tu cherubim extentus, & protegens, poſui te in monte ſancto Dei, in medio lapidum ignitorum ambulaſti perfectus in vijs tuis, à die conditionis tuæ, donec inuenta eſt iniquitas in te. Peccaſti, & eieci te de monte ſancto Dei, & perdidi te, ô cherubin, hæc dicit Dominus Deus. *habetur etiam de hoc de conſe. diſt. 1. c. hi duo. & not. 26. q. 5. c. nec mirum. §. ſed hoc quoſdam, &c.* vbi S. Aug. loquens de acutiſsima intelligentia Diaboli, dicit, quantò magis poteſt Diabolus cognoſcere ægritudinem eſſe mortalem, vel non, ſi hæc eadem cognoſcit homo per quaſdam coniecturas, & ſigna, multò magis illa cognoſcit Diabolus, quem Angelica poteſtate ſublimem prophetica oracula fuiſſe teſtantur. *idem dicit Th. d q. 16. de Dæm.* Quam primum igitur

igitur Sathanas, qui tunc propter illius ſummam pulchritudinem & ſplendorem Lucifer vocabatur, incidit in peccatum ſuperbiæ contra ſuum Creatorem, volens ſe facere æqualem Deo, credens poſſe exercere vires ſuas in cœlo, & alijs prędominari, præter & contra Dei voluntatem, ſtatim ipſe cum ſequacib. ſuis de cœlo expulſus fuit, & pro ſua æterna habitatione ſtatutus fuit infernus locus teterrimus, & tenebroſus, & propterea perdidit omnem beatitudinem, ſedem cęleſtem, Diuinæque Maieſtatis ſpeculationem, & lux cœleſtis candoris conuerſa fuit in tenebris. † Hinc 4
quæri poſſet, an intellectus Diaboli poſt peccatum fuerit obtenebratus, ita quòd non habeat lucem illam intellectus cognitiuam ita ſubtilem, & claram ſicut priùs habebat, *de quo vide S. Tho. in d. q. 16. art. 6. de Dæm.* vbi concludit in effectu, quòd Diabolus peccando proprietatem naturæ ſuæ Angelicæ non amiſit, ſed naturalia in eis adhuc integra remanent, & ſplendidiſsima. *idem ſentit Dionyſ. in lib. de diui. no. ca. 4. & not. in d. c. nec mirum. 26. q. 5. d. §. ſed quoſdam fallit, &c.* Quo ad ea verò quæ ſint diuinę cognitionis, prout eſt ſcientia futurorum, ex certa ratione, ſecreta cordis hominum, & ſimilia: iſte enim omnis intellectus angelicus etiam angeli boni eſt incapax ex ſe ad cognoſcendum, & comprehendēdum, & propterea indiget quodam ſuperiori lumine illuſtrari ad ipſa cognoſcenda, quod lumen eſt Diuinæ gratiæ, & ad hoc non perueniunt niſi Angeli boni per gratiam: Angelus autem Sathanæ eſt indignus, & incapax

capax istius gratiæ propter peccatum, *de consec. dist. 1. c. hi duo.* & ideò non potest veraciter futura prædicere. In his verò quæ naturalia sunt, vterq; Angelus habet mirabilem virtutem, & potestatem cognitiuam longè supra humanum intellectum; adeò, quòd ea quæ sunt hominis scientiæ quodammodo impossibilia, ipse Diabolus videt omnia, & expressè cognoscit, quippe quia ipse est spiritus liber, & eleuatus, & dicitur substantia spiritualis, & incorporea. Ita appellatur ab omnib. Theologis, nulloque premitur pondere carnis, seu alia corporea ponderositate, ex quibus possit eius velocitas & intellectus quoquo modo offuscari, aut impediri, quo minùs videat, & expressè cognoscat omnia, quæ conueniunt naturæ An-
5 gelicæ, *vt suprà dixi.* † Et ideò aut nos loquimur de scientia præteritorum, aut præsentium occultorum, quæ homini sunt ignota penitus, & istorum ipse est optimus interpres, & cognitor, *ita dicit S. Th. in d. q. 16. art. 6. & S. Aug. in lib. 10 de ciui. Dei. & no. in c. nec mirum. 26. q. 5.* Hinc est, ℣ Diabolus cognoscit atque videt omnia furta etiam latentissima, & eorum fures, & alia huiusmodi crimina licèt occultissima sint, vt sunt coniurationes, tractatus, incendia, assassinia, homicidia, occulta, falsitates, sacrilegia, stupra, adulteria, & his similia, non solùm quæ fiunt inter præsentes, verùm etiam & inter absentes, & in partibus multùm longinquis atque remotis, ex quo ipse omnibus his ictu oculi præsentialiter adesse potest, & de illis notitiam haud dubiam nobis exhibere potest, *vt patebit infrà*

frà in eadem quæstione. in quibusdam exemplis, exceptis tamen hominum cogitationibus in mente retentis, quæ licèt sint de præsenti, tamen Diabolus illas ignorat, maximè quando nondum fuerunt deductæ ad cognitionem alterius per aliquem actum extrinsecum aut signum: istorum enim solus Deus est cognitor, & verus interpres, *vt habetur Matthæi vigesimosecundo, & Marci duodecimo. & dicemus infrà eod. quæstione decima.* Futurorum quoq; Diabolus est incapax: sed si deuenerint ad cognitionem quandam coniecturalem, & demonstratiuam siue inclinatiuam, quia hanc habet ex consideratione corporum cœlestium, & motus astrorum sicut astrologus, sed ista dicitur dubia, & incerta notitia, quia potest abesse à veritate, *vt notat. in ca. episcopi. 26. quæst. 5. c. sortes. c. augurijs. ead. causa & quæstione.* † Et ideò dicit *Sanctus* 6 *Thomas dicta quæstione decimasexta, articulo septim.* quòd futurorum duplex est cognitio: vno modo cognoscuntur futura quantum est in se ipsis, & natura sui, & hæc cognitio pertinet ad solum Deum; nulla enim creatura habet istam facultatem, nisi ex Diuina gratia spiritualiter fuerit sibi reuelatum, sicut fuit sanctis Prophetis, & ideò benè dixit Esaias 41. cap. Annunciate nobis quæ ventura sunt, & dicemus, quia Dij estis vos. Alio modo cognosci possunt futura in suis causis, scilicet quantum ad causas suas actiuas, vel secundū potentiam causarum. & hæc est illa cognitio coniecturalis, & demōstratiua, *de qua suprà proximè dixi:* & de hac Diabolus participare pōt, quippe:

pe quia ipſe cognoſcit principia rerum, & eſt illi magis nota virtus cauſarum naturalium quàm hominib. Nam per ſcientiam aſtrologiæ, vel per alia ſigna & coniecturas, faciliùs & certiùs cognoſcit Diabolus futura quàm homo, quia ſubtiliùs cognoſcit cauſas ipſarum rerum naturales, & quæ antecedunt rem ipſam eſſentialiter, quę nos vocamus indicia & ſigna rerum: quia ſunt principia quædam futurarum rerum quæ præcedunt operationes naturales poſtmodum ſucceſſuras, ſiue euentus rerum futurarum, & per iſta fuit inuenta prognoſticatio per aſtrologiam, quæ fit iuxta demõſtrationes & indicia aſtrorum & corporum cœleſtium: is igitur, qui per ſcientiam, & notitiam ipſam futura coniecturaliter, & inclinatiuè prædicere quærit, non peccat, ſi dixerit, quòd ſic aſtra minantur ſiue demonſtrant, ſed dicendo affirmatiuè, & certitudinaliter, prout res ſunt, vel erunt in eſſe ſuo peccat grauiter, *vide Ab. & alios Can. in c. 2. extra eo. tit.* & ideò Diabolus vt videatur habere maiorem poteſtatem, & ſe eſſe æqualem Deo, non veretur futurorum quorumcunque velle clarè certam notitiam neceſſariam demonſtrare, & rem futuram, quæ adhuc non eſt in rerum natura, certo modo futuram prout erit in ſuo eſſe demonſtrare, quando venerit in lucem, & erit certa in rerum natura, ſed in hoc mendax eſt, & decipit hominem, quia iſtius notitiæ ipſe Diabolus eſt omninò incapax, *vt concludit S. Th. in d. q. 16. art. 7. de Dæm. & hoc idem cæteri Theologi*
7 *concludunt, & tenent.* † Et propterea ipſe Diabolus,

vt fa-

vt faciliùs hominem decipiat, quotiescunq; contingit de ipsis futuris interrogari, semper respondere solet verbis implicitis, dubijs, & incertis, q̃ ad vtrunque sensum accommodari possunt: affirmatiuum scilicet, & negatiuum, vt patet exemplo Vaticinij strenuissimi Ducis armorum D. Brachij senioris Perusini, qui paulò antequàm cũ hostibus concurreret, & bellum iniret, consuluit Dæmonem quendam, quem astrictum tenebat, nunquid futuri belli victoriam, vel suam aut suorum stragem reportaret, & an ipse incolumis euaderet, vel periret, cui responsum dedit per ista verba, videlicet, *Ibis, redibis, nõ morieris in bello*; & aliud, quod Græcis prænunciasse legitur, videlicet, *Dico te Aiacidem Enonem vincere posse*; quæ verba media sunt adeò composita, quæ adaptari possunt ad vtrumque sensum, affirmatiuum scilicet, & negatiuum, hoc est victoriæ, & succumbentiæ, siue mortis, & hoc modo decipere solet simplices credentium animos, & quoties rei euentus præter aut contra spem cõsulentis succedit, tunc Diabolus se optimè saluat in contraria opinione, redarguendo ipsum consulentem de ignorantia sua, aut mala intelligentia verborum suorum, aut contraria interpretatione. Et quia diximus suprà, quòd Diabolus habet notitiam omnium præteritorũ, & præsentium quæ iam facta sunt, vel fiunt tam inter præsentes, quàm inter absentes, licèt nobis occultissima sint: ¶Subdam exemplum clarũ diebus nostris exortũ in ciuitate Perusina, vt referri audiui à quodam religiosissimo viro, & honesto 8

ſacerdote maturę ętatis, qui retulit mihi, cognouiſſe quendam presbyterum Iacobum Peruſinũ, qui magicæ artis erat multùm eruditus, & ſæpiùs experiebatur prædictam: quadam die dum ipſe presbyter Iacobus celebraret miſſam in Eccleſia Cathedrali S. Laurentij illius ciuitatis, dum eſſet circa medium miſſæ, verteretque faciem ad populum, ad dicendum verba illa, quæ dici ſolent parùm ante conſecrationem Euchariſtiæ, videlicet, Orate fratres, &c. loco illorum verborum dixit: Orate pro caſtris Eccleſiæ, quia laborant in extremis. & illo tunc eodemque momento Dux militum Eccleſiæ vnà toto cum exercitu ab hoſtibus, cum quib. paulò antè concurrerant, ſuccumbebant, & exercitus ipſe ruebat, & ſcindebatur in diuerſis partibus, & nihilominus diſtabant exercitus huiuſmodi ab vrbe Peruſina ſpatio 50. miliariorum, vel circa: adeò, quòd impoſſibile erat, quòd per hominem etiam currendo ſtaffettã, ſiue p poſtas potuiſſet tam citò tale factum nunciari. Deinde interrogatus presbyter ille ab aliquibus ex circumſtantibus, qui præconium ipſum audierant, quidnam ſonarent verba illa, & ad quem effectum in illo miniſterio miſſæ loco ſolitorũ verborum, Orate, &c. promulgata fuiſſent, presbyter reſpõdit ex tempore, quod ita dixerat, quia verum eſt, q tunc milites, & exercitus Eccleſiæ, qui cum hoſtib. concurrerat, ſuccũbebat atq; peribat, & quia auxilio indigebat, ipſe ſacerdos orabat, & intercedebat p illis, interrogatus quis dixerat, vel reuelauerat ſibi, quòd milites

lites & exercitus ipſi tunc ſuccumberent, reſpõdit, quod Spiritu ſancto ſibi tunc eadem reuelãte populo manifeſtauerat, & cum iſta reſponſione illos quietos dimiſit, † nihilominus in rei veritate Diabolus fuit, qui illa dicto presbytero manifeſtauerat, de quibus ſæpiùs interrogabat, cum de ipſis militib. & exercitus concurſu atq; victoria, & habita releuatione à Diabolo illã populo manifeſtauerat, eo modo quo ſuprà. Et licèt ea quæ in caſtris ipſis tunc contigerant, propter loci diſtantiam impoſsibile eſſet, quòd tam citò hominibus ipſis innoteſcerent, tamen Diabolus, qui eſt ſpiritus liber, & incorporeus, potuit illa videre, & præſentialiter interuenire, & ictu oculi ſe transferre Peruſium, & ea omnia dicto presbytero auido illa ſcire manifeſtare, & aperire totam ſpeciem facti, ſub breui verborũ compendio, & ipſe populo, ,put fecit, aperuit; ex quib. apparet, ꝙ Dæmon habet notitiam omnium præſentium & præteritorum, tam eorum quæ fiunt inter præſentes, quàm eorũ quæ fiunt inter abſentes, quæcunq; ſit abſentia longa vel breuis. Aut loquimur de notitia rerũ naturaliũ creatarũ ab ipſo Deo, ſiue natura: aut hominũ opationis, & circa iſta ſimiliter habet mirabilẽ virtutem cognitiuã, quia omnia, quæ à Deo creata ſunt in mundo, ipſe cognoſcit, vnà cum virib. & virtutib. ſuis, ipſe enim nota habet omnium herbarum nomina, & vires ſuas, quas habẽt in folijs, feſtucis atq; radicib. itẽ omnia animalia terreſtria, & eorũ naturas, & qualitates: oẽs aues, & volatilia cœli; item oẽs piſces,

& animalia aquatilia, omnium metallorum ſulphurisque vires, omnium lignorum lapidumq;, & eorum virtutes, & potentias naturales habet in promptu. † Et breuiter dicas, quòd circa iſta naturalia, & ſecreta naturæ, in ipſo Dæmone nulla cadit obliuio nec ignorantia, quia cuncta notiſsima tenet ante oculos: *ita dicit S. Thom. in d. tract. qq. quæſt. 16. art. 6. in ver. reſpondeo, & quia peccando, &c. & §. ad primum. ver. ad 7. de Dæmon. Idem concludit ille Prierias in dict. ſuo tract. &c. lib. 1. c. 3. & lib. 2. c. 7.* vbi recitat, quòd Dæmon quicunque etiam minimus nouit omnia cum ſuis viribus, & proprietatibus. Primò enim nouit omnia elementa. Secundò, omnia metalla. Tertiò, omnes lapides. Quartò, omnes herbas. Quintò, omnes plantas. Sextò, omnia reptilia terræ. Septimò, omnes aues. Octauò, omnes piſces. Nonò, omnes orbes, & motus cœlorum. Decimò, omnes, & ſingulas ſtellas, figuras, & ſigna cœleſtia ac eorũ influxus, & omnium prædictorum virtutes & potentias naturales, ex quib. infinita quodammodo ſumuntur Venena, quorum quædam ſunt ad nocendum occidendumq;, quędam verò orta ſunt ad ſanandum, quæ dicuntur Bona Venena, ex quo natura illa procreauit ad medelam. *l. 3. §. adiectio autem. ff. ad l. Corn. de ſic.* Cùm itaque Diabolus habeat nota omnium ſupradictorum nomina, vires, virtutes atque potentias naturales, ſicut melior medicus quam reperiri poſsit in vniuerſo orbe terrarum, & propterea dicunt † Theologi, quòd iſte Diabolus eſt optimus Philoſophus, Theologus, Arithmeticus, Mathematicus,

maticus, Dialecticus, Logicus, Grãmaticus, Muſicus, & Medicus excellentiſsimus, qui modica experientia quoſcunque viros etiam excellentiſsimos, & practicos dictarum artium & peritiæ, mirabiliter ſuperaret: & ideò ex eorum ſiue earum Mixturis ipſe Diabolus facit, vel facere inſtruit Suos, & Sortilegos, quomodo, & qualiter agere debeant, vt componant Venena illa ad formandum Sortilegium ſiue Facturam, & diuerſas inducere ægritudines in humanis corporibus, quorũ Venenorum & Maleficiorum quædam componũt ex Herbarum Folijs, Feſtucis, aut Radicibus, quæ ſunt mirabilis virtutis & potẽtiæ: & quædam ſunt, quæ non oriuntur in partibus noſtris, ſed illas affert Dæmon ex Aegypto, aut partib. Orientalibus, ſeu alijs vbi naſcuntur, & habẽt meliores vires, vt aliàs à quibuſdam Magicis per me examinatis referri audiui. Quædã verò ex Lignis. Quædam ex Lapidib. Quædam ex Metallis, ſcilicet ex Plumbo, A Ere, Stanno, Argento Viuo, quod appellant Mercurium. Quædam ex Reptilibus terræ Venenoſis. Quædam ex Proprio Serpentum Veneno. Quædam ex Auium, aut Animaliũ, ſiue Piſcium Venenoſorum Membris, vel Inteſtinis, q̃ habent diuerſas proprietates à natura, in quibus inſunt diuerſa venena, & virtutes, ſeu potẽtiæ naturales, quæ diuerſas operationes inducunt. *vide Aug. lib. 4. quæſtio. 23. de ciuitate Dei, & Thom. in dict. tract at. qq. quæſtio. 6. artic. 10. in titul. de mirac. & Prier. in ſuo tract. de ſtrig. mag. libro 2. ca. 7.* † Quædam enim redigunt 12 in puluerem: & hæc plurimùm miſcentur in fer-

culis, vel potu, ex quibus fiunt diuersa pocula, *de quibus dicemus infrà eod. quæstio. 11.* quædam verò rediguntur in pinguedinem, cum quibus faciunt diuersas vnctiones, nec verentur quandoque in ipsis pulueribus, siue mixturis commiscere pinguedinem siue axungiam, quam sumunt ex proprio corpore Christiani, aut infantis defuncti sine baptismo, & hanc ipsi appellant Pinguedinem Pagani, quam dicũt habere mirabilem virtutem, & cum ipsis, & dictis pulueribus, alijsque rebus adiunctis, diuersas componunt vnctiones maleficas, ex quarum tactu, aut aliorum cibo, vel potu, in humanis aut brutorum corporibus infinitæ causantur ægritudines, & morbi intrinseci; quandoque ex his prouenit priuatio: quandoque verò membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, cordis, & iste sæpiùs cæteris euenit: quandoq; renum dolor intensiuus, aut alterius membri, & partis corporis. Quandoque verò prouenit febris, tussis, & dementia, hydrops, aut aliqua tumefactio carnis in corpore, siue apostema extrinsecus apparens, quandoq; verò intrinsecus apud intestina aliquod apostema fit adeò terribile, & incurabile, q nulla ars medicorũ id sanare, & remouere potest, nisi accedat alius Maleficus, siue Sortilegus, qui contrarijs medelis, & remedijs ægritudinem ipsam maleficam tollat, quam facilè & breui tempore remouere potest, cæteri verò medici, qui artem ipsius medicinæ profitentur, nihil valent, & nesciunt afferre remedium, & hoc est

quod

quod dixit *Aug. in lib. 10 de ciuitate Dei. & not. in can. nec mirum. §. ad hæc omnia. 26. quæst. 5.* vbi dicitur, quòd ista remedia, quæ fiunt ad tollendum istas maleficas ægritudines, nulla ars commendat medicorum. Et ideò sunt valdè prohibita de Iure Canonico, & Ecclesia multùm reprobat illa. *26. quæstio 7. c. admoneant. & latiùs dicemus infrà eod quæst. loco suo.* Si igitur remedia huiusmodi nõ adsint, corpus ipsum maleficiatum paulatim consumitur, vsque quo deuenit ad extremum vitæ, quandoque verò velociùs occidunt, quando volunt inferre mortem absque remedio, adhibent venena atrociora, quę vitam ipsam citiùs perimunt. † Quædam etiam 13
faciunt, vt inducant abortiuum prægnantis mulieris, & hæc dicuntur Pocula Abortionis, *de quibus habetur in l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn & l. 3. §. adiectio autem. ff. ad l. Corn. de sic. l. diuus. ff de extr. crim. vbi est gloss. not. l. Cicero. & l. prægnantis. ff. de pœnis. de quibus diffusiùs dicemus infrà eodem titulo, quæstione decima tertia.* Quandoque verò inducitur desiccatio lactis in nutrice. Quædam fiunt ad desiccandum totum lac vnius gregis, vel fœcundi armenti vaccarum, adeò, quòd nihil casei penitus reddant, quamuis anteà in maxima abundantia reddidissent, & similiter abortiones totius gregis, vel armenti inducere possunt, prout aliàs vidi, & habui in facto Romæ, quòd duæ Maleficæ mulieres cum istis Maleficijs perire fecerant abortando multos pecudum fœtus, & matres desiccauerant penitus. Quidam verò, cum eisdem cõpositionib. & venenis impediũt in masculo vel fœmi.

virtutem generatiuam emittendi ſperma. Quandoque verò in maſculo membri languedinem, & omnimodam impotentiam coëundi, in muliere verò vuluæ arctationem, ſiue matricis indignationem talem, vt ſummoperè abhorreat concubitum, & viri acceſſum ad coëundum, & pati non poſsit aliquo modo copulam carnis. vnde euenit
14 † quandoque, quòd durante huiuſmodi Maleficio & impedimento, Eccleſia mandat matrimonium ipſum ſeparari, & impartiri licentiam alteri coniugũ, qui, vel quæ non patitur impedimentum, ad alias nuptias conuolare; ſed hoc ꝓcedit, quando impedimentum ipſum durauit triennio, deinde alter, vel vterq; coniugum fatetur impotentiam ſuam, tunc adhibita ſeptima manu propinquorum aut vicinorum, fit ſeparatio ipſius matrimonij per Eccleſiam, *vt habetur in c. 1. & c. fin. de frig. & mal. ibi Pan. & ideò dixit Hoſt. in ſumma eodem titul. de Sort. §. fin. in fine.* quòd iſto caſu Eccleſia credit Sortilegijs, & illorum effectibus, *de quibus habetur 33. q. 1. c. ſi per ſortiarias.* & pro clariori huius rei intelligẽtia exemplũ facti exhibeo. In agro Sabinienſi, in quo hęc maleficarũ ſecta plurimùm inualuit, & de præſenti quoq; magna ipſarũ copia re-
15 peritur: † Quidam vir egregius literatus, & illæſæ conditionis & famę, qui in vno ex oppidis illis ortum habuit, licèt modò ſit ſenex, quadã die, à quinquennio citra mihi retulit, ꝙ ipſe dũ erat in flore iuuentutis ſuæ, tempore, quo ſponſam duxit ad matrimonium conſummandũ, opera & ingenio cuiuſdam Maleficæ mulieris, quam mihi nomine

pro-

proprio declarauit, maleficiatus fuit, & ideò fortiter apprehenſus fuerat dicto Maleficio, quòd cum vxore ea nocte, & poſteà per multos dies nullum penitus debitum reddere potuit, ex quo habebat maximam verecundiam, & nunquam ceſſabat admirari, conſiderans, quòd prius per quam validus extitiſſet in ſimili actu carnalis copulæ, ex quo maximam ſolitus erat habere delectationem, tunc verò contra: adeò q̃ ſua miſera vxor eiuſq́ue parentes reclamare cœperunt, primò priuatim, poſtmodum durante impedimento, deuenire ad matrimonij ſeparationem, adeò, quòd iſte ſponſus præ dolore & verecundia quaſi demens, & deſperatus euaſerit, & multos medicos conuocauit, vt liberaretur ab ipſa infirmitate & impedimento, & nihil proderant ei: demum quidam ſenex ipſi conſuluit, vt mitteret in quibuſdam mõtib. altis pro quodam magno, & ſolenni magiſtro, qui vocabatur magiſter magnæ experientiæ, qui in veritate erat ſolennis Magus & Maleficus: qui quam primum vidit ipſum ſpõſum, cognouit illius infirmitatem, & breui tempore illum liberare ſpopondit vna nocte tãtum, & iuſsit, quòd dormiret illa nocte cum vxore, & prius exhibuit quoddam poculum dum volebat ire dormitum, † & præmonuit ipſum eiuſq́; vxo- 16
rem, ne illa nocte munirent ſe ſigno crucis, neq; timerent aliquo pacto, ſi aliquid ea nocte viderent, vel audirent, quia non poterant ſibi nocere, qui maleficiatus cupiens multum ab ipſo Maleficio liberari, omnia ad vnguem ſeruauit, quin-

ta autem noctis hora, vel circa, cepit audire maximos tonitrus, pluuias tempestuosas, & fulgura quam maxima, deinde terræ motus adeò terribiles, quòd tota domus quassabatur à ventis terræ motus velut arbor quæ quassaretur ventis, deinde audiuit voce humana quosdã magnos vlulatus & clamores, & auertens oculos, vidit in eius camera plus quàm mille vt apparebat adinuicem certantes, & vnguibus, pugnis, & calcibus crudeliter pugnantes, & lacerantes alterius facies, & vestimenta tota, inter quos vidit mulierem quandam, quæ erat alterius oppidi vicini, & dicebatur quòd erat Malefica, de qua ipse sponsus multùm suspicabatur ne ab ea pollutus fuisset, quæ vltra omnes maiorib. gemitibus, & vlulatib. cruciabatur, & crines faciemque suam totam vnguibus lacerauerat, propter quæ ipse maleficiatus dixit, quòd aliquantulũ pertimuit à principio, dubitans, ne quid mali sibi accideret, deinde recordatus de monitionibus magistri, reassumpsit vires, vxorem verò semper tenuit sub pannis absconditam, ne ista videret. Postquam verò ita certauerant per mediam horam, vel circa, ingressus fuit magister in cameram prædictã, & erat tunc circa mediam noctem, ad cuius ingressum omnes illi pugnantes vnà cum muliere ipsa statim disparuerunt, & abierunt penitus; ipse autem magister accessit ad ipsum maleficiatum, & illius humeros tetigit, manu perfricando aliquantulum dicendo, quòd non dubitaret ampliùs, quia iam liberatus erat: & illinc discessit;

post

post cuius recessum dictus maleficiatus sensit paulatim calorem quendam in renibus & lumbis, ita quòd membrum virile cepit erigere vultum, & subitò salijt, & ipse apprehensa vxore reddidit debitum satis pingue, cum maxima dulcedine & delectatione, & deinde prosecutus fuit vsque ad senectutem, & suscepit optimam prolem vtriusque sexus, & ego quosdam ex suis filijs cognoui, & locutus fui cum eius vxore tunc vetula, quæ omnia prædicta ingenuè fassa est, dicens, quòd nunquam diebus suis grauiori fuit pulsata timore, quàm nocte illa de qua suprà. Alia etiam plura exempla de hoc referri possent, quæ causa breuitatis omitto. *vide illum Prier. in d. suo tract. de strig. mag. &c. lib. 2. cap 2. vbi in 3. punct.* refert exemplum cuiusdam ditissimi Comitis diœc. Argen. qui per huiusmodi Maleficia steterat biennio impeditus, quòd nunquam potuit vxoris Comitissæ virginitatem deflorare, quæ pulcherrima erat, vide ipsum. † Post hæc quæro, an isti Malefici, & Magi possint eorum arte & Dæmonis suffragio inducere pluuias, grandines, & fulgura, aut magna tonitrua; & etiam an possint quando illa venerint remouere, & facere vt cessent, & videretur dicendum quòd non: quia ea quæ de cœlo veniunt, & ad nos descendunt, diuina dispositione proueniunt à corporibus cœlestibus, vel ab aëre, mediante ordine quodam naturali dictorum corporum, & illorum coniunctionum, secundum quod clare demonstrant 17

astro-

astrologi, tamen dicas, quòd isti possunt Dæmonis industria inducere imbres, grandines, & fulgura, & alia de quibus suprà; & è conuerso sic irruentia remouere: & ratio est, quia Dæmones possunt elementa concutere, & inducere ventos, & pluuias, fulgura, & grandines inducere, & hoc est quod dicit *tex. in l. multi. C. de mal. & math. l. eorum, in fi. eo. tit. in d. l. multi.* dicitur, quòd multi sunt, qui magicis artib. manib. accincti elementa concutiunt, &c. per quæ omnia supradicta proueniunt: *in d. l. eorum* dicitur, ipsi Malefici possunt tempestates ipsas remouere, & id operari, ne segetibus, aut terræ nascentibus officiant, & propterea Iura Ciuilia nolunt, quòd illo casu Maleficus, siue Malefica puniantur, quando illorum effectus tendunt ad bonum, & vtilitatem. Istarum enim Maleficarum vna componit Maleficium, altera tollit, vna instruit, altera destruit, vna polluit, altera sanat, vna impedit, altera soluit impedimentum; & sic vna illudit alteram, Diabolus verò vtramque: & vt plurimum ea quæ destruit Maleficium inducat alteram Maleficam, siue Maleficium, qui vel quæ Maleficium fecerat, non tamen verbis expressis, sed quibusdam signis & coniecturis, ex quibus facilè comprehenditur qui fuerit, & hoc prouenit astutia, & fallacia Dæmonis qui delectatur in fraudibus, & scandalis hominum: *vt dicunt Theologi in locis supra no. & habetur in ca.*

18 *episcopi, & c. nec mirum. 26. q. 5.* † Cum itaque ægritudines, mortes & accidentia, de quibus suprà proueniunt ex præd ctis mixturis, & rebus naturalibus,

bus, non est dicendum; quòd procedant ex illis cęremonijs, & imaginibus, & sic illarum tactibus & sacrificijs, & alijs turpibus obseruantijs: *de quibus suprà*, sed ideò cæremonias illas obseruant, & baptizant imagines, & alia huiusmodi faciunt, quia Diabolus vt aliàs diximus suprà summoperè delectatur in sacrificijs illis, quia cupit adorari: & vt faciliùs ipsi Sortilegi & Malefici ad illa deueniant, Diabolus persuadet illis, quòd ex huiusmodi obseruantijs & solennitatibus, effectus, de quibus suprà, proueniunt, sed valdè mentitur, quia proueniunt ex naturalibus rebus, vt suprà vidistis. Eodem modo dicendum est de Sortilegio, siue Maleficio Amatorio, in quo sæpiùs Dæmon instruit, & mandat commisceri Sacramenta Ecclesiæ, vel Sanctorum Martyrum reliquias, Hostiam Sacratam, & similia *de quibus supra 3. q. in 2. specie*, tamen effectus Amoris, & flexibilitatis pudici animi ad libidinem, non prouenit virtute illius Sortilegij siue Maleficij, sed virtute Diabolicæ tentationis, & vtriusque solicitationis, & persuasionis intrinsecæ, & extrinsecæ, vt ibi dixi, sed hoc ideò facit Diabolus, vt faciliùs adoretur, & turpius diuinum cultum tractet, & disipet, & illius destructionem quærat. † Sed quæri posset, 19
quare Deus permittit Diabolo, quòd tam turpiter res diuinas, & cultum suæ adorationis deturpet, & destruat quodammodò, cum facilè posset illi resistẽdo omnia ista prohibere ne fierent, sicut aliàs non permittendo impedit Dæmonem, ne posit quædam alia facere, quæ aliàs de sui natura

tura facere posset, *vt dicemus infrà q. seq.* Respondeo secundum communem Theologorum conclusionem, quòd ideò Deus non prohibet hominem hæc facere, ne videatur sibi velle auferre liberi arbitrij potestatem, quam à principio homini dedit, vt posit operari bonum, & malum ad libitum suum, & impediendo ne incidat in malum, videretur sibi auferre illam libertatem, & velle illum omninò fieri bonum. Ne igitur rumpat aut violet legem, quam à principio ipse constituit, vt sequatur ordo naturæ, sicut à principio ordinatum fuit, ideò non impedit hominem quòd non faciat ista, & quæcunque alia mala, quando vult operari malum. Alioquin quis dubitat, quòd Deo renitente hæc fieri minimè possent ? Sed hanc potestatem liberi arbitrij homini dedit, vt posset operari bonum, & malum quodcunq; vellet ad libitū suū, si bonū fecerit, cōsequetur gloriam, si verò malū, perpetuam dānationē. Deditq; Diabolo facultatē tentandi, vt posset potestatē ipsam contra quoscunque indifferenter exercere *vt no. Gen. 3. & Matth. 4. cap.* vbi contra ipsummet Iesum Christū potestatē illam tentandi expertus fuit. *vt habetur etiam Mar. 1. & Luc. 4. c. in pri.* Sed antequam ad vlteriora deueniam, Quæro aliqua de remedijs istis, quæ fiunt erga maleficiatum, ad tollendum Maleficium, & liberandū maleficiatū. † Et primò quæro, an liceat impunè cōsulere Sortilegū, siue Maleficum, vt dissoluat facturas, & liberet ægrotum à Maleficio, & similiter, an liceat incantare, & coniurare

imbres

imbres, grandines, & fulgura, ne noceant fructibus, arboribus, aut plantis. Et dic breuiter, aut nos loquimur de Iure Ciuili, aut de Iure Canonico: primo caſu licet impunè cõſulere, & adhibere Sortilegum ſiue Maleficũ ad faciendũ opera quæ vertuntur in bonum, & proſunt, & non debet quis pro bono opere cruciari. *l. eorum. §. fi. & ibi Bar. hoc not. expreſsè. C. de malef. & math.* & hoc eſt clarum de Iure Ciuili; ſed de Iure Canonico non licet aliquo modo etiam pro recuperanda corporis ſanitate quærere remedia Diabolica, & ſuperſtitioſa, licet aliter ſanitas ipſa recuperari non poſsit, niſi per remedia prædicta, *ita dicit tex. ad literam in c. admoneant. 26. quæſt. 7. & tangit verbum Pa. in cap. 2. de for.* vbi potiùs ſanctiſs. Pontifices patiuntur bona Eccleſiarum furto ſubtracta penitus perdi, quàm quòd quærantur per remedia, & artem huiuſmodi: & hinc eſt, quòd Eccleſia potiùs tolerat diſſolutionem matrimonij. & tanti vinculi ſacramẽtalis fracturam, quam permittere, & concedere maleficiatum contrarijs Maleficijs liberari. *tex. 33. q. 1. c. ſi per ſortiarias, & de frig. & malef. c. fi.* & ratio huius eſt, quia magis expedit pati in corpore quàm in anima, quia minor eſt corporis iactura quàm animæ *d. c. admoneant, & ca. fi. de ſort. arg. cap. ſolitæ. de maior. & ob. & ibi Pan. & omnes ſcribentes.* At Ius Ciuile non conſiderauit quod principaliter tendit ad conſeruationem temporalium. *d. cap. ſolitæ. & notant Doctor. in d. c. admoneant. & not. etiam in can. nec mirum. §. ad hæc. 26. q. 5.* quod tene menti. † Idem dicendum eſt 21

de

de remedijs ſuperſtitioſis, ligaturis, & appendiculis, quæ fiunt per ipſos Sortilegos, ſiue Maleficos, ad ſanandum alias ægritudines non maleficiales, vt eſt febris, dolor capitis, ventris, & ſimiles, quas amouere non licet huiuſmodi remedijs: & hoc eſt quod vult dicere text. *in dicto can. nec mirum. §. ad hæc omnia, &c.* vbi dicit, quòd ad hęc pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quas ars non commendat medicorum. quibus autem pœnis puniantur qui præmiſſa faciunt, vel conſulunt facientes, *dicetur infrà eod titul. quæſtio. 12.* Præterea non prætermittam hunc notabilem caſum qui ſępiſsimè occurrit in facto, maximè apud ruſticos. Reperitur quidam ægrotus aliqua ægritudine non maleficiali, loco medicorum, quorum vt plurimum habent penuriam, adducitur Mulier, quæ quibuſdam verbis, & remedijs aſſerit velle ægrotum breuiſsimo tempore liberare, ægrotus verò qui eſt purę conſcientiæ dicit; caue, quia nolo curari per remedia ſuperſtitioſa, & ab Eccleſia reprobata, quia magis expedit, vt patiatur corpus quàm anima, vt ſuprà proximè diximus, & illa reſponder: quòd nullatenus dubitandum eſt de hoc, quia ipſa cum ſanctiſsimis precibus, & orationibus, ac remedijs eccleſiaſticis vult ipſum liberare, & incipit facere ligaturam, & dicere ægroto, quòd dicat cum deuotione ſalutationem angelicam, aut orationem dominicam, ſ. Aue Maria, vel Pater noſter, & ipſa quoque Maga aliquas preces alta voce promulgat, deinde duo, vel tria verba dicit ſubmiſſa voce, quæ nul-

lum

lum ſapiunt diuini cultus odorem, & licèt per illa verba expreſſè non conſtet, quòd fiat Dæmonis inuocatio, tamen non poſſunt congruè adaptari ad ſenſum præcedentium verborum, quippe, quia quo ad illa, longè extranea ſunt; quæritur an dicta remedia ſint reproba, & ſuperſtitioſa? & quilibet diceret quod non, ex quo non conſtat aliquid expreſſè de malo, ſed de bono patet expreſſè. Solu. tu dic ſecundũ quod ſcribit *S. Tho. in ſum. q. 96. art. 2. in tit. de ſuperſtit. & do. Io. Iec. in ſum conſ. eod. ti. de ſort. c. 11.* quòd in iſtis remedijs plura ſunt cõſideranda. † Et primò conſiderandum eſt, vtrum 22
remedia illa naturaliter tales effectus ſanitatis cauſare poſsint, quòd facilè iudicabitur conſilio medicorum: quod ſi tales effectus naturaliter concipere poſſunt, non erunt iudicanda ſuperſtitioſa, ſed vera, & naturalia, ex quo medicinæ profeſsio approbat illa: ſi verò tales effectus naturaliter parere non poſſunt, ſunt omninò illicita, & damnata, quia neceſſe, quòd pertineant ad quædam tacita pacta cum Dæmonibus inita. *vt no. S. Aug. in lib. 21. de ciuit. Dei, & habetur in dict. can. nec mirum. §. ad hæc omnia. 26. q. 5.* Hoc enim ſpecialiter apparet, & cognoſcitur ſecundum ipſos, quotieſcunque adhibentur aliqui characteres, ſeu nomina ignota, aut alię quæcunque obſeruationes, quæ manifeſtum eſt, quòd naturaliter efficaciam ſanitatis, & expulſionis ægritudinis illius habere non poſſunt, talia ſemper iudicanda ſunt ſuperſtitioſa, & illicita, & iſta ſit regula firma, per quam facilè iudicari poterit, an remedia ipſa ſint ho-

nesta, vel illicita, & superstitiosa, & hęc nota, quia sunt valdè vtilia in foro conscientiæ, & multùm conferunt sacerdotibus, his maximè qui laicorum confessionibus incumbunt. Quæ enim dicta sunt de verbis, eadem dicenda sunt de Breuibus, & schedulis, quas sæpiùs faciunt isti Incantatores vt suspensæ deferantur ad collum siue in sinu ipsius ægroti, vbi si vltra nomina Dei alias orationes, & preces, reperiuntur aliqui characteres, aut nomina ignota vel malè sonantia ad præcedẽtia, iudicanda sunt omninò superstitiosa, quia,
23 *sicut dicit S. Chrysostomus* † multi confingunt aliqua nomina hebraica Dei, & Angelorum, & allegant quę non intelligentibus metuenda esse videntur. Cauendum est etiam, ne aliquid falsitatis contineant, quia impossibile esset, quòd effectus dictorum operum possit expectari à Deo, qui non est autor neque testis falsitatis, sed puræ veritatis, *vt habetur Io. 1.* Plenus gratiæ, & veritatis. Illa etiam Breuia reprobata sunt, in quibus apparent nomina quædam ignota, ineffabilia, & inusitata, vel sub hac conditione traduntur, quòd quicunque portauerit Breuia huiusmodi apud se, nullos timeat hostiũ incursus, aut insultus, vel quòd sibi aliquid boni continget, inueniet, vel consequetur, aut aliquid aliud simile. Omnia ista sunt ab Ecclesia reprobata, meritò damnabilia, & punienda, *vide d. Ioan. Iect. in sum. conf. c. 13.*

QVAE-

QVAESTIO VII.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegæ seu Lamiæ an deferantur verè, & realiter per Dæmones ad ludos, & congregationes nocturnas.*

2 *Dæmon mente mulieris per infidelitatem captæ in diuersas personarum species se transformat coràm illa.*

3 *Dæmones deferre homines corporaliter de loco ad locum motu veluti est impossibile, quod si verum esset, non modica nec pauca sequerentur inconuenientia.*

4 *Sortilegi opera adiuti Dæmonum non possunt liberare incarceratum.*

5 *Dæmones apparentias, & mille rerum species intellectui humano repræsentare possunt.*

Febris qualis morbus sit, & vnde proueniat.

6 *Strigæ, seu Lamiæ non deferuntur corporaliter à Dæmone sed in spiritu deluduntur.*

7 *Corpora Lamiarum, seu Strigarum ad ludum deferri Dæmonum quibus rationibus afferri possit.*

8 *Strigæ omnes, & Maleficæ extra gremium, & protectionem sunt Ecclesiæ.*

9 *Diabolus hoc vnum maximè optat vt ab hominibus adoretur.*

10 *Angelus tam Bonus, quàm Malus dicitur substantia quædam spiritualis, intellectiua, mobilis, & incorporea.*

Corpora per Dæmones assumpta non sunt vera, & naturalia, sed quasi naturalia, & similitudinaria.

11 *Corpora per Dæmones assumpta, ex qua componantur materia.*

Angelus Bonus in corpore assumpto, virtutem generatiuam non habet, Angelus autem Malus sic.

12 *Sperma ex purissima cibi optimè digesti substantia oritur.*

Operationes naturales corporibus per Dæmones assumptis non conueniunt.

13 *Infans natus ex coitu cum Dæmone habito cuius censeatur filius.*

14 *Dæmones secundum ipsorum naturalem virtutem multa facere possunt, quæ non faciunt diuina eos reprimente prouidentia.*

15 *Angeli Boni & homines per Dei gratiam, & fidem miracula facere possunt, Dæmones autem non.*

Miraculum quid propriè dicatur.

16 *Dæmones per virtutem suam adeò vehementem & acutam, operantur quædam quæ à nobis miracula putantur, & non sunt.*

Dæmones in nobis dupliciter operari possunt.

Dæmones permittente Deo in forma corporali assumpta possunt hominem verè, & realiter de loco ad locum transferre.

17 *Ordo rerum, & secundum ipsarum naturas, & secundum motus attendi debet, in virtutum actiuarum actionibus.*

18 *Diabolus Christum assumptum detulit in sanctam ciuitatem, statuens eum supra pinnaculum templi.*

19 *Statuere verbum, idem est quod ponere siue constituere.*

20 *Anima humana corpus humanum quo vult mouet, quare non idem possit Diabolus, qui est spiritualis substantia libera, & nullo pressa pondere?*

21 *Rei suæ quilibet bonus moderator, & arbiter existimatur.*

22 Dia-

22 Diabolus virgas ligneas in veros dracones conuertit.
23 Canis loqui poteſt per artem Dæmonis.
24 Aſina Balaam quomodo ipſum alloqui potuerit.
25 Simulachrum Fortunæ quondam marmoreum ad matronas Romanas locutum.
26 Mulier quædam virum ſuum ad ludum Dæmonum duxit, qui ibidem Deo laudes referens, repertus eſt ſolus in loco à domo diſtante per centum miliaria.
27 Puella quædam virgo qualiter ad ludum Dæmonum abducta fuerit, & ob nomen Chriſti nominatum ibidem dimiſſa.
28 Strigæ ſiue Lamiæ inprimis in manu Diaboli Baptiſmum, & omnia Chriſtianæ fidei documenta abnegant.
29 Reuerentia qua forma per Strigas ſiue Lamias exhibeatur Dæmoni ipſarum Principi.
30 Diabolus reducens Strigas à ludis Dæmonum, ſi ſonum campanæ pro Aue Maria audierit, cogitur eas in eodem loco dimittere.
31 Sortilegæ verè, & corporaliter per Dæmones ad ſuos ludos deferuntur, nedum in ſpiritu tantum.
Mulieres quare in maiore numero eant ad ludum Dæmonum, quàm viri.
32 Lex quælibet à ratione ſua interpretationem recipit.
33 Mulieres quædam ſub falſis illuſionibus cum Diana, & Herodiade fatentur ſe ire nocturno tempore.
34 Ratio determinata legis dictum reſtringere cenſetur.
35 Sortilegæ, & Strigimagæ in quo differant ab illis, de quibus in c. epiſcopi.
Apoſtatarum duæ ſunt ſpecies.
36 Strigæ, ſeu Lamiæ Profeßionem expreſſam faciunt in

manu Dæmonis, non autem illæ, de quibus in c. episcopi.

37 *Sortilegi, & Lamiæ à parochijs expelli debent per episcopos, & curatos.*

38 *Dæmones in nobis mirabiliter operari possunt dupliciter.*

39 *Dæmones contra iustitiam humanam vires suas nequeunt extendere.*

40 *Creatura nulla potest mortuum suscitare absq; Dei potentia, & gratia.*

1 SEptimò quæro, † an isti Sortilegæ, & Strigimagæ siue Lamiæ verè corporaliter deferantur à Dæmone, maximè quando accedunt ad ludos & congregationes nocturnas, *de quibus aliqua tetigi suprà eodem, quæstio. 3. in princi.* vel solùm in spiritu patiantur Diabolicas illusiones. Respondeo: quæstio ista est multùm ardua, & famosa. Doctores vtriusque facultatis pro maiori parte tenent, quòd non deferantur in corpore, sed duntaxat deludantur in spiritu: *per tex. in can. episcopi. vigesimasexta quæstione quinta.* ex quo text. videtur firmiter probari ista opinio. Theologi verò tenent contrarium, quòd Dæmon potest deferre corporaliter hominem viuentem de loco ad locum vero motu locali, & per consequens, quòd defert istas Lamias siue Strigas corporaliter, vt suprà: quam opinionem rationibus, auctoritatibus, & exemplis præclarè demonstrant; ego verò vtranque referam: demum superaddam opinionem meam. Fundamentum, vt dixi, prioris opinionis *est tex. in d. can. episcopi.*

epiſcopi. vbi dicitur, quòd quædam ſceleratæ mulieres retrò poſt Sathanam conuerſæ Dæmonum illuſionibus, & phantaſmatibus tam grauiter ſeductæ ſunt, quòd credunt ſe, & profitentur cum Diana Dea paganorum nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiuſque iuſſionibus obedire velut dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari, & in fine dicitur, † quòd Dæmon [2] quàmprimum mentem cuiuſcunque mulieris ceperit, & illam per infidelitatem ſubiugauerit, illicò transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum, & mentem quam captiuatam tenet, in ſomnijs deludens, per quæque deuia deducit, & cùm ſolus ſpiritus hæc patitur, infidelis hæc non in ſpiritu ſiue anima, ſed in corpore euenire opinatur: deinde ſubiungitur rō. Quis.n. in ſomnijs, & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquā vigilando viderat? quis verò tā ſtultus & hebes ſit, qui hęc omnia quæ in ſolo ſpiritu fiunt, ét in corpore accidere arbitretur? Hæc ſunt quæ in effectu dicuntur *in d. c. epiſcopi.* per quē tex. dicūt manifeſtè probari, quòd iſtæ mulieres Strigæ, ſiue Strigimagę, & Strigones, vt vulgariter loquar, & cæteri, qui ſunt Maleficæ Profeſsionis, non in corpore, ſed in ſpiritu duntaxat deferuntur, hoc eſt, quia in ſomnijs deluduntur à Dæmone, & omnia quæ ipſi, vel ipſæ aſſerunt corporaliter vi-

disse, tetigisse, fecisse, & præsentialiter interfuisse, omnes sunt illusiones Dæmonum præstigiosę, & figuræ apparentes oculis, intellectus & mentis iam captiuatæ ipsorum virorum siue mulierum: quas figuras, & apparētia signa ac operationes illas Diabolus tam subtiliter & diligenter accommodat, quòd vnusquisq; qui illa videt in somnijs oculo mentis, verè & corporaliter vidisse non dubitet, imò teneat, & firmiter credat more somniantis, & tamen verè corpus non mutatur de loco. Præterea † dicunt ipsi, si esset verum, quòd Dæmon deferret hominem corporaliter de loco ad locum tam veloci motu ad remotissimas partes, sequerentur plura inconuenientia, & maximè hoc, quia posset ad libitum suum trahere quoscūque etiam inuitos, & illos deferre ad extranea, & deserta loca, & compellere illos ad peccādum; aut malè tractaret eosdem, vel etiam quoscunque cupidos perficere longum iter, breuissimo tempore posset illos apprehendere, & per aërem corporaliter ictu oculi deferre vsque ad locum ipsum, ad quem peruenire desiderant, & sæpiùs hoc faceret, qm̄ ex his multi reperiūtur, qui vellent euolare si possent, hi maximè, qui magnorum Principum secreta, & ardua negocia tractant: imo posset ēt trahere hominem ad infernū, & sequeretur diuinæ legis destructio: quia data possibilitate in vno quo ad materiam corporalis delationis sequitur in omnibus alijs quæ eiusdem sunt ponderis, & qualitatis, *vt dicit S. Tho. in tract. q. 1. partis. quæst. in tit. de mirac. & q. 16. art. 9. & 10. de Dæ-*

† 3

de Dæmon. quam poteſtatem licèt Sathanas haberet tempore legis antiquæ ante Chriſti incarnationem, & paſsionem, tamen per myſterium mirabilis paſsionis, illa potentia, quam habebat Sathanas illius duplicis manus attrahentis, & compellentis, partim fuit totaliter abſciſſa, & remota, partim verò debilitata ſiue anguſtata, vt aliàs diximus *ſuprà quæſtione præcedenti*, adeò, quòd hodie non poteſt iſta miracula facere, nec hominem deferre aut compellere ad malum, *ſecundum quod concludit S. Bonauen. in 2. ſent. diſt. 19. qu. 3. num. 22. & 23.*

Item ſequeretur aliud, † quòd quotieſcunque 4
iſti Sortilegi, & Malefici vellent aliquem incarceratum crimine capitali à furca, vel vltimo ſupplicio liberare, poſſent vtique ad ipſorum libitum hoc facere, ſi Dæmones poſſent aliquem corporaliter deferre, quia iſti Magi mandarent Dæmoni, vt dictum incarceratum apprehenderet, & extra carceres incolumem deferret, quod eſſet valdè mirabile, ſi eſſet verum, quia iſti eſſent domini dominantium. Quin imò ipſimet, dum capiuntur pro ipſis criminibus Sortilegiorum, ſi poſſent à Dæmone corporaliter deferri, ſemper facerent ſe deferri extra carceres, & euitarēt pœnas corporales; adeò, quòd rariſsimi aut nulli ipſorum perirent, & tamen videmus contrarium: quòd ipſi Malefici tota die capiuntur, cruciantur mille tormentis, ſuſpenduntur laqueo, concremātur igne, & multis alijs ſupplicijs afficiuntur abſque aliquo impedimento, vnde ſequitur, quòd ipſorum corpora nō ſunt in Dæmonis po-

teſtate, ſed animæ ſolùm. Nec eſt mirandum, ſi ea quæ iſtæ Strigimagæ & alij ſimiles, vident oculo mentis in apparentia ſiue in imaginatiua intellectus dormiendo, aſſerunt verè & naturaliter vidiſſe, & corporaliter interfuiſſe, quia ſæpè videmus, quòd ſomniantes adeò veriſimilia putant ea quæ priùs viderant eſſe in ſomnijs, vt pro veris quandoque illa promulgare non dubitent: adeò firmiter inſiſtunt in illa opin. †Si enim vapores & formoſitates ciborum ex ſtomacho inſurgentes ad cerebrum ſimiles effectus & ſomnia cauſare poſſunt, vt Medici teſtantur, quantò magis Dæmon poteſt apparētias ipſas humano intellectui repræſentare, & demōſtrare mille rerum ſpecies, quæ nullæ ſunt: hoc enim negat nemo. Præterea, ſi febris, quæ eſt morbus naturalis, & ex indiſpoſitione elementorum corporeorum vt plurimū cauſatur, & eſt calor mutatus in ignē, *vt inquit Gal. in 1. parte aphor. 6. cap.* qui aggrediens quandoq; partes illas cerebri intellectiuas ſiue imaginatiuas, adeò illas vehementer apprehendit, & præoccupat, quòd inducit phreneſim, ita quòd ægrotus vigilando, & loquēdo in meridie efficitur phreneticus, & ex ſano intellectu efficitur inſanus, demens, furioſus; & dum plures adſunt, non veretur falſa quædam & extranea loqui, & affirmare pro veris, item videre multa, quæ nulla ſunt in veritate. Si enim accidentia huiuſmodi inanimata permutant hominis intellectum ita tenaciter & veriſimiliter, quantò magis Diabolus, qui eſt ſubſtantia ſpiritualis & creatura Dei animata, ſenſibilis,

bilis, & ingenioſa, poteſt iſtas imaginationes & apparentias demonſtrare humano intellectui? quia cùm ſit incorporeus, poteſt partes illas imaginatiuas humani intellectus prȩoccupare, & demonſtrare per apparẽtiam aliqua eſſe, quæ in veritate nulla ſunt naturaliter, & adeò veriſimiliter ꝙ quis paratus eſt medio iureiurando affirmare vera eſſe & interueniſſe, quæ nulla ſunt vera neq; naturalia, *vt d.c. epiſcopi.* † Sit ergò concluſio iſtius opinionis, quòd iſtæ Mulieres Strigæ nuncupatæ, aut Viri eiuſdem Profeſsionis nõ deferuntur à Dæmone in corpore aliquo pacto, ſed duntaxat deluduntur in ſpiritu. Quæ opinio exemplo etiam comprobatur. Quidam maritus ex oppido quodam agri Sabinẽ. habens vxorem Maleficam ſiue Strigam, vt vulgariter dicunt: de quo tamen crimine maritus non habebat certam notitiam, ſed ſuſpicabatur ſatis de ipſa, interrogata quandoq; ab ipſo, nunquid eſſet verum, quòd ipſa eſſet talis Profeſsionis & Sectæ, ſemper mulier ipſa audacter negauit; deinde paulatim creſcente fama contra ipſam de iſto crimine, quam maritus ex plurium virorum fide dignorum teſtimonio, & relatione perceperat, quòd dicta vxor multùm ſtrictè conuerſabatur cum quibuſdam alijs mulieribus, quæ erant Strigæ & Maleficæ publicæ, & quòd interueniebat cum eis ad multa turpia Maleficia & congregationes etiam nocturnas, vnde maritus decreuit velle animũ ſuum declarare, & ipſam in crimine flagrãti apprehendere, & cœpit inuigilare plurib. noctib. magna cum diligentia, 6

&

& attentione, & ita ſtetit vigil per 12. noctes, vel circa, vt videret, ſi ipſa de nocte ibat ad ludū Dæmonum, vel ad faciendum aliquod Maleficium, & ſingulis noctibus obſeruabat inquirendo lectum poſtquam vxor venerat dormitum, ſi reperiebat ipſam penes ſe aut locū vacuum, & ſemper illam adinuenit, & manibus palpauit, quæ apud ipſum iacebat, deinde mulier ipſa poſt paucos dies vnà cum quibuſdam alijs mulierib. Strigis, & Maleficis capta, & incarcerata fuit, quę vnà cum alijs, examinata, demum confeſſa eſt, veniſſe ad ludum vnà cum alijs mulieribus incarceratis eius ſocijs tali die 11. menſis, &c. & tali nocte, hora tali, &c. idem è conuerſo fatebantur aliæ. Maritus verò volens vxorem defendere, aſſerebat ſub grauiſsimo iuramento, quòd illa nocte, de qua dicebatur, & illa hora maximè, vxor ſua erat in lecto apud ipſum iacens, & quòd illam ſtudiosè tetigit, non ſemel tantùm, ſed iterū, & pluries, & locutus fuit cum ea: ergo ſequitur, quòd corpus non patitur neque mouetur à Dæmone, ſed ſolus ſpiritus hęc patitur per dictas illuſiones.

7 † Contrariam tamen opinionē quamplures excellentiſsimi viri tenuerūt, quòd imò verè & naturaliter deferantur in corpore, & hanc opinionem omnes ferè Theologi ſequuntur. *Bonauent. in 3 ſentent. diſt. 19. q. 3. S. Aug. in libr. 10. & 21. de ciuitate Dei. S. Tho. in ſumma. 2. 2. q. 95. art. 5. in tit. de ſuperſt & idem Th. in tractat. qq. primæ partis. quæſt. 8 in titul de mira. & quæſt. 16. artic. 5. & 6. in titul. de Dæmon. & quidam Mod. Theolo. magiſter Silueſt. Prier. in quodam tractatu, quem nuper edi-*

dit

dit de strigi. Dæmo. mira. libro primo, cap. penult. & lib. 2 cap. 1. vbi tenet expressè, quòd possunt corporaliter deferri, atq; deferuntur à Dæmone, ea maximè ratione, quia Dæmon natura sua, & secundum eius vires potentiam naturalem potest mouere, & portare corpus longè etiam magis ponderosum, quàm corpus hominis de loco ad locũ motu locali, Deo tamen permittente, & non aliter, & satis isto casu Deus videtur permittere, quando Dæmoni non resistit in istis operibus, quòd non resistat, sed permittat. Patet, quia & viri, & mulieres, qui fecerunt hanc Professionem saltem Expressam, aut faciunt communiter, omnes istæ Strigæ, & Maleficæ, quæ omnes sunt † extra 8 gremium Ecclesiæ, & à communione fidelium penitus alienæ, de quibus Deus, & Ecclesia nullam penitus curam gerit, & habentur siue reputantur pro creaturis Diaboli. *vt not. 26. quæst. 2. c. qui sine Saluatore. & quæst. 5. d. c. episcopi. in princ.* & pluribus alijs rationibus, & auctoritatibus: de quibus latiùs per eos in locis prædictis: concludentes in effectu Dæmonem deferre posse hominem de loco ad locũ motu locali verè & corporaliter, respondentes ad d. ca. episcopi. quorum responsio hoc concludit in effectu, quòd ille textus loquitur de alia secta mulierum longè diuersa ab ista. Ego autem omninò adhærebam priori opinioni *per text. in d. c. episcopi.* nihilominus postea ex longa rerum experientia, & causarum huiusmodi multitudine, propter multas, ac varias earum operationes, & exempla, quorum aliqua vidi, aliqua

verò

verò à fide dignis accepi, ſum modò iſtius ſecundæ opinionis, quòd deferantur in corpore. Pro cuius declaratione p̃ſupponam primò aliqua euidentialia. Secũdò, fundamenta quędam declaratiua. Tertiò, nonnulla exempla ſubijciam pro corroboratione. Quartò, reſpondebo ad ea, quæ dicũtur ſuprà pro priori opinione, & maximè ad d.c.epiſcopi. Quintò & vltimò, deducam inconuenientia quædã, quæ ſequerentur tenẽdo priorem opinionem. † Primò igitur pro euidẽtia p̃ſuppono vnum quod eſt tritum apud oẽs Theologos, & Canoniſtas: quòd Diabolus inter alia deſideria, quæ ipſe habet, hoc vnũ tenet, quòd ſummoperè deſiderat ab homine adorari, & ſicut Deus, maxima cum veneratione cultum habere: & in hoc vehementer ſatagit, vt Chriſtianos à vero diuino cultu auertat, & illos obedientes atque deuotos ſuæ poteſtati ſubijciat, vt ab eis cultum ipſum recipiat, ita dicit *Aug. lib.10. de ciuitate Dei, relatus per ſacros canones in c. nec mirum. §. Magi. & ſeq. 26. q. 5. & S. Bonauen. in 3 ſen. diſt. 19. q. 3. S. Tho. in ſum. 2. 2. q. 95. art. 5. in titu. de ſuperſt.* in quo quidem cultu eundem ferè ritum & ordinem tenet, quem in vero cultu diuino obſeruat Eccleſia, & non ſolùm circa res, & myſteria, verùm etiam quo ad perſonas. Sicut enim Eccleſia & Chriſtiana Religio admittit plures viros diuerſæ congregationis, habitus & nominis, ſicut eſt cõgregatio & religio S. Benedicti, quæ eſt monachorum, item S. S. Auguſtini, Dominici, atque Franciſci, & aliorum, qui licèt ſint diuerſi nominis, & habitus, & circa modum viuendi

uendi diuersas regulas obseruent, tamen quoad diuinum officium, scilicet horas ordinatas, & missarum celebrationem, & alia pia opera, omnes tendunt ad eundem effectum, scilicet laudandi Deum, & orandi pro animæ suæ salute, & proximi: eodem modo Sathanas sub sua Diabolica religione recipit plures Professos diuersæ Professionis habitu & nominis, qui habēt diuersas ritus & mores, tamen in effectu omnes tendūt ad idem, scilicet, ad laudandum, & venerandum Diabolum infernalem, & illi bonam fidelitatem, & homagium continuandum, & hoc est quod dicit *tex. in c. excōmunicamus. in prin. Et c. 1. & 2. de hæret.* facies quidem habētes diuersas, caudas autem adinuicem colligatas, quia de veritate omnes conueniunt in idipsum. De quibus quidem diuersis nominibus, ac diuersorum ordinum Professorib. sub eadem religione constitutis diximus *suprà latiùs eod. tit. q. 2.* ¶ Secundò euidentialiter præsuppono, quòd Angeli tam Boni, quàm Mali secundum Philosophum, & cōmuniter Theologos sunt substantiæ quædam spirituales, intellectiuæ, mobiles arbitrio, & incorporeæ, quę nō dependent à corpore, nec quo ad sui principium, nec quo ad finē, & non habent corpora naturaliter sibi vnita. ita dicit *S. Tho. in tractat. qq. disp. in 1. parte tit. de mirac. q. 6.* & licèt non habeant corpora naturaliter sibi vnita, possunt tamen quandocunque volunt assumere diuersas corporeas formas, & cū illis diuersimodè hominib. apparere, & multas naturales operationes in assumptis corporib. huiusmodi efficere,

vt

vt idem Thom. teſtatur eod. tit. quæſt. 7. & Aug. in 3. de Trin. & c. 12. ſuper Geneſi. Sed dubitabatur, an corpora huiuſmodi ſic aſſumpta ſint vera, & naturalia corpora, vel phantaſtica, & apparentia. Sol. dic quòd non ſunt vera, & naturalia ex carne, oſsibus, & neruis formata, ſed ſunt quaſi naturalia, & ſimilitudinaria, & licèt habeant in ſe aliquas operationes naturales, ſicut eſt motus localis, locutio, delatio, commeſtio, potus, quamuis iſta duo vltima ſint naturalia quo ad principium tantùm, nõ quo ad finem, quia cibi, & potus aſſumptio naturalis in eis, ſicut in homine, digeſtio verò nulla fit, quia ſubſtantia cibi, & potus non conuertitur in nutrimentum talis aſſumpti corporis, & licèt plures habeant ex ipſis operationibus naturalibus, non tamen omnes habent, ſicut eſt creſcere, pingueſcere, nutriri, lactari, dormire, audire, generare, & ſimilia, iſta non habent, nec alia quæ mutant formam dicti aſſumpti corporis, ſicut eſſet etiam ægrotare, palleſcere, & ſimilia, quæ quidem corpora non dicuntur eſſe perpetuò, & naturaliter vnita dictæ ſubſtantiæ ſpirituali, ſicut eſt vnio animæ ad corpus humanum, ſed eſt qualisqualis vnio, & adhærentia quædam, ſicut motoris ad mobile, vel figurati ad figuram. † Deinde videndum eſt, ex qua materia corpora ipſa dicuntur eſſe compoſita ſeu fabricata, an ex aliqua materia elementari, ſimplici vel compoſita, aut ex alia ſubſtantia ſeparata. dic, quòd ex quolibet elemento confici poſſunt, nihilominus magis cõmuniter fiunt ex aëre, quẽ ipſi Angeli poſſunt faci-

II

faciliùs inſpiſſare, & ingroſſare, & corpus ipſum formare, deinde in eorum reſolutione, dum à ſpiritu ſeparantur, ſimiliter fit facilior reſolutio; quia reſoluuntur in fumum, & vapores, *vt idem Tho. comprobat eo. tit. q. 7. in fin.* Et quòd dixi corpora huiuſmodi non habere virtutem generatiuam, eſt verum in Angelo Bono vtroque modo, ex quo nullam habet operationem generandi, nec quo ad potentiam neq; quo ad actum, quia hoc conuenit naturæ Angelicæ, quæ coitum ipſum, & omne aliud peccatum penitus abhorret, cuius eſt quodammodo incapax. Dæmones verò benè poſſunt in aſſumptis corporibus generare, quippe, quia in coitu carnali, ſicut in alijs peccatis, ſummoperè delectantur, ſi qua tamen generatio ex illorum coitu ſuccederet, illa nõ proueniret ex ſemine illius aſſumpti corporis, quod nullum habet in ſe, quia ex quo nõ habet virtutem digeſtiuam, non habet etiam virtutem generatiuã, quia caret ſanguine, † Nam ſperma oritur ex puriſ- 12
ſima ſubſtantia cibi iam benè digeſti, *vt inquit Auic. Fen. 20. in tract. 1. c. 3.* vbi dicit, quòd ſperma eſt ſuperfluitas digeſtionis quartæ, quæ fit cùm cibus diſpartitur in membris reſudando à venis, tertia digeſtióne iam cõpleta, & eſt de ſumma humiditatis proximæ coagulationis, ex qua nutriuntur membra dura, & vena arteriæ. Iſtæ enim operationes naturales non conueniunt corporibus aſſumptis per Dæmonem, quia non ſunt naturalia, ideò nõ faciunt ſperma, nec poſſunt per ſe ipſa virtute propria generare, Diabolus igitur in coitu ipſo generat ex ſperma te alieno, ſcilicet alicuius viri in ſomnijs polluti, aut

etiam in vigilia, quotiescunque Dæmon in forma
succubi se transformat, id est, in forma mulieris, &
habet coitum cum viro, tunc recipit formam viri, &
quantò citiùs velocissimè accedit ad mulierem in
forma incubi, scilicet, viri, & assumens coitum cum
ea, intromittit dictum sperma in natura, & matri-
cem mulieris: & inde sequitur prægnatio mulieris,
& infantis generatio, ac si mulier cum naturali viro
13 coitum habuisset. † Tamen infans ipse si oriatur,
non dicetur esse filius Dęmonis, sed illius cuius erat
sperma. *ita firmant communiter Theologi S. Augustinus in 3.
de Trin. & 21. de ciuitate Dei, & S. Thom. in d. tract. qq. in 1.
parte tit. de mirac. quæst. 8. versic. ad primum.* Concluśiuè
igitur dico in hoc secundo euidentiali, quòd Ange-
lus tam Bonus quàm Malus in assumpto corpore
regulariter retinet & operatur omnes illas opera-
tiones naturales, per quas non alteratur forma as-
sumpti corporis, sed remanet in esse suo, & in eadem
proportione figuræ, & formæ: omnes verò ope-
rationes, per quas alteratur forma siue figura cor-
poris prædicti, de quib. suprà diximus, sunt illis pro-
hibitæ ratione prædicta. ita firmant ipsi Theologi
in locis prædictis, sed deferre corpus aut aliud pon-
dus de loco ad locum motu locali nõ immutat for-
mam dicti assumpti corporis, ergò sunt capaces isti-
14 us operationis. † Tertiò præsuppono, quòd Angeli
mali, id est, Dæmones, multa facere possunt secun-
dum eorũ naturalem virtutem, & potestatem, quæ
tamen facere nõ possunt, Diuina Prouidentia ipsos
reprimente, & eorum operibus resistente, & sic ma-
iora possunt in habitu, & potentia quam in actu. *ita*

idem

idem Tho. in tract. qq. q. 5. tit. de mirac. & Augustí in 3. de Tri. vbi dicit, quòd Angeli Mali quædam facere possunt eorum virtute, & potentia naturali, si permitterentur à Deo, quæ ideò facere non possunt, quia non permittuntur. Impediuntur itaque quandoque ab illis agẽdis, ad quæ eorum naturalis virtus se extendere potest, idem etiam comprobat *S. Bonauent. in 2. sen. lib. 2. dist. 7.* vbi latè disputat de virtute & potentia Dæmonum, q̃ habent respectu creaturarum, quòd possint, qualiter, & quantum possunt, & quantum eis permittitur à Deo, vbi enumerat plures operationes naturales, quas Dæmon facere potest, tam in assumpto corpore, quam sine eo. † Quartò, & vltimò præsuppono, quòd licèt Angeli Boni, & homines quandoque per fidem, & diuinam gratiam operentur miracula, & faciant aliqua quæ sunt vltra eorum naturalem virtutem & potestatem, *vt dicit S. Augustinus in 3. de Trin.* Dæmones tamen miracula aliqua operari non possunt, vt sint vera miracula. Quoniam miracula ipsa fiunt per gratiam, & donum Dei, quia est diuina virtus in effectu, quæ miracula facit mediante persona, & instrumento Angelico siue humano, sicut gratia prophetandi tradita fuit sanctis prophetis simplicibus, & ignaris *vt refert S. Gregorius in 2. dialogo. & in 1. Homil. super Ezech.* Miraculũ enim siue operatio miraculosa est quoddam diuinum testimonium, indicium diuinæ virtutis, & veritatis, *vt dicit S. Tho. in d. tract. 1. parte. q. 5. de mirac. vers. respondeo.* quòd si dæmonibus, quorum est tota voluntas ad malum potestas hæc daretur à Deo faciendi miracula, Deus ipse falsitatis eorum 15

testis existeret, quòd Diuinæ bonitati penitus incongruit. Concludendum est igitur, quòd Dæmones non faciunt, nisi ea, ad quæ eorum naturalis virtus se extendit, & Diuina voluntas non refragatur
16 sed permittit, *vt idem Tho. hæc eadem testatur ibi.* †Virtus enim Dæmonis est adeò vehemens, & acuta, quòd multa opera quæ ipse facit eius virtute, & industria, & ex rebus naturalibus adeò benè componit, & velociter exequitur, quòd homines qui illa vident, dicunt esse miracula, licèt in veritate non sint. Possunt ergò Dęmones mirabiliter in nobis dupliciter operari. Vno modo per veram corporis transmutationem, quando fit vera mutatio corporis. Alio modo, per quandā illusionē sensuū ex aliqua immutatione imaginationis, neutra tamen operatio est miraculosa, sed per modum artis, & naturæ cōpositā, *vt ibi vide in q. 5.* Quibus sic præsuppositis dico, quòd Dæmones Deo permittente possunt in assumpta corporali forma hominem deferre verè, & naturaliter de loco ad locum motu locali, & per consequens illas Strigimagas, & Sortilegos Professos, deferunt ad nutum in naturali forma ad quæcunque loca: quod dictum probatur primò ratione per ea quæ notat *S. Thom. in tract. qq. in 1. parte, q. 16. artic. 10.* vbi dicit:
17 † Quòd in actionibus virtutum actiuarum cōsiderandus est ordo rerum, qui non solum attenditur secundū naturas ipsarum rerū, sed etiam secundum earum motus. Habent enim & ipsi motus quendam ordinem adinuicem, qui dupliciter consideratur. Vno modo secundū propriā rationē, & secundum hoc motus localis ad alios motus duplicem habet compa-

comparationem. Prima eſt, quia ipſe motus eſt primus motuũ. Secunda, quia per motũ localẽ minima variatio fit circa mobile. Nam cùm per alios motus varietur aliquid, quod eſt intrinſecũ rei, puta qualitas, quantitas, accidens aut forma ſubſtãtialis; per motum iſtum localem variatur ſolũ corpus ſecundum aliquid extrinſecum, quod eſt ipſe locus, per cuius mutationem nõ mutatur nec alteratur res in ſubſtantia, vel in accidenti, aut alia qualibet eius qualitate intrinſeca; & quantum ad hæc ſecundum prædicta cõpetit, quòd corpora moueantur à ſubſtantijs ſpiritualibus motu locali faciliùs, & immediatiùs quàm alijs motibus. Alio modo conſideratur ordo motuũ ſecundum ordinem mobiliũ, ſicut enim motus cœli eſt prior motu corporis elementaris, ita motus corporũ cœleſtium eſt prior motu corporũ inferiorũ reſpectu ordinis, & ſecundũ hoc competit ſuperioribus ſubſtantijs ſpiritualib. mouere ſuperiora corpora cœleſtia, ita etiã inferiorib. ſubſtantijs ſpiritualibus, quæ ſunt Dęmones, reſpectu peccati, & priuationis gratiæ, conuenit, ꝙ mouere poſſint, & moueãt corpora inferiora, ſiue humana ſint ſiue alia, ꝙa data poſſibilitate in vno, per conſequens datur in omnib. alijs, his maximè, quæ ſunt eiuſdem põderis vel magnitudinis, *vt dicit idem Tho. in d. tit. de Dæm. q. 16. art. 10. in fin. & habetur per S. Aug. in 3. de Tri.* vbi dicit, ꝙ Dæmones colligunt quædam ſemina, ex ꝙb. formãt ſpecies quaſdã ſiue animalia viuentia, quæ fieri nõ poſſunt abſq; corpore mobili, ergò mouere poſſunt corpora inferiora de loço ad locum motu locali. † Secundò probatur 18

hæc opinio auctoritate sacri Euang. Matth. 4. cap. vbi Diabolus in assumpta humana forma tentando IESVM in deserto, adduxit illum in sanctam ciuitatem, & statuit ipsum supra pinnaculum templi, quod est locus quidam excelsus, eleuatus, super quo Doctores antiquæ legis prædicabant, & doctrinam legis prædictæ publicè populos docebant, *vt dicit S. Thomas in gloss. super dict. cap. 4. in ver. Diabolus autem, &c.* vbi dicit, nota, quòd omnia opera illius tentationis, corporeis sensibus completa fuerunt, quia Diabolus tunc apparuit CHRISTO in forma humana; & licèt duæ sint opiniones Theologorum super illo puncto, qualiter CHRISTVS statutus fuerit super illo pinnaculo, an per delationem Dæmonis, vel quòd ipsemet pedibus proprijs ascenderit, mediantibus diabolicis persuasionibus, verior tamen opinio est illa, quòd fuerit portatus à Dæmone, scilicet, eleuatus de terra, & vnico ictu siue momento fue-
19 rit portatus in loco prædicto. † & hæc intelligentia magis conuenit literæ Euangelij, dum dicit, statuit, quod idem est, sicut posuit siue constituit. Si enim pedibus proprijs CHRISTVS ascendisset ad Dæmonis persuasiones, tex. dixisset adduxit, sicut dixerat suprà, quando illum adduxit in sanctam ciuitatem, *vide S. Tho. in d. gl. & Alber. mag. super d. c. 4. & S. Bonauent. in 2. sent. lib. 2. dist. 7. per totum:* quod manifestiùs demonstratur, quòd CHRISTVS delatus fuit à Dæmone, ex eo, quòd omnes Theologi firmiter ibi concludunt, quòd CHRISTVS, dum statueretur super dicto pinnaculo, reddidit se inuisibilem circumstantibus qui ibi aderant, ne insurgerent cla-

mores

mores in populo, putãtes miraculosè CHRISTVM ascendisse locum, qui si proprijs pedibus naturaliter ascendisset, non erat opus, quòd se inuisibilem redderet, ex quo nil mirandum feciſſet. Fatendum est igitur, quòd Diabolus ipsum assumpsit de terra, & raptim vnico ictu statuit illum superdicto pinnaculo. Cum itaque Dęmon portauerit CHRISTVM, in vero corpore, qui erat DEVS, & homo, & verum corpus humanum habebat, ipsumq; mouit de loco ad locũ etiam, sursum, quod difficiliùs est, motu locali, DEO permittente; nulla ratio diuersitatis redditur, quare non possit DEO permittente portare homines istos ipsosque mouere motu locali ad nutum de loco ad locum, eo maximè accedente hominis voluntate, *secũdum ea quæ diximus suprà. 3. euidentiali.* †Tertiò probatur sic, si humanus spiritus, qui est anima, q̃ est inclusa in isto carcere terreno corporis humani, habet vires mouendi corpus ipsum de loco ad locũ, ascendendi, descendendi, currendi, saltandi, sistendi, & aliud quoque corpus supra suum portandi ad omnem eius libitum, qui est minus potens natura angelica, *vt dicit S. Aug. in 3. de Trin. & S. Tho. de qu. 16. art. 10.* quantò magis Dæmon, qui est substantia spiritualis libera & soluta, nullaq; premitur pondere carnis, quis neget, quòd similes operationes naturales, & longè maiores, in assumpta corporali forma diuina potentia nõ reprimente operari non possit? certè nemo; & quòd ipse Dæmon sit longè maioris roboris quàm homo, imò plurib. hominibus simul, *habetur per S. Augustſ. in lib. 10. de ciuitate Dei, relatum. 26. quæst. 5. c. nec mirum. §. super hoc.* non est igitur

mirandum, si Dæmon corpus humanũ per æthera portare possit, & quam velocissimè, dummodò diuina voluntas sibi non repugnet, ad quæ faciunt ea, *quæ diximus suprà in 3. euidentiali, & quæ dicemus infrà in*
21 *sequenti membro.* † Quartò dico, quòd vnusquisque eorum quæ sua sunt, est bonus moderator, & arbiter. *l. in re mandata. C. mand.* & de reb. proprijs quisque potest ad libitum suum disponere, imò ab ipso domino auferri non potest absque eius libito voluntatis. *l. id quod nostrum est. ff. de regul. iuris. l. fin. ff. de pactis. & per Bartol. in l. iuris gentium. ff. eodem titul.* Istæ enim Strigimagæ, Magi & Sortilegi per illam Professionem effecti sunt Dæmonis creaturæ, eò quòd sponte sua sub illius imperio, & potestate se subiecerunt, *vt latius suprà diximus in 2. & 3. quæstio.* ergò sequitur, quòd Dæmon de ipsis siue in anima siue in corpore ad eius libitũ quidquid vult disponere potest, Deo permittente, qui in hoc Dæmoni nullum præstat impedimentum, sed relaxat sibi arbitrium, & libertatem viriũ suarum; in istos dico Professos, non autem in alios: secundum quod dicit *S. Aug. in lib. 10. de ciuitate Dei, & in 3. de Trin. & S. Thom. d. q. 16. art. 9. & 10. habetur in dict. ca. episcopi. ibi: mentem quam Diabolus captiuam tenet per quæque deuia ad eius libitum deducit, &c.* Ex quo enim ipsi semel Deum reliquerunt, abnegãtes fidem catholicam, & totum Christianæ religionis cultum, non est dicendum, quòd Deus amplius ipsos protegat, vel de his curã aliquã habere velit, sed illos dimittit penitus sub potestate, & arbitrio Sathanæ, postquã illi sponte sub eius imperio se subiecerunt, & eum principem habere volu-

voluerunt. Cùm sint igitur extra communionem fidelium, non sunt amplius oues Christi, quæ fuerunt traditæ in custodiam Petro, sed sunt oues externæ, scilicet Diaboli, *vt habetur in c. firmißimè. & in c. excommunicamus, in princ. extra, de hæret. & d. can. nec mirum. 26. quæst. 5. & eadem causa. q. 2. c. qui sine Saluatore.* non mirum ergò si Dæmones illos deferunt etiam in corpore. Primò, quia respectu substantiæ spiritualis adest potentia naturalis. Secundò, quia respectu Diuinæ Maiestatis nullum præstatur impedimentum, *vt concludunt Theologi in locis suprà notatis.* † Quintò probatur hæc conclusio à maiori, *per ea* 22
quæ habentur Exod. 7. c. vbi dicitur, quòd Magi Pharaonis arte Dęmonum conuerterunt virgas in dracones, & fuerunt veri dracones non autem superstitiosi nec illusorij, *vt dicit S. Aug. super glo. ibi:* dicens, quòd Dæmones hoc facere potuerunt eorum virtute naturali per aliquas potentias naturales, seu per quædam semina collecta, quæ habent vim putrefaciendi ligneas virgas, & concurrendi in lubricam draconis speciem, *secundum quod dicit S. Aug. in 3. de Trin. quem refert, & sequitur S. Tho. in d. tract. qq. q. 5. vers. ad octauum. in tit. de mira.* vbi dicit, quòd licèt ista apud nos videātur esse miracula, quia humana virtus ista non capit, nec se extendit ad illa, tamen quo ad secreta naturæ, & Dæmonis intelligentiam, non sunt miracula, imò opera ipsius naturæ Dæmonis industria fabricata. † Item nota aliud mirabile Dæ- 23
monis arte factum. Legitur in sacris literis, quòd Simon Magus arte Dæmonum canes loqui faciebat, nec dū est annus elapsus, quòd casus iste eue-

nit in facto Romæ, vbi mulier quædam Magica vetula quæ Franciſca Seneñ. dicebatur, artis Diabolicæ primùm perita, canem quendam magnæ ſtaturæ nigrum totum ſecum ducebat, quem poſt nonnullas preces reuerenter emiſſas loqui admodum hominis faciebat, qui voce quadam velut humana verba articulata proferebat, quæ audita fuerunt à pluribus, & maximè à quodam ſacerdote presbytero, qui rem ipſam propalauit Domino Almæ Vrbis Senatori, qui de mandato S. D. P. adiuncto ſibi Reueren. D. Locum tenente Vicarij ſui, vnà cum quibuſdam alijs viris maximæ doctrinæ & experientiæ, mulierem ipſam ſolenniter examinarunt, & comperto facinore, flammis publicè conſumpſerunt ipſam. Quę canis loquela duplici modo fieri potuit, *ſecundum Tho. d c. 5 de mirac.* aut quòd Dæmon aſſumpſerit corpus in forma canis omnibus partibus ſuis benè proportionatum, & locutus fuerit; aut quòd eſſet canis verus & naturalis, & Dæmon per impulſum aëris motu locali ſonum quendam formauerit ſimilitudinem literatę, & articulatę vocis habentem.† & hoc modo etiam dicitur, quòd Aſina Balaam allocuta fuit ipſum duab. vicibus, *vt habetur Num. 22. cap.* vbi Aſina ipſa quæ portabat Balaam, qui ibat ad Regem Balac, qui miſerat pro eo: videns Aſina Angelum reſiſtentem in via, & ſe opponentem, Balaam Aſina declinauit à recto tramite, & iuit per agros: Balaam percutiebat illam, volens quòd iret per viam, illa recuſabat, & adeò vehementer | percuſſit illam, quòd cecidit; & tunc Dominus aperuit os Aſinæ, & locuta eſt ad Balaam, dicendo, quid feci tibi,

24

tibi, cur percutis me? at Balaam dixit, quia commeruisti, & illusisti mihi: vtinam haberem gladium, vt te percuterem, cui Asinæ iterum respondit; Nonne animal tuum sum, cui semper insidere consueuisti vsque in præsentem diem? dic quid simile vnquam fecerim tibi; At ille ait, nunquam. Quæ verba adeò benè, & articulatè ab ipsa Asina prolata fuerunt, quòd ab homine dicta viderentur, sed hoc factum fuit ab Angelo, ex diuina voluntate, vt ibi dicitur, *& dicit S. Tho. in d. q. 5. ad tertium.* quòd Angelus mouit linguam Asinę prædictę, & per crebram aëris repercussionem protulit articulata verba, de quibus ibi, naturalium verborum similitudinem habentia. tex. autem ibi dicit, quòd Dominus aperuit os Asinæ: *not. Ang. vide Tho. in d. q. 5. & 6. in tit. de mirac.* † Vltimò, 25
non omittam illud qp dixit *Valer. Max. lib. 1. c. 8.* qp olim Romæ Fortunæ simulachrum quoddam marmoreum, quod positũ erat in via Latina, dicitur locutũ fuisse infrascripta verba ad Matronas illas Romanas, videlicet, Ritè me matronæ vidistis, riteque dedicastis. Nec putes ista fuisse Poëtarum figmenta: quia si talia essent, profectò sacri Theologi in suis diuinis literis non insererent approbãdo, prout fit *per S. Tho. in d. q. 5. in 4. no. & est gl. not. in c. Moyses. in vers. habitare. 32. q. 2.* quæ dicit, quòd Angeli tã Boni quàm Mali habitant in siccis corporibus. s. in statuis lapideis, æneis & marmoreis, in cadaueribus defunctorũ, in auibus, in quibus ipsi Dæmones dant responsum, & refert exemplum Saulis, qui adorauit Diabolũ, & aliàs dixi suprà, quòd Dæmõ sub idolorum forma per actis sacrificijs, & precibus Sortilegorum

siue

ſiue Magorum ipſis interrogantibus & ſcire quærentibus quæ occulta ſunt, reſpondet ad propoſitũ, voce quadam ſonanti articulata verba, ac ſi ex ore hominis procederent, nihilominus neq; vox, neq; verba naturalia ſunt ſicut humana, ſed ex crebra aëris repercuſſione per Dæmonem concitata verba illa prolata fuerunt, *vt ſuprà dictum eſt.* Si igitur hæc fieri poſſunt arte, & virtute Dęmonis, quæ longè maiora ſunt intellectui humano, minus capacia, & difficiliora, quòd canis aut aliud animal brutum ſeu ſtatua marmorea verba articulata protulerint: quantò magis credendum eſt, quòd Dæmon poſſit corporaliter deferre motu locali aut brutum, quod minus eſt, quàm animal de nouo creare; vel vnam ſpeciem in alteram transformare, *vt diximus ſuprà de*
16 *virga conuerſa in draconem.* † Demum vt res ipſa cunctis clariùs innoteſcat, ſubdam exempla.

Annis citra 20. in agro Sabino vicino vrbi Romæ, in quodam oppido quidam ruſticus habens vxorem, quæ erat de Expreſſa Dæmonis Profeſſione, & pluries ab eo interrogata, ſi erat de dicta Profeſſione, ſemper audaciſſimè negauerat, cuius mariti ex quibuſdam ſignis quæ viderat maior ſuſpicio animum apprehendit, vnde decreuit velle videre, ſi verum erat, quòd de nocte ipſa exiret extra domum, & quorſum tenderet, & pluribus noctibus ſummoperè inuigilauit, vt videret, quid ipſa faceret: quæ ſemper volebat poſt maritum ire dormitum, & diu poſtquam ipſe intrauerat in lecto multoties vigilabat. Demum nocte quadam hora 5. vel circa, qua ipſa citata ire tenebatur ad ludum, ipſe maritus iacebat

cebat quaſi dormiens, & ipſa venit ad illum ad perſcrutandum ſi dormiebat, quod videns maritus, ſtatim confinxit altiùs dormire, & grauiore ſomno teneri, ipſa viſo dormiente retroceſſit ſtatim, & pedetentim ibat lento gradu: tunc maritus magis argutè inuigilat, atque obſeruat cum diligentia cuncta, quæ vxor ipſa faciebat, demùm vidit, quòd acceſſit ad quendam angulum domus, & eleuata quadam ciſta, aſſumpſit pixidem ſeu ollulam quandam quæ ſuberat, deinde exutis veſtibus cœpit inungi cum certo vnguento in dicta ollula exiſtente apud ignem calefacto, poſteà pixidem ſeu ollulam prædictam ad priſtinum locum repoſuit, deinde vidit illam velociter exeuntem de domo, ac ſi pedibus non tangeret terram; poſt cuius diſceſſum maritus aſſurgens acceſſit ad oſtium, quod clauſum optimè vidit, etiam cum peſſulo, ſiue ſtanga interiùs, de quo magis obſtupuit, deinde acceſſit ad angulum, ex quo illa vnguentum aſſumpſerat, & reperta ollula, illam accepit, & alibi abſcondit, & reuerſus fuit in lecto, perfecitque ſomnum vſque ad mane. Die verò ſequenti reuerſam vxorem maritus interrogauit, quonam proficiſceretur nocte illa, quando ex domo receſſit media nocte ſola, quæ à principio fortiter negabat ſalua fronte: tunc maritus ſumpto ligno, cœpit illam acriter verberare, vt haberet veritatem, ipſa adhuc indurato corde reſiſtebat, demùm maritus ſumpta pixide ſiue ollula, Ecce dixit mulier maledicta, vide, ſi credis, quòd nouerim ſcelera tua, & grauiter ſibi comminabatur, aut quòd mortem ſubiret, aut illum

doceret,

doceret, quomodo faceret illas vnctiones, & discessus, quia volebat omnin òaccedere ad congregationes illas, quas intendebat omninò videre, & quę fierent in eis. Tunc mulier ipsa confusa, dum vidit pixidem vnctionis, fassa est ingenuè errorem suum, implorando suppliciter veniam ab ipso viro, qui libenti animo sub fide promisit ei indulgere, dummodò ipsum adduceret secum vna nocte ad congregationes prædictas. Ipsa tunc aperiens os suum cœpit vera loqui, & cuncta dictæ Professionis capitula recensuit, & ostendit voluptates, illecebras, & gaudia immensa, quæ inde assumebant, & de amœnitate, & delectatione ludorum, magnificentia chorearum, opulentia conuiuiorum, Principis illius liberalitate, & de vltimi effectus dulcedine cuncta narrauit; ex quo indulgentiam admissorum à marito ipso impetrauerat, qui maritus curiosus ista videre, & interesse, præcepit vxori vt quàm primùm ad dictam congregationem accessura erat, ipsum euocaret: quæ mulier promisit illum adducere, & impetrata priùs licentia à Domino Sathana de adducendo maritum ad ipsam cõgregationem, adueniente hora, adhibitis vnctionibus, vnusquisque ipsorum super suo hirco equitando quàm velocissimè peruenit ad locum ipsius congregationis, & antequam discederent de domo: vir ipse diligenter præmonitus fuit ab vxore, vt summoperè præcaueret, ne in itinere eundo, vel redeundo, aut in loco congregationis, signo crucis se muniret, aut illius nomen, nec Dei, vel Iesu Christi quouis modo cõmemoraret, maximè in laudando, vel adorando,

qui

qui ſic facere promiſit: in loco ſiſtens vxor dimiſit maritũ incerta parte monẽdo ipſum, vt illam expectaret, donec reuerteretur à præſtando obedientiam earum Principi Sathanæ, quemadmodum vnuſquiſque aliorum tenebatur. qui maritus videns tam innumeram virorum, ac mulierum multitudinem illic adeſſe, vehementer obſtupuit. Finita obedientia fiunt tripudia, & choreæ quam celeberrimæ cum maxima cymbalorum, tympanorum, aliorumque inſtrumentorum dulcedine, & tripudantium numeroſitate ordine quodam retrogrado cõtra morem, naturam & ordinem chorearum quib. nos vtimur: quibus peractis, præparantur menſæ quam ampliſſimæ, cum maxima epularum, & conuiuantũ copia, & optimis ferculis. Vxor illa ex indulgentia Principis introducit maritum ad menſam: comẽdere incipiunt, maritus deguſtans epulas inſipidas petijt ſalem, qui nullus aderat in omnibus menſis, nec dum venerat quiſquam; cum ſalem iterum petijt, atque rogauit, procedente mora iterum atque iterum, terque, quaterque ſalem ipſum ſupplicãdo petijt, & toties replicauit, quod Dęmon quidam ſalem ipſa attulit, vnde maritus videns ſalẽ, ſummoperè gauiſus eſt, & præ ſi gaudio magno dixit hęc verba: Hor laudato ſia Dio, pur vẽne queſto ſale. Quo verbo prolato, poſtquam auditum fuit nomen Dei laudatum, vnico momento cuncta periere, & omnes vndiq; ſtatim diſceſſerunt menſę, epulæq; omnes conſumptæ ſunt, luminaria cuncta quę multa erãt illico extincta ſunt, adeò, q̃ maritus ipſe repertus ſit ſolus, & nudus in loco ipſo in medio tene-

tenebrarum, ſtetitque ſub illa frigidiſſima nuce Beneuentana per totam noctem vſque ad mane cum maximo frigore, & periculo. Die verò ſequenti videns paſtores qui paſcebant greges circa loca vicina, ab ipſis petijt, vbinam eſſet ipſe, & quæ regio illa eſſet, cui reſponſum fuit, quòd erat Beneuentana, quæ diſtabat à patria ipſius viri centum miliarijs, vel circa, ipſe verò erat nudus ſicut alij, qui vadunt ad choreas Dæmonum, multùm malè ſe habuit in partibus illis, adeò, quòd ſuſtulit periculum mortis: & quia valdè ignotus erat in ea regione, & ſine pecunijs, coactus fuit mendicare oſtiatim pro amore Dei, adeò quòd inuenit tunicellam quandã ſatis contritam, vt poſſet ſe tueri à frigore, quod tunc vigebat; & ſic paulatim quærendo victum in itinere pro amore Dei tantum ambulauit, quòd peruenit ad patriam ſpacio octo dierum, vel circa, & erat adeò deformatus, & macilentus, quòd à paucis recognoſcebatur, & accedens ad curiam Principis illius caſtri, detulit querelam contra eius vxorem, & quaſdã alias mulieres eiuſdem Profeſſionis eius ſocias, quæ omnes fuerunt incarceratæ, & dum à principio negarent, inſtante viro prædicto teſtimonium verum de viſu ferente, tandẽ omnes faſſæ
27 ſunt, & ardentiſſimis flammis cõbuſtæ. †Nec dũ decẽ lapſi ſunt, vel circiter anni, quòd mulier quædam iuuencula infra 16. annum ętatis exiſtens adhuc virgo eiuſdem Sabinen. diœceſis ex altero tamen oppido oriũda, à quadam alia Malefica Striga ſeducta, vt Religionẽ Diabolicã profiteretur, ad ludũ adducta fuit, & p̃monita, ne ſigno crucis ſe muniret, aut

Deum

Deum Iesum Christum collaudando meminerit. Postquam ad locum congregationis accessērūt, iunior ipsa vidēs tam maximam mulierum virorumq; multitudinem,& Principem ipsum Sathanam in solio maiestatis tam superbè sedentem, & tot auratis ornamentis,& purpureis vestib.decoratum,vehementer obstupuit, & quia simplex erat virgo, incauta, primæ monitionis oblita, ob rerum magnificentiam, & maximum stuporem, quo apprehensa erat, se signo crucis muniuit,dicēdo: Iesu benedetto che cosa e questa? nec dum verba prædicta perfecerat, quòd statim cuncta euanuere, & omnib. luminaribus penitus extinctis, sola hæc misera inter maximas tenebras valdè mœsta reperitur, & quàm maximus pauor vehementer illā apprehendit, ex quo penè mortua est; sed recordata de nomine Iesu, & B. virginis Mariæ deuotissimis precibus se illis commendauit,vouitque castitatem perpetuam,si incolumis inde euaderet, & diuino auxilio illustrata, tantæ solitudinis periculum mox euasit, quia senex rusticus vnà cum filio, & asello transibat prope locum prædictum,vbi erat ista puella,quæ plurimū lamentabatur de sorte sua. Qui senex,audito gemitu,accessit ad illam, dicens: Filia mea,quid facis istic sola isto tempore nocturno: quam cùm nudā videret, magis obstupuit? quæ simplex virgo maxima erubescentia ducta, quæ nihil habebat, vnde pudibunda pertegeret, post multas lachrymas,gemitus,& suspiria,huic viro quā plurimū se cōmendauit, vt illā secū adduceret ad do-

mum ſuam: qui ſenex accepit pallium ſuũ, & poſuit ſuper humeris puellæ, & illam ſecum ad domum ſuam, quæ non multùm diſtabat, adduxit, & in itinere totam ſeriem facti ſibi narrauit. Qui ſenex ſtupore & pietate plurimùm afficiebatur, audiuitque ex qua patria, quibúſve parentibus orta eſſet, & decreuit ſenex omninò hæc eius parentibus enunciare, & puellam ipſam eiſdem reſtituere: ingreſsi ſunt domum, vxor ſenis, quæ erat multùm pia, perquàm blandè virginem recepit, & apud ſe in lecto retinuit, & deinde per duos vel tres dies maxima charitate materna pietate tractauit, eandem veſtibus ſuis induit, & poſt triduum maritus accepit aſellum, & comite filio puellam ipſam equitantem ad patriam ſuam illæſam reduxit, proprijsque parentibus eandem reſtituit, qui dudum fleuerant perditionem filiæ, putantes, ne aliquis miles aut alius nequam vir, nocturno tempore rapuiſſet eandem, qui ſenex maxima veneratione & amoris dulcedine à parentibus puellæ amplexus eſt, receptisq; muneribus pro ſe & filio, dimiſſa puella, ad domum ſuam reuerſus fuit. Quæ quidem puella, poſtquã dono Dei, & gratia B. Mariæ virginis tam graue periculum euaſerat, decreuit omninò votũ iam factũ adimplere, & ingreſſa fuit monaſterium S. Fran. aſſumptoq; habitu ſolenniter profeſſa fuit, & caſtiſsimè vixit, cuius parentes liberum præſtitere conſenſum: illam verò Maledictam Strigam, quæ filiam ſuam adduxerat ad illum locũ, denũciarunt curiæ, & recomperta, publicè fuit igne com-

combusta. Hæc enim, quæ audiui, retuli, modò referam, quæ ipse vidi, & in foro habui, quæ plura sunt, tamen duo tãtùm, quæ recentiora sunt, referam. Anno domini 1524. mense Septemb. dum essem in quodam Castro Monasterij S. Pauli de vrbe apud regionẽ Sabin. vt mea prædia illic expedirem, & mox ad vrbẽ reuerterer, summis fui precibus rogatus à Reuer. P. Domino Abbate illius monasterij, qui est Dominus in temporalib. dictorũ Castrorum, vt accederẽ ad aliud Castrũ eiusdem monasterij, ibi vicinum quod Nazarenũ appellant, ad examinandum tres mulieres Maleficas siue Strigas, vt dicebant, quæ in arce ipsius Castri aliquandiu inclusæ remanserant, quæ ex earum dictis acciperem, sibi referrem, atq; consulerem quid mihi in re illa agendum esse videretur. Ego autem, qui meis præpeditus eram, licèt nõ potuerim absq; magno meo incõmodo illuc accedere, & huic rei vacare, nihilominus morem gerere tãto viro, quem aliàs in meis valdè gratũ, & benignum reperi, non potui euitare, quin eius preces mihi mandatas seruarem. Accessiq; ad illas, quarum vnã, quæ mihi facilior videbatur, examinare cœpi, & pluribus exhortationib. vt veritatem aperiret, persuadere: quæ demùm post aliqualem hæsitationẽ cœpit vera loq, & rem ipsam totam fateri, qualiter ipsa erat de secta illa Strigimagarum Expresè Professa, in qua Professione institerat per annos 14. cõtinuos, quib. continuũ cõmercium habuerat cũ Dæmone, & nominauit alterã mulierẽ Maleficam, q̃ fuerat eius Magistra,

& ipſam ad Profeſsionem adduxerat, & quòd iſtò tempore plurima Maleficia, ſiue Veneficia fecerat & contra hominum perſonas, & contra iumēta: ex quibus homines tres perierant, iumēta autem quatuor, & ꝙ agrorum plurium ſegetes immaturas, ventis, grandinib. & tempeſtatibus ſtrauerat, & penitus deuaſtauerat, & multa alia his ſimilia obſcœna machinata fuerat arte illa malefica ad vlciſcendum iniurias ſuas. Quā ego ſubtiliùs interrogans, vt clariùs haberē, quæ ſunt iſtius Diabolicæ Religionis ſuę Profeſsiouis ſecreta. Primò enim perſcrutatus fui, quid eſſet illa Profeſsio, quam mulieres ipſæ faciunt cū Dæmonę, & quib. modo & ordine ad illam accedant, & quibus cæremonijs & ſolennitatib. vtantur in ea? Ad quid ſe obligent Dæmoni? Sub qua forma verborum fiat obligatio ipſa, itē poſteà, quæ ſint ab eis ſeruanda, & ad quæ teneantur? Similiter quæ præmia habeant, & quæ habere ſperēt ab earū Principe Dæmone? & ex quibus rebus ſimplicibus, vel mixtis componant vnguenta, quibus liniant corpora ſua, dum vadunt ad ludos? & cum quib. etiam rebus faciant alia Venefica Maleficia? Item quem ordinem teneant, quando acceſſuræ ſunt ad ludos prædictos, & ſic ne ſit verum, ꝙ vadant corporaliter, vel illa ſit illuſio ſiue viſio quædam in apparentia, in mente, & intellectu, & caſu quo accedūt corporaliter, an ambulēt pedib. ꝓprijs, vel aliter deferātur, & quomodo & per quē. Item qm̄o & qualiter celebrent ſacrificia, offerāt preces, & munera Dæmoni. Itē quæ ſint illis p̄cipua

in

in obſeruantia in dicta Profeſsione, & alia quędā, quæ nunc nō recordor: q̄ quidem mulier ſub ſpe vitæ cuncta à principio vſq; ad finem recenſuit, q̄ Profeſsio ipſa requirit, exprimēdo omnia ſingula illius capitula. †Primum. n. dixit: quòd quando 28
adducta fuit per illā eius Magiſtrā ante tribunal Principis earum, qui eſt Diabolus in forma Regis præſidēs in ſolio Maieſtatis, inſtructa priùs à Magiſtra quid factura erat, venit & oportuit primò abnegare Baptiſmum, & omnia Chriſtianæ Fidei documenta relinquere, deinde Eccleſiaſtica Sacramenta cuncta ꝓijcere, pedibusq; ꝓprijs conculcare crucem, & imagines B. Mariæ virginis, & aliorum ſanctorū, quamuis hæc vltima non fiunt corā eo, ſed alibi; poſteà ſatis eſt, ꝙ iſta ꝓmittant ſe facturas quamprimū cedet occaſio, deinde fecit obligationē per ſolennem ſtipulationē in manib. ipſius Principis, qua vouit, & ꝓmiſit, quòd ꝓpetuò erit illi fidelis, & obediens, & omnibus eius mandatis parebit. Deinde medio iureiurādo tactis ſcripturis ſuper quodā magno libro obſcuras paginas continente, præſtitit homagiū ſiue ꝓpetuum vaſallagium, & ꝙ nunquā redibit ad fidem Chriſti, nec diuina prȩcepta ſeruabit, ſed ſolùm ea quæ per ipſum Principē erunt decernenda, & quòd ꝓpetuis futuris temporibus erit obediens illi, & veniet cōtinuè, cùm vocata fuerit, ad ludos, & congregationes nocturnas, & quæ in eis per alias mulieres fiunt, ipſa faciet, & quòd etiam aderit ſacrificijs illorum nocturnis, & ſolitas preces, & cultū adorationis ꝓſtabit; vota quæcunq;

quæ ipsa præstare contigerit pro virib. adimplebit, & quòscunq; poterit alios ad eandē Professionem adducet. Econuerso aūt ipse Princeps egregia fronte ꝓmisit eidem mulieri sic præsenti præstare ꝑpetuam felicitatē, grandia immensa, & voluptates quascunq; in hoc mūdo habere desiderauerit, & demùm post hanc vitam longè maiora munera consequetur. Quo facto statim vnū Dæmonem constituit ad custodiam ipsius mulieris, quam nunquam relinquere debeat, sed illi inseruire in omnib. quæ ipsa cupiet, & quotiescunque contigerit ad ludos accedere, hoc ipse intimabit mulieri, & illam deferet, & instruet vt suprà: qui quidem Dæmon associatur ei tanquam maritus vxori: insuper dixit, quòd sæpiùs accedunt ad cōgregationes illas, vbi maxima mulierum numerositas congregatur, & non vident illa in mente, & intellectu aut in apparentia, sed in vera, & naturali forma accedunt ad loca prædicta, hoc modo, & ordine, videlicet, quia primò per vnum, vel duos dies antequam fiat congregatio, intimatur sibi per Dæmonem illum, qui est ad ipsarum custodiam cōstitutus, qualiter nocte tali, & tali hora se præparet ad veniendum ad ludum, quæ mulier, si haberet iustam causam impedimenti, deducit & auditur, dummodò sit causa vera, & excusabilis, quæ legitimè excusare posset, alioquin si fingeret habere causam, quæ nulla esset, vt non accederet, non deferebatur inuita, sed remanebat in domo sua, nihilominus pro pœna sui mendacij adeò fortiter cruciabatur à Dæmone, vt in

men-

mente, & in corpore maximis, & continuis doloribus, & ægritudine intrinseca, vel extrinseca, tam fortiter vexabatur, quòd die noctúque nil penitus quietis haberet, sed semper tribularetur, & omnia, quæ ipsa ageret, euanescerent, & perirent in fieri: adeò, quòd necesse fuit, vt tot mala cessarent, quòd peccatum suum fateretur, & promitteret etiam medio iureiurando, quod amplius non recusabit accedere, & hoc modo euasit ab illis malis. Cùm verò promitteret accessuram, statim adueniente nocte, & hora euocabatur voce quadã velut humana ab ipso Dæmone, quæ non vocant Dæmonem, sed Magisterulum, aliæ Magistrum Martinettum, siue Martinellum hoc nomine dicũt. Quæ sic euocata, mox sumebat pixidẽ vnctionis, & liniebat corpus suum in quibusdam partib. & membris, quo linito, exibat ex domo, & inueniebat semper Magisterulũ suũ in forma hirci illam expectantem apud ostium, sup quo mulier ipsa dixit quod equitabat, & applicare solebat fortiter manus ad crines, & statim hircus ille ascendebat per aërem, & breuissimo tempore deferebat mulierem ipsam vsq; ad nucem Beneuentanam, & ibi illam suauiter deponebat, vbi innumera mulierum, virorumq; multitudo coram Principe illo vndique confluebat.

† Primum autem quod faciendum erat per ipsas 29
mulieres signum obedientiæ, & reuerentiæ, quæ fiebat corã Principe ordine quodã retrogrado, in oppositũ directo illi reuerentiæ quã nos pstare solemus; nos. n. inclinamus caput, & humeros,

flectimus genu crure retro curuato voluẽtes vultum ad Principem, siue ad alium quẽ veneramur, ipsi verò faciunt contrà: quia terga voluunt versus Principem, & caput curuant versus humeros, adeò, vt mentum cœlũ respiciat, crura verò non curuant retrò, vt nos facimus, sed eleuãt sursum à terra a parte anteriori, & ita seruatur ibi. Peracta igitur reuerẽtia, Princeps mandat, quòd oẽs tripudient, saltentq; cum lætitia & gaudio, sumentes vnaquæq; voluptates suas, & vnusquisq; Dæmonum accipit mulierem suam, ad cuius custodiam deputatus est, & cum ea gerit saltationes illas magna lætitia, atq; dulcedine, & interim præparantur mensæ cum lautissimis ferculis abundãtissimè ornatæ, & celebratis choreis veniũt ad conuiuia, quibus completis, & cibatis omnib. extinguuntur luminaria omnia, & quisq; Dæmon in forma incubi. s. viri, suam capit mulierẽ, si qui verò sunt viri, habent Dæmonem suum in forma succubi. s. mulieris, & sic adinuicem omnes adimplent coitum carnis, & cum maxima voluptate, quo officio cõpleto, reuertuntur ad domum oẽs equitantes super illis hircis. Sacrificia verò cùm fiunt, fieri solent: statim post peractum reuerẽtiæ signum; fit adoratio, qua expleta, deueniunt ad tripudia, & alia, de quib. suprà, quamuis sacrificia ipsa celebrare solent etiam in alijs locis extra locum congregationis, puta in domo priuata, vel in quibusdam locis occultis, *vt latè diximus suprà eodem. quæstione tertia & quinta.* Sed aduerte ad duo, quæ ipsa dixit, vnum est, quod Dæmones festi-

feſtinant reportare illas ad domum antequam labatur nox, antequam pulſetur campana pro Aue Maria de mane, quæ pulſari ſolet in aurora, vel parũ ante, quoniam ſi fortè pulſaretur campana tempore quo deferuntur ad domum, neceſſe habet illarum Magiſter, in eodem loco vbi audit ſonum prædictum, deponere mulierem, aut virum, nec poteſt amplius ipſam vel ipſum tangere, ſed neceſſe eſt, quòd reſiduum illud itineris pedibus proprijs ambulet, quod perrarò quidem euenire ſolet, quia ita velociter ipſas reportant, quòd non impediuntur à ſono. Secundum eſt quod retulit, quòd quotieſcunq; interfuerat ludis, ita feſſa reuertebatur ad domum, propter illas choreas, & crebras ſaltationes, quia erat debilis complexionis, vt apparebat, quòd per tres vel quatuor dies malè ſe habebat in corpore, propter magnos labores quos ſuſtinuerat, quæ ſimiliter cum Dæmone ſuo, dum eſſet in forma incubi, ſæpiſsimè fuiſſe carnaliter cognitam maxima cum delectatione teſtata fuit. Hæc illa ibi.† Aliud breuius exemplum ſuperaddam, alia quoque mulier eiuſdem Profeſsionis, quæ vnà cum præcedenti erat incarcerata, dum deferretur à Dæmone ſuo, reuertendo à ludis prædictis, in itinere antequam peruenirent ad domum, dum eſſet vicina oppido patriæ ſuæ, audiuit pulſari campanam de mane pro Aue Maria. Vnde Dæmon neceſſe habuit illam deponere, & diſcedere: quam depoſuit ſtatim, & dimiſit in quodam agro iuxta quandam ripam, vbi erant ſpineta.

quædam, & in dicto loco ipsa misera mulier necesse habuit expectare vsque ad mane, quo lux clara appareret, sed fortuna profuit sibi, quia illa die in aurora, & in diluculo quidam iuuenis illius oppidi ibat ad alium locum ibi vicinum, quē ipsa videns transeuntem cognouit atque vocauit nomine proprio, quod audiens iuuenis prima facie timuit aliquantulum, sed videns posteà mulierem ipsam, quæ seminuda erat à femoribus suprà, & crinibus sparsis scapillata tota, magis obstupuit, nec audebat ad ipsam accedere, nihilominus illa adeò benignè, & humiliter ipsum rogauit, vt accederet ad illam: qui venit, & interrogauit eandem, postquam illam recognouit, cur illic ita sola moraretur in ea forma, cui illa dixit, quòd tota nocte asellū suū quē perdiderat, perquisierat, & nunquam potuit illum inuenire, cui iuuenis subridens minusque credens dixit, hoc enim aliud quærit quàm aselli inquisitio, qui quærit asellum, vadit cum socio, & non sola sic seminuda, & scapillata: aliud est quod quærebas dixit ipsē, dicas mihi veritatem, si vis, vnde venis? vbi fuisti? quid facis hîc sola? quis adduxit? dicas mihi omnia si vis habere suffragium, & ero tibi secretus, & fidus. Tunc mulier ipsa Lucretia nuncupata, quæ erat satis pinguis & pulchra, licèt satis timeret sæuitiā viri, & suorum consanguineorū, tamen fisa est de iuuene illo, rogando ipsum prius sumis precib., ne cuiquam reuelaret factū illud, sed taceret; quia ipsa volebat pinguiora munera sibi elargiri, cui iuuenis sub fi-

de

de promiſit, quòd abſque dubio cuncta referret, & ille futurus erit ſibi ſecretiſsimus, tũc ipſa faſſa eſt, quòd reuertebatur ea nocte à ludis Beneuentanis, & dũ eſſet in itinere, deferreturq; per aërẽ à Magiſterulo ſuo, audito ſono campanæ, quæ pulſatur de mane pro Aue Maria, fuit ſibi neceſſe, q̃ illam deponeret in terrã in eodẽ loco in quo reperiebatur, quando audiuit ſonum prædictũ, & hoc modo ipſa ſic ſola reperiebatur ibi, tunc iuuenis acceſsit ad illã, & præſtitit illi opẽ in reueſtiẽdo, & recaptando ſe, deinde aſſociauit illam vſq; ad domum abſq; eo quod aliquis factũ illud aduerteret, q̃ cuius laboribꝫ & fide mulier ipſa donauit dicto iuueni vnũ par caligarum, vnũ birretum, & camiſiam vnam, & certas pettas caſei, rogando, eum iterum atque iterum, vt taceret, & ita promiſit, & tacuit rem ipſam plures menſes, deinde neſcitur quo ſpiritu aut indignatione vel lapſu iuuentutis ductus, rem ipſam ſecreto modo cum vno, deinde cum altero propalauit, adeò, quòd paulatim res deuenit ad notitiam Curiæ, vnde mulier ipſa capta, & cum alijs incarcerata fuit, & iuuenis ille vt teſtis omnia hæc medio iuramento depoſuit, adeò quòd ipſa quoque poſt multa facinus ſuum diutius tergiuerſari non potuit: ego tamen illarum ſententijs intereſſe non potui, qùia neceſſe mihi fuit ad vrbem reuerti, illaſq́ue dimiſi earum iudici ordinario, vt iuſtitiam faceret; ſed cuncta retuli præfato Domino Abbati, prout inueneram, qui mandauit ſuo Locumtenenti, vt de ipſis iuſtitiã face-

faceret, & inde ad paucos dies retulerunt mihi quòd vitam suam finierunt flammis. Istarum vnguenta vidi atque tetigi, & quasdam alias maleficas mixturas, quibus grauissimas ægritudines in humanis corporibus inferebant, & illud etiam vidi, quo hominem ad earum libitum in furorem, & insaniam inducebant, quæ omnia man-
31 daui igne comburi.† Ex quibus manifestè deprehendi potest, quod verè, & corporaliter deferuntur, non autem in spiritu illuduntur. Ad quid enim opus erat, quòd illa prior conquereretur de lassitudine corporis, & membrorum, postquam reuersa erat à ludis, vbi dixit, quòd per tres vel quatuor dies se malè habebat in corpore, propter magnos labores dictarum chorearum. Si in spiritu duntaxat fuisset apprehensa illusione illa, non erat opus, quòd conquereretur de corpore, & nimio labore, quia corpus non laborat in somnis, sed animus duntaxat, *vt d. c. episcopi.* Altera etiam mulier, de qua in vltimo exemplo, non fuisset comperta sola in illo loco, nisi iuisset in corpore, vt ex prædictis. Sed quæro nunc quid est, quòd in ista secta vt plurimum sunt mulieres, viri autem rari sunt? Resp. plures redduntur rationes per Doc. Prima est, quòd mulier tanquam debilior, & fragilior facilius decipitur à Diabolo, & credit omnia quæ sibi persuadentur. *c. foræ, de verb. sig. c. 2. de cland. desp. & habetur Gen. 3. c.* vbi Diabolus serpens prius decepit mulierem quàm virum, eò, quia magis credula fuit; Alia potest esse ratio, quia faciunt propter explendam libidi-

nem

nem carnis, quam alio modo non possent absque ignominia satiare: isto enim modo capiunt delectationem cum Dæmone, & complent desiderium suum, absque eo, quòd contra ipsas insurgat infamia, vt ex plurium ipsarum mulierum confessionibus accepi, dum ista subtiliter indagarer. Quidam alij dixerunt, quòd mulier est magis vana, & curiosa, & magis familiaris Diabolo quàm sit vir, & quæ minus timet transgressionem præcepti superioris quàm vir, quasi quòd magis regitur voluntate, appetitu & sensualitate quàm ratione, *vt habetur 32. q. 7. cap. quod proposuisti. & 33. q. 5. Adam, & c. mulier, & per gl. in d. c. 1. de clande. despon. & d. c. 3. super Gene. & ibi per sacros Doct.* Ex prædictis itaque concludo conclusionem ipsam esse sufficienter probatam, cui non habent obstare quædam quæ superiùs in contrarium adducebantur. Et primò non obstat tex. *in d. c. episcopi.* super quo tenentes contrarium se omnes fundant, cui licèt per alios Doct. antiquos, & Mod. fuerint datæ plures responsiones, ad vnum tamen tendentes, scilicet, quòd tex. non loquitur de secta ista Strigarum, sed de alia longè diuersa ab ista. Ego tamen idem comprobando alio modo respondebo ad illum tex. declarando literam, & mentem illius concilij, & antequam ad vlteriora procedam præmitto † quòd omnis lex recipit interpretationem à 32
ratione sua, maximè quando ratio in lege reperitur expressa, quæ magis attendenda est quàm dictum legis. *l. adigere. §. quamuis. ff. de iure pa. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. l. milites prohibentur. & l. milites*

agrum.

agrum. in princ. ff. de re mil. l. nomen. in fi. ff. de leg. 3. & Bart. in l. 2. §. videndum. ff. ad Tertul. idem Bart. in l. omnes populi, in 7. quæstione princ. ff. de iust. & iur. Bart. in l. si constante, in 5. colum. in 7. & 9. quæst. ff. sol. mat. & in l. si verò. §. de viro. cod. tit. & in l. 1. C. quæ sit lon. consu. & 1. dist. c. consuetudo. per Gem. in ca. vbi periculum, in 2. no. de elec. lib. 6. & est gl. not. in clem. 1. de elec. in ver. eligatur, & gl. in d. c. consuetudo. 1. dist. Ideò dicunt Doc. quòd cui non conuenit ratio legis, minùs conuenit ipsa lex. *d. l. cum pater. §. dulcissimis & dict. l. nomen in fin. & d. l. milites. la prima, & l. 2. ff. de re. mili.* Quibus præmissis dico, quòd ratio principalis illius ca. & intentio concilij Aquiren. non fuit velle impugnare, & habere pro impossibili, quòd Dæmon Deo permittente non possit hominem corporaliter deferre de loco ad locum motu locali, quia si fuisset istius intentionis, dixisset contra communem omnium Theologorum, & Canonistarum sententiam, imò contra tex. proprium sacri Euangelij *Matth. 4. Luc. 4. & Marc. 1. ca. in princ.* vbi apparet, quòd Diabolus tentando Christum, qui erat Deus & homo naturalis, detulit ipsum corporaliter super pinnaculum templi, & in montem excelsum, *vt latiùs infrà dicemus.* Intentio igitur finalis illius concilij: *in illo ver. Illud etiam non est omittendum, &c.* fuit, velle improbare, & damnare errorem illum, in quo erant mulieres illæ sceleratæ, de quibus ibi, quæ erant hæreticæ, & in sua obstinata opinione damnatæ, & quæ fuit ratio principalis, atque finalis, quare concilium illud declarauit, mulieres illas esse hæreti-

reticas, & damnatas. Ratio, dico principalis fuit illa quam ponit ibi text. videlicet cum aliquid diuinitatis, aut numinis extra vnũ Deum arbitrantur, hæc est ratio principalis quæ facit illas esse damnatas, quod meliùs declaro sic, Concilium illud in princ. exponit generale edictũ, quo mandatur omnibus episcopis, & clericis, vt summo studio elaborent pernicioſam Sortilegam, & Magicam artem ex parochijs suis penitus eradicare, & sic primò improbat artem, deinde deuenit ad speciem. s. ad homines illius artis peritos, dum dicit, quòd si aliquem virum, aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorem inueniant turpiter dehonestatum, ex parochijs suis deijciãt, quia subuersus est, & is etiam qui similis est sibi, subuersi sunt omnes, & à Diabolo captiui tenentur, qui relicto creatore suo Diaboli suffragia quærũt, & ideò à tali peste debet mũdari sancta Ecclesia. Hic .n. remanet cõpleta oratio primæ partis can. vbi concilium mandat extirpari hanc reprobam artem Magicam, & Sortilegam, & illius Professos turpiter dehonestatos & externos à fide catholica ex omnibus parochijs suis repelli, ad hoc, vt sancta Ecclesia à tali peste liberetur. Deinde incipit secunda pars, ibi, *illud etiam non est omittendum, quòd quædam sceleratæ mulieres retrò post Sathanam conuersæ, &c.* vbi concilium prædictum mutauit sermonem, & posuit alium casum diuersum à præcedenti, quod patet ibi dum dicit. *Illud non est omittendum, quòd quædam sceleratæ mulieres, &c. textus ibi in principio.* locutus fuit de mulie-

mulieribus, quæ artem Magicam, & Sortilegam profitentur, ibi, dum dicit, *aliquem virum, aut mulierem huiuſcemodi ſceleris, &c.* ſi enim concilium prædictum in illa ſecunda parte, voluiſſet intelligere de eiſdem mulierib. de quibus fuerat facta mentio in prin. tex. non dixiſſet per iſta verba, *quædam ſceleratæ mulieres, &c.* ſed dixiſſet per aliqua verba repetitiua earundem perſonarum, & qualitatum, videlicet, eædem ipſæ dictæ, vel prædictæ, vel per alia ſimilia verba. ex quo enim text. in d. 2. par. non fuit locutus per verba repetitiua, ſed per diuerſa, & diuerſum ſenſum, & caſum demõſtrantia, fatendum eſt de neceſsitate, quòd ille ſit diuerſus caſus à præcedenti, & ſic diuerſa ſpecies perſonarum, & quòd ſit verum clariùs demon-
33 ſtrabitur infrà. † Concilium igitur deueniendo ad ſecundam partem, exponit iſtarum mulierum Profeſsionem, & qualiter ſub falſis illuſionibus & phantaſmatibus, illudantur à Dæmone, deinde enumerat quaſdam operationes, quas mulieres illæ profitentur facere cum Diana vel Herodiade Deabus ſuis, quarum iuſsionibus ad illarum ſeruitium euocantur, & nocturnis horis accedere profitentur; ſed vtinam hæ ſolæ in ſua perfidia perijſſent, & non multas alias ad illarum interitum pertraxiſſent. Deinde ponit modum infidelitatis, & errorem exprimit, quo principaliter deducuntur in hæreſim, dum dicit, *nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta, hæc vera eſſe credunt.* ſ. quia putant Dianam, & Herodiadem eſſe veras Deas, & poſſe illa opera de quib. ibi perficere,

cere, & credendo à recta fide deuiant, & errore paganorum inuoluuntur. Ratio finalis, & principalis omnium supradictorum operum, & damnatæ credulitatis, ex qua dicuntur hæreticæ, nunc ponitur, dum dicitur. *Cum aliquid diuinitatis, aut numinis extra vnum Deum arbitrantur*; & huc vsque perficitur secunda oratio, & dictum illius secundæ partis: deinde sequitur improbatio illarum falsæ opinionis, & erroris prædicti. Ratio igitur finalis est, vt proximè dixi, ex qua omnes alij errores, & illusiones successiuè deprehẽdent, cum credunt illas Dianam, & Herodiadem, esse veras Deas, & in eis multùm diuinitatis, & numinis esse, & iste est verus intellectus illius canonis, si benè consideretur in verbis, & in mente. Stante igitur ratione prædicta expressa, secundum illam verba ipsius legis sunt interpretanda, & vbi ratio ipsa non conuenit, lex quoque omninò cessat. *d.l.cum pater. §. dulcissimis. ff. de leg. 2. l. hæc ratio. & ibi Bar. ff. de calum. l. is qui animo. ff. de acquir. possess.* Ratio autem prædicta non conuenit, neque verificari potest in hac secta Strigarum, & Maleficorum, quippe quia ipsi, vel ipsæ non decipiuntur ista falsa opinione, putantes inseruire Deabus istis, & extra vnum Deum aliquid numinis esse, sed ipsæ vident, cognoscunt, & apprehendunt expressè, quod illarum Princeps cui inseruiunt, & cui obediunt, & adorant, est Diabolus inferni inferior Deo, & inimicus Dei, sed illi inseruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explendas illarum libidines *dict. can. e-*

piſcopi, in princ. & can. ſi quis epiſcopus, ead. quæſtione 5. ſi enim ratio ipſa de qua ſuprà iſtis Strigimagis non conuenit, verba legis & illius diſpoſitio minus conuenire debet, per ea quæ proximè dicta ſunt, eò maximè: † Quia ratio legis determinata reſtringit dictum legis, vt illa duntaxat lex ipſa comprehendat, ad quæ ratio illa naturaliter adaptari poteſt, & non vltra *d. l. cum pater. §. dulciſſimis & l. hæc actio & ibi Bart. ff. de cal. & l. qui animo. ff. de acquir. poſſeſ. & 1. diſt. ca. conſuetudo, & no. gl. in clemen. 1. de elect. & per Gemin. in c. vbi periculum, in princ. eo. titul. libr. 6.* Cum autem iſtæ ſint excluſæ à ratione, dicuntur eſſe excluſæ à legis diſpoſitione, per ea quæ ſuprà diximus, nec obſtant exempla, & auctoritates quas tex. inferiùs deducit de Paulo, & Ezechiele, quia illa omnia referuntur ad ſectam illam, de qua ibi. non autem ad Strigas, ſiue Maleficas, de quibus hîc. Fateor tamen, quòd Strigæ iſtæ, & Maleficæ in quibuſdam conueniunt cum mulieribus illis de quibus in d.c. epiſcopi, in 2. parte. in hoc ſcilicet conueniunt, quia vtraque ſecta inſeruit Diabolo, etiam illius imperio gubernatur, ſed vna ſcienter, altera ignoranter, vna decipitur, altera decipit. Conueniunt & in alio, quia quo ad effectum æternæ damnationis ita ſunt damnatæ illæ ſicut iſtæ, ita Dæmones habent imperium ſuper illis, ſicut ſuper iſtis, & eodem modo illæ ſunt eliminandæ, & deijciendæ extra parochias, ſicut iſtæ Strigimagæ, quia omnes ſunt damnatæ; non tamen ſequitur, ſi in aliquibus conueniunt, & æ-

34

quipa-

quiparantur, ergò in omnibus debent esse æquiparatæ: quia data diuersitate rationis, datur etiam diuersitas iuris, *vt suprà diximus, & dicemus etiam infra eo. titul. quæst. 12.* dum declarabitur materia poculorum, siue venenorum, & vt dixi extra communionem fidelium positæ sunt illæ, sicut istæ, & omnes tanquam oues morbosæ sunt penitus à Christi fidelibus euitandæ, ne sanas oues morbo illo inficiant. *l. 2. C. de sum. Trin & l hi qui sanctam. Cod. de apost.* quia omnes sunt eiusdem diabolicæ religionis, sed diuersæ Professionis & habitus, dico animi non corporis, & ordinis Professi: sicut monachi, & moniales Christianæ religionis diuersos ordines professionis accipiunt, ad vnum tamen diuinum cultum omnes tendẽtes, ita isti damnati diuersos ordines & ritus accipiunt, & sub diuersis ordinibus, & moribus Diabolo seruiunt, & diuersis quoque nominibus nũcupantur; quidam sunt hæretici, quidam manichæi, alij verò apostatæ, alij schismatici, donatistæ, & similes, de quibus in *l. manichæos. Cod. de hær. & l. 1. & l. hi qui sanctam. Cod. de apost. & habetur per gloss. Abb. & alios Doct. in rub. & in ca. 1 de apost. & de schisma*, & hoc est quod in effectu voluit dicere tex. *in ca. excommunicamus. el. 1. & el 2. in princ. extra de hær. vbi dixit, facies quidem habentes diuersas, caudas autem adinuicem colligatas, quia de vanitate conueniunt in idipsum.* per facies dico diuersas intellexit de diuersis ordinibus hæreticorum, siue Sortilegorum, per caudas adinuicem colligatas intellexit de vnico cultu eiusdem Diabolicæ religionis, quia

omnia eorum opera tendunt ad cultum Sathanæ siue in mente, & intellectu, siue in corpore fiant. *Ad hoc vide quæ dixi suprà in primo euidentiali huius*
35 *quæst.* † Illæ igitur mulieres de quibus *in d. can. episcopi*, dicuntur propriè hæreticæ, ex quo persistunt in illo errore, putantes aliquid numinis esse in illis Deabus, & illas esse veras Deas, relicto Deo Saluatore nostro, *vt in cap. 1. de sum. Trin. & 26. quæstione secunda. c. qui sine saluatore. & can. firmissimè. de hær.* Istæ verò Strigimagæ, Magi, & Sortilegi, qui scienter, & ex propria malitia peccant, relinquentes diuinum cultum, & Christi Fidem, & scienter adhærentes Diabolo, quem sciunt, & cognoscunt esse Diabolum infernalem, & inimicum Dei, non dicuntur propriè strictè hæreticæ, quia nullo dicuntur errore seductæ, sed potiùs apostatæ perfidæ, quia scienter propria temeritate recesserunt à Fide Christi, quamuis ista earum apostasia longo tempore indurata, & pertinaciter defensata transit in hæresim, *vt diximus in tractat. de hæretic. quæstione 2. & dicunt gl. & Doctor. in rub. extra de apost. & habetur per Imperatorem in l. 1. & l hi qui sanctam. Cod. eod. titul.* vbi apostatæ propriè dicuntur qui scientes, & propria auctoritate, siue potiùs temeritate retrocedunt à Fide Christiana, *vt habetur in d. l. 1. & in gl. rub. & in c. 1. extra eo. ti & per S. Tho. in 2. 2. quæst. 95. art. 5. & 6. in ti. de superst. ad quæ faciunt quæ diximus suprà in primo euidentiali, & suprà etiam quæst. 2.* Et not. vnum valdè singulare, quod istorum apostatarum duæ sunt species, vna est quæ simpliciter retrocedit à Fide, & sequitur

quitur cultum, & obedientiam Dæmonis, & altera est, quæ postquam Christi Fidem abnegando postergauit, & deiecit ex corde suo, iterum se baptizat expressè in nomine Diaboli, & aliud nomen sibi superimponit: licèt vtraque species sit damnata, prior tamen, si peccatum suum reuocat, admittitur ad pœnitentiam, & euitat pœnas corporales, sicut hæretici, *vt l. Manich. Cod. de hæret.* Secunda verò species nunquam admittitur ad pœnitentiam in foro iudiciali, ex qua possit euitare pœnas corporales, etiam si miles abiuraret Professionem illam, & vellet ad Christi Fidem reuerti, non auditur quo ad istum effectum, *& iste est tex. valdè no. ad hoc in d. l. hi qui sanctam, & ibi gl. C. de apost.* eodem modo irremissibiliter puniuntur, qui abnegato Baptismate Christiano Iudæi effecti sunt, & inter Iudæos commorantur, *vt l. 1. C. de apost.* quo ad animam verò in foro conscientiæ, admittitur pœnitentia istorum ab Ecclesia, & aliorum quorumcunq;, *vt no. in d. l. Manich. per Doc. & habetur in c. ad abolendam. & ca. firmissimè. de hær. per gl. in c. excommunicamus, el. 2. eo. ti. & c. super. eo. ti. lib 6. diximus sup. ti. 1. q. 5. circa fi.* & ista sit prima differentia, quæ reperitur inter istas quo ad nomen, & ordinem Professionis. † Secundò differunt in modo Profitendi, quia illæ de quib. in *d. c. episcopi.* non faciunt Professionem Expressam cum Dæmone, sicut istæ, nec credũt inseruire Dæmoni, sed deluduntur sub specie boni, & propterea dicit tex. ibi, quòd Diabolus postquam illarum mentem captiuam tenet, transformat 36

se in diuersas species personarum. Tertiò differunt, quia illæ nulla conficiunt Sortilegia nec Maleficia in humanis aut brutorum corporibus, & nemini nocent, nisi sibi ipsis, & propterea non dicuntur Maleficæ, sed hæreticæ, istæ verò sunt deterioris conditionis, quia nocent multis per diuersa Maleficia, *vt latiùs suprà vidistis in 1. & 2. quæst.* Quartò disconueniunt in hoc, quia non reperitur, quòd illæ aliquem maleficiatum curauerint, & ipsa Maleficia contrarijs Maleficijs abstulerint: istæ verò publicè incumbunt curæ & medelis Maleficiorũ, & postquàm aliquem dicto morbo curauerint, sæpiùs indicant Maleficiantem saltem aliquibus indicijs, *vt habetur per S. August. in libro 10. de ciuit. Dei. & in 3. de Trini. & S. Thom. in dict. quæst. 5. primæ partis, tract. quæst. in titul. de mira. & habetur 26. quæst. 5. c. nec mirum. §. necromantici. versi. ad hæc omnia.* Quintò, quia illæ licèt inseruiant Dæmoni virtualiter, tamen inseruiunt sub forma Dearum bonorum numinum: istæ verò propriè Dæmoni sedenti in solio Maiestatis, cui, vt vero, & vnico Principi reddunt obedientiam, *vt suprà latiùs diximus in 2. & 3. quæstione.* Sextò, quia non apparet, quòd illæ de quib. *in d. c. episcopi*, accedant ad ludos, & exerceant ibi choreas, & saltationes, & demum coitum carnalem habeant cum Dæmone, sicut istæ, *per ea quæ suprà latiùs in hac quæst. concluximus, & per S. Tho. d. quæst. 5.* Septimò discordant in hoc, quia illæ nulla celebrant sacrificia, nullasque imagines offerunt neque baptizant, aut responsa petunt, istæ verò cuncta opera huiusmodi faci-

faciunt *vt suprà latè vidistis. in 2. & 3. quæstione. & in hac etiam in 1. & 2. fundamento.* Et quòd sint diuersi ordinis specie differentes, apparet ex diuersitate tractatuum, & capitulorum, & etiam auctorum. Ea enim quæ disponuntur *in d.ca. episcopi.* decreta fuerunt in concilio Aquir. dispositio autem *can. nec mirum:* sumpta fuit ex doctrina textualium S. Aug. *in libr. 10. de ciu. Dei.* cum igitur ex diuersis auctoribus, temporibus, & causis decreta ipsa statuta fuerint, superflua fuisset alterius decisio, si vtraque eundem casum comprehenderet, vel decideret: contra no. *in §. quibus. in 1. consti. Cod. & in c. si Papa. de priuil. lib. 6.* ne igitur istud inconueniens superfluitatis succedat, dicamus quòd *c. episcopi* loquatur de diuersa specie mulierum ab illa, & ab illa de qua in *d.c. nec mirum,* maximè cum in veritate plures reperiantur species & diuersę professorum sub hac diabolica religione, *vt suprà dictum est in primo euidentiali.* † Sed contra prædicta oppo. & 37
dico, quòd imò *dict. ca. episcopi,* loquitur de istis Strigimagis masculis & fœminis, & de omnibus Sortilegis, vt apparet in princ. ipsius ca. dum dicitur, quòd episcopi, & eorum ministri curam habeant Sortilegam, & Magicam artem à Zabulo inuentam extirpare, & si aliquem virum aut mulierem huiusmodi sceleris sectatorē inuenerint, ex parochijs suis omni studio eliminare, & dejicere curent. Sol. verum est, quòd omnes illi qui sunt d abolicæ religionis, & sub illius obedientia, debent à limine Ecclesiarum, & à Christi fidelium communione repelli, siue sint Hæretici siue

Schismatici, siue Apostatæ, Magi, Necromanti, Sortilegi, cuiuscunque sint ordinis, & gradus, aut quocunque nomine nuncupentur, quo ad hoc, vt à fideliũ Christi consortio separentur, omnes æquiparantur, ex quo omnes damnati sunt, & dicuntur veluti oues morbosæ, & ab ouili Christi fidelium penitus alienæ, meritò sunt igitur abipsorum consortio separandæ, *vt l. 4. C. de sum. Tri. & l. hi qui sanctam. C. de apostat. ca firmissimè & ca. ad abolendam, extra de hær. & in clem. 1. eo. tit. & d. c. episcopi. in princ.* licèt enim quo ad hoc sint æquiparati, non sequitur ergò, quòd quo ad omnia censeatur esse æquiparati, *vt no. in c. excommunicamus. in princ. el. 1. & el. 2. de hæret.* licèt enim iuris lator in princ. d. c. fecerit mentionem de hac secta, nihilominus posteà dum loquitur de illis mulieribus in specie, mutauit casum in facto, *in versic. ibi, illud etiam non est omittendum, quod quædam sceleratæ mulieres retro post Sathanam conuersæ, &c.* qui est diuersus à præcedenti, vt patet ex his quæ tradit *S. Thom. in d.* 38 *quæstione 5. 1. partis tract. qq. tit. de mira.* † vbi dicit, quòd Dæmones possunt mirabiliter in nobis operari dupliciter, vno modo per veram corporis transmutationem, & per veros effectus corporeos. Alio modo per apparentiam & illusionem sensuum, ex aliqua imutatione imaginationis. Per quæ verba voluit intelligere de vtraque mulierũ secta, subiungẽs etiã, quòd neutra tamen ipsarum operatio est miraculosa, sed ex rebus naturalibus, & per modum artis Dæmonis subtilitate inuenta. Et hæc sufficiãt quo ad solutionem oppo-

oppositionis factæ de *d. c. episcopi.* Ad illud secundum dico, dum adducitur illud inconueniens, quòd Dæmon portare posset, &c. Solutio colligitur ex his, quæ dicit *S. Tho. in d. 5. vers. respondeo in tit. de mirac.* vbi dicit, quòd Dæmones multa possent facere, quæ nobis viderentur esse miracula, tamẽ ea facerent eorum naturali virtute, & ex reb. naturalib. si à Deo facere permitterentur, sed quia non permittuntur, ideò ea facere non possunt; quæ quidem facultas fuit illis adempta per passionem D. N. Iesu Christi. *vide ibi, vt singulariter dixit S. Bon. in 3. sen. dist. 19. q. 3. & diximus suprà quæstione præcedenti.* Nec est mirandum, si Dæmon Strigimagas, & alios suos Professos defert corporaliter, quia id facere potest Deo permittente, ex quo sunt oues gregis Diabolici, *vt latiùs diximus suprà. ea. q. in 4. fun. istius vlt. opin. & tetigi etiam suprà in vlt. fund. eiusdem post septimam differentiam inter d. c. episcopi & sectam Strigarum. Pro quo optimè facit dictum illud S. Bon. in 3. sent. dist. 19 q. 3. num. 32. & 23. de quo diximus suprà q. proxima à contrario sensu.* Si enim Diaboli potentia fuit depressa, & debilitata per passionem D. N. Iesu Christi, à quo fuit manus attrahens penitus abscissa, manus verò compellens debilitata, & eius vires coangustatæ fuere, illud est verum respectu Christianorum, pro quib. effusus fuit illa sanguis pretiosus, illi verò, qui sunt extra Baptismum, & abnegarunt Fidem Christi, sicut pagani sunt reputandi, & sunt extra omnem gratiam, & beneficium salutis. *vt d. ca. firmißimè. de hær. & l. hi qui sanctam. C. de apostat.* ergò sequitur, quòd Diaboli potentia

quo ad istos remanet illæsa, & per consequens ipsos deferre potest ad libitum accedente maximè ipsarum mulierum voluntate, & consensu.

39 † Ad tertium dico, quòd Dæmones non possunt extendere eorum vires contra iustitiam humanam, & eripere captiuos de manibus publicæ iustitiæ, quia Deus non permittit, *vt dicit S. Aug. lib. 10. de ciuitate Dei. & S. Th. dict. q. 5 in tit. de mira.* alias sequeretur, quòd Dæmonis potentia esset supra diuinam, & quòd iustitia omninò periret, & iura omnia subuerterentur, quòd Deus nullo modo patitur, *vt dicit Tho. ibi vide quæ dixi suprà eo. quæst. 5.* Ad quartum non negatur, imò conceditur, quòd Dæmones possunt mirabilia operari in imaginatiua, & humano intellectu, quæ verisimilia sunt & vera vndique esse videntur: ex hoc tamen non sequitur, quòd non possunt aliquas operationes naturales efficere, & mouere corpora inferiora, *vt latè diximus suprà in primo fundamento, & etiam in secundo huius conclusionis S. Thom. in d. quæst. vers. respondeo.* vbi dicit, quòd Dæmones possunt mirabiliter in bonis operari dupliciter, vno modo per veram corporis transmutationem: alio modo per præstigiosam mentis illusionem, & formas apparentes, *vt habetur in d. c. episcopi. in 2. parte.* Ad quintum dum datur de illo exemplum. Respondeo, quòd Dæmones facilè possunt homines decipere; Sed dū capiunt mulieres ad ludos prædictos, & illorum sacrificia celebranda, necesse est, quòd habeant mulieres in corpore, & earum naturali forma, si ea, q̄ cupiunt, perfici volūt; & propterea ne sequa-

tur

tur ſcandalū aut ꝑiculum contra ipſas, Sathanas mittit alium Dæmonē in forma ſuccubi, q̃ iacet ad latus mariti loco vxoris, & quoties contingit, omnia vxoris officia in thoro cōiugali etiam coitus ſubire non denegat, ſed libenter appetit, & adeò ſe benè accommodat, quod quenquam etiam ſapientiſsimum falleret. *vide S. Th. in d. q. 5. & dixi ſuprà latè in primo fundamento concluſionis, & in 2. euidentiali.* dum dixi de operationibus incuborum, & ſuccuborum. Nempè vellem, quòd hi, qui tenent aliam opinionem, quòd deferantur ſolùm in ſpiritu, reducerent mihi intellectum illum ad practicam. Aut enim volunt, quòd nemo capiat partem ſpiritus, ſcilicet animę, quia ſpiritus hominis idem eſt quod anima, *vt no. declarat Arch. in ca. Moyſes. 32. q. 2.* & hoc facere non poteſt, quia anima eſt vnica in ſubſtantia, & indiuiſibilis, & nullam recipit diuiſionem in quantitate, nec in qualitate, *vt dicit Philoſ. in 1. de Anima, & eſt gloſſ. not. & ibi Abb. in c. 1. de ſum. Trin. in ver ſimplex. & Bart. in l. ſtipulationes non diuidũtur. ff. de ver. obl. in 3. opp.* vbi dicit, ꝙ anima eſt indiuiſibilis, & eſt tota in toto, & tota in qualibet parte corporis. Aut volunt, ꝙ Dæmon capiat totum ſpiritū, ſiue totā animā, & neceſſe eſſet, ꝙ remaneret hominis cadauer, & ſic mortuū abſente anima, & ſequeretur maius inconueniens, q̃ eſſet in poteſtate Dæmonis auferre vitā homini, & illi defuncto reſtituere, & ſic mortuū ſuſcitare, q̃d eſt impoſsibile, q̃ ſolꝰ Deꝰ hoc facere pōt, & nulla creatura neq; Angelica, neq; humana habet hāc facultatē ſuſcitandi mortuum, *vt dicam infrà in q. 10.* 40

vnde

vnde non video, quomodo illorum opinio possit saluari intelligendo de Strigis & Magis: & si tu diceres, non dico quòd Dæmon auferat totam, nec partem animæ, sed deludit dormientem per illa signa præstigiosa formata in intellectu, sine intellectu præsentata per immutationem imaginationis, quòd facere potest Dæmon, tunc respondeo, quòd est impossibile, vt tot naturales operationes, quæ fiunt per istam sectam Strigimagarum, Maleficorũ,& aliorum similium, fieri possint in spiritu solo, quin interueniat corpus, & membra naturalia. Quomodo enim possent in congregationibus, & ludis prædictis tot choreas, reuerentias, & retrogradas saltationes efficere, nisi corpus adesset? quomodo possent coitum carnis implere, quem faciunt in singulis cõgregationibus ludis completis, nisi corporaliter interessent? nec dicendum est, quòd sit pollutio somniantis, quia Dæmones possunt verè, & corporaliter cum mulieribus coitum perficere,& illas quandoque reddere prægnantes in assumptis corporibus, *secundum ea quæ suprà diximus in 2. euidentiali istius quæst.* ergò sequitur necessariò,quòd corporaliter perficiunt. Non nego tamen, quòd etiam non possint in somnijs pollui Diabolo operante. Quomodo tamen possent illorum sacrificia,& cæremonias celebrare,& imagines illis imponere, si in solo spiritu hæc fierẽt, quarum imaginum olim vnam vidi Romæ,& manibus palpaui, & erat vera species materialis habens materiam, & formam, & formata erat ex quibusdam mixtu-

mixturis mihi ignotis. Quomodo etiam possent tot Maleficia, & Sortilegia contra humana corpora fabricare, nisi corporaliter interessent? in spiritu enim & in somnijs nemini vnquam vidi iniuriam fieri, nec occidi quenquam. Cùm igitur operationes istæ, & aliæ huiusmodi quæ sunt naturales, & corporeæ, non possunt fieri, nisi per corpus, & membra; ergò sequitur, quòd Strigimagæ, & alij similes deferantur, & interfint corporaliter, & non in spiritu solùm, & per ista sum expeditus de ista septima difficili q.

QVAESTIO VIII.

SVMMARIVM.

1 *Dæmon Maleficis siue Sortilegis vtitur tanquam instrumentis ad nocendum corporibus humanis.*

2 *Dæmon non potest hominem in aliam transformare speciem.*

3 *Maleficium quandoq; absq; Veneno, & sola Carminis & Verborum potentia perficitur.*

OCtauò quæro. Si Dæmon per † se non potest 1
nocere corporibus Christianorum, qui non sunt de sua religione, quia Deus id non permittit, vnde fit, quòd sæpiùs infantes ad latus parentum, & in proprijs gremijs matrum reperiuntur quandoque suppressi? & eorum corpuscula concisa & mutilata? aut aliqua alia intrinseca ægritudine polluta? ex qua sæpiùs moriuntur. Solut. dico quòd licèt Dæmon per seipsum corporib. Christianorũ nocere non possit, ad illos maleficiandũ vtitur instrumẽto Maleficæ siue Magi, qui vel quę

cum

cum vnctionibus, pulueribus, cæteris q́ue mixturis maleficis, & venenis prædictis infantibus & alijs in occulto noctis silentio, dum dormiunt parentes, & omnes quiescunt, ipse Dæmon aperit ostia, etiam si fortissimis seris clausa essent, & illas Maleficas intromittit: per ostium dico, aut quandoque per feneſtras in domo maleficiandi, quos sic intromissos instruit quomodo facere debeãt, & ne lux candelæ aut lucernæ impediant Maleficum, ne discooperiatur aut cognoscatur à maleficiando, ipse Dæmon in assumpta forma felis siue gattæ lucernam, lampadem, siue candelam, quam lucentem reperit, illicò extinguit, vt Maleficus ipse commodiùs possit Maleficia sua perficere, quib. peractis Maleficus tutus abit: Dæmon verò, vt faciliùs illinc recedere possit, apit ostia, deinde reclaudit, prout antè illa repererat, nec putes (vt quidam ignari vulgares asserunt) quòd ipsæ Strigæ seu Malefici transforment se in speciem gattę, aut alterius animalis bruti, † quia hoc
2 est impossibile Dæmoni, quòd possit hominem transformare in aliam speciem, *vt diximus suprà q. præced. & dicemus infr. eod. q. 10.* benè verum est, quòd ipsemet Dæmon assumit illas varias formas, & facit operationes illas, *de quibus suprà, secundum quod declarat Aug. in libr. 10. de ciuitate Dei & in 3. de Trin. & 7 h. dict. quæst. 5. primæ part. qq. disp. in titul. de mirac. & Bon. super 3. sen. quæst. 3. & in c. episcopi. 26. quæst. 5.* & vt facilius, & sine periculo Malefici possint perficere dicta eorum Maleficia, Dæmon est illi præuius, & tanquam dux in tenebris illis, quos ducit ad [illegible]

maleficiandi, discooperit pannos, & ostendit omnia, quæ facienda sunt dormientibus omnib. quib. ipse Dæmon imponere potest iuxta caput femina quædam, aut pulueres, ex quibus introducitur profundus somnus, quibus sic dormientibus introducit Maleficum, & omnia perficit, & hoc ego aliàs deferri audiui à duabus mulieribus Maleficis, quas p̃ Maleficijs huiusmodi præmanibus examinandas accepi, & est verisimile, quòd ita sit, quia nunquam reperi, nec audiui, quòd aliquis Maleficus, siue Malefica fuerit vnquam apprehensus in flagranti crimine, & videtur quodammodò impossibile, quòd euntes in domos alienas, & per secreta domus nocturno tempore clausis ostijs, atq; fenestris possent ita tutæ in obscuris tenebris ingredi, & euadere absque aliquo rumore, vel scandalo, nisi haberent Dæmonẽ, q̃ illas in operib. ipsis saluas redderet. † Quandoq; nullo Veneni haustu, vel mixtura in corpore, vel extra corpus adiecta, sed sola potentia Carminis, & Verborum perficitur Maleficiũ, *vt habetur in d. c. nec mirum.* § *magi 26. q. 5.* vbi tex. refert dictũ Lucani: 3

Mens hausti nulla sanie polluta veneni,
Incantata perit, &c.

Et ego aliàs vidi Romæ quendã Magum excellentissimũ Græcum tempore Adriani VI. anteq̃ perueniret ad vrbem Pont. ipse, q̃ solis verbis cõpresserat vires cuiusdã ferocissimi tauri, existẽtis in armẽto in loco syluestri, quẽ sic affixũ, vt ita dixerim, & humiliatũ apprehẽdit p̃ cornua, & chordula quadã satis debili, arte tñ magica fabricata, taurum

taurum ipsum ligatũ quo voluit adduxit media nocte circiter quatuor, aut quinq; miliaribus, & hæc notoria sunt quæ visa fuerunt per ducentos, & vltrà viros, quem posteà habui in carcerib. Capitolinis examinandum, & omnia ista, & maiora quoq; ingenuè fatebatur verborũ potentia efficere posse, qui tñ posteà euasit impfecto examine fauorib. Populi Rom. & quorundã Magnatum.

QVAESTIO IX.

SVMMARIVM.

1 *Maleficæ in manibus publicæ iustitiæ existentes quare non faciant se deferri per Dæmones ad mortem euitandam.*

2 *Diabolus eorum mortem quos habet subiectos optat, quo plenè prædam eorum habeat tutam.*

3 *Strigæ seu Lamiæ qualiter cognoscantur verè pœnitere.*

4 *Malefici incarcerati euadere non possunt, eò quòd Deus non permittit hoc casu Dæmones suam potentiam exercere.*

1 NOnò quæro, quare est, quòd † postquam isti Malefici, & Strigimagæ sunt in manibus publicæ iustitiæ incarcerati, non faciunt se corporaliter deferri à Dæmonibus ex his carceribus, in quibus iacent, vt possint saluare vitam, & euadere pœnas corporales, quòd quidam iudices curiosi quandoque tentauerunt experientiam rei videre, & tamen nihil fecerunt, quia post multa viderunt ex eorum Sortilegijs nullum penitus effectũ sortiri huiusmodi corporalis delationis, & ꝓptereà multi tenuerunt, quòd ipsi Malefici, & Strigimagæ corporaliter deferri non possint

à Dæ-

à Dæmone: pro ſolutione iſtius q. duæ redduntur rationes per ſacros Theologos, & Canoniſtas *in c. nec mirum. 26. q. 5.* Prima eſt, quòd Dæmon, qui nil auidiùs cupit, quàm animas multas lucrari, ad tenebras inferni multifariam fraudibus homines pertrahere, quam primùm videt hominem ipſum apprehenſum, & illius animam ſub ſua poteſtate ſubiectam, nil aliud quærit, niſi vt ſeparetur à corpore, vt quam adhuc ſub conditione retinet, certam lucretur, quæ poſſet per pœnitẽtiam illius imperium ſubterfugere, & ſe reunire cum Chriſti fidelibus † 2 ad hoc igitur vt irretitam prædam certò poſſideat, ſemper quærit illius mortem, & diſſolutionem animæ à corpore, quia nonnulli quandoque reperti ſunt, qui reuocauerunt errorem ſuum, & grauem ſuſceperunt ex commiſſo crimine pœnitentiam, & reſiduum vitæ ſuæ ſanctiſſimè vixerunt, & propterea dicitur, quòd tunc Diabolus nihil aliud ſatagat, nec laboret in alio, niſi in perſuadendo ipſi Maleficо, vt perſiſtat in eius opinione, & Profeſſionem ipſam nullatenus reuocet; ſed in ea perſeueret vſq; ad finem vitæ, quia licèt adducatur ad furcas, & ſuperimponatur igni, Dæmon ſtatim illum arripiet corporaliter, & liberabit à laqueo, & flammis, adeò, quòd nullum penitus dolorem patiatur, & caſu quo mori contingeret, tranſibit ſine pœna ſupplicij, & liberabit ſe à tot periculis huius mundi, & lõgè maioribus gaudijs in alio ſeculo fruetur cum eo. His igitur illuſionibus & falſis perſuaſionib. ab eo præmunitus ſæpiùs tenaciter perſeuerat in eius opinione, nec curat quoquo modo errorem ſuum reuo-

care, & pœnitentiam agere, sed obstinatus prę optat potiùs vlt. supplicio perimi. Quædam verò ex ipsis Maleficis mulieribus reperiuntur, quæ erroris sui mirabiliter pœnitere videntur, & maximis fletibus agere pœnitentiam, quæ omnia fictè peragunt, nullamque gerunt in corde mœstitiam, aut veræ pœni-
3 tentiæ amaritudinem. † Ad cognoscendum autem, an verè vel fictè pœniteant, maximè mulieres, quæ habent faciles lachrymas, aduertendum est ad oculos ipsarum, an in fletu & gemitu huiusmodi emittant lachrymas, quas si non emittunt, nulla adest cordis contritio, sed omnia simulatè fiunt, & aliàs audiui à quodam excellētissimo Canonista, qui erat etiam optimus Theologus, quòd regula ista est verissima, maximè in mulieribus, quæ non laborant multùm in lachrymis, & dixit mihi, quòd lachrymæ ipsæ sunt signa manifesta veræ & internæ pœnitentiæ, & adduxit mihi text. *de pœn. dist. 1. c. Petrus, & c. lachrymæ.* vbi dicitur, quòd lachrymæ lauant delictum quod pudor est confiteri, *& habetur Luc. 3. cap.* & ego illas habui in facto: nondum tertius est elapsus annus Romæ, in agro Sabino: dum quandam vetulam Maleficam examinarem, quæ iam 20. an. in ipsa Professione compleuerat, & infinita quodammodò Sortilegia Venifica suis mixturis fabricauerat, & magnum Christianorum numerum diuersis ægritudinibus pollutum reddiderat, quosdam verò occiderat, raros vel nullos sanauerat, quæ postquam confessa fuit crimen, dum ego prosequerer illius examinationem per horas duas, & vltrà, quam maximè videbatur condolere de suis commissis excessibus,

ſibus,& continuos fletus, & ſuſpiria conficiebat,aſſerens velle Profeſſionem illam omninò relinquere, & ad veram Orthodoxæ Fidei Religionem reuerti: veruntamen in tanta fletus,& ſuſpiriorum copia, nullam vnquam etiam minimam lachrymam emittere potuit, ad quod ego aliàs inſtructus plurimũ aduerti, & viſum fuit valdè mirabile, quòd mulier fleret ſine lachrymis,&niſi vidiſſem,fortaſsè non credidiſſem, licèt in viro non ſit mirandum,ex quo ipſi duriores ſunt in lachrymis.Non tamen nego,quin mulieres poſſint in multis confingere lachrymas,vt aliàs dixit Cato,

Inſtruit inſidias lachrymis, dum fœmina plorat.

In actu tamen pœnitentiæ videtur quid mirandum,ſed dici poteſt,quòd diuina iuſtitia hoc agitur fauore pœnitentiæ. † Secunda ratio redditur quare 4
non poſſunt euadere quando ſunt incarcerati, quia diuina iuſtitia tunc non permittit Dæmonem poſſe ſuam naturalem potentiam exercere in illos, ne aliqui iudices, & officiales curioſi forſan videntes aliqua ſigna manifeſta liberationis eorum, inuitarentur ad proſequendum illorum Profeſſionem. & hoc eſt quod dicit *Auguſtinus in libr.3.de Trin & 10.de ciuit. Dei. & Sanctus Thomas in tractat.q.1 partis. q.5. in tit. de mirac. & canon in ca. nec mirum 26. quæſtione 5.* quòd Deus impedit potentiam Dæmonis in quibuſdam pro conſeruatione Chriſtianæ Fidei, *vt latè diximus ſupr.eo.tit.7 quæſt.* quia aliàs Fides ipſa Chriſtiana paulatim tota ſubuerteretur, maioremque poteſtatem videretur habere Diabolus quã Deus, & iudex qui eſt miniſter Dei, *11.quæſt.3.c.nemo contemnat,& c.ſeq.* &

ideò tũc Deus resistit Dæmoni, & illius vires comprimit: per ea quę no. S. Aug. *in lib. 10. de ciuit. Dei. & refert, & sequitur S. Thom. in d. tract. qq. d. q. 5. & dixi supra eod. q. 7.*

QVÆSTIO X.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia, & alia Maleficorum opera quando Hæresim manifestè dicantur sapere.*
Deo soli reseruata quæ sint, nec vlli permissa creaturæ.

2 *Secreta cordis humani solus Deus potest rimari.*

3 *Dæmon quæ, & qualia in cognitione habeat à naturali pœnitentia.*

4 *Maleficorum seu Sortilegorum duplex Professio, Tacita videlicet & Expressa.*

5 *Sortilegia quomodocunq; facta per eum qui est Expressæ Professionis Diabolicæ Hæresim censetur sapere.*

6 *Maleficia facta per eos qui sunt de Tacita Professione Diabolica quando Hæresim sapiant, & quando non.*

7 *Sortilegium factum cum hostia consecrata, vel cum sanguine Christi, an manifestè sapiat Hæresim.*

8 *Sortilegia facta ad calefaciendum cor frigidum, Hæresim sapere non videntur.*

9 *Auxilium Diuinum non potest implorari per Sortilegia per commixtionem Sacramentorum facta.*
Imagines facere ad Amorem mulieris prouocandum potius Superstitiosum est quam Hæreticum.

10 *Inuocatio Dæmonis quando Hæresim sapere dicatur.*
Imploratio auxilij Dæmonum ad Sciendum Futura sapit Hæresim.

11 Inuo-

11 *Inuocatio Dæmonum per modum Orationis est propriè Hæresis.*

Aduocati debent in positionibus formandis esse cauti.

12 *Sacerdotes pro viuis missam defunctorum celebrantes in odium ipsorum, an sint Hæretici.*

Imagines calcare, aut aliàs contemnere, an sit Hæreticũ.

13 *Sacerdos in celebratione non consecrans, an sit Hæreticus reputandus.*

14 *Sortilegia in quibus immiscentur Reliquiæ Sanctorum, an sapiant Hæresim.*

15 *Sortilegia quæ fiunt cum permixtione Chrismatis, aut Aquæ Baptismatis, an sapiant Hæresim.*

16 *Sacramenta posita in Sortilegijs Amatorijs nullos producunt effectus.*

17 *Sortilegia quæ fiunt cum rebus in Ecclesia Benedictis, an & quando Hæresim sapiant.*

18 *Hæresis quibus casibus committatur in Sortilegijs.*

Sortilegium factum cum Rebaptizatione alicuius Hæresim sapit.

19 *Dæmonis suffragium inuocare ad Sciendum, vel Faciendum ea quæ soli Deo competunt, est Hæreticum.*

DEcimò videndum est, an, & quando huiusmodi Sortilegia, † & opera Maleficorum sapiant 1
Hæresim manifestè, ita quòd ipsorum Rei & Machinatores Iudicis Ecclesiastici Inquisitoris Hæreticæ Prauitatis examini subijciantur, & Hæreticorum pœnis puniantur. Respondeo in hoc deueniendum esse ad distinctiones. Sed antequam ad vlteriora procedam, pro euidentia præsuppono primò, quòd quędam sunt quæ ad solum Deum creatorem

pertinent, ex quo illa reſeruauit ſibi in priuilegium, nulliq́ue creaturæ etiam Angelicæ illa conceſſit. Prout eſt hominem verum naturalē creare, *vt habetur Gen. 2. & S. Thom. in 1. part. tract. qq. in tit. de poten. gen. & de creat. q. 2. art. 6. & q. 3. art. 1. 2. & 4.* Vel iam creatum in melius, aut deterius reformare, & in alteram ſpeciem commutare, vt ibi dicitur. Item mortuum ſuſcitare, ita vt verè, & naturaliter viuat, ſicut reſuſcitatus fuit Lazarus, qui iā quatriduanus erat, *vt habetur Ioan. 11.* & quando etiam filiū illius viduæ, dum deferretur ad ſepulturam, ex pheretro ſuſcitauit, & ſurgere iuſſit, *vt habetur Matth. 18.* Item futura ſcire ex vera & perfecta ſcientia, ad ſolum Deū pertinet, *vt dicitur Eſa. 41. c.* Annuntiate nobis quæ futura erūt, & dicemus, quia Dij eſtis vos. Item cœli motum ſiſtere ab eius vnica voluntate dependet, *vt inquit Thom. in tract. qq. in 1. par. q. 1. art. 3 & 6.* † Item ſecretorum cordis humani quæ in animo ſunt occulta, nec dum ad aliquem actum extrinſecum deuenerunt, ſolus Deus eſt ſcrutator, & verus cognitor, *vt habet Matth. c. 22.* Vbi Chriſtus optimè cognouit ſecreta cordis Phariſæorum, qui cupiebant ipſum calumniari apud Cæſarem, ex eo, quòd vocabat ſe Regem Iudæorū, & propterea interrogarūt ipſum, cuinam deberent offerre tributum ipſi vel Cæſari, tunc Ieſus petijt ab eis, vt oſtenderent ſibi monetam aliquam ſi haberent, & vnus ipſorum exhibuit numiſma; quod Ieſus videns, interrogauit, cuiuſnam eſſet illa imago in numiſmate ſculpta? at illi reſponderunt, eſt Cæſaris imago, tunc Ieſus reſtituens illis numiſma, dixit; Reddite ergò quæ ſunt Cæſari

ſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo: demonſtrans, quòd Deus non quærit theſaurum pecuniarũ, ſed corda fidelium, & opera charitatis, *de pœ. diſt. 1. c. ecce. & can. ſeq. & diſt. 2. can. radica data. & c. ſeq. & not. in c. à nobis, de ſent. exc. & in c. 1. qui cle. vel vouent.* Et iſta ac his ſimilia nullus Dæmonum, nec Angelorum facere, aut cognoſcere poteſt, ſed ſolus Deus, *vt dixi & habetur 2. quæſt. 5. cap. conſuluiſti.* † Quædam verò ſunt ſub cognitione, & naturali potentia Dæmonis, & 3 quæ Dęmon ipſe permiſſu diuinæ clementiæ facere poteſt, quia illum in his non reprimit; & hæc multa ſunt, inter quæ eſt tentandi facultas, & flectendi pudicos animos ad libidinem, & ad alia peccata, *vt habetur in Apoc. 2.* ecce miſſurus eſt Diabolus aliquos ex vobis in carcerem, vt tentemini, vt habeatis tribulationem diebus decem, nolite timere, &c. *Sanctus Auguſtinus lib. 10. de ciuitate Dei, & Thom. in 2. 2. diſt. 95. quæſt. 2. in tit. de ſuperſt. & habetur Gen. 3. & Matth. 4. Mar. 1. Luc. 4.* vbi Diabolus auſus fuit tentare Chriſtum, *& diximus ſuprà eodem quæſtio. 6.* Item omnium naturalium, & virtutum creatarum cognitio, tam ſuperiorum quàm inferiorum, ex quibus quidem rebus naturalibus inferioribus multa fiunt Veneficia, ex quibus diuerſæ, & quamplurimæ cauſantur infirmitates in humanis corporibus, ſciuntque dictas ægritudines ſic ex accedenti expoſitas contrarijs remedijs curare: quam quidem ſcientiam naturalium Dæmones poſſunt homines docere, & inſtruere, quomodo facere debeant, ad ſauciandum ſanandúmve corpora huiuſmodi, *vt proximè diximus ſuprà eodem titulo, in ſexta quæſtione.*

& alia huiusmodi quamplura facere possunt eorum natura, & permissu Dei, *vt dicit S. Thomas in tract. qq. 1. part. quæst. 5. de mir. & eod. lib. q. 16. art. 7. de Dæmon.*

4 Quibus sic præsuppositis nunc distingue, Aut † Sortilegus, Malefica, siue Magus, sunt de Expressa Professione Diabolica, quod est quando expresè abnegarunt Christi fidem, & iterum se baptizarunt in nomine Beelzebub, *vt plenè diximus supra eod. d. quæst. 6. & q. 3. & habetur in l. hi qui sanctam. C. de apost.* Aut Malefici huiusmodi sunt Tacitæ Professionis, quod est quando nondum se remouerunt penitus à diuino cultu, & à fidei Christianæ religione, nec celebrant expressum Dæmonis cultum per Sacrificia Diabolica, nihilominus habent quandam tacitam, & occultam amicitiam, seu familiaritatem cum Dæmone & alijs Maleficis, propter quam quædam conficiunt Sortilegia, & operationes Superstitiosas, quæ non possunt absque Dæmonis suffragio, & instructione compleri, seu effectum sortiri, vt sunt Ligaturæ execrabilium remediorum, & Incantationes, quas faciunt istæ mulierculæ, vt plurimùm cum schedulis aut alijs mixturis, siue Ligaturis suspendendis aut Ligandis ad collum, maximè quando studeant sanare personam maleficiatam: & hoc est quod dicit text. *in c. nec mirum, in princ. in versic. ad hæc omnia. 26. quæst. 5. & Augustinus libro 10. de ciuit. Dei,* vbi dicit, quòd in istis omnibus ars Dæmonum est ex quadam pestifera societate hominum, & Angelorum Malorum exorta. † Primo casu dic, quòd qua-

5 litercunque fiunt ipsa Sortilegia per illum qui est Expressæ Professionis, semper dicuntur sapere Hæ-

resim

reſim manifeſtè, ſi non reſpectu operis, ſaltem reſpectu operantis, qui eſt verè, & propriè Hæreticus, ex quo relicto Deo proprio creatore, adorat Dæmonem tanquam vnicum Deum: & propterea dicitur Hæreticus, quia contrauenit primo diuinorum præcepto. *Vnum cole* DEVM *&c.* Item primo ex articulis Chriſtianæ fidei. *Credo in vnum* DEVM, *&c.* Idem dicendum eſt de eo qui non eſt Hæreticus, tamen in ipſis Sortilegijs fabricandis aſſociat ſibi Hæreticum, vel puerum rebaptizat, &c. *vt dicit gloſſ. in dicto cap. accuſatus. §. ſanè. de hære. libro 6.* Et licèt quædam ex his quæ faciunt, ſint de his, quæ Dæmon facere poteſt naturaliter, quæ regulariter non deberent ſapere Hæreſim manifeſtè, tamen in iſto caſu dici poſſunt Hæretica, non reſpectu rei, ſed reſpectu operantis, & hoc eſt quod voluit dicere *gloſſ. in dicto cap. accuſatus. §. ſanè*, quæ exemplificat plures caſus, in quibus ipſa Sortilegia ſapiunt Hæreſim manifeſtè: inter quos ponit iſtos, ſcilicet, quando Sortilegi ad ipſa Sortilegia conficienda aſſociant ſibi Hæreticum, aut puerum rebaptizant, & quædam alia his ſimilia faciunt. † Secundo autem caſu, 6
quando hæc fiunt ab his qui ſunt Tacitæ Profeſſionis, tunc diſtingue ſecundum quod facit Oldrad. *in conſil. 210. quod incipit, regularis habet traditio, &c.* vbi dicit, quòd aut imploratur auxilium Dæmonis ad ea faciendum, aut cognoſcendum quæ ipſe Dæmon ſua naturali virtute & poteſtate facere poteſt diuina virtute non reprimente, ſicut eſt hominem tentare ad peccandum, aut flectere pudicos animos ad libidinem, & ſimilia facere, *vt dictum eſt ſuprà*

latè in 3. & 6. quæst. & isto casu non sapiunt Hæresim manifestè, *vt dicit gloss. & not. Archid. Gem. & cæteri Doct. in d. c. accusatus. §. sanè.* idem esset si eius virtus inuocaretur ad reuelandum furta vel alia occulta præsentia vel præterita, ad præparandum docendumque medelas, ad sanandum maleficiatum, ista licèt fieri omninò prohibeantur Dæmonis auxilio de iure Canonico, *vt habetur in ca. 1. 2. & 3 de Sortil. vbi copiosè per Pan. & 26. quæst. vltim. ca. admoneant.* tamen non sapiunt Hæresim manifestè, quod patet ex genere pœnæ, *vt in dicto c. 2. de Sortil. & per Oldrad. in dicto consilio 210.* Aut imploratur auxilium Dæmonis ad cognoscendum vel faciendum ea, quæ de sui natura scire aut facere non potest, quia sunt de his quæ pertinent ad ipsum creatorem, *vt suprà latè diximus,* & tunc si quis putat Dæmonem posse facere per seipsum illa quæ ad solum DEVM pertinent, est Hæreticus, & pagano deterior *dicto can. episcopi. §. quisquis in fin. & dicto ca. qui sine saluatore.* † Sed quæro, 7 quid si aliquis assumeret Hostiam Sacratam in Sortilegijs ipsis quæ fiunt maximè ad Amorem, in quibus sæpiùs ista Sacra miscentur, *vt diximus suprà in 2. & 3. quæstio.* an ista sapiunt Hæresim manifestè, quando in eis nullus Hæreticus interuenit. Distingue, aut illa fiunt ad effectum cognoscendi animum mulieris vel viri, si amat illum aut illam, qui vel quę Sortilegia facit, vt sæpius faciunt isti Amantes qui sunt dementes; aut fiunt ad effectum inducendi Amorem erga Sortilegum aut Sortilegam in corde illius Amatæ personæ, quæ nullum vel minimum habet Amorem. Primo casu non videtur quòd

quòd sapiãt Hæresim manifestè, ex quo in hoc Sortilegio imploratur auxilium illius Sacramenti ad ea quæ sunt propria diuinæ virtutis, scilicet ad reuelandum secreta cordis hominum: *secundum quod concludit Oldrad. in d. consilio 210. de quo suprà proximè diximus*, Hæreticum potius esset, si pro notitia occultorum prædictorum quis inuocaret auxilium Dæmonis, putans Dæmonem posse ipsa reuelare ex certa scientia, *secundum quod dicit idem Oldrad. in d. consi. & diximus suprà*. Et secundum hoc no. quòd multi hodie incidunt in hanc speciem Hæresis, quia plures sunt ex istis Amantibus fatuis, quæ facere studeant hæc eorum Sortilegia, cum alijs diuersis rebus, vt sciant animum Amasiæ, siue Amasij, an teneat dilectionem sui: & hi qui in hac opinione persistunt, firmiter id credentes, sunt Hæretici, aliàs non. † Secundo verò casu, quando fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum, & ista similiter non videntur quòd sapiant Hæresim manifestè, quoniam inuocatur suffragium illius Sacramenti ad diligendum, sed dilectio in se non est peccatum, imò videtur esse meritum apud Deũ, vt habetur in diuinis præceptis. Diliges proximum tuum sicut teipsum. *& no. Matth. 22. ca. & dixit Paul. Apost.* Si omnes virtutes habuero, charitatem autem non habeam, nihil sum, *& not. in c. firmissimè, de hær. gl. tamen in d. §. sanè. c. accusatus. de hære. lib. 6.* videtur tenere contrarium, quòd Sortilegia, in quib. interuenit Hostia Cõsecrata sapiunt Hęresim manifestè, dũ ponit plura exempla, in quibus Sortilegia ipsa sapiũt Hæresim manifestè, ponit etiã istud de per se, quãdo interuenit Hostia Consecrata, nec

8

speci-

ſpecificè ponit ad quem effectum illa fierent, vnde intelligi poteſt ad omnem turpem effectum, maximè vbi vertitur materia peccati, & ab iſta opinione quę fauorabilis eſt pro fide non diſcederem, *vt dicit text. in dicto cap. accuſatus.* maxima enim temeritas eſt illius Chriſtiani, qui in rebus vanis & laſciuis, tanti Sacramenti abuſum audet miniſtrare. Et ad ea quæ ſuprà in contrarium adducebantur, Reſpondeo, nec nego, quòd diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea quæ ſecretiſſima ſunt in corde hominum, hoc facere poſſet, quia hæc ſunt ſub eius arbitrio, & poteſtate, non autem Dæmonis, qui eſt creatura, hoc eſt verum quotieſcunque conſultatio ipſa fieret debito modo, iuxta ritum veri diuini cultus, & Chriſtianæ religionis, & per modum Sacrificiorum, quæ in Eccleſia celebrantur per bonos ſacerdotes, non autem in iſto modo ſuperſtitioſo, & retrogrado, *iuxta not. in ca. nihil in ſacrificijs. de conſec. diſt. 2. & not. in cap. cum Martha. de celebra. miſ. vide dom. Ioan. Iac. in ſum. confeſſ. in titu. de*
9 *Sort. quæſt. 19. & quæſt. vlt.* † per iſta enim Sortilegia nõ imploratur auxilium Sacramenti mixti in factura, aut ipſa diuina virtus ad reuelandum iſta, ſed potiùs Dæmonis ſuffragium vt illa reuelet per abuſum iſtorum Sacramentorum, cui omnia huiuſmodi opera Sortilega immolantur per illam amicitiam quam ibi Malefici habent cum Dæmone, ſecũdum pacta inter eos inita. *26. quæſt. 5. c. nec mirum. ver. ad hæc omnia. & Io. Iac. in ſum. confeſſ. eod. tit. c. 2.* & hoc faciunt in opprobrium Diuinę Maieſtatis, & ſi qua reſponſa reuelationis inde ſequantur, illa profectò ſunt diabolica,

diabolica, & non diuina, ſed iſtum tam turpem abuſum Sacramẽtorum Diabolus inſtruit hominem facere, vt ſub eo ipſe faciliùs adoretur ab homine in dedecus diuinæ bonitatis, & hoc modo hominem decipit, *vt dicunt Canoniſtæ, & ſacri Theologi in locis ſuprà not. in 6. & 7. quæſt. & habetur in dicto can. epiſcopi.* Ad ſecundum, dum dicebatur, quòd diligere in ſe non eſt peccatum, eſt verum, quando dilectio eſt ipſa in charitate fundata, tunc enim eſt opus meritorium Deo, quia charitas eſt recta voluntas ab omnib. terrenis, ac præſentibus penitus auerſa, iuncta vero Deo inſeparabiliter, vnita igne quodam ſpiritus, omnis extraneæ corruptionis neſcia, nulli vitio mutabilitatis obnoxia, ſuprà omnia quæ carnaliter diliguntur excelſa, & in effectu conclude; quòd illa eſt dilectio maxima circa Diuina, & Eccleſiam vel erga proximum propter Deum, quæ reſpicit animæ beatitudinem non hæc mundana fragilia, *vide text. præclarum de pœn. diſt. 2. c. charitas eſt,* vbi plura ſingularia de charitate narrantur, hæc enim eſt illa charitas, & dilectio quæ habet meritum regni cœleſtis, hæc eſt illa de qua locutus fuit *Paulus Apoſt. & Matth. 22. cap.* & de qua loquitur Diuinum præceptum. *& text. in dicto can. firmiſſimè, & ibi gl.* cæteræ verò dilectiones carnis, quæ terrenæ ſunt, potius habent annexum peccatum quàm meritum, reſpectu vltimi effectus, qui eſt carnalis coitus, & propterea ille, qui putat Sacramentum Euchariſtiæ operari ea quæ ſunt mediatè vel immediatè peccatum, eſt in maximo errore, nec caret manifeſtæ Hæreſis ſuſpicione, nihilominus in iſtis ſemper me

refero

refero ad communem Theologorum opin. & rectum iudicium Sanctæ Matris Ecclesiæ. Oldradus autem in hac materia, *in cons. suo 210. quod incipit, regularis habet traditio, &c.* sic distinguit, dicens, quòd Sortilegia Simplicia: item Pocula Amatoria, vel assumere Hostiam non Sacratam, ista non inducunt Hæresim. *vt in ca. 1. de Sortil. & in rubric. eodem tit. l. si quis aliquid. §. qui abortionis ff. de pœ. & ca. de homine. de celebratione miss.* Imagines verò facere ad Amorem mulieris prouocandum, dicit ipse, quòd magis videtur esse Superstitiosum quàm Hæreticum. Sed circa hoc duo sunt consideranda. Primum est modus inuocationis, quomodo inuocatur Dæmonis suffragium. Secundum est considerandum circa rem quæ
10 expetitur. † Primo igitur casu aut inuocatur auxilium Dæmonis per modum Imperij & Suffragij, aut per modum Adorationis, & Cultus Latriæ: primo casu aut imploratur ad tentandum, & Flectendum Pudicos Animos Mulierum ad Libidinem, vel his similia, quæ sunt de propria Dæmonis natura, & non sapiunt Hæresim. *vt habetur in Apocalypsi 2. cap.* ecce missurus est Diabolus aliquem ex vobis in carcerē vt tētemini, &c. *& habetur Matth. 4. Marc. 1. & Luc. 4.* hoc enim est proprium Dæmonis tentare hominem ad peccandum, vt ibi dicitur, *& diximus supra eadem quæst. in princ.* Aut imploratur eius auxilium ad Sciendum Futura, vel ad Aliquid Aliud Faciendum, quod soli Deo creatori competit, & tunc sapiunt Hęresim manifestè, quia vult attribuere creaturæ quod est proprium creatoris, *vt ca. accusatus. §.*
11 *sanè, de hær. et. lib. 6. & ibi not. Doct.* † Secundo verò casu principali,

principali, quando inuocatio illa fit per modum Adorationis & Cultus Latriæ, Adorando Diabolum, absque dubio illud sapit Hæresim, imò est propriè Hæresis Adorare Diabolum: si enim Adorare Hæreticum, est Hæresis non propter personam, sed propter vitium, in quo est graue peccatum, *vt dicit Old. ibi. & Gem. in d. cap. accusatus. §. sanè*, ita & multò fortiùs Adorare Diabolum est opus Hęreticũ: quod enim maius, & detestabilius vitium est quàm Adorare Diabolum? & hîc non ponderatur persona, sed vitium quod committitur in illa Adoratione. Et ideò diligenter est aduertendum ad modum, & formam, quibus Dæmonis suffragium inuocatur, quia si per modum Imperij, & Gratificationis, & petuntur ea quę Diabolus facere potest, non sapiunt Hæresim, si verò per modum certæ Adorationis, tunc sapiunt Hæresim expresè, *per ea quæ proximè diximus quæ fuit singularis doctrina Old. in d. consi. 210.* Ex qua not. singularem cautelam in practica pro aduocatis, vt sint cauti in formando positiones & interrogationes, quòd per modum Imperij seu Gratificationis quis inuocauit auxiliũ Dæmonis, & isto modo euitabitur labes Hęresis: si verò ponat, quòd per modũ Adorationis, & veri Cultus Latriæ, quis incidit propriè in Hæresim, *per ea quæ suprà diximus.* Post hæc videndũ est † quid de sacerdotibus, qui causa doloris 12
spoliãt altaria, & celebrãt missas veste lugubri in linorẽ, & odium alicuius inimici, vel celebrant missas defunctorũ pro ipsis viuentibus, & sumũt preces, vt citiùs moriãtur, vel incurrant mortis periculũ, nunquid ipsa sapiũt Hæresim manifestè? dic quòd non,

quod

quod apparet reſpectu pœnæ, quæ imponitur prò iſto crimine. *26.quæſt.5.c.quicunque, & clariùs dicetur infrà eod.q.ſeq.vbi tradetur de pœnis iſtorum.* Deinde quæro, quid ſi clerici, vel laici Crucem, aut Imaginem B. Mariæ virginis, ſeu aliorum Sanctorum irreuerenti auſu proiecerunt in terram, & ſpinis, vel vrticis ſuppoſuerunt, aut pedibus forſan calcauerunt, an iſta ſapiant Hęreſim manifeſtè, vel dicantur propriè opera Hæretica, & ſimiliter dicas, quòd non, licèt grauiſſimum ſit peccatum in ſe. *c.ſi canonici. §.ſi.*
13 *de off.ord.libr.6.* Vlterius † quæro, quid ſi ſacerdos celebrat vnam, aut plures miſſas ſuper hoſtia quam nunquam ſacrauit, ſi poſteà communicat ſe cum illa, an incidat in Hæreſim, vel dicatur Hæreticus ex eo; ſimiliter ſi aliquis acceperit hoſtiam, ſuper qua celebratæ fuiſſent vna aut plures miſſæ, non tamen fuit ſacrata, & illam immiſcuerit in Sortilegijs, maximè his, quæ fiunt ad amorem, an incidat in Hæreſim ſacerdos qui miſſas illas ſcienter celebrauit, & ille qui hoſtiam commiſcuit in Sortilegijs? dic quòd neuter committat Hæreſim, quamuis grauiter peccet vterque, *can.de homine, de celebratione miſſæ, & per Oldradum in dicto conſilio 210. in 3. colum. & diximus vnum verbum ſuprà ead. quæſt. in princip. & habetur per d.Ioan. Iect. in ſumma conf. eod. tit. q.12. & 6.* Nec omittam eos, qui in Sortilegijs ſuis apponunt imagines, illaſque baptizant ſub nomine perſonæ maleficiandæ, vt affigant in eo vel ea illud accidens, quod ipſi vel ipſę deſiderant, an iſta ſapiunt Hæreſim manifeſtè? dic quòd conſiderandum eſt ad quem effectum imagines illæ fuerant fabricatæ,

& ad

& ad quem effectum tendant Sortilegia; & ad quid imploretur auxilium Dæmonis, an ad ea quæ facere poteſt virtute ſua naturali, an ad ea quæ ſpectant ad creatorem, item ſub quo modo, & forma imploretur Dæmonis ſuffragium, an per modum Imperij, & Gratificationis, vel per modum Adorationis, & Cultus Latrię, *de quibus omnibus diximus ſuprà ead. q. ideò non inſiſto vlterius in declaratione, vide d. Io. Iect. in ſum. conf. eod. titu. q.* 12. † Quid de his, qui in ipſis 14
Sortilegijs immiſcent Reliquias Sanctorum Martyrum, ſcilicet particulas oſſium, carnis, aut neruorum, capillorum, vnguium, & ſimilium, vel particulas aliquas veſtium eorundem, vel D. N. Ieſu Chriſti, B. virginis Mariæ, ſeu aliorum Sanctorum, aut Sanctarum, an Sortilegia ipſa dicuntur eſſe Hæretica, vel ſapere Hæreſim manifeſtè? præſuppoſito, quòd immixta fuerint in Sortilegio Amatorio, vt ſæpiùs fieri ſolet; dic quòd non ſint Hæretica, nec ſapiant Hæreſim manifeſtè, quamuis negari non poteſt, quòd ſint valdè ſuperſtitioſa & damnanda, quod eſt verum, quando fierent ipſa Sortilegia ad flectendum pudicos animos ad libidinem, vel ad alios effectus, qui fieri poſſunt per Dæmonem, & non interuenit cultus Adorationis, ſi verò interueniret cultus Adorationis, & fierent ad Sciendum illa quæ pertinent ad Deum, ſemper ſaperent Hæreſim manifeſtè, *vt latè diximus ſupra proximè. vide S. Th. in ſum. 2. 2. di. 95. art. 3. ver. dicendum, in ti. de ſuperſt. vbi hoc idem tenet: idem etiam Io. Iect. in ſum. conf. eo. ti. q.* 16. Modò † quæro, quid de 15
his, qui Sacramenta Eccleſiarum, vt eſt Oleum Sanctum Baptiſmatis, Chriſmatis, vel Extremæ Vnctio-

nis, aut Aquam Fontis Baptismatis in dictis Sortilegijs commiscuerint, ac sapiant Hęresim, vt sup. & breuiter dicas quòd non, quod patet ex diuersitate pœnarum indictarum pro huiusmodi maleficijs, quæ sunt diuersæ à pœnis hæresis. *de quib. in c. ad abolendam, & c. vergentis. extra de hær. & latè diximus in tractat. de hær. quæs. 6.* Quod tamen est verum, quando per ipsa Sortilegia non imploratur auxilium Dæmonis, nisi ad ea, quę de sui natura facere potest, *de quibus aliàs diximus sup. ead. q. & q. 6. & 7.* si verò inuocatur ad ea, quæ non ad ipsum, sed ad Deum creatorem spectant, sine dubio tunc sapiunt Hæresim manifestè, vel si Dæmonis suffragium inuocatur per modum Adorationis, & Cultus Latrię; quia ipsi Sortilegi, & eos consulentes adorarent cum deuotione Diabolum, tunc illorum opera essent Heretica; aliàs si per modum Imperij, vel Gratificationis, dicas quòd non, *vt supra proximè diximus, & per Old. in d. consi. 210.* Et ideò dic, quòd si quis in ipsis Sortilegijs quæreret auxilio Dæmonis, scire si mulier in corde suo amat ipsum amantem, vel è conuerso, quando mulier Sortilega erga virum: isto casu Sortilegia sapiunt Hæresim manifestè, quia secreta cordis hominum nemo scit, nisi solus Deus & cui ipse voluit reuelare. *& habetur 2. q.* 16 *c. consuluisti. & latè diximus supra ead. q. in princ.* † Sed quæro, quando ipsa Sacramenta posita in Amatorijs Sortilegijs, ad flectendum, vt suprà, an operentur effectum, vt ex potentia illius Sacramenti flectatur animus illius ad amandũ &c. dic quòd nõ, quia illis non vtuntur debito modo, nec ad honestum, sed ad turpem effectũ, quod vt plurimùm tendit in peccatum,

ad quæ

ad quæ opera Diuina Gratia, vel Sacramenta Ecclesiarum se non extendunt, *vt aliàs diximus supra eod. q. 6.* & ideò cõmuniter appellari solet iste abusus quidã Sacramẽtorum, & Sacrilegium. 17. *q.* 4. *c. sacrilegium. & c. si quis contumax.* §. 1. Nec dum est annus elapsus, quòd vidi Romæ casum iustum euenire in facto, vbi duę mulieres impudicę cum Oleo Sancto Baptismatis & Chrismatis, quo inunxerunt sibi labia, dicentes quædã turpia verba ad formandum Sortilegium, deinde deosculabãtur viros, à quib. amari cupiebant, asserentes, quòd illud Sortilegiũ & obseruantia operabatur maximũ effectum quoad iniungendam dilectionẽ in corde vacuo: nihilominus vidi ambas fustigari per vrbẽ, & mitratas in loco quodam publico nouissimè turpiter dehonestari, *secundum quod dicit Panor. in d. c. 2. de Sortil.* † Idem dicendũ est de his, qui in 17
huiusmodi Sortilegijs Amatorijs immiscẽt Aquã Benedictam, sumptã ex amphora communi, quæ patet in Ecclesia, Candelas Benedictas, Frondes Palmarũ, Ramos Oliuarũ Benedictarum, Sacros Agnos Dei, & similia; istud dicitur potiùs abusus quidã Sacramentorum, *vt suprà proximè diximus*, quàm Hæresis expressa. Idem dicendũ est de his, qui aliquas Reliquias Vestium Sanctorũ Apostolorum, Martyrũ, aut aliorum Sanctorũ, vel qui particulã Lapidis Sacrãti, Purificatorij, sub quo immolatur hostia, itẽ Calicis, vel alterius Rei Benedictæ siue Sacratę cõmiscuerint in ipsis Sortilegijs Amatorijs, dicuntur abuti Sacramentis huiusmodi, & grauissimè peccant, citra tamen Hęresis labẽ, *vt notatur per Old in d. consi. 210. & Panor. in d. ca. 2. de Sortil.* vbi expressè dicit, quòd quotiescunq;

non interueniunt ea, de quibus per gl. in d. c. accusatus. §. sanè. quamuis inuocentur Dæmones, vt promoueant animum mulieris ad impudicitiam, licèt istud sit grauissimum peccatum in se, tamen non sapit Hæresim, quia proprium est Dæmonis tentare creaturam, *vt habetur in Apoc. 2. c. & 16. q. 2. c. visis. vide S. Tho. in sum. 2. 2. dist. 65. art. 3. vers. dicendum. in tit. de superst. & Io. Iec. in sum. in tit. de Sortil. q. 25.* qui omnes tenent, quòd per ista quis non incidat in Hæ-
18 resim, dum tamen fiant modo prædicto. † Quæ omnia prædicta limitanda sunt pluribus modis, & primò, vt non procedant, quotiescunque in ipsis Sortilegijs celebrãtur solennia Sacrificia interpositis Aris, Idolis, & alijs: *de quibus supra in 3. & 6. q.* & Diabolus adoratur, quia isto casu committitur Hæresis, *vt sæpiùs suprà proximè diximus, ita tenet expressè Old. in d. cons. 210. & Gemin. & alij Doc. in d. §. sanè.* dicentes, quòd peius est Adorare Diabolum, quàm Hæreticum. Secundò limitantur vt non procedant in Sacramento Eucharistiæ Corporis, vel Sanguinis D. N. Iesu Christi, quia tunc committitur Hæresis. *ita dicit expressè gl. in d. §. sanè.* Tertiò limitantur, quando interueniret Rebaptizatio pueri in ipsis Sortilegijs, quia etiam saperent isto casu Hæresim manifestam. *vt per d. gl. in d. §. sanè.* Quartò limitantur, nisi in ipsis Sortilegijs ministrandis Hæreticus interuenerit, *vt*
19 *per d. gl.* † Quintò & vltimò limitanda sunt, quotiescunque Dæmonis suffragium inuocatur ad Habendum Notitiam eorum, vel Faciendum, quæ soli Deo creatori competunt in priuilegium: *de quibus plenius diximus suprà eadem q. in prin.* & per ista sit expedita

hæc

hæc decima vtilis quęstio: quæ omnia benè nota, quia istorum scientia est maximæ importantiæ, tam respectu examinis, quàm pœnarum: *de quibus dicemus infra q proxima.*

QVÆSTIO XI.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus Pœnis sint afficiendi.*

2 *Sortilegia quæ fiunt ad Habendam Notitiam Occultorum, aut Distantium, non sapiunt Hæresim, & ideò non puniuntur.*

Sortilegi qua Pœna puniri debeant in Foro Conscientiæ.

3 *Pœna Sortilegiorum in Foro Iudiciali Canonico quæsit.*

4 *Laici, & Viles Personæ Sortilegia exercentes qualiter puniantur.*

5 *Sortilegus, & qui eum Consulit, puniuntur Pœna Capitis.*

6 *Sortilegia Amatoria qualiter in Foro Conscientiæ Puniatur, & qualiter in Foro Iudiciali Canonico.*

7 *Sortilegia Amatoria de Iure Ciu. Capite Plectuntur.*

Pœna Sortilegis imponenda est Arbitraria.

8 *Clericus Sortilegus potest Officijs, & Beneficijs Priuari.*

Ignorantia, aut Simplicitas in Sortilegio nõ excusat.

9 *Sortilegi Venefici qua sint Pœna afficiendi.*

10 *Clericus qui Sortilegium Veneficum exercet, qualiter puniatur in Foro Iudiciali Canonico, & qualiter Laicus.*

11 *Malefici qua mulctentur Pœna de Iure Ciuili.*
Sortilegus ad Domum alterius Accedens ad perpetranda Maleficia qua sit afficiendus Pœna.

12 *Consulens aut Vocans Maleficos ad Maleficia facienda, punitur Capitis Pœna.*

13 *Torqueri potest quilibet cuiusuis conditionis pro crimine Sortilegij.*
Sortilegus quo casu tradatur Bestijs Vorandus.
Artem Sortilegam, seu Magicam Docens, & Discens, Pari Pœna plectuntur.

14 *Sortilegi Membri Virilis Languedinem Inducentes, aut alias Vim Generatiuam Impedientes, Vltimo afficiuntur Supplicio.*
Sortilegia ad Bonũ Finem exercens an sit puniendus.

15 *Maleficiatos Curans per Sortilegia non punitur de Iure Ciuili, sed de Iure Canonico sic.*

16 *Astrologi, & Chiromantici secundum astrorum cursum, aut signa manuum futura prognosticantes, an sint puniendi.*

17 *Sacerdos causa doloris Aras Spolians, aut Luminaria consueta Extinguens, qua afficiatur Pœna.*

18 *Clericus vel etiã Laicus Imaginem Crucis, vel alicuius Sanctorum Conculcans, qualiter puniri debeat.*

19 *Iudæus super Crucem Immunditias Proijciens qua Pœna mulctandus.*
Sacerdos qui scienter missas celebrauit super Hostia non consecrata pro Sortilegijs faciendis qualiter puniatur.

20 *Prohibitum aliquid facere, aut efficere aliquod antecedens necessarium ad illud, paria sunt.*

21 *Imagi-*

21 *Imagines Baptizantes ad Sortilegia facienda, qua sint afficiendi Pœna.*

Reliquias Sanctorum aut Ecclesiæ Sacramenta Sortilegijs immiscentes pari pœna puniuntur.

22 *Astrologi futura prædicentes qua sint Pœna mulctandi.*

Sortes in Euangelijs quærentes librum aperiendo, vel aliàs, debent puniri.

23 *Sortilegus in opere sanatiuo multas orationes dicens, sed aliqua verba secretè adijciens non satis congruentia, an sit puniendus.*

24 *Breuia aut Ligaturas ad collum maleficiati suspendendas facientes, quæ continent aliquid extrinsecum, an & qualiter sint puniendi.*

Deus Acheron, in Breuibus adijci solitum, an sit verbum Diabolicum.

25 *Deo Mammonæ sacrificantes, vt fiant diuites qualiter puniri debeant.*

26 *Sacramenta aut alias Res Sacras aut Benedictas Ecclesiæ Sortilegijs admiscentes Pari Pœna puniuntur.*

27 *Sortilegia de Iure Ciuili Vltimo puniuntur Supplicio, his demptis, quæ fiunt ad liberationem maleficiatorum.*

Diuinatio quæ fit per Somniorum Interpretationem, an sit prohibita.

28 *Incantationes quæ fiunt contra Serpentes quando sint punibiles.*

VNdecimò post præmissa videndum est, † quibus Pœnis isti Sortilegi puniantur. In qua 1

quæstione similis distinctio de qua suprà repetenda est, Aut sapiunt Hæresim manifestè, aut non. Primo casu Pœnæ ipsorum declaratæ fuerunt *in trac. de hæret. quæst.* 4. vbi copiosè diximus, quibus Pœnis puniantur Hæretici. Secundo verò casu, quando non sapiunt Hæresim expressam: distingue, aut sumus in prima specie Sortilegiorum Diuinatiua, aut in secunda, quæ est Amatoria aut in tertia, quæ dicitur Malefica: *de quibus alias diximus suprà eod. titul. quæst.* 2. Primo casu, aut fiunt ad Habendum Notitiam futurorum, aut eorum, quæ in Corde sunt Hominis, & ista, quia sapiunt Hæresim manifestè, *vt supra proximè diximus:* puniuntur Pœnis Hæreticorum: *de quibus supra.* Idem est si in illis commiscerent Hostiam Sacratam, aut alia: *de quibus per gl. in d. c. accusatus.* §. *sanè, de hæret. lib.* 6. quia tunc Sortilegia ipsa saperent Hæresim manifeste, & Hæreticorum pœnis essent puniendi, qui præmissa faciunt, *ita dicit Old. in d. cons.* 210. *Panor. in c.* 2. *extra eod. titu. & diximus suprà proxima quæst. circa fin.* † Aut fiunt ad Habendum Notitiam Præsentium Occultorum, prout sunt furta, rapinæ, incendia, tractatus, adulteria, homicidia occulta, & his similia facinora; aut eorum, quæ iam sunt de Præterito, seu eorum, quæ in Longinquis Partibus fiunt, & similium; quia tunc non sapiunt Hæresim manifestè, alijs Pœnis puniuntur, quia si est Clericus, de Iure Can. siue Diuino in Foro Conscientiæ subijcitur Pœnitentiæ 40. dierum extra Collegium Ecclesiæ, siue Communionem Fidelium, quæ imponitur per sacerdotem, qua subijciuntur etiam Laici, *vt est text. in cap.* 1. *de Sortil. & ibi Panor. & alij qui ita declarant*

2

clarant tex. illum, licèt glo. fin. videatur aliter sentire, sed ipsa loquitur de pœnis iudicialibus imponendis à iudice Ecclesiastico in Foro Contentioso secundum iura quæ gloss. ipsa allegat. vt infra proximè dicam. † Aut sumus in Foro Contentioso Iudiciali Canonico, postquam delictum innotuit curiæ, & tunc pro eodem crimine imponuntur Grauiores Pœnę: quia Clericus erit Suspensus à Diuinis, & ab Altaris Ministerio per Annum, & vltrà, ad arbitrium iudicis, secundum facti qualitatem, aut turpitudinem, & personarum conditionem: quo termino elapso, Clericus ipse statim ipso iure reuertitur ad pristina sua, *ita dicit tex. in ca. 2. eo. ti. & ibi per do. Abb. quem vide. & Felyn. & alios,* Laicus verò realiter Excommunicatur. *26. quæst. 5. c. non oportet.* Sed hoc est verum, quotiescunque ex Simplicitate, & Bono Zelo Clericus peccasset, *secundum terminos d. cap.* 2. aliàs Grauius Punietur, quia Deponitur ab Omni Ordine Sacro, & Priuatur Omnibus Beneficijs, & Intruditur in Monasterium ad agendum perpetuam pœnitentiam, *vt habetur 26. q. 5. c. si quis episcopus, & ibi gl. idem tenet Pan. in d. c. 2.* & not. quòd vltra pœnas prædictas poterit Iudex Ecclesiasticus exercere etiam alias Pœnas † contra Laicos huiusmodi Sortilegia exercentes, quia si Serui sunt, & Viles Personæ, poterunt Mitrari, & Fustigari, & alijs similibus modis Dehonestari; Digniores verò poterunt Relegari, vel ad Perpetuos Carceres Condemnari, *vt in ca. contra idolorum. 26. q. 5.* quod est verum. Et procedunt illæ vltimæ pœnæ, quotiescunque aliàs moniti Laici ab ipsis Sortilegijs noluerint se abstinere, & sic de his, qui pluries inciderunt in crimen. 3 4

vide Pan. in d.ca. 1. de Sor. in gl. fi. vbi subiungendo dicit no. quòd licèt istud sit crimen Ecclesiasticum, tamen non est merè Ecclesiasticum, quia Iudex etiam Secularis potest de hoc crimine cognoscere, pariterque punire, licèt reos ipsos Pœnis Grauioribus prosequatur. † De Iure autem Ciuili punitur Pœna Capitis, tam ille Sortilegus & Magus, quàm ille, qui Consulit ipsos, & Sortilegia ipsa confici mandat. *& iste est tex. in l. nemo. C. de malef. & math.* Isti enim Diuinatores sunt multùm Deo abhominabiles, & exosi; ratio est, quia volunt se facere æquales Deo, dùm Diuinam potestatem, quæ vertitur in cognitione futurorum, sibi vsurpare contendunt, & esse similes Deo, *& dicit do. Ioan. de Turre cre. in c. contra idolorum. 26. q. 5.* quòd quemadmodum Lucifer, & primi nostri parentes voluerunt esse similes Deo in altitudine, & pulchritudine, in cognitione, & scientia boni & mali, ideò omnes de cœlo dejecti fuerunt, quorum quidam in profundum inferni, quidam verò in hoc variarum calamitatum mundo peruenerunt, ita dicendum est de istis Diuinatoribus qui in cognitione futurorum volunt esse æquales Deo, de Ecclesia Dei, quæ pro cœlo figuratur, omninò expellendi
6 sunt, & à Christi fidelium gratijs repellendi. Aut † sumus in secunda specie, quæ dicitur Amatoria, & si in ea interueniunt ea, quæ narrantur per gl. in d. c. accusatus. §. sanè. dicendum est, quòd sapiant Hæresim manifestè, & puniuntur Pœnis Hæreticorum, *vt suprà proximè diximus. Idem dicit Ab. in d.c. 1. de Sor.* aut illa non interueniunt, & non sapiunt Hæresim; & dic, aut sumus in Foro Conscientię, & eadem 40. dier.

5

Pœniten-

Pœnitentia ſubijciuntur tam Clerici, quàm Laici, ſicut alij: *de quib. ſupra d. c.* 1. *de Sort.* qui tex. loquitur indiſtinctè, & generaliter, de quibuſcunque perſonis, & de hac etiam ſpecie Sortilegiorum, in qua viget eadem ratio, intelligi poteſt *arg. tex. in c. ſi quis epiſcopus.* 26. *q.* 5. vbi loquitur de omni ſpecie, ex quo etiam non datur diuerſa ratio inter caſum & caſum. *arg. l. illud. ff. ad l. Aquil. cum ſim. & ita tenent Doct. ibi.* Si verò ſumus in Foro Iudiciali, de Iure Canonico, & eiſdem Pœnis puniũtur Clerici atque Laici, tam prima, quàm ſecunda vice, *prout ſupra proximè diximus in præced ſpecie.* 26. *q.* 5. *c. non oportet. c. ſi quis epiſcopus. c. aliquanti. c. contra idolorum. & ca. augurijs,* quæ omnia iura, maximè. *c. non oportet. & c. aliquanti,* loquuntur de pluribus ſpeciebus Sortilegiorum, & de iſta quoque loquuntur. † De Iure Ciuili ſimiliter eadem Pœna Capitis puniuntur. *d. l. nemo. C. eo. tit.* quæ omnes Sortilegorum Profeſſiones, ac Sortilegiorum Species cõplectitur. *vide text. ibi & gl. & l. eorum in princ. eod. tit.* vbi text. videtur æquiparare quo ad pœnas illos Maleficos qui Flectũt pudicos animos ad Libidinem, & illos, qui contra Salutem Hominum Moliti ſunt, omnes enim Seueriſſimis Pœnis ſunt puniendi, quæ nil denotant niſi vltimum ſupplicium, *vt not. gl. in d. l. eorum, in prin. & l. multi.* Et circa præmiſſa nota vnum ſingulare, quod dixit Abb. *in d. c.* 2. *de Sorti.* quòd Pœna imponenda iſtis Sortilegis, vel eos Conſulentibus, eſt Arbitraria, poteſtque iudex illam aggrauare, ſeu grauiorem, aut leuiorem imponere, ſecundum qualitatem facti, conditionem perſonarum, & animũ delinquentis, & ſecundum ipſas qualitates, & acciden- 7

& accidentia, Pœnas ipſas moderari, *arg. l. hodie. & l. aut facta. ff. de pœn. & l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui no. inf.* 24. *q.* 1. *c. non afferamus.* Hoc tamen procedit de Iure Canonico in Foro Eccleſiaſtico, de Iure
8 enim Ciuili, ſecùs eſt, *vt ſuprà proximè dixi.* † Et nota etiam aliud quod dicit Abb. ibi. quòd Clericus per huiuſmodi Sortilegia, de quibus ibi, potuiſſet Officijs, & Beneficijs Eccleſiaſticis Priuari. *arg. text.* 26. *q.* 5. *c. aliquanti*, ſed ibi ideò Clericus ille fuit dignus miſericordia, vt illa minori Suſpenſionis Pœna puniretur, quia ex ſimplicitate peccauit, & bono zelo, pro inueniendis bonis Eccleſiæ, quæ fuerant furto ſubtracta, *vt dicitur in d. c.* 2. aliàs grauiùs fuiſſet punitus, quæ nota pro limitatione eorum quæ ſuprà dixi. Et nota etiam hoc aliud quod in iſtis criminibus non parcitur Simplicitati, nec Ignorantiæ, quia licèt Sortilegia ipſa facta fuerint bono zelo, & ad bonum effectum, ſcilicet reperiendi res Eccleſiæ furto ſubtractas, nihilominus puniuntur qui illa conficiunt, aut conſulunt facientes. *d. c.* 2. *de Sortil. & ibi Panor.* vbi dicit, quòd iſto caſu mitiùs puniuntur, ex quo tex. iuncta hac doctrina apparet deciſio illius caſus, an liceat hæc Sortilegia fieri ad Sanandum corpora maleficiata; & ſi quis Maleficis remedijs, & arte prædicta aliquos ſanauerit, an puniatur, & qua Pœna, *de quibus habetur* 26. *q. vlt. c. admoneant, & dicemus ea. q. loco*
9 *ſuo.* † Aut ſumus in tertia ſpecie principali, quæ dicitur Venefica, & ſi in ea interueniunt aliqua de his quę narrat *gl. in d. c. accuſatus. §. ſanè.* dicendum eſt, quòd ſapiant Hæreſim manifeſtè, & Pœnis Hæreticorum ſint puniẽdi, *vt aliàs diximus ſuprà*; ſi verò ea non interue-

terueniunt, vel alia his similia, & tunc aliter puniuntur; quia aut sumus in Foro Conscientiæ, & punitur fabricans, & ille qui Consulit Pœnitentia Exilij 40. dierum extra Gremium Ecclesiæ, & Fidelium Communionem *d.c.* 1. *de Sortilegi. iuncto c. si quis episcopus.* 26.*q.* 5. & licèt *tex. in d.c.* 1. loqui videatur de alia specie. s. Diuinatoria, tamen *ca. si quis episcopus.* loquitur generaliter de omnibus, & in fine vna & eadem Pœna omnes punit, qua Pœna tam Clerici quàm Laici subijciuntur, quia *tex. in d.c.* loquitur generaliter & indistinctè *l. de precio. ff. de publi. & 26.q.5. c. aliquanti.* & cum hac solu. videntur transire Doc. *in d.c.* 1. nullam facientes differentiam de aliqua specie Sortilegiorum aut Personis. † Aut sumus in Foro Canonico Contentioso, & sic in Foro Fori, si Laicus hoc crimine peccauit, prima vice erit Excommunicandus, & ab Ecclesia Remouendus, 26. *q.* 5. *c. si quis episcopus. & c. aliquanti.* si verò semel monitus, adhuc in eodem proposito perseuerando iterum commisit idem delictum, & tunc si est Vilis Persona, debet Fustibus cædi, siue Fustigari publicè per vrbem, Mitrari, & publicè tanquam infamis Dehonestari: Digniores verò Relegantur in Carceribus, siue ad Perpetuos Carceres condemnantur. 26. *q.* 5. *c. contra idolorum.* Clerici verò efficiuntur Infames, & omnibus Officijs atq; Beneficijs Ecclesiasticis priuantur: & nihilominus ipsi quoq; Intruduntur Carceribus, aut in Monasterium ad agendum perpetuam pœnitentiam. 26. *q.* 5. *c. si quis episcopus. & c. aliquanti. & seq.* in hoc tamen non recederem ab opi. Abb. *de qua in d. c.* 2. *de Sort.* quòd sit consideranda Conditio Personę, Qualitas Facti, &

Animus

Animus delinquentis, ſecundum qualitates illas Pœnas ipſorum quandoque augeri, quandoque verò mi-
11 nui, iuxta ſanum Iudicis Arbitrium. † De Iure autem Ciuili hæc Sortilegia grauiùs puniuntur, quia Iura ipſa multùm abhorrent Artem Maleficam: *vt in toto tit. C. de malef. & mathema.* & ideò omnes Malefici puniuntur Vltimo Supplicio. *l. nemo l. multi. l. & ſi excepta. & l. eorum. in princip. C eod. tit.* & ideò lex vocat illos Humani Generis Inimicos; ex quo vt plurimùm quærunt innocentum corpora illis Veneficijs labefactare *d. l. multi. d. l. Et ſi excepta*, vbi etiam appellantur Hoſtes Communis Salutis *d. l. multi*, & Naturæ Humanæ Inimici. *l. fin eod. titu.* Realiter igitur puniuntur Pœna Capitis, tam ipſi Magiſtri, quàm hi, qui illos Conſulunt, & hæc Fieri Mandant. *d. l. nemo. in fi. & l. multi.* ſi quis verò Magiſter ad alterius Domum Acceſſerit exercendi Maleficij cauſa, Igne Concrematur, is verò, qui illum Præmijs, & Suaſionib. Euocauerit, & Aſſociauerit, omnia eius Bona Publicantur, & in Inſulam Deportatur. Sed cõtra hoc eſt text.
12 *in l nemo. C. eod. tit.* vbi dicitur † quòd ille, qui Conſulit, & Vocat iſtos Magiſtros, punitur Pœna capitis. Solu. gloſſ. *in d. l nemo.* refert vtranque pœnam, ſed non ſoluit contrarium, quidam dixerunt, quòd *in d. l. nullus*, licèt iſte Magiſter fuerit adductus ad Domum alterius cauſa faciendi Sortilegia, ipſa tamen non fuerunt facta; *in d. l. nemo.* facta fuerant, hæc ſolutio non placet, quia ſapit Diuinationem, quia ſi non apparet, quòd *in d. l. nullus.* nulla fuerint facta Sortilegia, minus etiam apparet *in d. l. nemo.* quòd facta vel non fuerint, niſi diceres, quòd ille, qui Conſuluit, interuenit

in eis,

in eis, & credit hæc quæ fiunt esse vera, propterea grauiùs punitur *vt d. l. nemo.* is verò qui Adducit Maleficum siue Sortilegum ad Domum alterius, potest esse, quòd sit ignarus, puta famulus vel alius, qui non interuenit, vel non credit in eis, ideò mitiùs punitur, tamẽ in hoc cogita. Et nota, quòd istorum amicitiam, & conuersationem, quamuis vetus beneuolẽtia fuerit, debemus relinquere, & eos omninò euitare, qui verò contrafecerint, omnibus eorum bonis publicatis, in Insulam Deportandi sunt *d. l. nullus.* † Et nota, 13
quòd pro isto crimine omnes poterunt indistinctè Torqueri, nõ obstante, quocunq; priuilegio dignitatis; quod est speciale in isto crimine, & ex hoc nota limitationẽ ad l. milites l. decuriones. & l. diuo Marco. C. de quæst. Si quis autẽ de hoc crimine testib. cõuictus fuerit, & nihilominus obstinato corde institerit in negãdo, etiã præsentib. testib. q illius detegerũt facinus, tradit Viuus Bestijs Vorãdus, ac Dentib. & Vngulis Lacerandus, *ita dicit tex. in d. l. & si excepta. in fin.* Et nota etiã, ꝙ eadẽ Pœna Capitis punit ille, qui Docet artẽ prædictã, & ille, q ipsã Addiscit. *l. culpa. & ibi gl. C. eo ti.* ꝙ videt esse speciale in isto crimine: in crimine Hæresis est cõtra. *l. quicũq;. § eos verò. C. de hæret.* vbi minori Pœna. sc. pecuniaria decẽ libratũ auri puniũt Scholares, Magistri verò Pœna Capitis. † Eadem 14
Pœna Vltimi Supplicij puniũtur, q eisdẽ Maleficijs Inducũt Mẽbri Lãguedinẽ, & Virtutẽ Viri aut Mulieris Generatiuã Impediũt, aut Lactẽtes Nutrices Desiccãt, vel quouis alio modo ipsa Sortilegia, & Maleficia cõficiũt, siue In Corpore ꝙ Cibũ vel Potũ, siue Extra Corp⁹ aliquo ex modis *de quib. dixim⁹ suprà in 2. et 3. q.*

Sed

Sed quæro nunc, quid si aliquis Sortilegus Sortilegia exercet ad Bonum Finem. ſ. ad Sanandum Ægrotos Maleficiatos, & Soluendum aliorum Facturas, an hoc liceat impunè fieri, & videtur dicendum quòd ſic, ex quo facto nemini nocent, ſed alicui proſunt, non ſunt ergò digni punitione aliqua, *& de hoc eſt text. in l. eorum. §. nullis verò. C. eodem titul.* vbi ille qui fecit Sortilegia ad incantandum imbres, ne noceant ſegetibus vel plantis, nulla Pœna punitur, & ideò Bartol. ibi per illum text. decidit hanc quæſtio. di-
15 cens, † quòd non debet qui Curat iſtos Infirmos Maleficiatos Aliqua Pœna puniri: hoc tamen eſt verum de Iure Ciuili; vt ibi; ſecùs autem eſt de Iure Canonico, quia Eccleſia ſummoperè abhorret iſta remedia Sortilega, etiamſi fiant ad effectum recuperandæ ſanitatis, non vult fieri poſſe hac ratione, quia non licèt inuocare auxilium Dæmonis etiam pro mille corporum ſanitatibus recuperandis, quia minus malum eſt quòd pereat corpus, quàm anima, cuius maius eſſet detrimentum, *vide tex. in can. admoneant. 26. q. 7.* & ſi quis hæc facere præſumpſerit, ſi Clericus eſt, Degradetur, & omni Officio ac Beneficio Eccleſiaſtico Priuandus erit: Laicus autem excommunicandus, *pro quo facit etiam tex. in c. nec mirum. §. ad hæc autem. 26. q. 5.* vbi omnes iſtæ Ligaturæ, & Superſtitioſa Incantationum Remedia ſunt omninò damnata, quia hæc fieri non poſſunt abſque Dæmonis opera, & ſuffragio, & ideò dicit S. Auguſt. *libro 10. de ciu. Dei, cuius verba relata ſunt in d. ca. nec mirum*, quòd hæc ſunt alia remedia, quæ ars non commendat medicorum; & ab Eccleſia omninò reprobata, meritò

ſunt

ſunt Chriſti fidelibus euitanda, *vide S. Thom. in 2. 2. diſtin. 95. artic. 3. in verſ. dicendum. titu. de ſuperſtitio. & Ioan. Iec. in ſum. conf. eodem titul. quæſt. 2. 11. 13.* Vltra ea quæ diximus ſuprà in prima ſpecie Diuinatiua, addē-da ſunt hæc; † quid dicendum ſit de Aſtrologis, 16
& Chiromanticis, qui ſecundum curſum aſtro-rum & ſigna cœleſtia futura prognoſticant, an li-ceat hoc facere, vel ſint puniendi ſicut Augures, & Aruſpices, aut alio modo. Reſpondeo, aut hi futura prædicunt ex certa ſcientia, imponentes futuris contingentibus rebus neceſsitatem quā-dam, quam dicunt cauſari ex motu corporum cœleſtium, & iſto modo ſunt Hæretici, & puniun-tur vt Hæretici, *vt latè diximus ſuprà hac quæſtio. in princip. & quæſtione præcedenti.* Ratio eſt, quia ſigna non ſunt cauſæ rerum finales, imponentes neceſsi-tatem humanis rebus agendis aut homini, ſed ſunt ſigna quædam inclinatiua, ſiue indicatiua rerum futurarum, ſecundum communiter acci-dentia, per regulas quaſdam & naturas corpo-rum cœleſtium, quæ multoties fallunt, quibus non ſubijcitur neceſſariò natura humana, quin poſsit illa euitare, & vti liberi arbitrij poteſtate, *vide Abb. in dict. ca. 2. eodem titul. & Ioan. Iect. in ſumma confeſſ. eodem tit. quæſt. 5.* aut illa prædicunt demonſtra-tiuè, præſumptiuè, ſiue inclinatiuè, aſſerentes, quòd ex motu corporum cœleſtium tale quid inclinatiuè demonſtretur ſiue figuretur in ac-tibus hominum inferioribus, & hoc modo non eſt peccatum, ex quo nullam imponunt neceſsita-tem, ſed inclinationem quandam, quam quis li-

berè euitare poterit, si velit vti prudentia, & sui liberi arbitrij potestate, *vt latiùs dicemus infrà, & habetur per Abb. in dict. cap. 2. eod. tit.* Pro faciliori intelligentia præmissorũ, subijciam infrascriptas quæstiones speciales, declarando Pœnas criminis cui-
17 iusque. † Et primò quæro, quid de Sacerdotibus, qui causa doloris Spoliant Aras, aut Extinguunt Luminaria consueta, qua Pœna puniantur? dic, quòd Clericus Honore, & Dignitate priuatur, & sic efficitur Infamis, *vt in can quicunque. in 1. responso. 26. quæst. 5. & Ioan. Iec. in sum. confess. eodem titul. quæstione 18.* & hoc nisi sponte de præmissis coram Episcopo, vel Metropolitano se culpabiles detulerint, & de ipsis condignam peregerint pœnitentiam, *dicto can. quicunque.* Alij sacerdotes reperiuntur, qui sumpta veste lugubri missas defunctorum celebrant pro viuentibus causa inimicitiæ, vt is, pro quo Sacrificium ipsum offerunt, moriatur, an incurrat mortis periculum, qua pœna sint puniendi? dic isto casu, quòd Sacerdos vel clericus, qui scienter ista fecerit, à proprij ordinis gradu priuatur, & perpetui exilij ergastulo vnà cum eo, qui ipsum Sacerdotem consulit, aut præmissa fieri ordinauit siue mandauit, relegatur, *vt text. in dicto can. quicunque. in fin 26. q. 5. & Ioan. Iec. in sum. confess.*
18 *eodem titul. quæst. 20.* Deinde quæro, † quid de Clericis vel Laicis, qui Imaginem Crucis, aut Beatæ Mariæ Virginis, seu aliorum Sanctorum proiecerunt in terram, illasque vrticis, spinis, vel pedibus conculcarunt, qua Pœna puniendi sunt? casus iste ponitur *per textum in ca. si Canonici. §. finali. de*

offic.

offic. ordina. libro sexto. vbi dicit, quòd vltrix sic procedat dura sententia contra eos, per quam alij id facinus patrare pertimescant, gloss. verò declarando textum primò dicit, quòd erunt priuandi loci dignitate atque honore, nisi Clerici satisfactione coram Metropolitano se sufficienter purgauerint, demùm deuenit ad aliam Pœnam, dicens, quòd stetur arbitrio iudicis, concludens in effectu, quòd sit Pœna arbitraria, pro prima allegat *text. in dict. can. quicunque. 26. quæstio. 5. & l. 1. ff. de iure delib. cum qua gloss. transit Gem. ibi, Arch. autem dicit*, quòd poterunt temporaliter puniri, quòd in vinculis publicis conuinciantur, *vt leg. 1. C. de his qui ad statu. conf. & ff. de pœnis leg. capitalium. §. qui ad statuas*, vel quòd moriantur, *vt notatur in lege prima, Cod. ne lice. sign. saluat. &c.* & hæc vltima Pœna infertur de rigore Iuris Ciuilis, *vt dicta lege 1.* aliæ verò superiores inferri possunt per Iudicem Ecclesiasticum, *vt dicunt Doctores in dicto can. si canonici. §. finali.*

† Videndum esset etiam, quid de Iudæo, qui super Crucem, dum deferretur publicè per vrbem, Proiecit Immunditias, qua Pœna puniatur, *istum casum decidit Petr. de Anch. in consilio 15. quod incipit, Spiritualis iudex in prouincia Romandiolæ*; vbi dicit, quòd Iudæus iste poterit per vtrunque iudicem castigari, Ecclesiasticum, & Laicum, & Seueris Pœnis puniri. Quæro quid dicendum sit de his, qui in Sortilegijs commiscuerunt Hostiam non sacratam, super qua tamen celebrata fuit vna aut plures missæ, qua Pœna puniatur Sacerdos, qui 19

ſcienter ſuper Hoſtia illa celebrauit miſſas, vel qui celebrando non conſecrat aliquid, ſed capit panem & vinum apud altare ſine Sacramento, & omnes ac ſingulas cæremonias, & ſolennitates fecit apud altare, excepta cõſecratione, qua Pœna puniatur: *caſus iſte ponitur in cap. homine. de celebra. miſ.* vbi textus nullam ponit Pœnam Temporalem, ſed credo quòd ſit Pœna Arbitraria in eo qui celebrat miſſam, & ſine conſecratione accipit Hoſtiam, & vinum, quam iudex Eccleſiaſticus ſibi iniunget loco pœnitentiæ, is verò, qui ſcienter celebrat ſuper Hoſtia aut alia re, cum qua fieri debent Sortilegia, grauiùs puniendus eſt, ſicut is qui Sortilegia ipſa conficeret, † quia paria ſunt, aliquid prohibitum facere, vel efficere aliquid neceſſarium antecedens, per quod peruenitur ad illud, *vt l. oratio. ff. de ſponſa. vide textum in dicto canon. ſi quis epiſcopus. 26. quæſtio 5.* qui loquitur generaliter de omnibus Sortilegijs, ille enim, qui habuit animum delinquendi, & deuenit ad actum proximũ delicto, habetur ac ſi feciſſet, & conſummaſſet delictum, non ſolùm de Iure Canonico, *vt in capit. ſicut dignum, de homic. cum multis ſimilibus,* ſed etiam de Iure Ciuili, *vt l. is qui cum telo. Cod. ad leg. Cornel. de ſicar. & leg. 1. §. diuus. & ibi Bartol. ff. eodem titul. & habetur per Pan. in dicto cap. 2. de Sortileg. & Ioa. Iec. in ſum. conſ. eodem titul. quæſtione 24. & Old. in d. conſi. 210. in 3. colum.* Laicus vero excommunicatur, & relegatur de Iure Canonico in Foro Iudiciali. *can. aliquanti. 26. quæſtione quinta.* ſed ſi ſemel monitus, iterum ſe immiſceat in prædictis, ſi eſt nobilis, intruditur in carcerem,

cerem, ignobilis fustigatur, mitratur, & publicè dehonestatur. *d.c.si quis episcopus.c.aliquanti.& c.sortes. cum alijs sequent.*

† Quid dicendum de his, qui Imagines Con- 21
ficiunt atque Baptizant, & cum illis conficiunt Sortilegia? dic, aut Sortilegia ipsa fiunt ad aliquē effectum, qui Dæmoni nō conuenit, sed soli Deo, & sapiunt Hæresim manifestè, *vt suprà diximus, quæstione præcedenti*, & ideò puniendi sunt vt Hæretici, *vt suprà diximus tit.1 quæst.3.* salua tamē doctrina glos. *de qua in dict. cap.accusatus. §. sanè.de hæret. lib.6.* & saluis etiam limitationibus: *de quibus infrà in fin.* dico illos esse puniendos eisdem Pœnis, quibus alijs in superioribus casibus, *vide Oldr. in dicto consilio 210. vbi de hoc facit mentionem expressam, & Ioan.Iac.in sum.conf.eod. titul.quæst.12.* Idem dicendum est de his, qui in ipsis Sortilegijs immiscent Sacras Reliquias Sanctorū Martyrum: scilicet ex membris vel ossibus, aut de vestibus eorundē. *d.c.si quis episcopus. & c.aliquanti. & Panor.in d.ca.2. & Ioan.Iac.in tit.in summa.qu.16.* Idem etiam iudicandum est de his, qui Sacramenta Ecclesiarum, scilicet Oleum Sanctum Baptismatis, Chrismatis, aut Extremæ Vnctionis, seu Aquam Fontis Baptismatis, & similia. *dict.ca.2. & ibi Abb. & dict.ca si quis episcopus. cum alijs sequentib.* Idem quoque censendum est de his, qui in eisdem Sortilegijs admiscent Aquam Benedictam, Candelas Benedictas, Sacros Agnos Dei, Ramos Oliuarum, aut Frondes Palmarum, & similia, *de quibus habetur per Ioan.Iac.in dicta summa eodem titul.quæstione vltim.* †Iuxta 22
prædicta videndum est, quid de Astrologis, qui

futura prædicunt, an puniantur, & qua Pœna dic, aut illa prædicunt ex certa scientia, quasi signa illa, quæ futura coniecturantur, sint causæ rerum, imponentes futuris rebus necessitatem in esse, quod sic erunt, vel sic omninò, & istud est Hæreticum, & puniri debent vt Hæretici, quia futurorum notitia certa, prout est in esse rei, est solius Dei, *vt habetur Matth. 22. c. & 2. q. 4. c. consuluisti, & 26. q. 3. c. sciendum. & latè diximus suprà, quæstio. præced.* aut illa prædicunt coniecturaliter, demonstratiuè siue inclinatiuè, & isto modo non errant, nec puniuntur aliqua Pœna, quia verũ est, quòd corpora cœlestia habent quædam motiua, & inclinationes ad corpora inferiora, & opationes humanas, secundum quas multoties sic fieri contingunt, quamuis euitari possunt, & propterea dicitur, quòd illa sint signa rerũ, non autem causæ rerum, *de quibus vide Panor. in d. c. 2. extra eod. tit. 3. col.* Quid enim dicendum sit de his, qui Sortes quærunt in Euangelijs, aperiendo librum, & Sortificando in illis? dic, quòd prohibitum est, & puniuntur qui præmissa faciunt modo quo suprà. *26. q. 2. c. hi qui.* Et quia diximus suprà, quòd sint prohibita remedia Sortilegiorum, quæ fiunt ad sanandũ corp' maleficiatũ de Iure Canonico, licèt de Iure
23 Ciuili permissa sint, *vt ꝛ. diximus ea. q.* † Quæro nunc, quid si aliquis in opere sanatiuo dixit plura verba honesta, & sanctas, ac deuotas orationes Dei Beatæq; Virginis Mariæ, & aliorum S.S. & illa eadem fecerit dicere pipsum maleficiatũ ad deuotionẽ Beatæ Virginis Marię, aut alicuius S. Martyris: nihilo-

hilominus posteà Magister siue Magistra Sortilegiorũ, aliqua verba extranea dixerit publicè vel secretè, q̃ non videntur congruere illi operi religioso, & sanitatis, an ista dicãtur esse superstitiosa, & punienda: dic ꝙ sic, quia quotiescunque cũ rebus aut verbis Religiosis siue Ecclesiasticis miscentur aliqua verba extranea, & quæ naturaliter non tendunt ad opus illud sanitatis, nec possunt naturaliter talem effectum operari necessariò, tunc dicuntur esse superstitiosa, & faciunt totum opus superstitiosum, & damnabile, quod est maximè, quotiescunq; adiunguntur nomina quædam ignota, aut characteres, seu aliæ diuersæ obseruationes, quas manifestum est naturaliter efficaciã ad sanitatẽ habere nõ posse, illa nõ fiũt sine supstitione, & Dęmonis ministerio, *vt dicit S. Th. in sum. 2.2.q.95.ar.2 ver. dicendũ. in ti de superstitio. & Io. Iac. in sum. conf. eo ti. q.11.* Et ꝓptereà sunt puniẽda de Iure Canonico, ꝙa si Clericus est, q̃ talia fecit, deponitur, Laicus verò excõmunicatur ꝓ prima vice. *26.q.7.c. admoneant.* sed si monit', spreta monitione iterũ se ingesserit in eisdẽ, si est nobilis vir, & honestę familię, incarceratur, aut relegat̃, ignobilis verò cũ vitupio fustib. cęditur. *26.q.5.c. si qs episcop'. c. aliquãti. c. sortes. & c. seq per Ab. in d. c. 2. de Sort.* vbi dicit, ꝙ pœna istorũ est arbitraria, & hoc puto veri' secundũ qualitatẽ facti, conditionẽ ꝑsonarũ, & animũ delinquẽtis, *arg. l aut facta. & l. respiciendũ. §. delinquũt. ff. de pœ. & l. ꝙd ergò. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infa. c. sicut dignũ. in pr. de homic.* De Iure aũt Ciuili remedia ista nõ puniunt̃, dũmodò fiãt ad fin. bonũ.

d.l.eorum.§.fi & ibi Bart. C.de Malef. & aliàs diximus suprà
24 *eo.q.6.* † Idem dicendũ est de his, qui faciunt Schedulas, aut Breuia, & Ligaturas suspendendas, & deferendas ad collum maleficiati, cum continent aliquid extrinsecum siue extraneum, signũ, character, aut nomen, quod naturaliter nõ tendit ad conclusionem, & intellectum aliorum verborum, vel ad opus sanctitatis, tunc iudicatur illud esse superstitiosum, & punibile, quia fieri nõ potest absque suffragio, & instructione Diaboli, *vt dicunt supradicti Doc. in locis prædictis, & habetur in c.nec mirum.§.ad hæc omnia. 26.q.5.& per S.Aug.in libr.21.de ciuitate Dei,* & ideò puniuntur his Pœnis, quas suprà diximus *hac ead.quæst. in membris proximè relatis.* Quid si inter alia verba vel nomina Dei, quæ istæ Maleficæ sæpiùs describere faciunt in earum Schedulis vel Breuibus apposuerint hoc verbum Deus Acharon, an sit verbum Superstitiosum, & Diabolicum; dic quòd sic, quia illud est nomen Beelzebub Principis Dæmoniorum, *vt habetur 4.Regum 1. c.* dum Elias monitus ab Angelo, reprehendit Ochosiam Regem sub his verbis: Nunquid non est nobis Deus in Israël, vt eatis ad consulendum Beelzebub Deum Acharon? ideò de lectulo super quem ascendisti, non descendes, sed mortem morieris, quod benè nota, quia sæpiùs istis Schedulis, & Breuibus, hoc nomen, scilicet, Deus Acharon, reperies expressum, *vide do.Io. de Tur. crem. in c. contra idolorum. 26.q.5. & do.Ioan.Iac. in sum.conf. eod. tit.q.11.& 15.* † Quid dicendũ de his, qui sacrificant
25 Mammonę Deo nummorum, vt diuites efficiantur,

tur, qua Pœna ſunt puniendi: dic quòd eſt priuatus ipſo iure omni officio, beneficio, honore, & dignitate, ſiue occultũ ſit crimen ſiue publicũ, & ideò neceſſariò indiget diſpenſatione, ſi vult ampliùs celebrare. Quidã alij dixerunt, quòd quando crimen eſt occultum, poſſunt agere pœnitẽtiam confitendo peccatum ſuum, & non incurrunt Pœnam illam priuationis, & ideò non indigent neceſſariò diſpenſatione; ſi verò crimen eſt publicum aut notorium, tunc incurrit irregularitatem, & priuationem ipſo iure, & indiget diſpenſatione. Nihilominus præcedens opinio videtur eſſe magis tuta in Foro Conſcientiæ, vt quis petat diſpenſationem, etiam quando crimen eſſet occultum. *vide d. Ioan. Iec. in ſumma conf. tit. q. vlt.* † Vbi iſtis æquiparatur etiam ſacerdos, qui 26
in Sortilegijs immiſcet Sacramenta Eccleſiaſtica, ſcilicet Oleum Sanctum Chriſmatis, Baptiſmi, vel Extremæ Vnctionis, aut Aquam Fontis Baptiſmatis, qui eiſdem Pœnis punitur, *de quibus aliàs diximus ſuprà ea q.* Laici verò de Iure Canonico prima vice ſunt excommunicati, & ſunt à limine Eccleſiæ repellendi, ſed ſi poſt primam monitionem iterum ſe ingeſſerint in eiſdem, ſi nobilis eſt, condemnatur ad perpetuos carceres, ignobilis verò fuſtigatur, publicè cum maximo dedecore, deinde in exilium condemnatur, *ſecundum quod habetur 26. q. 5. c. ſi quis epiſcopus. c. aliquanti cum alijs ſeq. Abb. tamen dixit in d. c. 2. de Sorti.* quòd iſtorum Pœnæ erunt arbitrariæ, mitigandæ, alterandæ, ſecũdum facti qualitatem, aut turpitudinem, ſeu ſcandalum,

lum, quod inde posset oriri, aut exortum iam esset, item personarum conditionem, & animum delinquentis, aut si ex simplicitate dicitur lapsus in illud, & ad aliquem bonum effectum, vt habetur in dict. ca. 2. extra eod. tit. vel si ex propria malitia animo aliquem decipiendi, & similia, vt ibi per Abbatem latiùs dicitur, & diximus suprà proxime, vide tex. in ca sicut dignum. in princ. de hom. † de
27 Iure verò Ciuili pro omnibus Sortilegijs huiusmodi est Pœna Vltimi Supplicij *l. eorum in princ. leg. nemo. l. multi l. & si excepta. Cod. eod. titul.* Exceptis Sortilegijs quæ fiunt ad Sanandum Maleficiatum, vel Liberandum aliquem ab alia Infirmitate, aut Incantandum Imbres, Grandines & Fulgura, ne noceant segetibus, arboribus, & plantis, aut animalibus, & fœtibus eorũ, omnia ista quæ prosunt, & non nocent reb. temporalibus, aut personis, permissa sunt de Iure Ciuili, & nullam Pœnam merentur. *dict. l. eorum §. fi. & ibi Bart. Cod. eo. titul, & aliàs diximus suprà.* Videndum quoque esset quid de Diuinationibus, quæ fiunt per Somnia, secundum illorum Interpretationem, prout habetur in somnijs Danielis, & per do. Albumasar. *in lib. quem fecit de interpretatio. somnio. de quibus latè vide do. Ioan. Lec. in sum. conf. eod. titul. quæstione 6.* & quid dicendum sit de Incantationibus Serpentum; illis videlicet, quæ fiunt
28 contra Serpentes. † vbi dicas, quòd aut in illis Præcantationibus imploratur duntaxat auxilium Dei simpliciter cum deuotione absque aliqua machinatione intrinseca, vel extrinseca,

&

& non erunt reprobandæ, imò commendandæ, aut in illis imploratur Diaboli ſuffragium, vt ſortiantur effectum, ſiue tacitè, ſiue expreſſè, & erunt illicitæ penitus, & damnabiles, ſed qualiter cognoſci poterit, an ſint licitæ, vel illicitæ, & an, & quando in eis imploretur auxilium Dæmonis tacitè, vel expreſſè? vel ſolius Dei? dic quòd eſt diligenter aduertendum ad verba ipſa, item ad modum, ritum & ordinem ipſius Incantationis, quia ſi in eis inſunt aliqua verba extranea, vel ignota nomina, aut characteres, ſiue verba quædam extranea, quæ non congruunt concluſioni, nec naturæ verborum ſupradictorum, nec poſſunt ſecundum eorum naturam aliquid operari circa effectum de quo agitur, tunc opera ipſa dici non poſſunt, niſi ſuperſtitioſa, & Diabolica, in quibus Diabolus plurimùm operatur, & illius ſuffragium ſaltem tacitè inuocatur, *ſecundum quod concludit Ioan. Iec. in ſumma confeſ. eod. titul. quæſtione 15. & diximus ſup. ea. quæſt. in illo art. de remed. quæ fiunt contra maleficiatum*, & ideò iſto caſu puniendi erunt de Iure Canonico Pœnis ſuprà proximè dictis. De Iure verò Ciuili nulla Pœna erunt puniendi, ex quo dictæ Incantationes fiunt, vt profint ſcilicet, ne hominibus noceant Serpentes. Verùm, quia in iſtis Sortilegijs Amatorijs maximè & Veneficis, quæ dicuntur fieri in corpore, ſæpiùs interueniunt Pocula quædam, quæ traduntur potanda perſonæ maleficiandæ, quę cõmuniter appellari ſolent Pocula Amatoria, aut Venefica, ex quorum potu quandoque præter

ſpem,

ſpem, & intentionem tradentis mors abſorbentis ſuccedit, quandoque verò non : ideò aliqua de ipſis Poculis ſpecialiter videamus.

QVAESTIO XII.

SVMMARIVM.

1 *Poculum Amatorium Miniſtrans qua ſit Pœna afficiendus.*

2 *Poculum Amatorium qui Miniſtrat punitur, ſi inde Mors ſequatur.*

3 *Pœna Vltimi Supplicij punitur quis quandoq; pro homicidio ſine dolo commiſſo.*

4 *Venenorum plures ſunt ſpecies, quædam enim Bona ſunt & quædam Mala.*

Venenum dictio, media eſt ſiue promiſcua.

5 *Venena non ſemper hominis necandi cauſa fiunt.*

Pœna legis Corneliæ de ſicarijs, eſt hodie Pœna Capitis.

6 *Fato non noxæ imputantur, quæ abſq; fraude caſu improuiſo accidunt.*

Percutiens non occidendi animo mitiùs punitur.

7 *Venenum Amatorium, vel Sanatiuum, ſeu Conceptionis, non animo occidendi propinans, non punitur L. Corn. de ſicar. Etiam ſi mors ſecuta fuerit.*

8 *Venenum Conceptionis bono animo propinans relegatur, ſi ea quæ illud aſſumpſit moriatur.*

Venenum Amatorium, Sanatiuum, & Conceptionis, an & ad quid æquiparentur.

9 *Determinans ad plura determinabilia relatum, pariformiter*

miter illa determinare debet, & numero 16.

10 *Poculum Amatorium Ministrans causa occidendi infantem in vtero & causa fornicandi, homicida est.*

11 *Poculum Amatorium si ab aliquo propinetur, quæ in illo considerentur.*

12 *Pœna Poculi Amatorij quæ sit, si mors sequatur absorbentis.*

13 *Venenum Amatorium arte Malefica confectum propinans, morte punitur, si mors sorbentis sequatur.*

14 *Venena Amatoria & Sanatiua, non facta arte Malefica, nec ad malum finem propinans, non punitur morte.*

15 *Pocula Amatoria propinans quando puniatur, & quando non.*

17 *Opera facta arte Malefica valdè sunt detestanda.*

18 *Medicus dans Venenum Sanatiuum ægroto, an puniatur, si ægrotus ex illo moriatur.*

Potulum Abortionis, seu Amatorium Ministrans punitur, si sumens inde moriatur.

19 *Venenum Conceptionis propinans Relegatur, si ea quæ sumpsit, ex hoc moriatur.*

20 *Venenum Sanatiuum causa sanitatis immixtum medelis propinans non punitur, etiam si mors sorbentis sequatur.*

21 *Venenum Ministrans Sterilitatis, tanquam homicida puniendus erit.*

DVodecimò igitur nunc quæro. † Si quis ministrauerit, vel dederit Poculum Amatorium mulieri, ad flectendum eius pudicum animum ad libidinem, & calefaciendum eius cor 1

ad

ad amandum virum prædictum; vel è cõtra, quid si mulier dederit Poculum viro, vt amet ipsam, licèt hoc rariùs contingat, qua Pœna puniatur, qui Poculum ipsum dederit. Respondeo, quòd de Iure Ciuili humiliores in metallum damnantur, honestiores verò in Insulã, dimidia parte bonorum suorum confiscata, relegantur. *ita dicit tex. in leg. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* Clerici verò de Iure Canonico sunt priuandi. *26. quæst. 5. c. si quis episcopus. & per Abb. in dict. cap. 2. de Sortileg.*

2 † Sed quid si ex Poculi huiusmodi assumptione mors absorbentis succedat, eò quòd forsan malè compositum fuerat, & non erat benè temperatum, vel in mala sorbentis dispositione sumptum fuerat, qua Pœna punietur qui dederat? & videtur dicendum, quòd aliqua Pœna Extraordinaria Relegationis, vel simili, ex quo homicidium illud non fuit commissum cum dolo, nec cum proposito occidendi, ideò non dẽt puniri Pœna Vltimi Supplicij, *l. 1. §. diuus. l. diuus. ff. ad l. Cor. de sic.* tamen contrarium dicit tex. *in dict. leg. si quis aliquid. d. §. qui abortionis*, quòd si casu moriatur qui vel quæ Poculum prædictum absorbuit, qui tradidit, Vltimo Supplicio puniendus est, licèt dolo non dederit, sed bono zelo, & hoc est,

3 quia res ipsa est mali exempli. Ex quo † nota casum singularem, in quo quis punitur Pœna vltimi supplicij pro homicidio commisso sine dolo & intentione aliqua occidendi, cuius contrarium disponit regula iuris communis: *de qua in l. in lege Cornelia. & l. diuus, & leg. 1. §. diuus. ff. ad leg. Cornel.*

Cornel. de ſicar. & l. is qui cum telo. Cod. eodem titul. quæ habent quòd nunquam infertur Pœna mortis pro homicidio commiſſo ſine dolo, & propoſito occidendi, imò in caſu prædicto lata culpa non æquiparatur dolo. *vt not. dicit Barto. in dict. leg. in lege Cornelia. ff. de ſicar.* hic enim nulla ratio neque præſumptio viget contra ipſum qui dedit Poculum Amatorium, ex qua coniecturari poſſit, quòd habuerit animum occidendi, imò in parte nulla offendendi, *dict. l. in lege. & §. diuus. ff. eod. titul.* Contra prædicta oppono. *dict. l. 3. §. hæc adiectio. ff. ad leg. Corneliã. de ſicar.* vbi videtur eſſe text. valdè contrarius *dict. §. qui abortionis*, ibi enim dicitur, quòd Venenorum † plura ſunt genera ſiue plures ſpecies, quorum quædam dicuntur Mala Venena, ea ſcilicet quæ facta ſunt hominis necandi cauſa, quædam ſunt alia quæ dicuntur Bona, ſiue Non Mala, & ea ſunt quæ facta fuerunt ad ſanandum corpus ægrotum; item ea quæ ſunt ad concipiendum, & illud quod Amatorium appellatur, vel aliud quodcunque factum ad alium effectum, dummodò nõ ad occidendum: & propterea ſubiungit tex. *in verſic. adiectio*, quòd adiectio illa Mali Veneni opportunè poſita fuit in illa lege, quoniam ex illa qualitate mala adiuncta demonſtratur quædam eſſe Venena Non Mala. Ergò nomen hoc Venenum medium eſt ſiue promiſcuum, & adaptatur ad vtranq; partẽ; reſpectu verò adiunctæ qualitatis, tam illud quod ad ſanandum, quàm illud quod ad occidendum paratum eſt continet, ſed & id quod Amatorium appel- † 4

appellatur, vel quod ad conceptionem traditur continet, omnia iſta comprehendi poſſunt ſub nomine iſto Veneni. Solum enim in ea lege notatur, quod hominis necandi cauſa fit. † Ergò cætera Venena, quæ non ſunt facta hominis necandi cauſa, prout ſunt Venena Sanatiua, Amatoria, & ea quæ fiunt ad Concipiendum, non continentur ſub lege illa, nec Pœna illius legis plectuntur, qui illa tradunt, & propterea tex. ibi in fine exẽplificat regulam iſtam, ponendo caſum cum ſua deciſione, videlicet, quòd ex S.C. iuſſa eſt relegari mulier illa, quæ non malo quidem animo, ſed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit, ex quo ea mulier, quæ illud acceperat, deceſſerit: ex qua deciſione probatur, quòd omnia Venena, quæ non ſunt facta hominis necandi cauſa, dicuntur Non Mala Venena, & ideò ſi ex illorum potu quiſquam perierit, qui tradidit, non tenetur Pœna illius legis Cor. de ſicar. quæ hodie eſt Pœna Capitis, licèt olim eſſet perpetua deportatio, & omnium bonorum publicatio. *l. 3. §. legis. ff. ad l. Cor. de ſica. & in §. item lex Cornelia. Inſt. de publ. iud.* ſed alia minori pœna punietur. ſ. relegationis, vt *d. l. 3. §. adiectio. in fi.* ratione prædicta, quia defuit animus occidendi tam in compoſitione quàm in traditione, *pro quo facit tex. not.* 6 *in l. 1. §. fi. C. eo. tit. de ſic.* † vbi dicitur, quòd ea quæ ex improuiſo caſu potiùs quàm fraude accidunt, fato plerunque, non noxæ ſiue culpæ imputantur, & per conſequens mitiùs puniuntur, *vt d. l. 1. §. fin. & l. 1. §. diuus. ff. eo. tit.* vbi ſi quis in rixa alium cu-

cuma

cuma vel claua percuſſerit, ex quo non occidendi animo illum percuſsit, leniendam eſſe Pœnam huic percuſſori I. C. conſtituit, idem ſit in caſu noſtro, & licèt tex. *in dict. l. 3. §. 1.* in deciſione loquatur de Veneno Conceptionis, non autẽ Amatorio, ratio tamen præcedens quam dedit I. C. eſt generalis, comprehendens omnia illa Venena, quæ facta non fuerunt hominis necandi cauſa, ſed ad alium effectum. Quotieſcunque autem ratio eſt generalis, & indeterminatè poſita in lege, comprehendit omnem determinationẽ, quæ ad illam poteſt adaptari, & vbicunque ſe extendit ratio, extenditur etiam ipſa lex, & illius diſpoſitio. *l. metum autem. §. aduertendum. ff. quod metus cau. & ibi Bart. in 1. not. l. nomẽ. §. fi. ff. de leg. 3.* illa igitur ratio quæ multùm in ea lege notatur. ſ. quòd Venena facta non ſint hominis necandi, &c. comprehendit generaliter omnia Venena quæ facta ſunt abſque illa qualitate. Tria enim Venena de quibus I. C. fecit mentionem in d. l. 3 illa expreſsit, tanquam exempla regulæ, vt ſit ſenſus, † 7
Quicunq; Venenum Amatorium, Sanatiuum vel Conceptionis, ſeu quodcunq; aliud Venenum, non factum hominis necandi cauſa, cuiquã tradiderit, non animo occidendi, ex cuius potu ille qui aſſumpſit, perijt, qui dedit Poculum, puniri non debet Pœna illius Legis Corn. cuius deciſionis rationes plures conſideraui, prima eſt, quia lex Cornel. de ſic. *vt proximè dixi cap. 5.* non comprehendit iſta Venena, *de quibus ſuprà in dict. l. 3. in princ. & ibi Bart.* ſecunda eſt, quia quotieſcun-

que mors prouenit facto alicuius absque animo, & proposito occidendi, nunquam ille punitur Pœna illius Legis Corneliæ, & sic Pœna Mortis : sed alia mitiori Pœna, iuxta modum culpæ. *d.l.1 §.fi.Cod ad l.Corn.de sic.* vbi dicitur, quòd ea quæ ex improuiso casu absque fraude accidũt, fato potiùs quàm noxæ imputantur; ideò excusantur à Pœna ipsius Legis. Idem disponitur *in dict.l.1.§.diuus.& l. diuus.& l. in lege Cornelia. & ibi Bart. ff.eodem titul. Idem Bart.in l.absentem. & leg. aut facta ff. de pœn. & in ca. sicut dignum. in princ. & ibi per Canonistas de homic.* † Cum itaque in Poculo siue Veneno Conceptionis dolus, & animus occidendi omninò defuerit, tam in cõpositione quàm in traditione, videbatur dicendum, quòd nulla Pœna puniri deberet: tamen iuris lator dicit, quòd propter malum exemplum iussa est relegari ea, quæ non quidem malo animo, sed malo exemplo Medicamenta ad Conceptionem dedit, ex quibus illa quæ biberat perijt. Hæc autem tria Venena sunt æquiparata, primò, quo ad compositionem, quia sunt facta absque causa hominis necandi, secundò, quo ad traditionem, quia omnia traduntur absq; animo & proposito occidendi, quare non est dicendum, quòd etiam in decisione, & pœnæ impositione non sint similiter æquiparata, cum factum idem esse videtur, & eadem ratio in omnibus militat, *vt suprà dixi*, ergò deberet in omnib. esse eadẽ iuris dispositio. *l.illud.ff.ad l.Aquil.l.adigere.§. quamuis. ff. de iure pat.l. cum pater.§.dulcissimis.ff.de leg.2. l. actio. & ibi Bart.ff.de cal. &*

8

est

eſt gl.in clem auditor.in ver. Romana. de reſcrip. & in clem. 1. in verſ.eligatur. de electio. maximè quia alia ratio mali exempli, quæ eſt poſita pro ratione decidendi in d.§ adiectio. & d. §. qui abortionis, ita militat in vno ſicut in alio caſu, ergò deberet eſſe eadem pœna in vtroque caſu ſtatuta : de qua in dict.§. adiectio. attenta caſuum conformitate, & æqualitate in facto deberet etiam eſſe conformitas iuris: per ea quæ not. voluit Barto.in leg. omnes populi. in princ.ff.de iuſt.& iur. & do. Alexan. in leg peregrè. §. quibus.in 2.colum. ff de acquir.poſſ. Pro quo facit etiã regula illa † quòd 9
vnum determinabile relatum ad plura determinabilia, debet illa pariformiter determinare. liam hoc iure. ff.de vulg.& pup Bart.& in l. centurio. in 8.col. in verſic. pro alia. eodem titul. ſed ratio Compoſitionis, Traditionis, atque Deciſionis vnica videtur eſſe in omnibus; hoc eſt, quòd ea quæ ponitur in vno caſu, militat etiam in altero caſu, ergò deberet eſſe vtriuſque pariformis Pœnæ deciſio. dict. l. iam hoc iure. cum alijs prædictis. Quid dicendum in hac ambiguitate ? contrarium profectò eſt valdè vrgens. Iſta enim opinio poteſt ſuſtineri per regulas, & rationes prædictas, & magis æqua quàm illa: de qua in d.§.qui abortionis. quæ eſt nimis rigida, & cõtra omnes regulas iuris cõmunis. Bar. enim in d.§. qui abortionis, nihil dicit, ſed remittit ſe ad dict. §. adiectio. vbi mouet iſtud contrarium ad dict. §. qui abortionis. tamen ſoluit multùm ſimpliciter, nec tangit difficultatem Poculi Amatorij. Dicit enim quòd in d.§. adiectio. text. loquitur in Poculo Conceptionis, & ſic in re li-

cita: ibi verò *in §. qui abortionis.* tex. loquitur in Poculo ipsius Abortionis, & sic de eo qui incumbebat rei illicitæ, & prohibitæ, ideò traditur diuersa Pœna in vno quàm in alio. De Poculo autem Amatorio, de quo in vtraque lege mentio fit, nullum verbum fecit Bartol. † Ego enim post aliquas meditationes considerauí contrarium istud ita solui posse, quod in *d. §. qui abortionis.* vterque habebat animum occidendi, vnus occidendi infantem in vtero matris, & sic est homicida corporalis. *vt l. prægnantis. & l. Cicero ff de pœn.* alter autem, qui dedit Poculum Amatorium, ex quo illud dedit causa fornicandi & peccandi cum ea, dicitur homicida spiritualis, quia illo peccato mortali occidit animam. *de consecrat. dist. 4 ca. quæris de pœn. dist. 1. c noli & 22. quæst 5. c. alle. & c. aliquis. extra de homicid.* Ex quo igitur vterque est homicida tam in ipsa traditione quàm in proposito, ergò pari Pœna puniendi sunt. Sed ista solutio parùm valet, quia non reperio cautum de Iure Ciuili, quòd pro vno peccato mortali quis incurret Pœnam mortis, sicut p homicidio dolosè cõmisso, nisi in casibus à Iure expressis. Ideò deueniendum est ad aliam solutionem, & antequam ad vlteriora procedã, sciendũ est, quòd in hac materia Poculorũ duo sunt principaliter cõ-
11 sideranda quæ præcedunt casum mortis. † Primũ est, quòd considerari debet Cõpositio, secundum verò Traditio: in Compositione verò considerãda est Causa propter quam Venenum ipsum cõponitur, & fit: Aut enim fit causa occidendi hominem

minem aut non Primo caſu ſit locus pœnæ d.leg. Cor.de ſic. ſecundo verò non, *vt d.l.3. in princ. & §. adiectio.* in Traditione verò duo alia ſunt conſideranda. ſ. Cauſa Proxima, & Immediata, quæ reſpicit principium. i. Principalis Intentio ipſius tradentis. Item Cauſa Mediata, & Finalis, quæ reſpicit finem actus ad quem tendit animus illius qui tradidit. Si enim Proxima cauſa, & Principalis Intentio tradentis tendebat ad occidendum, nulli dubium eſt, quòd tradens teneatur pœna illius l. Corn. de ſic *vt l.1.§. diuus. & l.3. in princ. & l. in leg. Cornelia. ff. eo. tit.* etiam quòd mors ſecuta non fuerit *l.1. in princ. & l. is qui cum telo. C. eo. tit.* Si verò non habuit animum occidendi, tunc conſideranda eſt illa Cauſa Remota, & Finalis Intentio, ſiue vltimus effectus rei ad quem traduntur ipſa Pocula. Aut enim traduntur ad Bonum, & Honeſtum finem ſ. Conceptionis vel Sanitatis, & iudicantur bona, & honeſta, & tunc quis excuſatur à Pœna Capitali morte ſecuta, ſed alia Mitiori Pœna punitur *vt dict. l.3.§. adiectio. in fi. & ſuprà diximus.* † Aut Finalis Intentio, & vltimus eius ef- 12
fectus tendebat ad turpe, & illicitum, ſicut eſt in Poculo Amatorio, cuius effectus eſt libidinis apprehenſio, & illicitus mulieris concubitus, *vt aliàs diximus ſuprà. & habetur in leg. eorum, in princ. Cod. de malef. & math.* & iſto caſu non excuſatur propter Principalem eius Intentionem ſiue cauſam proximam, ſcilicet quòd non habuerit animum occidendi, ſed attenditur magis illa Caua Finalis, & vltimus effectus ad quem Venena

tendebant, & ideò indubitanter punitur Pœna Vltimi Supplicij. *dict. leg. si quis aliquid. §. qui abortionis. digest. de pœnis.* & ratio decisionis est, quia dabat operam rei illicitæ: ideò non videtur excusandus, quia dicitur esse in culpa, & ideò tenetur etiam in casu fortuito, qui præter spem, & intentionem inopinatè prouenit, *vt est casus in ca. fi. de hom. libro sexto. & facit text. in ca. sicut dignum, eodem titul. extra. leg. si mulier. ff. quod met. cauſ. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. Aqui.* Ex quibus patet, quòd illorum Venenorum, *de quibus in dict. leg. 3. §. adiectio.* non est omnimodò similitudo quo ad omnia, sed solùm quo ad primas causas respectu Compositionis, & Traditionis, in eo, quòd in vtroque deficit animus occidendi, quo ad ista sunt similia, & æquiparata: sed quo ad vltimum effectum, & causam finalem ipsius Traditionis sunt dissimilia, *vt suprà diximus*: quia ea quæ fiunt ad sanandum, & concipiendum habent honestum, & laudabilem finem *leg. eorum. §. fi. Codic. de mal. & math. & dict. leg. 3. in princ. & habetur Gene. 2. ca.* ea verò quæ fiunt ad amandum, & flectendum, &c. habent turpem, & illicitum finem *dict. l. eorum. in princ. & diximus suprà.* In istis igitur disconueniunt, & sunt dissimilia: ideò faciunt diuersificare Pœnas, quia licèt à principio neuter haberet animum occidendi, tamen vnus dabat operam rei licitæ, & honestæ, alter verò dabat operam rei illicitæ, turpi, & reprobæ. *vt proximè diximus.*

13 † Post hæc alio modo consideraui responderi posse ad istud contrarium quòd in *dict. §. qui abortionis:*

tionis : ideò punitur pœna mortis ille qui dedit, quia Venenum illud fuerat compoſitum arte malefica per Sortilegum, ſiue Maleficum, qui illud Dæmonis inſtructione, & ſuffragio interueniente compoſuerat : *ſecundum ea quæ diximus ſuprà in 3. & 5. qq. in* §. autem *adiectio.* compoſitum fuit arte, & ſcientia naturali, ſcilicet medicorum peritia, nulla interueniente ſuperſtitione. Ars enim ipſa malefica, & mathematica, eſt valdè reprobata, & vndique damnata, & per conſequens, omnia opera, quæ ipſi Malefici faciunt ſiue ad Amorem, ſiue ad occaſionem, vel ægritudinem, ſunt damnata, nec minori Pœna puniuntur quàm Pœna mortis. *dict. leg. eorum. in prin.* vbi ponitur vterque caſus, & vnica eſt vtriuſque deciſio, Pœna, ea enim quæ dicuntur in *d. §. quia abortionis.* debent intelligi, & interpretari, ſecundum terminos. *dict. leg. eorum. in princ.* ideò atrociùs puniuntur ibi quàm in *dict. §. adiectio.* propter ſuperſtitionem illius damnatiſsimæ artis, & ſecundum iſtam declarationem ille text. *dict. §. qui abortionis.* non videtur eſſe ita exorbitans à iure communi : imò ſecundum ius commune regulatur. Ad text. autem *in dict. §. adiectio.* poteſt dupliciter reſponderi : primò, quòd deciſio illius tex. & pœna de qua ibi non adiungitur pro Poculo Amatorio ſed Conceptionis, quæ ſunt diuerſa; quo ad vltimum effectum, *vt ſuprà diximus*, ergò debent diuerſo iure cenſeri : *leg. Papinianus exuli. ff. de minor.* ſi aliter enim euenit caſus, quàm ipſe opinabatur, ſibi imputetur, quod

dedit Poculum Amatorium per modum ſuperſtitioſum, quia ex quo à principio dabat operam rei illicitæ, ex hoc non caret culpa: ideò tenetur etiam de caſu fortuito, *vt in dict. ca. ſi. de ho. lib. 6.* vbi ſi dominus mandauit ſeruo, quòd acciperet baculum, & percuteret Titium, citra mortem tamen, & quòd diligenter caueret, ne ipſum occideret, quia nolebat eum interficere, ſi tamen famulus tam grauiter Titium percuſſerit, quòd ipſum occiderit, ille dominus mandans non excuſatur propterea à pœna homicidij, licèt nunquam habuerit animum occidendi illum, & ratio eſt illa, *de qua ſuprà proximè. pro quo facit tex. in dict. ca. ſicut dignum, in princ. extra eod. titul. leg. ſi mulier. ff. quod met. cauſa. & l. qui occidit. §. hac. ff. ad*
14 *leg. Aquil.* † Venena igitur de quibus loquitur tex. *in dict. §. adiectio.* non fuerunt facta per Sortilegum ſiue Maleficum per modum ſuperſtitioſum, ſed artę naturali hominis, & peritia medicorum, ſicut fiunt, & componuntur Venena Sanatiua medicinarum, quod patet, quia in vtroque titulo fit mentio de Venenis, ſcilicet *in titul. leg. Cornel. de ſicarijs. ff. Ad C. & in titul. de malefic. & math. Cod. ſed titul. legis Cornel.* fit mentio, & tractatur de Venenis Naturalibus, quæ hominis ingenio, & peritia medicorum fiunt, abſque aliqua ſuperſtitione ſiue Dæmonis Inuocatione Tacita vel Expreſſa, put eſt Venenũ Sanatiuũ, qđ miſcetur in medelis ad ſanandũ corpora ęgrotantium. *d. l. 1. & l. 3. in pri. ff. ad l. Cor. de ſic.* Venena verò de quib. loquitur titulus, & iura. *C. de malef. & math.* ſunt illa,

illa, quæ fiunt per Sortilegos, Magos, Maleficos, aut Necromanticos, & ſimiles, ope & ſuffragio Dæmonis, ad quæ illius inuocatio diuerſis precibus Tacitè vel Expreſsè ſemper interuenit, *& habetur, & dicit Ioan. Iec. in ſum. conf. eodem titul. quæſt. 11. & 13. & l. multi. l & ſi excepta. C. eodem titul.* † Ex hac igi- 15
tur declaratione colligitur iſta diſtinctio, quòd aut Venena ſiue Pocula Amatoria fuerunt compoſita per Sortilegum ſiue Maleficum modo ſuperſtitioſo, & per Inuocationem Dęmonis Taci-tam, vel Expreſſam; & tũc ſi ex illorum potu cauſatur mors potantis, tradens ille punitur Pœna VltimiSupplicij: *de qua in d. §. q. abortionis.* aut nõ fuerunt facta per Sortilegum, nec eo modo ſuperſtitioſo, ſed humana induſtria, aut medicorum peritia, & iſto caſu morte ſecuta, non punietur Pœna Mortis ille qui tradidit, ſed alia Mitiori Pœna: *de qua in d. l. 3. §. adiectio.* an autem & quando Remedia, & Pocula ipſa dicantur eſſe ſuperſtitioſa, & qualiter cognoſcatur, *vide quæ diximus ſuprà eodem. quæſtione præcedenti. in materia remediorum, quæ fiunt ad ſanandum.* Cogita tamen ſuper præmiſsis, quia Doctores non declarant: & ego hactenus non reperij magis congruam reſponſionem. Et tenendo iſtam opinionem pro ſolutione dictæ oppo. non obſtant ea, quæ ſuperiùs in contrarium adducebantur, & primò, quòd illa vnica ratio: *de qua in d. l 3. in princip. & §. 1.* viget pariter in omnibus venenis, quæ non ſunt facta hominis necandi, &c. quia fateor, quòd quo ad Compoſitionem reſpectu primæ cauſæ, & quo ad Traditionem reſpectu

ſpectu vnius qualitatis, ſcilicet, carentiæ animi occidendi, æquiparantur omnia iſta, non tamen ſequitur, quòd ad alia quæ ſequuntur, & ſic in omnibus dicantur eſſe æquiparata, quia quo ad vltimum effectum ſiue finalem intentionem, ſunt longè diuerſa, *vt latiùs ſuprà diximus*; non mirum igitur, ſi fit diuerſa deciſio in vno quàm in alio, & diuerſæ pœnæ ſtatutæ ſunt, † & ex hoc poteſt etiam ſolui aliud, quòd vnum determinabile relatum, &c. quia illud eſt verum, & procedit, quando illa determinabilia ſunt in omnibus æquiparata, & vnita ratio in omnib. viget æqualiter. Sed quando inter ipſa militat diuerſa ratio, tunc non poſſunt pariformiter determinari, ſed difformiter, ſecundum quod militat diuerſitas rationis. *l. Lucius. & ibi Doct. ff. de vulg. & pupil. & Bart. in l. Titia. ff. de leg. 2. Soc. in l. cum auus. in 27. col. ff. de condit. & demonſt.* Non obſtat etiam illud, quod dicebatur de malo exemplo, quod exprimitur in vtraque lege, quia tenendo ſecundam ſolutionem, dico, quòd in caſu *d. l. 3. §. adiectio.* viget duntaxat illud malum exemplum, *de quo ibi.* Intentio tamen tradentis, & effectus ad quem tēdebant Pocula, erat iuſtus, & honeſtus, ſed in caſu *d. §. qui abortionis.* nedū viget malum exemplū, verùm etiam mala intentio, & turpis effectus, propter quem Pocula prædicta facta, & tradita fuerunt. ſ. explendæ libidinis per ſtuprū vel adulterium, *vt aliàs ſuprà diximus.* Cùm igitur tēdant ad diuerſum effectum, meritò vt diuerſa inter ſe debent diuerſo iure cenſeri, *d l. Papinianus exuli. Et quod ſimiliter diximus ſuprà, idem videtur ſentire Bart. in d.*

16

in d.l.3. §. adiectio. in solutione oppo. quam fecit de d. §. qui abortionis. sed secundum vltimã solutionem dico, ꝙ non solùm dicuntur esse diuersa quo ad istum vltimum effectum, de quo suprà, verùm etiam quo ad primas causas, & sic quo ad ipsam cõpositionem, quia illa, *de quibus in d. §. adiectio.* fiunt industria hominis naturali, & secundum naturalem peritiam medicorum, sicut alia Venena Sanatiua medelarum, *vt aliàs suprà diximus*; illa verò, *de quibus in d. §. qui abortionis*, fiunt per modum superstitiosum arte Diabolica, & per Inuocationem Dæmonum Tacitam vel Expressam, *vt aliàs diximus, & habetur in summa confessio. per Io. Iec. eo tit. q. 2. 11. 13. per totum.* non mirum igitur, si grauiùs puniuntur, ꝙ quia omnia 17
opera, quæ fiunt Arte Malefica, sunt plurimùm detestanda, & grauiùs punienda, *vt dict. l. nullus. & l. nemo. C. de malef. & mathem.* Et licèt ista vltima solutio prima facie videatur subtilis, & concludenter soluere nodum inter ipsas duas leges, præcedens tamen solutio mihi magis placet, & est magis iuridica, & hanc videtur tenere Barto. *in dict. §. adiectio vt suprà dixi*: hæc enim vltima in veritate sapit diuinationem, quia dicere, quòd Pocula illa, *de quibus in dict. §. qui abortionis*: fuerunt facta per Sortilegum siue Maleficum Diaboli instructione, de hoc nullum verbum fit *in dicta l.* nec ex aliquo iudicio vel coniectura hoc deduci potest. Præterea videO, quòd Pocula, quæ fiunt Arte Magica, & tradũtur mulieri ad flectendũ pudicũ animũ ad libidinẽ, licèt mulier ipsa moriatur ex Poculi assumptione, tñ Maleficus, & ille ꝙ ipsum Consulit,

vel

vel qui ſcienter dedit Poculũ, puniuntur omnes Vltimo Supplicio, *vt l.eorum.in prin.l.nemo. & l.multi. C.de malef. & mathe.* vbi hæc expreſsè probantur, & tamẽ in *d.§ qui abortionis.* ex traditione illius Poculi Amatorij, quando mulier, quę aſſumpſit, nõ moritur, nõ infertur Pœna Vltimi Supplicij, ſed humiliores in metallum damnantur, honeſtiores verò in inſulam relegantur, confiſcata dimidia parte omnium bonorum ſuorum, vt ibi dicitur, ergò non eſt dicendum, quòd illa ſint Pocula facta Arte Magica, ſed naturali, prout ſunt ea, de quibus *in d. §. adiectio.* ſed ideò diuerſis Pœnis puniuntur, quia tendunt ad diuerſum effectum, *vt aliàs ſuprà diximus, & hoc eſt de mente Bartol. in d.§. adiectio.*

18 Ponamus enim, quòd quis dedit Venenum Sanatiuum ægroto, vt recuperet ſanitatem, & liberetur ab illa infirmitate, ex cuius tamen aſſumptione fuit liberatus à vita, quia mortuus eſt, erit ne dicendum, q̃ talis medicus, vel alius, q̃ dedit Venenũ in medela, ſit puniendus Pœna Mortis, vel Relegationis aut alia ſimili? certè non: imò erit Immunis ab Omni Pœna, dummodò non interuenit dolus aut lata culpa, *d l 3. §. alio ſenatuſconſ. ff. ad leg Cornel de ſic.* quia in iſto Veneno defuit dolus, & animus occidendi, defuit etiam malum exemplum, & turpitudo finalis intentionis, quia omnia ſunt bona, & cum bona intentione facta, ideò euadit impunis, ergò ſunt omninò diuerſa quo ad effectum.

Poſtremò, vt me expediam de iſta quæſt. ſic diſtingue, aut nos loquimur de Poculo Abortionis

ſeu

seu Amatorio, & tunc aut ex illius assumptione, ille qui assumpsit, perijt, aut non. Priori casu, ille qui dedit, etsi dolo non dederit, punitur Vltimo Supplicio, ꝑpter malum exemplū. Suppleas tu, & turpitudinem finalis intentionis, & ita intelligitur tex. *in d. §. qui abortionis.* vbi est casus. Aut non fuit mors secuta, & isto casu Humiliores in Metallum ꝑpetuò damnantur, Honestiores verò ꝑpter malū exemplū Confiscata Dimidia Parte Bonorum suorū, in Insulam ꝑpetuò Relegantur, *secundū quod dicit tex. cum gl. in d. §. qui abortionis.* † Aut nos loqmur in Veneno Conceptionis, & tunc aut ex illius assumptione qs perijt, & ille qui tradidit, punitur Pœna Relegationis duntaxat ꝑpter malum exemplū, ex quo in ipso tradēte erat bona, & iusta intentio sua finalis, q̄ tendebat ad suscipiendā ꝑlem, qd̄ est fauorabile, *vt s. diximus.* Si. n. ista est fauorabilis, in quo igitur cōsistit istud malū exemplum, de quo loqtur tex. *in d. § adiectio. in fi.* Respōd. quia mulier illa videtur quodammodò voluisse violētare naturā, & voluisse imponēre fœcunditatē in vtero, in quo Deus & natura imposuerunt sterilitatē: ꝑpter hoc videtur esse malū exemplū, qa fuit nimium audax. Nam prohibitum est velle subuertere ordinē naturæ. *c. si aliquis de ho.* Aut non fuit secuta mors illius absorbentis, & Nulla Pœna punitur, ex quo caret dolo, & culpa, dūmodò aliquod scandalū subsecutū non fuerit: *& ita videtur sentire gl. in d. §. adiectio.* † Aut nos loquimur de Veneno Sanatiuo, qd̄ fit causa sanitatis, & miscetur in medelis, & isto casu siue sequatur mors absorbē- 19 20

tis,

tis, siue liberatio ab illa ægritudine, siue non, in omnẽ euentũ, qui tradidit, vel cõposuit, erit Immunis ab Omni Pœna, dũmodò non adsit dolus vel culpa, *d l 3.§.alio.à contrario sensu,& supr.proximè diximus*, & per hæc sum expeditus de ista ardua, & nobili q. Sed antequam ad vlteriora procedam, quæro in hac materia, quid si aliquis causa libidinis, aut odij, aliquid potandum dederit mulieri, vt parere vel concipere non possit? quod dicitur Venenum siue potus Sterilitatis, quod est cõtrarium Veneno Conceptionis, *de qua s. proximè dixi.*
21 qua Pœna ille, qui tradidit, puniatur? †Respõdeo, ꝙ de Iure Canonico quasi Homicida puniendus erit, *ita dicit text. Vbi est casus iste in c. si aliquis. de ho. sed gl. ibi.* dicit, ꝙ debet intelligi de Pœna Spirituali, scil. Excõmunicationis, q̃ infertur tam in Clericum, quàm in Laicum, non tñ Clericus ꝓpter hoc efficitur Irregularis, ac si verum hominẽ viuentem occidisset, nisi ꝓbaretur, infantem animatum, & viuentem occidisse, *vide gl. in d.c. si aliquis. & ibi Abb.* Si verò loquimur de Iure Ciuili, fit eadẽ distinctio, aut infans in vtero matris adhuc nullus erat homo, quia adhuc formatus nõ fuerat, nec animatus, & tradens Poculum punitur Pœna Extraordinaria, siue Relegationis, *d.§.qui abortionis. l. diuus ff. de extr. cri. & l. Cicero. §. fi. ff. de pœ.* aut erat iam animatus, & viuens, & punitur de Homicidio, quia hominem dicitur occidisse, *vt l. 1. ff. ad l. Pomp. de par. & melius in l pen. C. ad l. Cor. de sic. & l 1. in prin. ff. eo. tit. & per gloss. in d. l. diuus. ff. de extraord. crim. & infrà latiùs dicam in seq. quæst.*

QVAESTIO

QVAESTIO XIII.

SVMMARIVM.

1 Poculum tradens Abortionis, vt fœtum edat immaturum, qualiter puniatur.

2 Mulier prægnans Poculum Abortionis scienter sumens, qualiter puniri debeat. & nu. 6.

Mulier prægnans pecunia accepta partum suum abigẽs, pœna capitis plectitur.

3 Anima in sanguine dicitur habitare. hinc est, quòd plerique vltramon. fortiter bibunt, ne animam in sicco morari contingat.

Fœtus in vtero matris intra quantum tempus formari censeatur.

Planetæ singuli mense singulo operari dicuntur in formatione infantis in vtero.

4 Saturnus vitæ humanæ inimicus, mense primo fœtus formandi regnare putatur.

Iupiter humanis amicus, secundo mense formando fœtui censetur præesse, tertio Mars, Venus quarto, sexto Sol, Luna septimo.

5 Infans natus mense septimo ideò viuere posse dicitur, quòd sub Luna nascatur.

6 Mulier de Iure Canonico Excommunicatur, quæ Poculum sumit, vt Fœtus Immaturus ædatur.

7 Poculum Amatorium dans mulieri prægnanti ex quo moritur, an puniatur.

8 Clericus ministrans Poculum Amatorium, non efficitur irregularis, nisi effectualiter viuentem hominem occiderit.

Excommunicatus efficitur, qui Amatorium Poculum propinat, ex quo sequitur Abortiuum.

10 Pocu-

10 *Poculum Ministrans cum Sortilegijs factum nedum puni. tur, sed & qui illud Confecit puniri debet.*

1 DEcimotertiò prosequendo materiam Poculorum, quæro, † quid si aliquis ministrauerit Poculum mulieri prægnanti, ad effectum, vt faceret Abortiuum, quod postea effectualiter subsecutũ fuerit, qua pœna puniatur? nec putes quæstionẽ istam esse eandem, de qua in *d. §. qui abortionis.* qa ibi non fit mentio de abortu secuto, vel de infante occiso, sed disponitur ibi, quando Poculũ ipsum nocet matri. Ad Propositũ igitur respondeo, & in hac quæstione repetẽda est distinctio illa, quam s. proximè in fi. præced. q. dedimus, ꝙ aut infans in vtero matris erat iam animatus, & viuens, aut non. Primo casu, qui dedit Poculũ, nulli dubiũ est, ꝙ secuto abortu, teneatur de homicidio, *l. pen. C. ad l. Cornel. de sic. l. 1. in princ. ff. eod. titul. l. Cicero. in princip. ff. de pœn. & not. per gloss. in l. diuus. ff. de extraord. crim. glo. est in c. si aliquis. de homic. & 2. q. 4. c. consuluisti.* quia isto casu dicitur occidisse hominem, & sumus propriè in terminis. l. Cornel. de sicar. c. 5. *vt l. 3. in princ. in eo. tit.* & ista dicuntur esse Mala Venena, quæ facta sunt homines necandi causa, *d l. 3 in princip.* Secundo verò casu, quando partus siue infans nondum erat animatus, neq; formatus, secuto abortu, nõ tenetur Lege Cornelia de sicarijs, sed alia Pœna Extraordinaria Relegationis, vel simili, ad arbitrium iudicis, secundum qualitatem facti, & personarum conditionem. *dict. l. diuus. & l. Cicero. §. finali. & l. prægnantis. ff. de pœnis. & l. si mulierem visceribus. ff. ad leg. Cornel. de sicarijs.*

† Mulier

†Mulier autem, quæ ſcienter Poculum ipſum aſ- 2
ſumpſit, & faceret Abortiuũ, ſi inde ſit ſecutus Abortus, & infans iam animatus, & completus erat, tenetur pœna legis Pompeiæ de parricidijs, quia eſt matricida, *vt l. 1. in verſic. mater. ff. ad l. Pomp. de parr. & ibi Bart. & Bald. in d. l. diuus:* idem tenet, quòd ſi mulier ipſa adhuc prægnans, recepta pecunia, partũ ſuum abegerit, teneatur pœna capitis indiſtinctè: ſiue partus erat iam animatus ſiue non: & hoc propter turpitudinem illam receptionis pecuniarum, quia dicitur Aſſaſinium, *vt l. Cicero. in princ. ff. de pœn. vide Bartol. in d. l. diuus.* Sed quia fit illa diſtinctio, quòd aut partus erat animatus, aut non, in materia Abortionis, quæro, quanto tempore partus ſiue infans in vtero matris dicitur eſſe animatus à die conceptionis? Reſpondeo, cùm primùm formatus fuerit infans, & completus corpore, tunc anima ingreditur in ipſo corpore, quæ infunditur à Deo ipſo, tunc corpus reperitur formatum. *32. q. 2. c. quòd verò. & c. Moyſes.* non enim cõuenit, quòd anima priùs infundatur in corpus illud, antequam habeat perfectam formam omnibus partibus, & membris ſuis: quia non eſt conueniens, quòd habitare debeat in corpore ſicco, hoc eſt rudi, & informi, debet enim habere ſedem, ſiue domum ſuam perfectam, in qua habitare poſſit *vt dicit gl. in d. c. quòd verò. & can. Moyſes, quæ gl. in ver. ſic dicit:* quòd ſecundum quorundam opinionem † anima dicitur habitare in ſanguine, & 3
propterea dicit, quòd Normanni, Anglici, & Poloni fortiter bibunt, ne contingat animam habitare in ſicco. Rurſus quæritur, quo tempore, vel infrà

quantum tempus infans dicitur esse formatus in vtero matris? *gloss. in dicta l. diuus*, videtur tenere, quòd in 40. diebus Barto. ibi dicit esse verũ in masculo, in fœmina verò post 60. dies, demum hoc declarandum reliquit naturalib. Dominus autem Conciliat. in suis differentijs Phys. diff. 49. dicit, quòd 30. aut 35. die ad plus, partus siue infans in vtero matris dicitur esse formatus. Deinde ponit notabilem, & pulchram doctrinam circa partus genituram, formationem, & augmentum, & de illius ortu. Dicit enim, quòd vnusquisque infans à principio suæ creationis, dum primo incipit generari, vsque ad diem sui ortus, recipit fomentum, & influentiam ab omnibus septem Planetis, quorum vnusquisque singulo mense sui syderis gratiam naturaliter operatur in ipso infante in vtero matris iacente, secundũ quam paulatim infans recipit augmentum, ita quòd deue-
4 nit ad perfectionem suam, & venit in lucem. † Primo enim mense regnat Saturnus, qui est frigidus, & siccus, inimicus vitæ humanæ, quæ consistit in calido, & humido, *vt per gloss. prædictam in d. c. quod vero, & d. c. Moyses*, illius Planetæ, seu syderis natura est sperma viri de recenti effluxum in ventrẽ matris, quod adhuc liquidum est vnà cum spermate mulieris in simul coagulare, & inspissare, ita quòd possit recipere formam, & adeò fortiter illud perstringit coagulãdo, quòd reducit illud tanquã in massam pastæ, quo sic in vnũ coagulato fit paulatim extensio, & formatur primo caput, deinde alia mẽbra, adeò quod 30. die completo communiter, infans solet habere formam suam perfectam. Secundo mense venit Iupiter, qui

ter, qui eſt calidus & humidus, & amicus vitę humanæ, & inimicus mortis, & infantem ipſum quę formatum reperit, extendit, & auget, quos verò inuenit nõdum eſſe benè formatos, illorum formas cõplet mirabili gratia & fortuna, quod euenire ſolet, quandoque propter debilitatem matris, & hinc eſt, quòd mulieres iſtæ cõmuniter ſolent ſecundo mẽſe ſentire infantem in vtero cõmoueri. Tertio menſe Mars ſuccedit, qui eſt calidus, & ſiccus vt ignis, & iſte ſimiliter fert opem augmento partus, illas humiditates quas reperit ex reſiduis ſyderis Iouis deſiccat, & incumbit augmento pueri. Quarto deinde menſe venit Venus, quæ eſt frigida, & humida vt aqua, & ipſa ſimiliter temperat ſuperfluas caliditates ignitas præcedentis ſyderis. Quinto, ſuccedit Mercurius. Sexto Sol. Septimo Luna; & vnumquodq; ſydus procedit proportionabiliter, ſecundum eius naturam in augmentum ipſius infantis. Completo igitur ſeptimo mẽſe, curſus iſte ſydereus reuertitur iterum ad primum, quod eſt Saturnus, qui regnat, & operatur octauo menſe. Deinde ad Iouem qui venit nono menſe, poſtea ad Martẽ qui decimo, & ſic de ſingulis ſucceſſiuè. †Et hinc eſt, quòd infans qui naſcitur ſeptimo menſe viuit, eò, quia naſcitur ſub ſydere Lunæ vitæ humanæ compatibili, & quia tunc infans dicitur eſſe perfectus, ex quo participauit de natura & qualitatibus omnium ſeptem ſyderum ſiue Planetarum, ſi naſcitur ſeptimo menſe, dum Luna dominatur, viuit, & quam plures reperiũtur, qui nati ſunt ſeptimo menſe & viuunt. Si verò octauo menſe venit in lucem, perrarò, vel nunquam viuit,

ratio eſt, quia venit ſub ſydere Saturni maligno, & multùm contrario vitæ hominis, ex quo vt dixi, eſt frigidus, & ſiccus, habet conformitatem cum morte. Illi igitur, qui ſub iſto ſydere veniunt in lucem, adeò grauiter vulnerantur, & premuntur iſtius ſyderis malignitate, & frigiditate, quòd neceſſe eſt vt pereant. Hi verò, qui nono menſe veniunt in lucem, prout maior pars venit, omnes communiter viuunt, & creſcunt, ex quo ſub Ioue cæteris benigniore ſydere, & humanæ vitę conſeruatore oriuntur, de quo magis quàm de alijs natura lætatur. Hæc licèt ſint aliquantulum extra materiam noſtram, tamen quia ſunt delectabilis intelligentiæ, ſaltem pro iunioribus hîc inſerere placuit. Redeamus nũc ad materiam noſtram, qua quærebamus, quanto tempore infans in vtero matris dicatur eſſe formatus, & concludendum eſt ſecũdum opi. dicti Doct. quòd communiter 30. & quandoque 35. die ad plus à die ipſius conceptionis: quidã alij dixerunt quòd maſculus poſt 40. fœmina verò poſt 80. dies habet perfectam formam. *ita dicit gloſſ. 5. diſt. in princip. verſic. 40. quam refert, & ſequitur Abb. in c. ſi aliquis. in fi. de homic. tamen de iure ciuili non eſt diſcedendum ab opinione gl. in d. l. diuus, quæ eſt communiter approbata.* † Si igitur poſt dictum tempus mulier acceperit Poculum Abortionis ſcienter, tenetur vt matricida, & legis Pompeiæ de parricidijs pœna puniẽda eſt, *vt d. l. 1. §. mater. ff. ad leg. Pomp. de parricid.* ſi autẽ alius ſcienter dederit Poculum prædictum, quod ipſa mulier ignoranter accepit, ille qui tradidit, punitur pœna legis Corneliæ de ſicarijs. *vt l. 1. in princ. & l. 3. ff. eod. tit. de ſic.* Si verò Poculum

6

culum prædictum aſſumptum fuerit ante tempus prædictũ, ſcilicet antequam puerperium eſſet formatum in vtero, tunc aut mulier accepit pecuniam pro bibẽdo Poculum, vt faceret Abortiuum, & iſto caſu ſemper mulier punitur Pœna Capitis, ſiue infans erat iam formatus ſiue non *d.l. Cicero, in princ. & ibi Bart. & idem Bart. in d.l. diuus. ff. de extra. crim.* ſi verò mulier pecuniam non accepit, non punitur Pœna Mortis, quando ante tempus formationis, & vitæ ipſius infantis aſſumpſit Poculum, ſed alia Pœna Extraordinaria Relegationis *d. l. diuus. & ibi gloſſ. & Bart. in l. prægnantes. & l. Cicero. §. fi. ff. de pœn. & l. ſi mulierem viſceribus. ff. ad leg. Corn. de ſic.* quod verum eſt de Iure Ciuili per Iura prædicta.

† De Iure autem Canonico infertur Pœna Spiri- 7
tualis, ſcilicet Excommunicationis, quocunque tempore fuerint data dicta Pocula, etiam ſi eſſent data mulieri nihil adhuc habenti in vtero, ad effectum, ne concipiat, eadem Pœna puniuntur: velut homicidæ. *cap. ſi aliquis. de homic. & diximus ſuprà proxima q. in fi.* Prædicta omnia tamen procedunt quando fuit ſecutus effectus, quòd mulier fecit Abortiuum Partum. Sed quid, ſi non obſtante Poculo, mulier peperit filium viuentem, & qui durauit in vita, an qui dedit Poculum, vel ipſa mulier puniatur? & qua pœna? *vide do. And. Barb. in conſ. 23. in 2. vol.* vbi dicit, quòd non debet puniri Pœna Mortis, ex quo non fuit ſecutus effectus, quia hodie in maleficijs potiùs ſpectatur euentus, quàm ſolus animus delinquentis ſine effectu, nihilominus non euadet impunè illi qui ſcienter tradidit, vel qui ſcienter aſſumpſit,

quia poterit Relegari, *per ea quæ habentur in d. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.* Quandoque verò ex Poculo huiusmodi sumpto mulier ipsa perijt, & tũc ille, qui tradidit, punitur Pœna Vltimi Supplicij, licèt non dederit dolosè contra ipsam, quia res mali exempli est: & iste est propriè casus *in d. §. abortionis. in fin.* † Quid si aliquis dederit Poculum Amatorium mulieri prægnanti, vt flecteret eius animum ad amandum ipsum tradentem, ex quo Poculo mulier ipsa perijt, qua Pœna punitur Tradens? dic, quòd eadem Pœna Vltimi Supplicij, quamuis animum occidendi non habuerit, & dolum non fecerit, *vt d. §. qui abortionis.* qui decidit vtrunque casum in terminis, hæc tamen quæ suprà diximus, procedunt, de Iure Ciuili, & inter Laicos. De Iure autem Canonico, vltra ea quæ diximus suprà, clariùs hîc distingue, quòd aut loquimur de Iure Antiquo, secundũ Legem, Moysi, aut de Iure Nouo, secundum Constitutiones Pontificum. Primo casu, si infans iã formatus, & animatus erat, quid, qualiter, & quo tempore dicatur esse formatus, & animatus: *diximus suprà ead quæst.* quia tunc debet animam pro anima. Et sic punitur Pœna Mortis qui dedit Poculũ Abortionis, quo necauit infantem viuentem, *vt in c. Moyses. 32. q. 2. in princ.* aut partus nondum erat completus in forma, nec animatus, & Tradens Poculum huiusmodi, mulctatur Pecunia Arbitrio Iudicis *dict. c. Moyses.* Ratio est, quia non potest dici examinatum illud, quod caret anima, quam non habet adhuc. † Secundo verò casu, quando loquimur de Iure Pontificio, aut loquimur de Pœna Irregularitatis

tatis, vel Degradationis, & ista non infertur, nisi Clericus effectualiter hominem viuentem occiderit, nec sit natus, vel adhuc in vtero matris refert, *vt in c. 1. & c. sicut dignum. §. 1. de homic. & per gloss. in d. c. Moyses. c. si aliquis. in gloss eodem tit. & gloss. in c. consuluisti. 2. quæst. 4. idem sequitur Panor. in d. c. si aliquis.* aut loquimur de Pœna Excommunicationis, & ista infertur pro quocunque Abortiuo secuto; siue puerperium erat animatum siue non, & Iura ipsa appellant istud Homicidium, sed antequam infans sit plenè formatus & animatus, non potest dici propriè Homicidium, quia nõ potest corpus examinari quod adhuc caret anima, *vt suprà proximè diximus.* Isto casu igitur impropriè dicitur Homicidium, *vide text. in d. c. si aliquis. & ibi dom. Abb.* imò hac pœna punitur etiam si aliquis Libidine aut Odio daret mulieri quæ nondum concepit Venena siue Pocula Sterilitatis, ad hoc, ne coëundo concipere possit, *vt d. c. si aliquis.* vbi est casus valdè not. quòd non solum quis tenetur de Homicidio pro Abortiuo iam facto, sed pro faciendo vel pro impedimento præstito ad concipiendum. † Et not. etiam hoc vnum in tota materia Poculorũ, quòd non solùm punitur, qui scienter Tradidit Poculum, verùm etiam ille, qui scienter Fecit, & Composuit, *ita expressè not. Pan. in d. c. si aliquis. in princip. & not. in l. 1. in princ. & l. 3. in princ. ff. ad leg. Corne. de sic.* & hoc idem seruatur in quibuscunque alijs Sortilegijs, *vt not. Arch 26. quæstio. 5. c. quicunque, & 1. dist. c. si quis viduam. 32. q. vlt. ff. ad leg. Iul. maiestat. l. 1. & ff. de iniur. leg. item apud Labeonem. §. adduxisse.*

QVÆSTIO XIV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes ſuper rebus profanis ad Sortilegia aptis celebrantes, qualiter debeant puniri.*

2 *Sacerdos miſſam defunctorum pro viuentibus celebrans vt citiùs moriantur, aut periculum incurrant qualiter puniatur.*

3 *Clericus qui Sacramento abutitur Pœna Arbitraria punitur.*

1 DEcimòquartò quæro vltra † ea quæ diximus ſuprà in 11.q.videndum eſt, quid de ſacerdotibus,qui ſuper rebus profanis,& aptis ad faciendum Sortilegia, & ad illum duntaxat effectum oblatis, vnam aut plures miſſas ſcienter celebrant, adhibitis nefarijs, & inhoneſtis precibus, & verbis ſuperſtitioſis, quibus Pœnis puniuntur? Res verò ſuper quibus ſolent miſſas ipſas celebrare ſunt vt plurimùm iſtæ,panis crudus ſiue paſta,aut coact°, vt placenta, item calamita, quandoque cutis indumenti pueri naſcentis, quam appellant pelliculam virginem,& alia his ſimilia ſimplicia,aut mixta impoſita ſuper altari illis modis de quibus ſuprà diximus in 3. q. pro iſto facinore, dic quòd de Iure Canonum Clericus omninò deponitur, *vt in can. ſi quis epiſcopus.*

2 *26.quæſtio.5.* † ſi enim pro ſola celebratione miſſæ defunctorum dicta pro viuentibus, vt citiùs moriantur, aut periculum mortis incurrant, ſacerdos perpetuò priuatur officio, beneficio, ordine,gradu atque dignitate, & in perpetui exilij ergaſtulo, vnà cum

cum conſulente vel id fieri procurante relegatur, *vt in c. quicunque 26. q. 5. & diximus ſuprà. 11. q. verſ pro facilio-ri:* quantò magis deberet iſte ſacerdos deponi, & relegari, qui in miſſarum ſuarũ celebratione illa profana, & immunda turpiter commiſcuit, illaque vel Deo, aut potiùs Dęmoni vouere turpibus, & ſuperſtitioſis precibus non veretur: certè non video, cur minori pœna puniri poſſit, maximè, quando ſcienter iſta patrauit *d. can. quicunque. in 2. parte circa fin. pro quo facit in arg. text. de conſec. diſt. 2. c. cum omne crimen. in fin.* vbi grauiter punitur Clericus depoſitione, qui abutitur ordine Sacramenti, licèt id non faciat ad effectum Sortilegiandi, aut per modum ſuperſtitioſum, *vt latiùs infrà dicam.*† Quidam verò dixerunt, 3
quòd pro huiuſmodi facinore ſit Pœna Arbitraria, *iuxta doctrinam dom. Abb. in dict. cap. 2. extra eodem titulo.* hoc tamen tolerari poſſet, quotieſcunque factum non eſſet valdè turpe, vel perſona ſacerdotis eſſet adeò ſimplex: & debilis ingenij, quòd de facili quis cognoſcere poſſet, quòd bona fide ductus fuerit circunuentus, putans benè facere, & non peccare, *vt in dicto capit. 2. & eſt text. & ibi Bartol. in leg. ſi adulterium cum inceſtu. in verſic. idem Pollioni. ff. ad legem Iuliam, de adult.*

QVÆSTIO XV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdotes debito modo & ordine Sacrificandi abutentes quam Pœnam dare debeant.*

2 *Sacerdos qui forma debita, aut etiam materia Sacra-*

menti non seruata celebrat, omni ordine, & gradu ad tempus priuari debet.

1 DEcimòquintò quæro, quid † de sacerdotibus, qui abutuntur debito modo, & ordine Sacrificandi, vt quia non ponunt vinum cum aqua simul in calice, sed vinum tantùm, aut aquam solam, vel botrum vuarum comprimunt in calice, aut panniculum musto intinctum, & diu conseruatum aqua abluunt, & illam lauaturam ponunt in calice loco vini aqua commixti, aut panem Sacramenti extinctum in vino calicis sacrato tradunt laicis pro Communione siue Eucharistię Sacramento, quibus Pœnis puniuntur? omnia ista narrãtur in text. *in c. cum*
2 *omne crimen. de consecrat. dist. 2.* & concluditur in fine † quòd sacerdos pro isto facinore debet priuari ad tempus omni ordine, & gradu arbitrio iudicis, & tandiu sic priuatus existere, donec iudici visum fuerit, illum congruam pœnitentiam peregisse, vt posteà purgatus, ad omnia sua pristina restituatur, vt ibi dicitur.

QVÆSTIO XVI.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos vel quiuis alius Res Sacras aut Sacratas ad Vsus Profanos Conuertens, qualiter puniri debeat.*

2 *Baltassar Rex Babyloniorum interfectus, quòd Vasa Sacra Templi in Profanos Conuertit Vsus.*

3 *Diaconus Rebus Sacris Abutens, & in Vsus Profanos eas conuertens, quanto tempore Excommunicatus, ab Altaris Ministerio sit Suspensus.*

4 *Abutens*

7 *Abutens Rebus Sacris in Sortilegijs, Sacrilegij Reus eſt.*

DEcimòſextò quæro, qua † pœna punitur Sacerdos vel Laicus, qui Vaſa Eccleſiaſtica Sacrata, vel Veſtes Sacras, aut Benedictas, vt eſt Altaris Palla, Calix, Patina, Purificatorium, Tabernaculum Sacramenti Euchariſtiæ, aut aliquarum Reliquiarum; item Lapidem Sacratum totum aut partem, ſiue Corporale, Manipulum, Stolam, Camiſiam, item Vela quæ ſunt in Sanctuario, aut iuxta Imaginem Crucis, aut B. Mariæ Virginis, & alia his ſimilia acceperit, & ad profanos Vſus irreuerenter Conuerterit, aut damnabiliùs in Sortilegijs Commiſcuerit. Dic quòd primo caſu, quando quis Abutitur illis in Profanis Domeſticis Vſibus citra Sortilegia, de Iure Antiquo ſecundum Legem Moyſi, Vltione Diuina percutiebatur, & ſæpiùs Morte, & totius ſtatus ſubuerſione, ſi erant Reges vel alij Principes, *vt habetur Daniel. cap. 5.* Vbi Rex † Baltaſſar filius Nabuchodonoſoris poſtquam cœpit erga DEVM, & Res Sacras irreuerenter ſe habere, & quòd Sacrata vel Benedicta Vaſa Aurea, & Argentea ex Sacro Templo Domini in Hieruſalem abſtulerat, & cum illis ipſe rex Baltaſſar vnà cum Principibus, & Primatibus ſuis Vxoribus atque Concubinis in conuiuijs ſuis vinum biberant, iratus eſt valdè DEVS de tanta eorum inſolentia, & primò monuit Regem Baltaſſarem quodam præconio literarum miraculosè ſcriptarum in albo pariete Aulæ Regię, quas nemo ſapientium ipſius Regis Baltaſſaris, ſed ſolus Daniel interpretatus eſt, & com-

1

2

& comminatus fuit futurum malum iudicium contra ipſum, adeò, vt illa nocte ipſe Rex Baltaſſar ab inimicis ſuis interfectus ſit, & regnum ſuum ad extraneas manus deuenerit. *vide in d.c. 5. Daniel. de quo fit mentio de conſec. diſt. 1. c. veſtimenta. & c. in ſancta,* vnde concludi poteſt, quòd de Iure Antiquo pro huiuſmodi rapina, & abuſu ſit Pœna Mortis, & Bonorum
3 ſuorum Publicatio, aut Mala Succeſſio. † De Iure verò Pontificio Diaconus pro iſto crimine trib. annis & ſex menſib. excommunicatus exiſtit, & ab altaris miniſterio omninò ſuſpenſus habetur. Preſbyter verò decem annis, & ſex menſibus remanet excommunicatus, *vt habetur de conſec. diſt. 1. c. nemo per ignorantiam.* Si verò bona prædicta ipſi immiſcuerũt in Sortilegijs, aut alijs tradiderunt vt immiſcerent; grauiùs puniuntur, quia Clericus debet Deponi, & Omnibus ſuis Officijs atq; Beneficijs, Ordine, Gradu & Dignitate Priuari, & in Perpetuum Carcerem Intrudi, aut in Exilium Perpetuum mitti. *vt d.c. ſi quis epiſcopus, & c. quicunque in fi. 26. quæſt. 5.* vel dic *ſecundum Abb. in d. c. 2. extra eod. tit.* quòd erit Pœna Arbitraria ſecundum Arbitrium Iudicis moderanda; attenta Qualitate Facti, & Perſonarum Conditione, *vt aliàs diximus ſupra eo per dicta iura quæ amplius non refero vt ca-*
4 *piam breuitatem.* † Et no. vnum in tota materia Sortilegiorũ; quòd ille, qui Abutitur Rebus Sacris vel Benedictis, & Eccleſiaſticis ſemel dedicatis, non ſolum tenetur Pœnis de quibus ſuprà; verùm etiam tenetur Pœna Sacrilegij, quia in veritate per ſimilem Contrectationem Rerum Sacrarum Committitur Sacrilegium: *vt habetur 17. quæſt. 4. c. ſacrilegium,*

& 6.

& c. si quis contumax. §. 1. & d. Ioan. Iec. in sum. in tit. de sacril. q. 3. & S. Thom. in sum. 2. 2. q. 99. art. 3. versi. dicendum. & de pœna ipsorum, vide in d. c. si quis contumax. Imò dicit Arch. in c. Felicis. de pœn. lib. 6. in princ. quòd Sacrilegium committit quilibet ordinis clericorum, qui Ariolos, Incantatores, Aruspices, & similes consuluit vel similia facit, intelligens in effectu, quòd omnis Sortilegus potest dici Sacrilegus, & de Sacrilegio puniri, vide tamen quæ latiùs dicam infra tit. seq. q. 1. & not. etiam quòd pro isto Crimine Subtractionis Vasorum Sacrorum de Ecclesia imponuntur Grauiores Pœnæ, de quibus habetur 12. quæst. 2. c. de viro. vide ibi.

QVÆSTIO XVII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos in missarum celebrationibus preces nefarias & turpes admiscens, & ad malum finem, qualiter sit puniendus.*

2 *Sacerdos Hispanus decretorum doctor etiam quadragesimumquintum egressus annum, in insaniam & furorem vertitur ob nefandum amorem monialium.*

3 *Sacerdos preces aut oblationes nefarias in missarum solennijs offerens, officio & beneficio, gradu, & ordine est priuandus.*

4 *Pœnæ secundū facti qualitatem, turpitudinem, aut scandalum sunt aggrauandæ, aut molliendæ.*

5 *Animus maximè in omnibus criminibus est attendendus.*

DEcimòseptimò quæro, † quid de his sacerdotibus, qui in missarum suarū celebrationibus huiusmodi aliquas preces nefandas, & turpes, absque alicuius 1

alicuius rei immixtione protulerint, illa aut Deō aut Dæmoni vouendo, non absque magna superstitione dicauerint. Quęro qua pœna puniantur? & vt faciliùs res ista apprehendi possit, subdam exem-
2 plum, prout habui semel in facto Romæ.† Quidam vir Hispanus Clericus satis beneficiatus, & decretorum Doctor, ætatis anno 45. vel circa captus erat amore quarundam monialium iuuenum, quæ erāt plurimùm forma venustæ, quas iste sæpiùs ad monasterium visitabat, & blandis verbis atque muneribus multoties blandiebatur eis, adeò, quòd propter illarum pulchritudinem, & venerabilem venustatem ille Hispanus paulatim cœpit ardescere, & frequentiùs illarum monasterij limina visitare, & in tam magnam deuenit insaniam & cæcitatem, quòd die noctęque tam in somnijs quàm in vigilia nil aliud nisi illarum amplexus, & concubitus meditabatur, corde, verbo, gestibus, aut signis. Et in tam grauem dementiā adductus fuit, quòd asserebat expresè, ex quo ipse erat Clericus, esse sponsum Ecclesiæ, & moniales illas similiter esse sponsas Ecclesiæ, nam quia dicebantur esse sponsæ Christi, qui repræsentatur per Ecclesiam, concludebat, quòd sponsi, & sponsæ Spirituales, hoc est, sacerdotes, & moniales poterant adinuicem carnaliter copulari sine peccato, & quòd ita Deus præordinauerat, putans summū bonum in solo coitu consistere: & qđ turpius est, ipse sępiùs hoc prædicabat illis iuuenculis, adeò, quòd ipsæ cœperunt illū euitare, vnde ipse Clericus posteà deuenit in maiorem insaniam, quia quotidie, quòd esset literatus, componebat aliquas

oratio-

orationes & preces nefarias, quibus orabat Deum, & alios Sanctos, vt præſtarent ſibi robur maximum in renibus, in lumbis verò calorem talem, quo poſſet facilimè in magna abundantia luxuriari, & coitũ carnis ſæpiſſimè complere: & quia illarum Monialium quædam vocabatur Cecilia, altera Vrſula, alia verò Magdalena, & Clara, in ipſis ſuis orationibus, quas quotidie de nouo formabat, ſummis precibus deprecabatur Virgines illas Sanctas & Beatas, poſt Dei inuocationem, vt ex dono gratiæ ſpecialis in mentibus, & cordibus ipſarum Monialium hanc meditationem, & firmam opinionem infunderent, ita quòd ipſæ Moniales firmiter putarent, & crederent, nullum aliud magis meritorium opus Deo fieri poſſe, quam coire, & carnaliter commiſceri, creſcere, & multiplicari, nulla adhibita perſonarum diſtinctione; ſit ſacra vel profana, ſit coniugata vel ſoluta, ſit conſanguinea vel extranea, & ſimilia, & quòd ex coitu huiuſmodi putarent votum caſtitatis nullatenus infringi poſſe, ſed magis hoc DEO placere, quàm Holocauſtum, ſiue Sacrificium, & vltra hoc, quòd ardentiùs illarum corda incaleſcerẽt ad amandum, & vehementer diligendum virum ipſum ſacerdotem, qui erat ſponſus Eccleſię, & eius vota carnalia firmiter maxima cum humilitate adimplere, eiuſque mandatis, vt veri patris parere, aſſerens, quòd illo modo conſummandum erat matrimonium ſpirituale inter religioſos viros, & mulieres, quemadmodum matrimonium carnale conſummatur per verã vtriuſque coniugũ carnalẽ copulam, *vt in c. continebatur, primo reſpo. de deſpon. impub. & in c.*

& in c. tua nos. de sponsa. Quas quidem schedulas ipse Clericus portabat quotidie ad quoddam monasterium, vbi morabantur quidam boni, & puriſſimi ſacerdotes mendicantes, qui potiùs ſimplicitate, & bonitate quàm doctrina religionem ſuam profitebantur, & die qualibet ad Eccleſiam illius monaſterij accedebat ad miſſam, & ſingulis diebus vnam ex ipſis ſchedulis dabat ſacerdoti, & dabat etiã lulium vnum pro Eleemoſina, ad hoc, vt in celebratione miſſæ, ſcilicet, in memento, preces illas Deo, & Sanctis Virginibus prædictis offerrent, cum deuotione orando Deum, & Sanctas Virgines prædictas, vt pia vota ipſius orantis exaudirent: & hoc modo decepit vnum vel duos ex ſimplicioribus, & rudioribus illorum monachorum: & interim ipſe quoque intererat miſſæ, & totidem eaſdemq; preces ipſe cum deuotione recitabat, & proſequendo vlteriùs in hac ſua ſuperſtitione, quotidie nouas orationes cõponens, deuenit tandem ad manus cuiuſdam monachi, qui erat cæteris magis doctus atq; expertus, qui ſumpta ſchedula duplicata vna cum Eleemoſina acceſſit ad Altare, & perlegens quæ intus erant verba, valdè obſtupuit, & ne miſſæ Sacrificium perturbaret, dimiſit ſchedulã illam in angulo Altaris, & proſecutus fuit miſſam. Demum ea completa ipſe monachus multùm reprehendit ipſum Clericum Hiſpanum, dicẽs, quòd verba illa erant valdè turpia, & ſuperſtitioſa, nec merebãtur per aliquẽ ſacerdotem in tanto miſſæ myſterio memorari: at ille ſubriſit, deridens monachi illius ſimplicitatem, & ignorantiam, cœpitq́ue ſecum velle diſputare, quia argutus erat,

erat, quaſdam interpretationes Diuinæ Scripturæ longè erroneas attribuens, adeò, quòd nõ tranſibant abſque ſcrupulo, & labe hæreticæ prauitatis, *vt aliàs diximus in tract. de hæret. quæſt.* 1. *&* 2. Videns itaque monachus ille ipſum Clericum tam graui errore apprehenſum, ſumptis pluribus ex illis ſuis ſchedulis, quas adinuenit, de præmiſſis omnibus conſulit quam primùm Reuer. D. Vicarium Papæ, cuius tunc ego auditor aderam: mihiq́ue mandauit, vt rem hanc cognoſcerem, & ipſum Clericum pro modo culpæ corriperem, qui ſtatim incarceratus, & examinatus, omnia ad vnguem confeſſus eſt, imò à principio inſtabat pertinax in illa ſua erronea opinione, volens defendere falſas quaſdam, & nouas interpretationes, quas Diuinę ſcripturæ attribuerat, qui quam primùm vidit me præparari ad declarandum illum hæreticum, & pœnis hæreticorum ſubijciendum, niſi errorem ipſum reuocaret, incontinenti omnia reuocauit, & errorem ſuum ſolenniter abiurauit, adeò, quòd pro hęreſis ſuſpicione meruit veniam, & reuocauit omnes illas ſuas interpretationes, quas dederat Diuinæ ſcripturę, & reliquas omnes inſanias ſuas, quas ſuprà narrauimus, nihilominus vt cautius in futurum procederet, de mandato S. D. N. Papæ fuit relegatus ab vrbe ad certum tempus. † Ad propoſitum nunc quæſtionis noſtræ redeundo, quæro, ſi reperitur aliquis ſacerdos, qui ſcienter preces huiuſmodi, aut ſimiles, quæ non tendunt ad verum Diuinum cultum, & Salutem Animæ, ſed potiùs vertuntur in peccatum, & rem damnabilem, in miſſa ſolemni Sacrificio celebrauerit, ſeu alio quouis modo vouerit, aut obtulerit, qua Pœ-

na puniatur? dic quòd isto casu putarem esse priuandum omni ordine, & gradu, officijs atque beneficijs Ecclesiasticis, & etiam relegandum esse tam ipsum sacerdotem, quàm illum, qui ipsum consuluit, & præmissa fieri mandauit. *arg. eorum quæ habentur in d. can. quicunque in fi. 26 q. 5.* vbi si sacerdos pro viuentibus celebrat missam defunctorum, vt illi, pro quibus missa celebratur, citiùs moriantur, aut mortis periculum incurrant, sacerdos ipse punitur Pœnis prædictis, & nihilominus ibi non apparet de aliqua superstitiosa oratione aut cæremonijs, sed solùm de turpi celebrantis intentione; quantò magis in casu nostro ille deberet hac Pœna puniri, qui preces istas obscœnas Diuino cultui admodũ contrarias, & quæ omnes tẽdunt, immiscuit ad peccatũ & totius Christianæ Fidei læsionem, dum quærit per Sacrificium missæ prębere materiam peccandi, & malefaciendi, per quam & eius Holocaustum solent peccata dimitti, *de conse. dist. 2. c. cum omne crimen, & eadem dist. c. nihil in sacrificijs, & diximus in tract. de hæret. q. 2. in princ.* nihilominus isto casu non discederem ab opinione Abb. 4 *de qua in d. cap. 2. extra eod titu.* scilicet † quòd Pœnæ huiusmodi sint aggrauandæ, vel minuendæ, iuxta qualitatem facti, aut turpitudinem siue scandalum, quod inde exoritur, & personarum conditionem, in quibus omnibus plurimùm vertitur arbitrium iudicis. Ponamus enim, quòd esset aliquis simplex, humilis sacerdos, idiota, qui fuit aliàs bonæ conditionis, & sanæ ac puræ conscientiæ, qui ad preces, & mandata alicuius Magi Principis, Baronis, aut Viri Magnę conditionis similes preces emiserit, erit ne dicendum,

quòd

quòd sit puniendus ille sicut alius versutus, malitiosus, & qui in istis turpitudinibus delectatur? certè non, & propterea benè, & sanctè disposuit rex. *in cap. sicut dignum, in princip. de homic. & in l. respiciendum. & l. aut facta. ff. de pœn. & l. quid ergò & ibi Bartol. ff. de his qui no. infam. & Bartol. Bald. & alij, in l. 1. §. diuus, & in l. diuus, & l. in lege Cornelia. ff. ad l. Cor. de sicar.* vbi dicunt, † quòd in omnibus criminibus attenditur principaliter animus, & intentio delinquentis, an ex simplicitate quadam, vel ignorantia, aut dolo, & malitia inductus fuerit ad peccandum, vt his attentis fiat variatio pœnæ: *pro quo benè facit textus, & quod ibi no. gloss. & Panor. in d. cap. 2. extra eod. titu.* Præterea ponamus, quòd aliquis persuadet sacerdoti, quòd voueat, & offerat pro eo preces quasdam in missa, quæ expressè non apparebant, nec cognoscebantur saltem per virum rudem, & inexpertum, quòd essent superstitiosa, vt quia in ipsis apparebant à principio verba quædam honesta, & religiosa, deinde superstitiosa & Diabolica, sed erant nomina quædam adeò ignota ipsi sacerdoti, quòd putabat omnia esse bona, & nullam in se habere superstitionem, isto casu similiter putarem dictum sacerdotem esse longè minùs puniendum: *per ea quæ supra diximus. & d. ca. 2. & ibi gl. extra eo. tit.* §

FINIS TRACTATVS
D. PAVLI GRILLANDI
De Sortilegijs.

DE LAMIIS,
ET EXCELLENTIA I. V. TRACTATVS
D. IOANNIS FRANCISCI PONZINIBII FLORENTINI; IVRECONsulti omnibus longè præstantissimi.

SVMMARIVM.

1 *Lamiæ mulieres ad Ludum Dæmonis Deferuntur per Ipsum Dæmonem.*

2 *Theologorum est Sacras tractare Scripturas.*

3 *Princeps non debet se rebus immiscere Spiritualibus.*

4 *Theologia est omnium scientiarum dignissima.*
Ius Canonicum, vel Ciuile non est scientia.

5 *Leges simplicitatem amplectuntur, & subtilitatem respuunt.*
Lex est voluntaria, opinatiua, non passim necessaria, &c.

6 *Lex est localis, non omnibus prouidens casibus.*

7 *Perito cuique de pertinentibus ad artem suam creditur.*

8 *Dubia in spectantibus ad Fidem sunt ad Papam referenda.*
Canones allegari possunt sicut & Leges.

9 *Subiectum Legalis Scientiæ nedum circa mores, sed est etiam circa Fidem.*

10 *Legis*

10 *Leges à Deo per ora Prudentum, & Imperatorum promulgatæ sunt.*

11 *Legibus subdi debet omnis homo.*

12 *Leges in quibus allegari possint.*

13 *Scripturæ Sacræ adiuuari debent, & declarari per alias inferiores scientias.*

14 *Jus, Ars Boni & Æqui dicitur.*

15 *Leges rationem & causam habere censentur.*

16 *Jus Ciuile est Scientia Practica, & Speculatiua.*

17 *Negocia plura sunt numero quàm vocabula.*

18 *Scientia Iuris est certissima, nobilis, & omni honore digna.*

19 *Doctores Iuris priuilegiati sunt in multis.*

20 *Contemnentes Iuris Doctores detestandi sunt velut pecudes.*

21 *Doctores Iuris Ciuilis circa quæ versari dicantur.*

22 *Scientia Iuris Ciuilis Nobilissima est, Nobilissimos reddens suos Professores.*

23 *Scientia Iuris Ciuilis Sapientia est, & Res Sanctissima.*

24 *Regere seipsum Summæ Sapientiæ est.*

25 *Scientia Iuris Ciuilis est omnium Sapientum Dogma.*

Legistæ & Canonistæ qualẽ modũ habeant arguẽdi.

26 *Scientia quælibet suas proprias imaginationes, rationes, & disputationes habet.*

27 *Facundia Oratorum quale habeat officium.*

28 *Ratio Legis ipsius Anima dicitur.*

29 *Legis respuere subtilitates qualiter intelligatur.*

30 *Lex non dicitur voluntaria, cum etiam Principis voluntas legem condens Ratione regulari debeat.*

31 *Principis proprium est Iusticiam exercere.*

32 *Rescriptum Principis non est cum alterius iniuria exequendum.*

33 *Principis studium esse debet vt populus sibi subditus bene viuat.*

34 *Lex rationabilis dicitur eo ipso quod prohibita non reperitur.*

35 *Respondere per verbũ dubitatiuũ est Philosophicum.*

36 *Lex an sit variabilis, seu mutabilis.*

37 *Lex an sit omnibus casibus prouidens.*

38 *Iurisperiti in dubijs sunt adeundi.*

39 *Lamiæ ad Ludum Dæmonum realiter, & verè Deferuntur, & non tantum imaginariè.*

40 *Dæmon potest hominem de loco ad locum portare.*

41 *Deus per Artẽ Dæmonis multa cõtingere permittit. Negatiua, est non ens, & ideò improbabilis.*

42 *Diabolus quoad potest Fidei nostræ resistere nititur & eam impugnare.*

43 *Solennitas eadem requiritur in soluendo quæ in ligando.*

44 *Præcedentia declarantur per sequentia, & è contra.*

45 *Factum aliquid esse non præsumitur nisi probetur.*

46 *Experimenta sermonum verorum cum rebus sensatis concordare debent.*

47 *Facta per Artem Diaboli non vera censentur sed phantastica.*

48 *Iura de aliquibus loquentia locum habent in non expressis, in quibus eadem militat ratio.*

49 *Mulieres, super quasdam bestias de nocte equitare, & in momento multa terrarum spacia pertransire falsum est.*

50 *Lamijs*

50 *Lamijs dicentibus se Delatas ad Ludum Dæmonum, & multa se fecisse asserentibus non creditur.*

51 *Argumentum de similibus ad similia est licitum.*

52 *Confessio Lamiarum est erronea & respuenda, eò quòd illusæ sint.*

Confessioni rei in criminalibus regulariter nõ statur.

53 *Testes probare non possunt quæ tantum in spiritu fiunt.*

54 *Antecedens destructum censetur si consequens destruatur.*

55 *Loquentis virtus stat in hoc si benè distinguat.*

56 *Lex fit tantum de his quæ vt plurimùm accidunt.*

57 *Posse non dicitur qui sine adiutorio non potest.*

58 *Argumentum inefficax censetur quod instantiam, seu retorquutionem patitur.*

59 *Argumentum à separatis in Iure est nullius valoris.*

60 *Probatio non admittitur contra præsumptionem iuris, & de iure*

61 *Baptismus ad sui essentiam non requirit personarum præsentiam.*

62 *Occasio capi debet quæ benignius responsum præbet.*

Lamias portare corpus Christi ad ludum dæmonum, & illud dæmoni offerre est falsissimum.

63 *Lamias noctu domos ingressas sanguinem sugere paruulorum, est erroneum.*

Paruuli qualiter possint stricari.

64 *Dæmones, qui aliquem ad peccatum induxerunt contra naturam, abominantes fugere est credendum.*

65 *Participes, & conscij criminis non admittuntur in casu Delationis ad Ludum Dæmonum.*

Inquisitores Fidei cogere debent ad abiurandum quòd Eatur ad Ludum Dæmonum.

66 *Doctores Iuris Ciuilis vocari debent ad processus & examinationes Inquisitorum.*

67 *Probationes in crimine hæreseos debent luce meridiana esse clariores.*

68 *Hæreticus censetur qui leui argumento à fide catholica deuiat.*

Testes verisimilia deponere debent.

69 *Infamia attendi non debet quæ à personis suspectis ortum habet.*

Cogitatio in solo hæreseos crimine punitur, licèt effectus nullus sequatur.

70 *Confessio rei ad condemnationem sufficit in sola hæresi.*

71 *Confessio ad condemnationem sufficiens debet esse verisimilis & non æquiuoca.*

72 *Confessus se alias iudicio hæresim abiecisse in manu alterius inquisitoris, non censetur ex noua confessione relapsus.*

Confessio facta in pœnitentiæ foro non sufficit ad condemnationem.

73 *Testes noui super iisdem examinari possunt articulis in solo crimine hæresis.*

74 *Publicatio testium non fit in crimine hæresis si inquisitorum timeatur potentia.*

Hæreticus inquiri potest à pluribus.

75 *Occultans hæreticum scienter, tanquam hæreticus puniri debet.*

Hæreticus post mortem inquiri potest, & damnari.

76 *Bona hæreticorũ ipso facto capiũtur velut publicata.*

77 *Hæreti-*

77 *Hæreticus non auditur etiam in valdè fauorabilibus.*

78 *Aduocatus, an possit pro bannito aduocare.*

79 *Inquisitores cognoscere non possunt an sua sit Iurisdictio.*

80 *Iudici per inquisitionem procedenti, & se informatum de fama dicenti non statur.*

81 *Iudex ratione notorij non debet procedere, nisi prius constet de notorij qualitate.*

82 *Dæmones inuocare, & ab eis responsa petere, an sit hæreticum.*

83 *Hæresim sapientibus quando detrahendum sit.*

84 *Testes in crimine hæresis cogi possunt ad testificandum.*

Dicto vltimo testis statur in crimine hæresis.

Examinatio testium in crimine hæresis potest alteri committi.

Testes excommunicati & criminis socij admittuntur in inquirenda hæresi.

85 *Crimen speciem hæresis sapiens puniri debet.*

Prælatus suam, sed non Ecclesiæ iniuriam remittere potest.

86 *Blasphemans Deum non includitur in statuto de pace habita cum offenso.*

87 *Dolus in quibus criminibus culpæ præponderet.*

88 *Suspicione sola in crimine hæresis ad inquisitionem proceditur.*

89 *Coniecturæ quæ in crimine hæresis sufficienter dicantur, arbitrio iudicis committitur.*

Scriptura requiritur in eo qui ab hæresi reuertitur.

90 *Interpretatio confessionis in foro conscientiæ ad salutem animæ in partem fieri debet deteriorem.*

Malum semper præsumitur de malo homine, & malo verbo quod ab eo profertur.

LAmiarum materiam, quas vulgus Striges appellat, silentibus in istis Natalitijs Festis, Iudiciorum strepitibus, tractatur[9], assumo, quod scribitur Matth. 4. capit. Assumpsit eum Diabolus in Sanctam Ciuitatem, & statuit eum supra pinnaculũ templi. & infrà. Assumpsit eum Diabolus in montem excelsum valdè. † Ex hoc arguunt multi, & asserunt, mulieres istas ad Ludum Dæmonis, & per Ipsum Dæmonem Deferri posse: quoniam si de quo magis inesse videtur; & ineſt, ergò de quo minus. *authentic. multò magis. Codic. de episc. & cle. leg. quantò magis. ff. de iureiuran. capit. cum in cunctis, extra de electio.* imò stante hac possibilitate, & secundum eos concedenda, inferunt credendum esse, Eas ad Ipsum Ludum omninò Portari verè, quoniam quod est possibile, est admissibile. Verùm, quoniam ego contrariam sententiam fauore Fidei semper existimaui benigniorem, non per modum conclusionis, quoniam prudentiorum iudicio me subijcio, decreui in oppositum, inuocato Dei Omnipotentis auxilio, nonnullas breuissimas rationes afferre. Verùm, quia videtur Theologorum materia; quia de Fide agitur, ne possit mihi obijci quod scriptum est *6. q. 3. c. scriptum*. vbi dicitur, in alienam messem manum non imponas. Censui in primis aliam dubitationem excitare, videlicet; Nunquid Canones Legésve Adduci ac Allegari possint ad Interpretationem Diuinarum Scripturarum, ac ad Declarationem vel Decisionem Theologicarum Quæstionum.

ſtionum. Nam hoc pacto ceſſabit obiectum, cognoſceturq; maximam eſſe Canonũ ac Legum poteſtatem, & propterea Leges omni veneratione dignas. Aſt, quia ſicut aromatum ſolet eſſe natura, vt longè magis contrita redoleant, ſic & veritas, quantò magis conteritur, & oppugnatur, tantò clarior, expulſis nebulis, luce progreditur. Notando enim & diſputando benè, & optima ratione decreuit Modeſtinus, *dicit text. in l. fina. §. mixta. ff. de mu. & ho.* & ſecundum Aug. 23. *quæſt. 6. can. vides*, ratio vincit per diſputationis pugnam. Arguẽdo ad partes, videtur, inprimis Leges ipſas vel Canones nullo pacto ſic fore admittendas. †Et primò, quia talis interpretatio videtur tãtummodò ſpectare ad Theologos, quoniã ipſi ſunt, *vt habetur* 20. *diſt. c.* 1. illi, qui dicũtur tractatores Diuinarum Scripturarũ, & propterea, vt ibi dicitur, in expoſitionib. earũ, ſummis Pontificibus præponuntur, licèt in cauſis definiẽdis ſecundum locũ poſt eos mereantur. Vana ergò videtur hęc diſputatio Legum ſic adducendarũ, quia nemo debet ſe intromittere circa pertinẽtia ad aliũ. *l. conſulta diualia. C. de teſtam.* Culpa enim eſt ſe immiſcere rei ad aliũ pertinẽti. *dicit tex. in l. culpa. ff. de reg. iu. & bonus tex.* 10. *diſt. c. quoniam*, qui dicit, Pontifices ſe nõ immiſceãt negocijs ſecularibus, quib. eſt prępoſitus Princeps, & Princeps ſe nõ immiſceat Diuinis rebus, quib. eſt ſummus Põtifex prępoſitus. †Et propterea infertur, quòd ſi Princeps, qui eſt ſupra Leges, inhibetur ſe immiſcere Spiritualibus rebus, vt ibi, ergò fortiùs hoc inhibetur ſubditis eius. Vel ſic, ſi Pontifices pro curſu temporalium tantummodò rerum Imperialibus debent Legibus vti, ergò

2

3

ergò fortiùs Seculares, quibus est denegatum se immiscere Spiritualibus rebus, non debent ad allegandas ipsas leges, nisi pro temporalibus rebus admitti. *Et facit ead. distin. c. Imperialium.* vbi dicitur, Imperium suis publicæ rei quotidianis administrationibus debet esse contentum, non vsurpare quæ Sacerdotibus Domini solùm conueniunt, *& bonus text. in aut. quomodo opor. epis. in princ.* ibi, illud quidem Diuinis ministrans, hoc autem Humanis præsidens ac diligentias adhibens. Et ideò gl. in verbo conferens. not. quòd nec Papa in temporalibus, nec Imperator in Spiritualibus se debeant immiscere. Et gl. *in d. c. quoniam per illum tex.* dicit, quòd non licet allegare Leges vbi est Canon. † Secundò, quia Theologia est scientia superior, & magis digna, *vt habetur* 10. *dist. c. lege. ver. item lex:* Lex Imperialis non est supra legem Dei, sed subtus, *vt ea. dist. c. certum. & c. suscipitis.* Et probatur, quia scientia Legalis subijcitur Ethicæ. *vt per gl. in proœ. decreti.* quæ Ethica est longè minùs digna quàm sit Theologia, ergò non expedit eam interpretari per scientiam longè inferiorem, & minùs scientificam, ac etiam plus religiosis interdictam *c. non magno, &c. super specula. extra ne cler. vel mona.* Tertiò, quia Ius Ciuile vel Canonicum non est scientia, quia Legistæ vel Canonistæ (vt inquiunt Logici) non habent modum arguendi, nec cognoscunt per causas, sed nituntur tantummodò auctoritate Legis vel Canonis, quia dicunt, ita Lex dicit, ita Canon loquitur, sed qui per causam non cognoscit, non scit, quia scire est rem per causam cognoscere. 23. *q.* 8. *c. occidit, de testibus, c. cùm causam, & habetur* 1. *Poster. &*

4

secun-

secundo Metaphysicæ per Io. And. in proœ. 6. in l. pupillus, vbi Bar. & Bald. ff. de acq. hær. per Ang. in l. qui Romæ, §. duo fratres. 14. col. ff. de verb. oblig. † Et facit, quia Leges dicuntur amare simplicitatem, nõ autem subtilitatem, *vt l. sicut. circa si vers. sed debitori. ibi, hæ autem subtilitates à iudicibus non admittuntur, ff. quib. mod. pig. vel hyp. sol. l. 1. C. vt actio ab hær. & contra hær. incip. ibi, nec propter nimiam subtilitatem. & in c. dilecti filij, in ver. prouideatis attentis, ne ita subtiliter, sed simpliciter, & purè. extra de iud.* Prætereà Lex est voluntaria, *vt per Aristot. in primo de cœlo, & mundo, & not. gl. instit. de vsucap.* dum dicit, quòd sufficit pro ratione voluntas. *& probatur in leg. prospexit. ibi, quia ita verba faciunt. ff. qui & à quib. ff. de leg. 3. l. non aliter. ff. de exer. l. 1. §. si is qui.* Nam quod Principi placuit, Legis habet vigorem. *dicit tex. inst. de iure nat. gen. vel ciui.* & non omnium quæ à maioribus nostris constituta sunt, ratio reddi potest. *dict. leg. non omnium. ff. de legi. subijcien. l. seq. quæ incip. & ideò.* Et ideò rationes eorum quæ constituuntur inquiri non oportet, alioquin multa ex his quæ certa sunt subuertuntur. *& facit l. benignius. ff. eod.* vbi dicitur benigniùs Leges interpretandæ sunt, quo voluntas earum conseruetur. Est etiam opinatiua, & formidine permixta, vt videtur probari *in §. responsa prudentum. in verbo, opiniones. instit. de iur. nat. gent. vel ciui. & in l. si me, & Titium. in verbo subsisto. ff. si cer. pet. & in leg. seruum quoque, in princ. in verbo, subsistimus, ff. de proc.* Item non passim necessaria, quia *vt habetur in capit. licet. de reg. iur.* quæ spiritu Dei aguntur, sub Lege non sunt. *& quod not. Innoc. in capit.* §

pit. paſtoralis, de off. ordin. vbi habetur, quòd homines poſſunt cum tanta ratione regi, quòd non ſubijcerentur exercitio Legis. *& no. do. Abb. in cap. rex pacificus. in proœm. Decretal. & bo. text. in authentic. de nupt. §. ſi verò. colla. 4.* eſt etiam variabilis. *c. 1. de conſt. lib. 6. & ff. de leg. l. non eſt nouum. cum ibi notatis.* † Item localis, quia non obſeruatur vbique, *vt in c. ſuper ſpecula, ibi quia tamen in Francia, & nonnullis prouincijs, Laici Romanorum Imperatorum Legibus non vtuntur. extra de priui. & facit quod dicit Comen. in ſuo conſilio 14. ad fin.* qui dicit, quòd Veneti non vtuntur Iure Communi, ſed Iuſtitia Naturali. Ad idem, quia vt videmus, ferè omnes ciuitates habent ſua ſtatuta, & ſuos ordines, Legibus communibus difformes, & repugnantes. Vtimur etiam conſuetudinibus, *ff. de legi. l. de quibus §. ex non ſcripto. inſtitut. de iure nat. gen. vel ciui.* Item non omnibus caſibus prouidens, quia non omnes caſus poſſunt ſub lege comprehendi, *vt dicit tex. in l. neque. ff. de leg.* ergò talis cognitio vel notitia non poteſt dici ſcientifica, quia ſcientia debet eſſe de immutabilibus, æternis, & determinatis, *vt per Ariſt. 6 Ethico.* & lex debet poni vniuerſaliter, & non particulariter, *vt per eundem in loco præallegato*, quia particularia ſunt infinita, quæ à nobis cognoſci non poſſunt: ſed cùm ſit de actibus humanis, impoſſibile eſt vniuerſaliter verum dicere, quia eſt vtile, in aliquo caſu particulari oppoſitum legis obſeruari, & de quo multa exempla poni poſſunt, *& patet ex not. in leg. omnes populi. ff. de iuſt. & iur. per Bartol. in 6. quæſt. & per id quod not. Innocen. & Doct. in capit. 1. de conſtitut.* dum dicunt,

6

cunt, quòd licet aliquando Leges transgredi ex magna causa, ergò ad scientes Theologos videtur relinquenda talis declaratio ac interpretatio, quia cæcus, nesciens quo vadit, in foueam cadit, *can. quæ ipsis. 20. dist.* & ignorantia est cunctorum errorum mater. *c. ignorantia. ea. dist.* † Quartò, quia peritis est 7
standum *c. fraternitatis. de frig. & malef. cap. significasti. el. 2. extra de hom. leg. 1. circa princip. ff. de ventre inspi. l. semel. Cod. de re mil. libro duodecimo.* ergò Theologis peritis tantùm in talibus est standum, *vt etiam per Alexand. in consilio 1. & consi. 107. volum. 2. post Pet. de Anc. in q. inc. antiquis, & moderatis temporibus.* Quintò, *per text. in c. de quibus. 20. dist.* qui ponens, ad quos sit recurrendum, cum Sacrosanctæ Scripturæ auctoritas non occurrit: inquit, de quibus causis nulla soluendi ligandiq́ue auctoritas in libris Veteris, & Noui Testamenti, & quatuor Euangeliorum cum totis Scriptis appareat, ad Diuina recurrite Scripta Græca, si nec in illis, ad Catholicæ Ecclesiæ historias Catholicas Scriptas manum mittite: si nec in illis, Sanctorum Exempla perspicaciter recordamini: quod si in omnibus his inspectis huius quæstionis qualitas non lucidè inuestigatur, Seniores Prouinciæ congregate, & eos inuestigate, ergò ad has personas tantummodò est recurrendum, & non ad Doctores Legum, cum sint omissi. Contraria opinio tamen de Iure videtur verior. Primò *per text. in ca. relatum. 37. distinct.* vbi formaliter dicitur. Absurdum non est, si aliquid etiam ex eruditione communi ac liberalibus studijs, quæ fortè etiam in pueritia attigit, ad assertionem

nem veri dogmatis conferat. Ad idem *ea. dist. can. turbat.* vbi dicitur, quòd etiam literæ seculares addiſci, ac legi permittuntur, vt errores gentilium legendo deteſtentur, ac vtilia quæ in eis inueniuntur, ad vſum Sacræ eruditionis vertantur: ergò nihil habet obſtare, quin, & multò magis Leges, Canonésve ſic
8 adduci poſſint. † Secundò, quia etiam Papa, ad quem ſpectat deciſio dubiorũ circa Fidem: *dict. can. de quibus. 20. dist. cle. 1. §. porrò. de ſum. Trin. & fid. Cath. glo. in c. ſicut vnire, de exceſ. prælа.* allegat Leges, & ſequitur eas, *vt habetur in c. cum à nobis. in prin. ibi, & Canonica, & Ciuilia Iura ſequentes, diſtrictius inhibemus; de teſtibus, & alibi ſæpè.* Tertiò, quia etiam Canones poſſunt ſic allegari, 20. *diſtin. can. de libellis, & can. ſequent.* & hoc non eſt dubium, ergò etiam Leges, ratione connexitatis, & imitationis. *c. 1. extra de ope. no. nun.* vbi Leges non dedignantur imitari Canones, & è conuerſo. Connexorum enim eſt idem iudicium. *c. translato. extra de conſtit. not. gloſſ. per illum text. in can. quo iure. 8. diſtin.* ſed Leges, & Canones fraternizant, ac quandam connexitatem habent adinuicem, ergò, &c. *& facit text. in authentic. de non alien. aut permutan. §. cum autem. & in authentic. de trien. & ſemiſ. in princ.* vbi idem dicitur de Imperio, & Sacerdotio, quia non multùm differunt, imò fraternizant.
9 † Quartò, quia ſubiectum Legalis Scientiæ non eſt tantùm circa mores, ſed etiam circa Fidem, quia nedum ſubijcitur Ethicæ, ſed etiam Theologiæ, cum in ea etiam tractetur de Anima; & Fide, & in ea habeamus multos titulos, qui nos dirigunt in Deum, & tendunt ad Fidem. Et propterea *gl. in l. iuſtitia. ff. de iuſt.*

iust. & iur. & inst. eo. tit. in prin. dicit, quòd non expedit nobis legere Theologiam, quia omnia pertinentia ad Fidem, & ad Diuini Iuris Scientiam, reperiuntur in Corpore Iuris. Non est ergò spernenda Iuris Scientia, cùm lex sit Sanctio Sancta. Et cum dicat Imperator: *in l. cunctos populos. C. de sum. Trinit. & fide Cathol.* Cunctos populos, quod Clementiæ nostræ regit Imperium, volumus in tali Religione versari, quam Diuinum Petrum Apostolum tradidisse Romanis Religio adhuc ab ipso insinuata declarat, hoc est secundum Apostolicam Doctrinam, Euangelicamque Disciplinam, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, Vna Deitate, sub Pari Maiestate, & sub Vna Trinitate credamus, & *in auth. quomodo opor. episc. §. nos igitur*, dicit. Nos igitur maximam habemus solicitudinem circa vera Dei Dogmata, & circa Sacerdotum Honestatem, quam, illis obtinentibus, credimus, quia per eam nobis maxima dona dabuntur à Deo: & ea quæ sunt firma, habebimus, & quæ nondum hactenus venerunt, acquiremus. Benè autem vniuersa geruntur, & competenter, si rei principium fiat decens, & amabile Deo. Et hoc autem futurum esse credimus, si Sacrarum Regularum obseruatio custodiatur, quam iusti & laudandi, & adorandi inspectores, & ministri Dei verbo tradiderunt Apostoli, & Sancti Patres custodierunt, & explanauerunt. † Prætereà dicuntur Leges à Deo ex ore Prudentum, & Imperatorum promulgatæ, *leg. fin. & ibi glos. in ver. diuino. Codic. de præscript. longi temp. §. quia igitur imperium. in authentic. de instru. caut. & fide. 8. distinct. can. quo iure. ibi, quia ipsa Iura Humana,*

mana, per Imperatores, & Reges ſeculi Deus diſtribuit humano generi. & 6. quæſtio. 3. can. fin. Nam lex cœpit à Deo in Paradiſo, & ideò dicitur Donum Dei, & Dogma Prudentum, *vt leg. 1. ff. de legi. vnde* Panorm. *in cap. 1. de iur. cal.* dicit, quòd ſicut Lex Canonica poteſt dici partim poſitiua, & partim Diuina, quia in parte ſubijcitur Ethicæ, & partim Theologiæ. Idem dici debet de Legibus Ciuilibus, habito reſpectu ad cauſam efficiẽtem immediatam, licèt reſpectu cauſæ immediatæ efficientis dicantur Diuinitus per ora Principum promulgatæ. *dict. can. quo iure. & dict. leg. fin.* ergò ſaltem intuitu cauſæ à qua ſic emanarunt, de-
11 bent allegari poſſe. † Quintò, quia hoc etiam videtur perutile, quia cùm omnis homo ſit ſubditus Legibus, ergò adducta Lege, quiſq; faciliùs obtemperabit veritati, & hoc propter timorem pœnæ, quoniam Legi ſtandum eſt. *c. de capitulis, cum quatuor can. ſeq. 10. diſt.* Et hoc etiam in Foro Conſcientiæ, *vt no. Bal. & Doct. in c. quæ in eccleſiarum. extra de conſt. do. Abb. in proœ. decr. Petr. de Anch. in conſ. 21. inci. videtur prima facie dicendũ. per Ioan. And in c. 2. de verb. ſign. in 6. per B. Th. 2. 2. 96. q. & per Bald. in c. in omni. de teſti.* vbi elegantes dicit, quòd ideò in Foro Conſcientiæ Leges ſunt ſeruandæ, quia aliàs ſequeretur, quòd omnis Legum forma, & ſubtilitas duceret ad inferos, & Scientia Legum eſſet magis damnata quàm Maleficium. Et pulcherrimè *per Fede. de Senis, conſili. ſuo 21.* vbi etiam multis rationibus comprobat, quòd quis tenetur magis ſequi diſpoſitionem Legis quàm Conſcientiam eius pro quo vltimo benè faciunt etiam quæ not. *in leg. illicitas. §. veritas. ff. de off. præſi. & per Paul. de Caſtr.*

Castr. consil. 296. *in* 1. *parte nouorum, & dicit gloss. in clem. ad nostrum. in verbo, ieiunare. de hæret: & ibi dom. Card. & Imol. in rubric. de constit. colum.* 6 *& Abb. in cap. solitæ. in* 2. *colum. de mai. & obe. & in c. omnis anima. de cens.* quòd non est aliquis adeò bonus vel perfectus, qui non subsit Legi. † Et sic ex hac conclusione, quæ fundatur super vtili, debent Leges sic posse allegari, & pro qua optimè facit tex. *in c. vt commissi, circa fi. de hære. in* 6. vbi iubetur, Iurisperitos debere ab inquisitoribus aduocari, vt eorum processibus assistant, & rectè factum quia Legistæ sunt tractatores Maleficiorum, & Leges etiam tractant de maleficijs, *vt Co. de malef. & mathe. per totum, & C. de pag. & eorum temp. & sacro. & C. de thes. l.* 1. *lib.* 10. *& alibi sæpè.* Et sic patet contraria non habere obstare. Et maximè primum argumentum, dum dicitur, vanam esse hanc allegationem Legum, quia imò patet, quòd est vtilis, & non vana. Nec obst. tex. *in d. c. quoniam cum concor.* quia illa Iura loquuntur in casu diuerso, quoniam aliud est quærere, nunquid Imperator possit se intromittere in causis spiritualibus prout loquuntur illa Iura: aliud, nunquid Leges possint induci in Theologicis quæstionibus & Diuinis, prout dicit quæstio nostra. Et propterea do. Abb. *in c. inter illa. in primo no. de imm. ec. quidquid dixerit gl. d. quoniam* dicit, quòd etiam vbi non deficit Canon, potest Lex allegari, per illum text. & probat bonus text. 10. *dist. c.* 1. vbi dicitur, Leges Imperatorum non esse omninò eruendas, cum eis sæpè ecclesia vtitur contra hæreticos, & sæpè contra tyrannos, & per eas contra quoscunque prauos defenditur, *concor. ea.* 12

dist. c. si in adiutorium, vbi dicitur, quòd sunt verba Aug. si in adiutorium vestrum Terreni Imperij leges assumendas putatis, non reprehendimus. Nam fecit hoc Paul. *& concor. tex. vbi gl. in ca. 1. extra de op. no. nunc. & 39. dist. c. 1. in vers. vt eorum cautela Ecclesiæ seruentur indemnes*; & sic videmus, quòd etiam Prædicatores in Prædicationibus, & Theologi in
13 suis Scriptis allegant Leges, & benè. † Non ob. secundum, quia vt etiam est dictum, per alias scientias inferiores potest Ius Sacrarum Scripturarum adiuuari, & declarari; ergò tantò magis per Leges, quarum scientia est sublimior. Et facit, quia etiam Christus, cuius actio est nostra instructio, *de conf. dist. 1. c. solennitates.* per exempla rerum humanarum, & terrestrium, declarabat altissima, & quæ desursum sunt, *vt in Euangelijs.* Præterea, vt dicit Philosophus. 1. *Physic.* innata est nobis cupido cognoscendi. Nec ob. quod dicitur, *d. cap. non magno, & cap. super specula.* quia hæc scientia, vt ibidem notatur, non est omninò religiosis interdicta, sed causatiuè, scilicet, vt magis Theologiæ Studium amplectantur, vt dilatato sui tentorij loco, funiculos suos faciant longiores. Attamen cum licentia Leges addiscunt, & quas didicerunt, possunt docere, & allegare, & sic fit. Non obst. tertium, quia imò Ius Ciuile, vel Canonicum est scientia, *patet ex plurib.* Et primò per tex. *in proœ. ff. circa princ. in verb. Professores Legitimæ Scientiæ constitutos, & ibi: prima vestigia cuiusque scientiæ mediocriter tradentes. & in 4. col. ibi, & hi qui rudes adhuc legitimæ scientiæ capescendæ aspirant. & in pen. col. ibi, nihil legitimæ scientiæ eius deerit. & ibi, hæc sola scientia*

entia finem habet mirabilem. † Secundò per tex. *in* 3
l.1. ff. de iust. & iure. §. 1. ibi, ius est Ars Boni, & Æqui, & ibi, æqui & iniqui notitiam profitemur, & ibi: æquum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes. Nam si Ius est Ars. *vt ibi, & concordat text. in proœ. ff. col. pen. ibi, nulla euenit Arte,* ergò est cognitio, quia vt dicit Philosophus 1. *Poster.* omnis Ars & doctrina fit ex præexistenti cognitione: sicut contingit in Iure, cum in eo distinguamus æquum ab iniquo, sed distinctio non potest fieri sine cognitione. Nec hîc potest capi Ars pro habitu factiuo, si prædicta considerentur: quinimò dicta verba ostendunt, vt accipiatur pro habitu scientifico, & per demonstrationes acquisito. Ostenditur etiam, quia Leges habent rationem & causam, vt subijciam. Et potest adduci *tex. cum gl. in l. 1. C. de stud. lib. 11.* dum Iurisperiti, & Medici dicuntur esse Philosophi, & Viri Profundioris Scientiæ, & Doctrinæ. † Tertiò, quia Leges habent rationem & 15
causam, & ideò eam Doctores, & præsertim Legentes, semper inuestigant, quærentes de ratione dubitandi, item de ratione decidendi. De ratione dubitandi, quia lex non fit nisi in casu dubio. *l. Labeo. ff. de carb. edi. l. apud antiquos. Cod. de fur.* In claris enim non est opus laborare. *ff. de verb. obl. l. continuus. §. illud.* Item quia de singulis dubitare non est inutile, *vt in prædicamentis Arist. & per gloss. in l. 3. Cod. de sum. trin. & fide cath.* De ratione decidendi, vt intelligatur, quòd est cum ratione facta, sicuti esse debet. 4. *dist. ca. erit autem lex, & sic multis alijs omissis,* & ex his constat Ius Ciuile esse Scientiam, & veram ex rationibus, & demonstrationibus. † Constat etiam, quia non solùm 16

est Scientia Practica, sed etiam Speculatiua, quoniam oportet prudentem Iuris soluere nodos, quæstiones & controuersias, quæ nunquam etiam contigerunt, quod non potest fieri, nisi per subtiles indagationes, & per speculationem. Quo fit, vt quia subtiliter indagandum est, & procedendum per argumenta, rationes, & similia, & alijs varijs modis, secundum regulas Iuris, quas decet habere notas, quòd detestandi sunt illi, qui tantummodò, (vt sunt multi) vtuntur temeritate pro Scientia. *contra text in l. quisquis. C. de postul.* vel qui tantummodò vadunt per repertoria, & qui nihil valentes à seipsis excogitare, timent consulere, vel pronunciare, quoniam id à Doctoribus non reperiunt factum, & hoc, licèt adsit bona ratio, vel bonum simile, sed malè, quia vt etiam inquit Paul. de Cast. *in l. Clodius. ff. de acq. hær.* pernicioſus est talis timor, & miserrimus est talis intellectus. Qualiter enim Scientia Legalis fuisset augmentata, si ita fecissent antiqui, quia noluissent consulere, nisi vbi repertum esset ita à Doctoribus determinatum? *& concordat quod dicit Boëtius de disciplina scholastica*, vbi etiam ipse dicit, miserrimi ingenij est, nolle nisi inuentis vti. Et propterea rationibus innitendum, quoniam vt dicit tex. *in l. 1. §. sed quia. C. de vet. iure enucl. & in proœ. sexti*, natura semper nouas deproperat ædere formas, & quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. *l. diuus. ff.*
17 *de rest. in integ.* † Itẽ quia cum plura sint negocia quàm vocabula, *vt l. natura. ff. de præscr. verb.* non possunt omnes articuli sigillatim decidi, sed debet procedi per rationes, & similia, *vt l. non possunt. ff. de leg.* Et sic patet etiam non habere obstare, quòd habetur per Philoso-

Philosophum *in* 1. *Metaph.* vbi dicit, quòd Scientes, quorum Scientiæ non sunt ad vsum, sunt nobiliores illis, quorum Scientiæ sunt ad vsum, quoniam illud dictum non debet intelligi de tali Scientia quæ est speculatiua, & practica, aliter diceremus etiam Theologiam, vel Medicinam, quas Theologi & Medici summè extollunt, non esse Scientias nobiliores, cum sint etiam ad vsum, vt patet. Accedat, quia est etiam Scientia, quæ nedum versatur circa mores, sed etiam circa ea quæ sunt ad Diuini Iuris vsum, *vt supra est tactum, & etiam dicam infra.*† Est etiam certissima Sci- 18
entia, quia habet finem quem non habent aliæ Scientiæ, *vt in proœ. ff. col. pen.* habetque certissimas rationes, & causas, & demonstrationes, vt peritis notum est, sed vt dicit Philosophus: *in proœmio de anima*, vna Scientia dicitur nobilior altera, vel subiecto nobiliori, vel quia est certior, vel propter vtrumque simul. Est ergò Scientia nobilis, & honore digna, quod ab effectu etiã demonstratur, quia per eam homines fiunt nobiles, *vt habetur in l. 2. § fi. ff. de excu. tut. l. prouidendum. C. de postu. per Bar. Bal. & Doct. in proœm. C. per Bar. in* 1. *cõst. ff. col.* 3. *& in* 1. *cõstit. C. §. hæc quoq; per do. Alex. cõs.* 15. *col. pen & cõsi.* 18. *col. fin. in fin. vol. & cõsi.* 94. *col.* 2. *ver. sed ita. eo. vol. & per Fely. in c. quãto. de mag.* Et propterea, *vt per Doct. ibi*, infamis & ludæ[9] nõ possũt Doctorari, *& bonus text. in l fin. in versi. quíve magisteriæ potestatis sudoribus clarus factus est. Cod. vbi sena. vel clar.*† Itẽ, quia Doctores Iuris priuilegiã- 19
tur in multis, *vt per Doct. in varijs locis, & no. do. Alex. in l centurio. circa princip. ff. de vulg. & pup. & per dom. And. Siculum in consil.* 57. *incip. scribitur apud Iob. in* 1.

parte, & dom. Paridem de Put. in tract. suo synd. in §. doctor. & seq. & in §. mandauit text. nam in eis versatur publica vtilitas, *vt l. 1. & ibi gloss. Cod. de stud. lib. 11, Barto. & alij in l. 1. ff. sol. mat. & per Cyn. in l. 1. Cod. de iur. & fact. ign.* Probatur etiam, quia, vt dicit do. Azo. *in proœ. inst.* Scientia Ciuilis facit Professores eius in orbem terrarum solenniter Principari, & Sedere in Aula Imperiali. Et propterea refert An. de Perus. *in l. cum salutatus. Cod. de senten. pas.* quod licèt Papa recipiat omnes ad osculum pedis, tamen Vrbanus Papa recipit eum ad osculum pacis. † Vnde ex istis, & 20
multis alijs quæ adduci possent, merito iure inferri potest, quòd tanquam pecudes detestandi sunt, qui de facili, & lubrico linguæ, Doctores Iuris contemnunt, & quòd similiter pessimè faciunt, qui volentes violare Priuilegia Doctorum, (prout sæpè istis temporibus fieri conatum est) faciunt Hospitia Militum in Domibus Eorum, quia hoc cedit dedecori tãtæ dignitatis. & contra tex. expressum *in l. 2. vbi etiam gl. C. de mun. patr. lib.* 10. Item etiam contra consuetudinem, & cum læsione publicæ vtilitatis, & propterea dicit Paris de Put. *in d. §. doctor.* quòd officialis faciens hoc, meretur syndicari: & ita dicit factũ contra quandam potestatem de Theano, qui voluit milites hospitari in domibus cuiusdam Doctoris: super hoc tamen est prouisum per Illustres Præsides; & Regios
21 Senatores. † Demonstratur etiam ratione exercitij, quia versantur Doctores circa Diuina, circa Commune, & circa ea quæ studet Ciuitas, & Princeps, & circa alia optima: vnde Magnifici Viri appellari debent, quia & sic versantes Magnificos Viros appellat Philoso-

Philosophus, 4. *Eth.* & ita etiam eos appellat tex. 1. *const. C. & in proœ. inst.* sunt enim Doctores Iuris optimi Iustitiæ, & Reip. ministri, inquit text. *in l.* 1. §. *discipuli, & § fin. ff. de orig. iur.* & dicit text. *in l. aduocati. C. de aduoc. diuer. iud.* hi qui dirimunt ambigua facta causarum, suaéque defensionis luribus in rebus sæpè publicis ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minùs prouident humano generi, quam si prælijs ac vulneribus, patriam parentesq; saluarent. Nec enim solos, nostro imperio militare credimus illos, qui gladijs ac thoracibus nituntur, sed etiam Aduocati militant. Nam Patroni causarum sunt, qui glorioſæ vocis confisi munimine, laborantium spem, vitam, & posteros defendunt. † Est ergò Scientia Nobilissima 22
Iuris Ciuilis Scientia, cum & ex ea fiant Nobilissimi eius Professores, *vt suprà*, & quia nemo dat quod non habet 1. *q.* 7. *c. Daibertum. de iure patronatus, c. quod autem. inst. de lib. in princ. per gl.* Imò est admirabilis, & Diuina, cum dicat text. *in l.* 2. *circa princ. Cod. de vet. iure enucl.* Nihil in Legibus, neque contrarium, neq; idem, neque simile inuenitur, vt ne geminæ Leges pro singulis rebus positæ appareant, quod quidem cœlestis prouidentiæ peculiare fuit, & humanæ imbecillitati nullo modo possibile. Et probatur, quia est Diuinarum atq; humanarum rerum notitia, iusti atq; iniusti Scientia, *aucto. Chrysippo, & l. iustitia. ff. de iusti. & iur. & inst. eo. tit. in princ.* Et à diffinitione nõ est recedendum, quia secundum Philosophum. 7. *Metaph.* definitio est sermo indicans quid est esse rei per essentialia. *& secundum Bald. in rub. C. qui admitti. allegantem Boëtium*, definitio essentiam rei claudit, & al-

lusio siue Etymologia intelligentiam rei. Et propterea Bald. *in l non sine. C. de bon. quæ lib.* dicit, quòd illud
23 dicitur inesse quod constat ex suo definito. † Quinimò est Sapientia secundum I. C. *in l.* 1. §. *proinde. ff. de varijs, & extraor. cog.* qui dicit, quòd Sanctissima Res est Ciuilis Sapientia. & facit quia secundum B. Tho. 2. 2. *q.* 1. *& art.* 2. *de domo.* Scientiæ cognitio Diuinarũ rerum vocatur Sapientia, cognitio verò humanarum rerum vocatur Scientia, sed cognitio Legalis est huiusmodi: *per Iura allegata, & bo. tex in l.* 1. *C. de vete. iure enu.* vbi dicit tex. Nihil tam studiosum in omnibus rebus inuenitur, quàm Legũ auctoritas, quę & Diuinas, & Humanas res benè disponit, & omnem iniquitatem expellit, sic Sapientia, quoniam vt dicit gl. *in d.* §. *proinde.* Ciuilis Scientia est Sanctissima, quo ad Animam, & Firmissima quo ad Mundum. Et dicit Philosophus *ad Alex.* Sapientia est conseruatiua Animæ, sicut Sanitas Corporis. Sed hæc Scientia est huiusmodi, quia facit homines virtuosos, dirigens eos in Deum, tollens lites, rixas, controuersias, & talia ex quibus solent sequi homicidia, & omnia alia mala. Ergò est conseruatiua Animę, & Corporis, & sic Sanctissima quo ad Animam, & Firmissima quo ad Mun-
24 dum, & sic consequenter est Sapientia. † Corroboratur, quia seipsum regere est Summa Sapientia, *vt per Philosophum. de regi. princip.* sed hæc Scientia nedum docet seipsum regere, sed etiam Ciuitates, Prouincias, & Omnem Orbem Terrarum; *vt patet, & dicit tex. in authen. vt omnes obed. iud. prouin.* sine ea nihil factum est: & est præcipua aliarum, quum per eam regantur omnia. Et probatur, quia decet I. C. habere

docendi

docendi peritiam, dicendi facundiam, differendi copiam, interpretandi subtilitatem, solertiam, fidem, bonos mores, & laudabilem vitam. *Cod. de Profes. qui. in vrbe Constan. l. 1. lib. 12. l. magistros. C. de Prof. & Med. libr. 10. & in proœmio inst. §. cumque.* quinimò debet etiam alios præcellere moribus, & scientia, *vt in illa l. magistros.* nec immeritò, quia Doctores sunt ad aliorum eruditiones *c. super specula. de mag. & dicit text. in c. glorioſus Deus in sanctis suis. de reliq. & ven. sanc. in 6.* quòd sunt luminosæ candelæ ardentes super candelabrum positæ, quæ in vniuersum corpus orbis terrarum tenebris profugatis veluti sidus irradiant matutinum, *& text. in d. cap. super specula.* dicit, quòd fulgent veluti splendor firmamenti, & veluti stellæ sunt in æternitates perpetuas permansuræ. *& tex. in c. multi de pœni dist. 2.* quòd sunt radij Solis, *& probat tex. in l si arborem. §. si communem. in verbo, locus opacus, quoniam sole cœpit esse plenus. ff de ser. vrb. præd. cum ibi not. per Ang.* † Ad idem, quia est Dogma omnium Sapientum, *vt dicit text. in l. 2. ff. de leg.* & vera Philosophia, & non simulata, *vt l. 1. ff. de iust. & iure.* ergò est Sapientia, & ita dici debet, quoniã peritis in arte est standũ, *vt dixi supra, & est bona gl. 9. dist. c. veterum, & facit text. in §. responsa prudentum. inst. de iure nat. gen. vel ciui.* & quia etiam leges, & sic ipsorum. I. C. verba, à Romana Ecclesia, cui, *vt dicitur 22. distin. c. 1.* Iura Terreni, & Cœlestis Imperij sunt commissa, sunt approbata. Non ob. quòd Legistæ vel Canonistæ non habent modum arguendi, quia est falsum, & patet, quia etiam esto, quòd non habeant eum modum, quem habent Dialectici vel aliarum Scientiarum 25

tiarum Profeſſores, hoc non expedit, dummodò habeant modum ſcientificum, & concludentem, ſicut habent, quia *ſecundum Spec. in titul. de aduo. §. nunc de exordijs. verſi. quid ſi aliter.* quælibet Scientia habet diuerſa genera loquendi, in tantum, quòd proprius modus loquendi in vna Scientia, eſt abſurdus in alia: *& ſunt verba Augu. in c. locutio.* 38. *dicit.* & dicit Philo-
26 ſophus *primo poſteriorum*, † vnaquæque Scientia habet ſuas proprias imaginationes, rationes, ac diſputationes, & benè, quia locutiones habent eſſe ſecundum ſubiectam materiam. *l. ſi vno. C. loc.* & ſecundum Philoſophum 1. *Ethico.* tunc perfectè enunciamus, cùm ſecundum ſubiectam materiam loquimur. *de quo etiam per Bald. in l. data opera, circa medium. C. qui accuſ. non poſ.* Et ideò indignè dicitur, Legiſtam vel Canoniſtam non habere modum arguendi, licèt non Logicè loquatur, vel ſecundum alium modum. Nam *vt inquit text. in ca. indignum. & in c. eccleſiaſtico.* 18. *diſt.* Canones non ſunt reſtringendi ſub regulis donati: nec etiam ocioſis Philoſophorum ſcholis: & facit, quia Legiſtæ ſunt reales locutores, & rebus, & non verbis intendentes, quia non verbis ſed rebus Leges imponuntur *l.* 2. *C. com. de leg. c. commiſſi, de elec. lib.* 6. & ideò Bald. *in l. veteris. Cod. de contr. & committ ſtipula.* dicit, quòd Leges ſunt veræ p̃biæ Legales, & non Dialecticæ, *& ponderat ad hoc illum text. & concordant verba Ioan. An. in regula infamibus. de reg. iur. in* 6. qui dicit, abſit, quòd per Sophiſticationes verborum naturam immutemus, & ideò ſecundum eum *in c.* 1. *de conſ. in* 6. ex mente Didymi ad A-
27 lex. † Non Artem benè loquendi diſcimus, nec Facundiæ

cundiæ Oratorum, Rhetorumque operam damus, cuius officium est, falsitatis sermonibus figmentare mendacia, & innocentiæ fidem conferre criminibus, ac parricidij reos assignare pijssimis, qui dum putant se alienæ laudis fructum per iniquam victoriam rapuisse, nesciunt munimentum suæ conscientiæ perdidisse. pro quo facit tex. *in c. sedulo.* 18. *dist.* qui præclarissimè ad propositum loquendo, dicit. Cordi casto linguam exercitatam conferre non audeant, & putent præponendas esse verbis sententias, sicut præponitur animus corpori, debentque veriores, quàm disertiores audire sermones, sicut prudẽtiores, quàm formosiores amicos habere. Similiter non obst. quòd Legistæ, vel Canonistæ non cognoscunt per causas, quia etiam ex supradictis oppositum probatum est. † quinimò Ratio Legis dicitur Anima Legis. *l. quod* 28
dictum. ff. de pact. & strictior est obseruantia quàm ipsa Lex. *secundum Bal. in l. quicunque. D. de ser. fug. & in l. non dubium. in* 5. *col. C. de leg. & per eundem in l. si quis seruo. C. de fur.* vbi dicit, quòd Ratio est sicut Anima, & verba sunt sicut superficies, & in *d. l. non dubium.* dicit, quòd est Spiritus viuificans Legem, omne dictum & factum, faciens ratum, & firmum, *& habetur per do. Abb. in cons.* 1. *in* 1. *vol.* Et dicit Bal. *in l. nemo, in prin. C. de sent. & interl. om. iud.* quòd ideò Francigenæ tantummodò allegant Rationem, & dicunt, sic est Ratio Legis, nõ autem dicunt, sic est Lex, vel Lex sic dicit. Sed concessio etiam, quòd simpliciter allegetur Lex, vel dicatur sic Lex dicit, prout fit, quid ad rem, cum talis allegatio non est sine Ratione, cum Lex contineat Rationẽ, & sit Ratione facta, quo fit,

quòd

quòd allegata Lege, etiam Ratio Legis habetur pro allegata. Nam & idem fit de dictis Philosophi, quia eius dictis simpliciter adductis, Philosophantes acquiescunt, quod non est, nisi quòd continent Rationem, vel Causam. Sicut etiam de dictis Pythagoræ refert Boëtius: *in princ. suæ arithmeticæ*, qui inquit, quòd sufficiebat dici, sic Pythagoras dicit: & ad propositum etiam dicit Bal. *in ca. ad hæc. in 6. col. de pace iur. fir.* quòd Leges non allegantur in Curijs Regum pro auctoritate, sed pro Ratione. Breuitatis causa etiam hoc fit, quoniam gaudent breuitate Moderni, *vt inquit gl. in l. 1. ff quod met. cau. & facit text. in l. amplio.*
29 *rem. §. in refutatorijs. C. de appel.* † Non obstat, quòd Leges non amant subtilitates, quia non est verum, inquantum tractatur de interpretatione iurium, vel de enucleatione quæstionum, & ad veritatem eliciendam, sed ne subtilitatibus fiant deceptiones, peruertantur vera, & recta iudicia, iniquitates æquitati præferentur, in quo genere boni, & æqui, *vt inquit text. in l. si seruum. § de illo. Digest. de verb. oblig.* plerunque sub Auctoritate Iuris Scientiæ perniciosè erratur, secùs, & hoc est de quo propriè loquuntur Iura contraria, & id quod dicunt, Leges subtilitates non amare, quia est verum eas non amare, inquantum tendunt ad decipiendum, vt etiam declarat Paul. *in cap. dil. filij, in 2. column. de iu.* vbi latius per eum, quæ subtilitates sint attendendæ, & quæ non. *& aliquid per Rom. consi. 201. incip. Omnipotentis Dei postulato suffragio, in proposita consultatione. Et probat text. in c. si cupis, 16. q. 1.* qui dicit, habe simplicitatem columbæ, ne cuiquam machineris dolos, serpentis astutiam,

tiam, ne aliorum ſupplantetis inſidijs. † Non obſt. quòd Lex ſit voluntaria, quia eſt falſum, vt ex prædictis conſtat. Nec etiam ſola voluntas Principis facit Legem, quia imò debet eſſe regulata Ratione. Nam & voluntas eius ſubiacet regulæ Rationis, eſt enim animal Politicum ratione & mortale *ſecundum Bal. in l. 2. C. de ſerui. & aqua.* & ideò non poteſt iniquum ſtatuere, *vt inquiunt d. Abb. & Scribentes de conſt. c. 1. & per B. Th. 2. 2. q. 9. art. 6. & ſecundum Ang. in conſ. ſuo. c. incip. Sanctiſſima. in 4. col.* opinioni eius non eſt ſtandum, ſi contraria ſententia eſt Rationib. melioribus comprobata. *alleg. text. in l. Æmilius. ff. de minor.* & multa dicit Par. de Puteo, *in tractatu ſuo ſyndic. in capit. 1. & 2.* quòd non licet Principib. nec Regibus in aliquo excedere, nec quidquam facere, quod non conueniat probatiſſimo, ac ſapientiſſimo viro, & ſi aliter faciunt, non ſunt Principes, nec Reges, & eis obediendum nõ eſt, *vt ibi latiſſimè per eum, de quo etiã per Io. And. in c. 1. de homic. lib. 6. poſt Hoſt. ibidẽ,* vbi dicũt † quòd ꝓpriũ Principis eſt Iuſtitiã exercere, & ſi deficit in hoc, auferetur ei nomẽ Boni & Religioſi Principis, & ſi carebit nomine, carebit & re. *C. de ferijs. l. à nullo. C. de nup. l. Imperialis. §. 1. & de verb. ſig. cap. nã & ego.* Et cõcordat: quia Rex dicitur à regẽdo: vnde debet regere, & nõ regi. *ff. de leg. l. Princeps.* aliàs nõ eſt Rex. *ſecundũ Bal. in l. non ambigitur. poſt Cy. ff. de leg. & in l poſt ſuſceptũ. ff. de excu. tuto.* & idẽ de Imperatore, *per Bal. in ti. de pace. cõſtan. in fi. & per An. de Iſe. in tit. quib. mo. feu. amit. §. ſimiliter ſi dominũ,* vbi expreſsè dicit, ꝙ malè verſantes in Regno, ſunt priuãdi Regno. Et ꝓptereà nõ eſt dicendũ, quòd ſola voluntas

30

31

luntas Principis faciat legem, quia imò decernit ſecundum Rationem,& regulas Legis,& Rationis. Pro quo facit, quia & ipſe atteſtatur ſe velle Legib. viuere. *l. digna vox. C. de legib. l. ex imperfecto. C. de teſt. cum*
32 *concor.* † & ordinatum eſt, eius Voluntatem, vel Reſcriptum cum Iniuria alterius non eſſe exequendum, imò eſſe nullum,& irritum. *C. de prec. Imp. off. l. quoties. & l. nec damnoſa. C. vnde vi. l. auctori. & ff. ne quid in loco pub. l.* 1. §. *meritò. & C. de emancip. lib. l. nec anus. cum concor. & facit tex. in cle. paſtoralis. de re iud.* vbi ſententiæ Principis, quia contra Ius fuerunt, caſſatæ, & annullatæ ſunt, & meritò, quia vt inquit Paul. de Caſt. *in conſi.* 70. *incip. in Chriſti nomine,* fruſtra diſputaretur in 2. parte, ſecundum ſtampam nouam. Vbi etiam conſuluit contra quandam ſententiam Principis, quia Conſtitutio Regni & Monarchia eſt de Iure Gentium: ergò non debet contra illud poſſe, & ſic debet eſſe eius Lex omninò communis, rationabilis & honeſta, *vt in d. c. erit autem lex. & 23. q. 4. c. ſi Eccleſia in fi. & concordat tex. in aut. de inſt. caut. & fide.* ibi, quia igitur Imperium, propterea Deus de Cœlo conſtituit, vt difficilibus imponat quæ apud eum ſunt bona, & Leges aptet ſecundum naturæ varietatẽ. *& paulò inferius,* & dare in cõmune ſubiectis, quos Deus nobis tradidit prius, & paulatim ſemper adiecit. *& tex. in*
33 *auth. vt nõ luxurientur contra naturã in prin. ibi,* † quia omne nobis eſt ſtudiũ, & oratio, vt & crediti nobis à Domino Deo, & benè viuant, & eius inueniant placationem, *& tex. in auth. de priu. dotis, in prin.* vbi dicit, vnam nobis eſſe in omni noſtræ Reip. & Imperij vita, in Deo ſpem credimus, ſciẽtes quia hæc nobis, & Animæ &

mæ & Imperij dat ſalutem, vnde & legislationes noſtras inde pendere comperit, & in eam reſpicere, & hoc eis principium eſſe, & medium, & terminum. Nec habet obſtare allegata. *le. proſpexit. ff. qui, & à quibus*: quia ſecundum Bal. *in dict. l. ſi quis ſeruo.* Imò lex quo ad Vlpian. conditorem eius, dicitur habere rationem, *& eam Bal. aperit ibi*, & idem Bal. *in Cod. quæ ſit longa consuet.* refert, & commemorat Fel. *in c. ſi quando. in 7. col. de reſcrip. in verſi. circa rationem legis.* Et poteſt adduci quod idem Bald. *in rub. de conſtit. column. 2.* dicit † quòd 34
lex ſatis poteſt dici rationabilis eo ipſo, quòd non reperitur prohibita, licèt non poſsit demonſtrari ratio eius, *per gloſſam ſing. in leg. 1. §. initium, in verbo ratus, ff. de poſtul. & per ea quæ not. Archid. 8. diſt. ca. fruſtra.* vbi dicit idem de conſuetudine, vt poſsit dici rationabilis, ex quo non obuiat Canonicis inſtitutis, de quo vltimo habetur etiam per Bald. *in cap. cum veniſſent. de eo qui mit. in poſſeſ. colum. 3.* vbi ſecundum eum, conſuetudo in dubio debet præſumi laudabilis, & bona, ex quo non reperitur prohibita, & placet ciuibus, quia quod eis placet, generat concordiam, quæ eſt ciuitatibus vtiliſsima. Non ob. quòd ſit formidine permixta, quia imò eſt firma & certa, cum ſit ratione facta, quæ vt eſt dictum, facit omne dictum ratum, & firmum. *vt per Bald. in leg. non dubium. Codic. de leg. & probatur in leg. ſolam. Codic. de teſt. cum ibi not. in authen. de hær. & fal. §. ſi verò, colum. 1. in auth. de ſanct. ep. §. 1. & in auth. de teſt. §. & licet. cum conc.*
† præterea Philoſophicum eſt reſpondere per 35

verbum dubitatiuum, vt per verbum fortè, *vt inquit gloss. in leg. cum res. §. sed si Stichum. ff. de leg. 1.* Præterea Leges quibus vtimur sunt approbatæ, quia quæ visæ sunt rationabiles, vel bonæ, fuerunt approbatæ. Ergò verborum qualitas non habet vitiare, siue nocere: illud autem, quòd non sint Leges passim necessariæ, & quòd vbique non seruetur, similiter non habet obstare, quia non sequitur, ergò non sunt scientificæ, & bonæ. Nam & aliæ Scientiæ quamuis non seruentur, vbique tamen ex hoc non sunt minus veræ, bonæ, ac perfectæ. Nec attenditur id quod fit, sed id, quod fieri debet. *leg. sed licet. ff. de offic. præsid.* sed Leges deberent vbique seruari. *leg. Leges Sacritissimæ. de leg. & not. gloss. in dict. ca. super specula*, omnis enim anima est submissa Imperatori, quia est Dominus totius mundi. *l. deprecatio. ff. ad l. Rho. de iact. & 7. quæst. 1. c. in apibus*, ergò, &c. & tacit, quia vt dicit glos. *in clem. ad nostrum. in verſic. ieiunare. de hær.* omnis etiam quantumcunque iustus subest legi, licèt non exercitio eius. *& not. dict. Abb. in capit. omnis anima. de cens. & in dict. ca. Rex pacificus. & sentit Philosophus 10. Et hic.* qui dicit, quòd non tantum propter iuuenes, sed etiam propter senes facta est Lex. † Nec obstat, 36
quòd sit variabilis, siue mutabilis, quia hoc etiam simpliciter dictum est falsum. Nam quantum attinet ad Ius Naturale, vel Gentium, *hoc patet inst. de iu. nat. gen. vel ciu. ver. sed naturalia.* quia illud est immutabile, quantum autem ad Ius Diuinum, idem, *vt ibi, & in leg. ex hoc iure. ff. de iust. & iu.* quantum verò ad Ius Ciuile, quia Ius nostrum

est

est tripartitè collectum, *vt in §. fin. inst. eod.* dicitur quòd licèt immutetur aliqua constitutio, non tamen Scientia Iuris immutatur, quum talis immutatio fiat secundum regulas Iuris, quæ volunt sic fieri, necessitate vel vtilitate sic exigente. *ca. non debet. de consan. & affin.* Lex enim debet deseruire tempore *34. disti. ca. fraternitatis. & 4. dist. c. erit autem lex*, & quæ de nouo emergunt nouo indigent auxilio. *leg. de ætate. §. causa. ff. de interro. act.* & ideò etiam Deus Omnipotens ex his quæ in testamento veteri statuerat, nonnulla mutauit. *vt dict. cap. non debet*, ob quod d. Panor. *in dict. ca. non debet*, etiam ipse dicit, quòd licèt scientia sit de incorruptibilibus, & impossibilibus, aliter se habere, *vt habetur primo posteriorum*, non tamen expedit vt detrahatur Scientiæ Iuris, quasi non sit Scientia, ex eo, quòd immutetur in aliquo, quia omninò est Scientia, *rationibus, de quibus ibi per eum. Pro quo faciunt etiam quæ no. per eundem in cap. 2. in pen. col. in versic. sed reducendo ad concordiam. extra de proba. & per eundem in cap. fin. in 5 col. de consuet.* vbi secundum eum ex causa potest induci consuetudo antiqua damnata, & etiam fieri statutum contra Canonem, quia hoc fit ex mente Legis, quæ est ipsa Lex. Et facit, quia secundum veritatem temporum, & locorum, etiam remedia, & Canones Medicorum expedit immutari, & tamen immutatio eorum, quia fit Canonibus Medicinæ sic dictantibus, non arguit defectum, sed potiùs bonitatem, & scientiam, ergò idem in Iure nostro dicendũ est, quia qđ Medicamẽta morbis,

hoc exhibent Iura negocijs. *vt in auth. hæc constitutio*
37 *innouat constitutionem. in prin.* † Non obstat similiter, quòd non sit omnib. casib. prouidens, quoniam etiam hoc est falsum, quia imò Lege, Ratione Legis, vel simili, possunt omnia decidi, *vt dixi suprà, & facit text. in l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tuto.* & vbi sub Auctoritate Legis potest etiam allegari Ratio Naturalis, Ratione Legis vel simili deficiente. *& no. gl. in c. consuetudo. 1. dist. & facit optimè tex. in d.c. de quib. 20. dist.* vbi ponens, ad quos sit recurrēdum, cum Sacrosanctæ Scripturæ Auctoritas non occurrit, dicit, etiam ad exempla esse recurrēdum. Et quia ita fit seu fieri potest, igitur dixi Scientiam istam esse speculatiuam Scientiam, & habere suos modos, & rationes arguendi, & decidendi. Et sic constat, quòd non est etiam verum, quòd sit impossibile, quòd Lex vniuersaliter verum dicat, cum sit vtile oppositum Legis in aliquo casu obseruari, quoniam imò in tali casu oppositi, Lex quantumcunq; generalis recipit restrictionem, vel Iure vtilitatis, vel necessitatis, vel congruentiæ, vel verisimilitudinis, vel honestatis, vel alijs de causis, prout expedit, & hoc omninò ex præcepto Legum, quæ mandant sic fieri restrictionem, *vt l. cunctos populos. cum ibi plene no C. de sum. Trin & fid. Cath. in l. omnes populi. ff. de iustit. & iur. l. vt gradatim. ff. de mune. & ho. in l. fi. §. in computatione. Cod. de iure del. in l. serui nostri. C. de noxali in l. nec auus. C. de eman. lib. in l. 2 §. meritò. ff. ne quid in loco pub. cum alijs conc. & in locis alijs no-*
38 *tis.* † Ad alia duo, vlt. loco obiecta, respondeo, quòd imò etiam ad Peritos Iuris debet haberi recur-

recurſus, *vt patet in d.c.vt commiſſi. de hær. in 6. & c.fi. eo. tit.* Præterea *vt dicit gl.in d.c.de quib.* Seniores dicũtur Sapientes. *8.diſt.ca.porrò.* ſed Doctores ſunt Sapientes, *vt ſuprà probatum eſt*: ergò, &c. Et ſic his contingenter dictis, remanet hæc 1. q. abſoluta, licèt taliter qualiter, ſed omnia ſint dicta ad honorem Dei, à quo profluũt ipſæ Leges. Ad cuius laudem accedo nunc ad aliam quæſtionem, in qua conſimilem ordinem obſeruans, dico ex multis videri in prima conſideratione dicendum, dictas Mulieres deferri ad dictum Ludum realiter ac verè, non autem imaginariè, vel per illuſionẽ † Et pri- 39
mò per confeſsionem earum, quę cõfeſsio in crimine hæreſis videtur attendenda, *ſecundum Bal.in l. non ducam rapere.in1.col.C. de epiſ. & cle.* & in confeſſum nullæ partes ſunt Iudicis niſi in condemnando. *l. proinde.ff.ad l.Aquil.* & dixit Magiſter Veritatis Dominus Ieſus, tu dixiſti, & dicit Ouidius:

Non eſt confeſſi cauſa tuenda rei.

Secundò, quia experientia, quæ (*vt habetur.1.Metaph.*) eſt rerum magiſtra, ac ſingulariũ cognitio. *& no.in c.quam ſit.de elec. & facit c.cupientes. in prin.eo.tit. in 6. & c.ſtatutum.de reſcrip.* hoc multis ſic aſſerentib. fuit viſum, & cognitum, ergò ſic credendum eſt *c.in nomine Domini de teſt. & in l.vbi numerus.ff. eo titul.Et faciunt quæ habentur in ca. cum oporteat. de acc. & in l. de minore.§.tormenta ff. de quæſtione.* vbi fama publica facit fidem. † Tertiò, quia hoc non eſt impoſsibile 40
Dæmoni, cum etiam portauerit Creatorem in pinnaculum templi, & ſuper montem: ergò non debet cui quod plus eſt licet, quod minus eſt non

licere, *vt in regula, non debet. de reg. iur.* Imò conceſſa hac poſsibilitate, & quæ videtur concedenda, quum etiam alias perſonas portaſſe videtur, quia vt dicit Philoſophus *in 1. de anima. & Bald. in l. conuenticula. col. fi. Cod. de epiſcop. & cler.* Accidentia magnam partem conferunt ad cognoſcendum quod quid eſt. Videtur etiam concedendus actus iſtius Delationis, & maximè coniuncta earum confeſsione iurata. Quartò, per argumentum à veroſimili, quia ſi Diabolus nititur adorari, vt Deus, cum etiam voluerit adorari à Creatore, *Mat. 4. c. & habetur in c. nec mirũ. 26. q. 5. col. 4. ver. ad hæc. n.* confingatq; ea quæ inhærent perſonis, per quas fallere nititur, *vt ibidẽ.* Et iſtæ Mulieres dicunt ſeire ad talẽ Ludũ delectationis gratia, & ſe ibidem adorare Dæmonem: ergò veriſimiliter credendũ eſt ipſum Dæmonẽ eas Portare ad ipſum Ludum verè, & realiter, vt etiã verè, & realiter adoretur. Nam, & à Saule Rege volnit adorari in vigilijs, *vt dicit tex. in d. c. nec mirum.* & idem à Creatore. Item quia nititur facere vt Deus Argumentum. n. à veriſimili eſt bonum. *tex. eſt in l. ſi extraneus. ff. de condict. ob cau. & in l. Lucius. §. Titio. ff. de lib. & poſthum. in leg.* 41 *fi. Codic. de hæred. inſti.* † Quintò ex ſimilitudine rationis, quia ſi Deus etiam multa alia permittit contingere per Artem Dæmonis, vt probentur audientes quali deuotione, & fide ſint erga eum, *vt habetur in dict. ca. nec mirum. circa fi.* ergò eadem ratione credendum eſt, quòd etiam permittat talem declarationem, vt ſic etiam per hoc probentur hæc audiẽtes, quali deuotione, & fide ſint er-

ga eum, quod non contingeret, si talis Delatio non esset realis sed illusoria, quoniam nullus tẽtatus ire ad talem Ludum verisimiliter consentiret se ad illũ Duci vel Deferri, quinimò de eo dicuntur, veluti falsa spernerentur. Sextò, quia hæc opinio videtur probabilior, cum sit affirmatiua. Quoniam dicere oppositum est negare, & qui negat nihil ponit. Negatiua enim est non ens, & sic improbabilis, quia non potest directo sensui subiacere. Entium enim sunt sensus, non autem non entium, *secundum Philosophum secundo de anima, & Bald. in leg. secunda, in fin. Codic. de erro. aduoc.* & ideò dicit gloss. *in leg. diem proferre. digest. de arbi.* & creditur magis duobus affirmantibus quàm decem negantibus. Septimò, quia præsumitur potiùs veritas quàm fictio. *leg. 3. §. hæc verba. digest. de negociis gestis.* † Octauò, quia Diabolus contradicit Honori Dei, & Fidei nostræ plusquam potest: 42
ergò debet præsumi vel dici, quòd magis realiter Deferantur quàm phantasticè, & per illusionem, vt sic verè etiam conculcent Crucem, & verè adorent ipsum Dæmonem, & similiter verè omnia alia faciant quæ facere confitentur. Quia si verè fiunt, tendunt ad maiorem contemptum Dei, & Fidei nostræ, quam si in somnijs ea fierent, vel per imaginationem, maior enim præsumptio tollit minorem. *l. diuus. Cod. de in integ. restit. mi. & habetur per Bald. in l. siue possidetis. C. de prob.* Nonò, ratione contrariorum, quia sicut realiter, & expressè ac in præsentia personarum abrenuntiatur in Baptismo Dæmoni, & põpis eius, ergò debet dici, quòd

ipſe Dæmon velit realiter, & in præſentia perſonarum ſe adorari. Contrariorum enim eſt eadem diſciplina. *32. diſtin. c. hoſpitiolum. in fin. & inſtit. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. in princip. & per Philoſophum 9. Metaph.* † Item quia eadem ſolennitas debet interuenire in diſſoluendo quæ interuenit in ligando. Quodlibet enim debet diſſolui eo modo quo colligatum eſt. *dicit text. in leg. nihil tam naturale. ff. de reg. iur.* Decimò, per remotionem text. *in ca. Epiſcopi. 26. quæſtione 5.* qui videtur huic parti multum repugnare, non habet obſtare, quia videtur loqui in alia ſecta, quia Mulieres de quibus ibi, & credentes eis damnatur, quia ea quæ dicebant & credebant ſunt impoſsibilia, quoniam aliquid Diuinitatis aut Humanitatis extra vnum Deum arbitrabantur. Credebantque aliquam creaturam fieri poſſe, aut in aliam ſpeciem tranſmutari ab alio quàm à ſummo Creatore; quod eſt impoſsibile, *vt patet in verſ. & cum aliquid. & in verſ. quiſquis ergò.* Nam cum dicebant ſe equitare ſuper quaſdam beſtias, credebant illas beſtias fieri ab alio quàm à creatore, *vt in illo ver. quiſquis ergò.* per quem verſiculum ita videtur dici, & dicere intelligi, illas Mulieres ſic tenere, & dicere, licèt text. *in verſi. ſciendum. in princ.* referat ſimpliciter illas Mulieres dicere ſe equitare ſuper quaſdam beſtias nocturnis horis, † quia præcedentia declarantur per ſequentia, & è conuerſo ſequentia per præcedentia. *leg. qui filiabus. & leg. ſi ſeruus plurium. in principio. ff. de leg. 1.* ſed hæc ceſſant in iſtis Mulieribus, quia licèt etiam ipſæ

43

44

psæ dicant, se Portari super Hircis nocturnis horis, tamen credunt eos esse Dæmones sic transformatos. Confitentur similiter se parere Dominæ ludi, veluti Dæmoni. Sed talis assumptio formæ non est impossibilis Dæmoni, cùm etiam se transfiguret in Angelum lucis, ergò de istis non loquitur ille text. nec comprehenduntur in eo, cessante eius ratione, *l. quod dictum. ff. de pac. per gloss. & Bart. in l. 1. in ver. prudentia. ff. de leg. tuto. per Inn. in c. post translationem. in 19. col. extra de renunc. & in c. non miramur. de seruis non ord. iuncto text. in ca. de multa. de æta. & qualit. & per Inn. in c. plerique. in fin. colum. de immu. eccl.* Et ideò etiam credere, quòd tales Mulieres vadant ad Ludum in Corpore, non potest dici, q̃ taliter credentes incidant in errorem, de quo in illo text. & sic in errorem paganorum, tanq̃ credant similia illis, quæ credebant personæ, de quibus in illo text. quia similia dicuntur esse illa, in quibus est omnimoda ratio. *l. non possunt. ff. de leg. l. 3. ff. de off. præs. l. 1. C. de lib. præt. per Pet. de Anch. cons. 350. incip. In Christi nomine, in prædicta consideratione,* vel quorum qualitas est vna, *secundum Phil. 6. Metaph. quem all. Cyn. in d. l. non possunt,* & sic ille text. *in vers. & his similia.* nõ habet obstare, quia hæc non sunt similia. Cõtraria tamen sententia videtur verior. † Primò, 45 quia facta non præsumuntur, nisi probentur, *l. in bello. §. captæ. ff. de cap. & postlim. reuer. l. quicunque. ff. de public. l. consilio. §. fin. ff. de cur. fur.* sed de hoc non constat nec probatur, *vt infrà dicam.* Secundò per gloss. *in c. iuuenis. de sponsa. & in c. 1. de scrut. in clem. exiui. de verb. sign.* vbi in dubijs debet amplecti pars fauens ani-

mabus, etiam si sit durior. Sed ista secunda pars videtur magis tutior & fauens animabus, quia ea prędicata vera, remouentur homines à malis desiderijs, quæ fortè appeterentur concessa, altera parte contraria vera, *vt etiam ostendam infrà*, ergò videtur magis fauorabilis, & amplectenda. Nam & in quauis materia, in dubijs benigniora præferuntur. *ff. de regul. iur. l. semper. cum concor.* & facit, quia dicit text. *in can. vlt. 19 dist.* benigniora sunt imitatione, quæ sunt excellentiora pietate. Tertiò, per argu. à minus verisimili, quia dicere, quòd talis Delatio sit vera, & quòd tam subitò tales personæ pertranseant per tot terrarum spacia, & quòd faciant talia tam in ipso Ludo, quàm in eundo, & redeundo, quæ dicuntur facere, est longè à verisimili, ergò reputanda falsa: quia vt dicebat Auerroës, *vt refert Bal. in l. 1. C. de ser. fug.* † experimenti verorum sermonum debent concordare cum rebus sensatis, *& not. idem Bal. in tract. schisinatis, quem posuit in rub. C. si quis aliquem test. prohib. & in fin. C. de edict. diui Adr. toll. & in l. testa. C. de test.* Et propterea *in d. leg. 1.* dicit, quòd in Regno Franciæ fuit cassata quædam inquisitio, quia non poterat verificari secúdum communem opinionem fruentium intellectu, quia quod est longè à verisimili, est quędam falsitatis imago, *& bonus textus in ca. quia verisimile non est. de præsumpt. cum ibi not. & text. in l. si ita quis. in fin. ibi nemo sanus probauerit. ff. de euic. text. in l. milites. §. oportet Cod. de quæst.* & dicit Bald. *in l. testam. in penultima colu. Cod. de testam.* quòd magis creditur duobus testibus verisimilia dicentibus, quàm centum non

46

veri

verisimilia, imò, *vt not. in dicto ca. quia verisimile.* tales testes non verisimilia deponentes, sunt suspecti de falso, & non creditur eis. Quartò, ab auctoritate textus *in dicto can. nec mirum. 26. quæstione 5.* vbi videtur concludi, † quòd omnia, quæ fiunt 41
per Artem Dæmonis, siue fiant Arte Magica, siue Necromantica, siue Hydromantica, vel alia simili Arte, dicuntur phantastica, & non vera, vnde *in versi. ex his ergò* dicitur. His ergò portentis per Diabolorum fallaciam illuditur curiositas hominũ, quando appetunt id scire, quod nulla ratione conuenit eis inuestigare: subiungens *in versic. semper.* ergò Diabolus sub velamine latens prodit se, dum ea cõfingit, quæ hæreant personis, per quas fallere nititur. Ergò auctoritate illius textus videtur dicendum, quòd etiam istæ Mulieres sint illusæ: & hoc ex generalitate illius text. *l. de precio. ff. de publ. l. 1. §. & generaliter. ff. de leg. præst.* imò, & multò magis, cùm sint Mulieres, & si qui sunt homines, sunt rustici, & personæ faciles ad decipiendum. *l. cum mul. C. de donat. inter vir. & vx.* & ignorantia dicitur cunctorum errorum magistra, vnde mulieribus, & rusticis iura subueniunt. *vt notatur in l. 1. Cod. de iuris & facti ignorantia. & in l. bonorum. C. qui admitti.* Præterea omnes sunt personæ reprobatæ, & corruptæ circa Fidem, circa bonos mores, & appetentes non appetenda, ergò idem in istis, quod in illis dicitur, dici debet. *l. illud. ff. ad leg. Aquil. C. ad leg. Falc. l. final. l. à Titio. in fine. ff. de verbor. obligat. §. ideniq;. inst. quibus ex caus. ma. non poss.* † Iura 48
enim, loquentia de aliquibus personis, habent etiam

etiam locum in non expreſsis, in quibus militat eadem ratio, *vt habetur per Pan. in c. nihil. de elect. in c. fin. de reſcr. in proœ. decr. & in c tranſlato, de conſt per Doct. in l. ſi verò. §. de viro ff. ſol. mat. per gloſſ. & Doct. in clem. 1. de elect. in clem. auditor. in verſ. beneficio de reſc. in glo. in authen. vt hi, qui oblig. res. in verſ. ad curationem, & glo. in authen minoris debitor. C. qui tut da poſſunt.* Quintò per text. *in d. c. epiſcopi.* qui ſi rectè intueatur, videtur propriè emanaſſe ad tollendum hunc errorem, ſcilicet, vt non credatur talia fieri in corpore, ſed in ſpiritu tantùm, quod patet ex definitione, & recitatione eius, quia poſtquam fecit mentionem, † quòd illæ Mulieres teſtarentur, ſe equitare ſuper quaſdam beſtias nocturnis horis, & ſe multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilẽtio pertranſire, recitaueritque innumeram multitudinem hac falſa opinione deceptam, cùm arbitrarentur aliquid Diuinitatis, aut Numinis eſſe extra vnum Deum. Mandat, *vt patet in ver. quapropter*, ea omnia reputari falſa, & non à Diuino Spiritu, ſed à maligno talia phantaſmata mentibus fidelium irrogari, & reddens rationem, *in ver. ſi quidem.* quia ipſe Sathanas, qui transfigurat ſe in Angelum lucis, cùm mentem cuiuſque mulieris cœperit, & hanc per infidelitatem ſibi ſubiugauerit, illicò ſe trãsformat in diuerſarum ſpecies perſonarum atque ſimilitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in ſomnijs deludens, modò læta, modò triſtia, modò cognitas, modò incognitas perſonas oſtẽdens, per quæque deuia deducit. Subiungit poſteà, quòd hoc ſolus Spiritus patitur, & quòd infi-

49

delis

delis hoc non in animo, ſed in corpore euenire opinatur, & adducit exemplũ de Ezechiele Propheta, qui viſiones Domini in Spiritu, nõ in Corpore vidit: & quod Paulus non audet dicere, ſe raptum in Corpore, ergò vidit. & quòd venit ad determinandum non ſolùm talia fieri à ſpiritu maligno, & non Diuino, ſed etiam ea, & illis ſimilia fieri in Spiritu, & non in Corpore. Et propterea ſequitur, † quòd etiam in caſu noſtro, licèt videantur hæ Perſonæ dicere, ſe Portari à Dæmonibus ſub Hircorum forma, & ſimiliter dicant, ſe credere Dominam Ludi in Cathedra honorifico modo ſedẽtem, eſſe Dæmonem ſic transformatum, quòd tamen debet dici, hæc, & alia, quæ ſe facere confitentur, phantaſticè in ſpiritu ſibi obuenire, non autem verè, nec in corpore. Qui text. & ſi poſſet dici, quòd loquatur in alia ſecta: attamen hoc nihil eſſet, quia, & ſi illa ſecta fuiſſet diuerſa ab iſta aliquo reſpectu, vt quia dicatur, quòd fortè illæ videbantur credere, ea fieri à Diuino Spiritu, quòd non videntur credere iſtæ, cũ dicant illos Hircos, à quibus dicunt ſe Portari, eſſe Dæmones, & Dominam illam Ludi eſſe Dæmonem, non autem Perſonam Diuinam, tamen omninò videntur ſimiles in hoc; quia ita credebãt illæ, ea fieri in corpore, ſicut etiam credunt iſtæ. Et hoc ſufficit, quòd ſit ſimilitudo in caſu, de quo quæritur. *vt not. in c. cum dilecta. extra de confir. vti. vel inuti. & l. ſi creditor. ff. de operis noui nuncia.* Et propterea, cùm ille tex. non ſolùm damnet, *vt eſt dictum*, ea, *de quibus ibi*, in quantum dicebantur fieri diuinitùs, ſed

50

ſed etiam in quantum fiunt à Spiritu maligno; quia etiam in quantum fiunt à Spiritu maligno, damnat ea fieri in corpore, nec vult ea credi debere, nec credi ſic ea contingere. Certè conſequenter etiam ex eodem textu debent damnari credentes ea, quæ dicunt iſtæ eſſe vera, quia videtur ſimilia illis, de quibus ibi. Quum etiam iſtæ dicant ſe ire ad Ludum noctis tempore, & quòd ſubitò multa pertranſeant terrarum ſpacia, & quòd ibi conueniat innumera multitudo perſonarum vtriuſq; ſexus, & ꝙ multas delectationes edendo, bibẽdo, & coëundo, & alijs varijs modis
51 conſequantur. † A ſimilibus enim ad ſimilia licita eſt argumentatio. *l. non poſſunt ff. de leg. l. 2. ff. de offic. præſi. l. 1 C. de lib. præte. c. in cauſis de re iud.* & maximè vbi in lege eſt appoſita clauſula, idem in ſimilib. ſicut eſt in illo tex. *in fin. ibi, & his ſimilia, ſecundum Bal. in l. de quibus. in 2. col. ff. de leg.* vbi inquit, quòd talis lex tunc eſt etiam latiſsimè extendenda. *& habetur per Ioan. de Lig. in ca. fin. de conſt. vbi etiam d. Ant. colu. 12. & per Imol. in l. ſi verò. §. de viro. ff. ſol. mat.* & hoc etiã non obſtante, quòd adſit aliqua diſsimilitudo, *ſecundum Panorm. in c. tranſlato. de conſtit. & in ca. quemadmodum. de iureiur. per illum text. & per d. Ant. in c non debet. de conſan. & affin.* Et ſic ſtante huiuſmodi textus diſpoſitione, à qua per ſubtilitates Sophiſticas, nec argumenta licet recedere, *25 q. 2. c. inſtitutionis. 7. diſt. c. non decet. & ſeq. 19. diſtinct c. enimuerò. & ſequen. 17. quæſt. 4. ca. ſi quis. §. qui autem, cum concor.* videtur, quòd non habeant obſtare argum. contraria, quia vt dicit tex. *in ca. quidem. 24. quæſtione 3. in fin.* quicunque aliter

Scri-

Scripturam Sacrosanctam intelligit, quàm sensus Spiritus Sancti flagitat, à quo conscripta est, licèt de Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest, *& ea.quæstio. & causa.ca.hæresis.* Quibus tamen etiam sigillatim ac particulariter respondens, vt sic hæc pars, quam puto veriorem, nisi melior sententia refragetur, per responsiones particulares perstringatur, quia valet plus quod specialiter fit vel dicitur, quàm quod generaliter. *extra de hær. ca si aduersus. extra de constit. vtili vel inutili. ca. bona. 23. distinct. ca quanquam. ff. de iniur. l item apud Labeonem. §. hoc edictum. cum concor. de quibus in gloss. ibi, & per gloss. in rub. Cod. de ser. & aqua,* dico ea ex infrascriptis non obstare. † Et primò non ob- 52
stat primum, quia cùm tales personæ sint illusæ, *vt est dictum*, ergò debet dici, quòd etiam earum confessio est erronea, nec admittenda, *l. error. & l. cum post. Cod. de iuris & facti ignorant. no. in l. de ætate. §. final. ff. de interroga. actio.* confessio enim debet continere verum, & possibile, *vt per gloss. Bald. & alios, in l. 1. C. de confes. & per gloss. in ca fin. de confes. in 6. ff. ad leg. Aquil. l. inde Neratius. §. finali.* sed ista respuunt Ius, & Natura: ergò non sequitur, istæ Mulieres sic confitentur, ergò est: nam confessio longè distat ab actu, & quidquid est contra Naturam, deficit in suis principijs, ergò naturaliter est impossibile. Præterea in criminalibus regulariter non statur soli confessioni rei, *vt per Baldum & Ang. in l. 1 Cod. de confess. & dicam infrà in 2. not.* Non habet obstare, quod dicit Baldus *in dicta l. si quis non dicam rapere*, quia eius dictum procedit in hæresi, in quantum

persi-

perficitur in ſola mente ex cogitatione, quo caſu benè, vt inquit ipſe, quia cogitatio mentis, quam ſolus Deus noſcit, nõ poteſt aliter probari, quàm per confeſsionem, ideò ſtatur ſoli confeſsioni, ſed cõfeſsio, de qua in caſu noſtro, continet actũ ab extra, & minùs poſsibilem de Iure, & Natura, ac etiam minùs veriſimilem, & ideò poteſt dici, quòd licèt quo ad ea, quæ credunt, ſit ſtandum confeſsioni earum, quo ad punitionem, quia talis credulitas pendet ab animo, & voluntate, non tamen quo ad hoc, vt quia ſic ſit vel ſic fiat, ſicut
53 aſſerunt. † Non obſtat ſecundum, quia cùm hæc fiant tantummodò in Spiritu, non poteſt de eis per teſtes de viſu deponentes haberi ſcientia, & ſic nõ poteſt dici conſtare per experimenta, quia non apparentium ſiue nõn entium nulla eſt qualitas. *l.ſi.ff.pro ſuo.l.eius qui in prouincia circa fi.ff.ſi cer.pet.* Non conſtat etiam de aliquibus, qui ea realiter fieri viderint, & ſi eſſent aliqui, qui ita vellent atteſtari, crederem, quòd ſi ſubtiliter interrogarẽtur, vel nõ concludenter deponerent, quia ea de nocte fieri dicuntur, & in loco ſolitario, & præter naturam, vel potiùs, & ipſi dicerentur illuſi: Non obſtat tertium, quia talis opinio, quæ ſit de dicta confeſsione, eſt falſa, ergò argumentum, quod fit
54 de ea, eſt fallax, & nullum, † quia deſtructo conſequenti, in quo ſtat ratio antecedentis, deſtruitur etiam antecedens. *C. de fur. l. apud antiquos. ff. de publ.l.ſi ego. §.ſi partem. & per Bal. in l.conuenticula C.de epiſc.& cle.* Item quia non probat, hoc eſſe, quod ab hoc contingat abeſſe. *l.non hoc.C vnde cog l neg. nata-*

lis

les. C. de prob. cum simi. per quæ Iura potest etiam dici, quod non sequitur, Diabolus Portauit Creatorem, & aliquos alios, ergo etiam Portat has Mulieres.

Quinimò videtur posse attentari, & negari talis possibilitas: *per alle. text. in d ca. episcopi.* qui ex quo negat talem Delationem, & prædicta alia fieri in corpore, videtur consequenter negare istum actum possibilitatis, quoniam quod est possibile, est admissibile. Et tamen cùm hoc non obstante non admittat talia fieri in corpore, & negando factum, præcipiat etiam, quod nõ credatur, illud certè videtur dicẽdum ea ratione, quod sentiat, nec ista à maligno Spiritu fieri posse, nisi in Spiritu, & illusoriè. Nam si hæc possent fieri etiam in corpore, non est credendum, quòd ita simpliciter, & absolutè dixissent, talia euenire tantummodò in Spiritu, & non in Corpore: quia sicut quæ rerum natura prohibentur, nulla lege confirmata sunt. *l. vbi repugnantia. ff. de regul. iuris.* ita ea, quæ à natura conceduntur, à lege tanquam possibilia admittuntur. † Item quia loquentis virtus est distinguere, si distincta actio dari potest, quia, *vt inquit Seneca, quem refert Sali. in l. filiæ meæ. C. fami. erci.* qui bene distinguit, est proximus veritati, & indistincte loquens, reprehenditur tanquam imperfectè loquens. *gloss. in l. si vehenda. per tex ibi in §. 1. & si ff. ad l. Rho. de iac.* & ideo distinguentis opinio semper dicitur melior. *l. rogasti. ff. si cert. peta. bonus text. in l. adeò. §. cum quis. ff. de acquir. rer. dom. text. in cap. literas de rest. spol.* & ideo cùm ille text. in quo defectus prætum- 55

mi non debet, cum sit Spiritu Sancto dictante factus, non distinguat, sed præcipiat non credi ea fieri in corpore, ergò nec nos distinguere debemus. *l. 1. §. generaliter. ff. de lega. præs. l. de precio. ff. de publ. cum concor.* suadet etiam ratio, quia nõ est credendum, quòd conditores illius tex. non recordati fuerint vel de Christo, vel de alijs, qui dicuntur aliquando fuisse portati de loco ad locum: & tamen cum eis non attentis dixerint illa non fieri in corpore, & referant exẽpla Ezechielis Prophetæ, & Pauli, quorum alter vidit visiones dominii in spiritu, & alter nõ audet dicere se raptum in corpore, ergò dicendum est, quòd noluerint exempla illa de Christo, & alijs portatis de loco ad locum in aliquo considerari. Nam, & exemplis nõ
56 est iudicandũ. *l. nemo. C. de sent.* † Item quia ex his, q̃ rarò accidunt, non fit Lex, nec Regula. *ff. de reg. iur. l. ea quæ rarò. & l. iura, cum duab. ll. seq. ff. de leg. & not. per gl. in l. ex his. ff. eod.* quæ dicit, ꝙ ex eo, ꝙ Lazarus resuscitatus fuit à mortuis, non propterea debuit fieri Lex de resurgentibus à mortuis. *& facit tex. qui cõcordat in authen. vt sine prohi. mul. deb. §. quia verò. & quod habetur per B. Th. in 2. senten. dist. 11. art. 3. in corpore quæstionis, & solutio argum. & per Ray. in sua summa in tit. de Ang.* vbi dicũt, quòd etiam Antichristus habebit Angelum bonum in sua custodia, ne Lex communis immutetur propter vnum. Facit etiam, quia vt dicit gl. *in c. si enim. in verbo, à morte Domini, & in verbo ad inferna. de pœ. dist. 2. col. penul.* per mortem Dei, Diabolo est adempta potestas mundi, & relegatus est in inferno, vbi erit ligatus vsque ad tempus Anti-

chri-

christi, quo tempore tunc non soluetur à pœnis, sed à vinculis, vt exerceat vires suas in malos: & propterea vt tollatur obiectum de Christo, & q̃a fuit portatus ab ipso Diabolo, siue assumptus ex permissu eius, potest inferri, & dici, quòd si non constat de permissu Dei, quòd nullo modo possit vel debeat concedi talis Delatio. † Nam, & de Iu- 57
re dicitur quem non posse, qui sine adiuncto non potest, *vt in c. 1. de rebus Eccles. non alie.* vbi dicitur prælatum non posse alienare, quia solus sine consensu capituli non potest. Sicut etiam dicitur de minore, quia sine decreto Iudicis non potest. *Cod. de prædi. min. l. non solum. C. de administr. tuto. l. si quidem. & l. lex quæ tutores.* Posset etiam per modum obiectionis dici, si Diabolus sic potest, cur in paucis, & abiectis personis tantùm hoc facit, cùm sit indifferens, & tentator vniuersalis mundi. Et iterum, si id facit cur nõ in istis tantùm, à quib. habebimus testimoniũ fidele, & indubitatũ? cùm talium personarũ non admittatur testimonium, *vt ex illo text. in c. episcopi. & facit l. 3. de testib.* qui dicit: testium fides diligenter examinanda est, ideoq; in persona eorum explorãda erunt inprimis conditio cuiusq;, vtrum quis decurio an plebeius sit, & an honestę, & inculpatæ vitæ, an verò quis notatus, & reprehensibilis, an locuples vel egens sit, an lucri causa quid facilè admittat; an amicus vel inimicus. *& concor. tex. in c. qualiter, & quando. el. secundo. & in c. cum oporteat. de accus.* vbi fama debet habere ortũ à personis fide dignis, & honestis. Ab alijs autem facilè haberi non posset, nec verisimiliter, rationib.

ſuprà adductis in reſponſione ſecundi argumẽti.
58 † Argumentũ verò de Chriſto patitur retorquu-
rionem, ergò inefficax. *c. ſi Romana. cum gloſſ. in verb. ſuffragari. 18. diſt.* Et ſic etiam non mirũ, ſi *in d. c. epiſcopi.* dicatur, tales Delationes eſſe illuſiones, & credentes eas eſſe infideles, & illuſas. Quidquid ſit ſit de hac Dæmonis poteſtate, principalis cõcluſio videtur vera. Non ob. quartum, quia non ſequitur, Diabolus nititur adorari, ergò ét Defert tales ꝑſonas verè, & realiter ad locũ Ludi deſtinatum: vt ipſę inquiunt, vt ibi etiam realiter adoretur, cùm in domib. earũ poſsit adorari realiter, & verè, ſicut etiam multæ ex eis ſunt, q̃ dixerunt, ſe ita in domib. earũ, & tẽpore noctis adorare. Præterea nititur adorari eo modo quo põt. Nam & Saule Rege non fuit adoratus, niſi in forma imaginaria Samuelis, & ſatis eſt ei, ꝙ etiam adoretur mentaliter. Nam & Deus Omnipotẽs reſpicit ad cor. Sufficit. n. ei, ſcil. Dæmoni, hominis mentem
59 habere captiuatã, vt ſic poſsit homo decipi. † Ad quintum reſpondetur ſimiliter, ꝙ non ſequitur Deus ꝑmittit multa mala fieri, ergò permittit hanc delationem realiter fieri, quia eſt arguere ſeparatis, quod lex non admittit. *l. naturaliter. §. cõmune ff. de acquir. poſſ. l. Papinianus exuli ff. de minor. facit. non exemplo. 26. q. 1.* Tollitur etiam hæc argumentatio per ea, quæ dicta ſunt ſ̃. in reſponſione tertij argumenti. Præterea etiam eſto, ꝙ fiant hæc per illuſionem, tñ ſatis ꝑbãtur homines, quali fide & deuotione ſint erga Deum, quia non credere, aut odio habere dicta, & aſſeuerata ꝑ iſtas Mulieres

qui

quia sunt abominabilia, probatur, audientes esse deuotos, & fideles. Ad sextum apparet responsio, cùm hæc pars appareat magis rationabilis, & vera, *per no. in d. l. diem proferre*, nec in criminalib. minus creditur negantibus quàm affirmantib. *vt ibidem.*

60 Præterea illa pars habet præsumptionem iuris, imò iuris, & de iure, *vt probatur in d. c. episcopi.* ideò nõ admittit ꝓbationem in contrarium, *vt not. in auth. sed iam necesse. C. de dona. ante nup.* Item negatiua ꝓbatur etiam eo ipso quod non ꝓbatur contrarium, *per Bal. in l. 2. C. de erro. aduo. per Bart. in l iam hoc iure. ff. de per. obl.* Non ob. septimum, quia non videtur quid vrgere, propter quod possint dici hæc magis vera quàm ficta, licèt in oppositũ vrgeat, quoniam procedunt à Diabolo mendace deceptore, & qui multos nocendi modos habet, *vt in d. c. nec mirum. & 16. q. 2. c. visus.* & ideò tex. *in d. c. episcopi.* dicit, illa, de quibus ibi, & illa similia esse omninò falsa, cùm à spiritu maligno procedant. Octauò patet respõsio ex his, quæ relata sunt suprà in responsione ad quartum argumentum, quia vt ibi est dictũ, Diabolus potest facere adorari in domib. proprijs, & ibi etiam facere conculcari Crucem. Ad nonum potest responderi per id, quod solet dici, non curamus de modo, dummodò habeamus effectum, seu, quòd non refert, quomodo quid sit factum, dummodò sit factum, *vt habetur per Bart. & Doct. in l. Gallus. §. & quid si tantum. ff. de liber. & posthu.* quod maximè procedit in obligationibus spiritualibus: quia in illis non attenditur forma, *vt habetur per Panor. in ca fin. de regul.* & ideò dummodò Diabolus

habeat interitum hominis, & ſic intentum eius, debet dici, quòd non curet de modo nec de for-
61 ma. † Præterea ad ſubſtantiam Baptiſmi non requiritur præſentia perſonarum, *vt probatur in c. duū. de Baptiſmo.* inſuper nō omne deſtruitur co modo, quo colligatur. *vt not. in d.l. nihil tam naturale. ff. de reg. iur. in gl.* nec eijcitur quis à communione fidelium eo modo quo recipitur: patet quia comparatio Baptiſmi ad anathema fit; etiam aliquando faciliùs qd admittitur, quàm concedatur. *l. non ſtatim. ff. de peculio.* Argumentum ergò remaneat ſublatum, quia ad tollendum argumentum ſufficit dare inſtantiam, *1. q. 4. c. ſicut vrgeri. & per Philoſophum. 9. Ethico.* optima inſtantiarum eſt dicere quare nō ſic, *vt refert gl. in d. c. ſicut.* alias inſtantias etiam tradit gl. *in d. c. 1. extra de regulari.* Vltimò colligitur reſponſio ex narratis circa intellectum. *c. epiſcopi.* qui videtur magis amicus literæ ac rationabilior, & magis fauere animabus. quia vt dixi, ſi pars contraria eſſet vera, inuitarentur homines quodammodò ad malos appetitus, à quib. remouebūtur prædicata illa falſa. Et propter hoc fortè etiam emanauit diſpoſitio illius textus, quoniam, vt di-
62 cit tex. *in l. capienda occaſio. ff. de reg iur.* † capienda eſt occaſio, quæ præbet benignius reſponſum. *concor. text. in l. ea quæ. §. 1. ff. eodem.* quæ dicit, in re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minus iuſtum eſt quàm tutius, *& concordat l. quoties. & l. in ambiguis. eodem titul.* Poteſt etiam dici, quòd iſtæ Mulieres tribuant aliquid Diuinitatis, aut Numinis ipſi Dæmoni, nam adorant eum, vt fertur.

Ideò

Ideò credendum est, quòd etiam firmiter teneant, eum posse aliquid operari in virtute eius, quia & ipsum quoque in Dominum accipiunt. Et sic ex his reiectis argumentationibus contrarijs, attenta hac parte pro vera, multæ conclusiones eliciuntur. Prima, quòd non sit verum, quòd tales personæ portent sacratissimũ corpus Christi ad ipsum Ludum, & offerant Dæmoni, & faciant ibidem alia, quæ facere (vt dicitur) asserũt, quæ reuerentię gratia non scribenda puto, sed in processibus inquisitorum continentur. † Secunda, quòd nõ sit verum, quòd de nocte ingrediantur domos paruulorum, & eos stricent, sanguinẽ eis sugẽdo, quod etiam non videtur verisimile ea ratione, quoniam scriptum est, ꝙ Deus iustus nõ patitur quenquam iniustè nocere, *d.c. secũdum Apostolicam.* Item quia cuilibet datus est Angelus Bonus, ita ꝙ etiam existẽti in vtero matris datus est, & hoc vt resistat Angelo Malo, & sagaciter ac potenter cohibeat potestatẽ eius à nocendo, *vt per B. Th. 2. sent. dist. 12. q. 2. art. 5. in corpore quæstionis, & sol. argumenti, & per Ray in sua sum. in tit. de Ang. c. 6.* Item, quia vt dixi, potestas Dęmonis est adempta ꝑ aduentũ Saluatoris. Item ꝙa aliàs vita, & mors hominis videretur esse in potestate Dæmonis, & malarũ ꝑsonarũ medio eius, quod nõ est dicendũ. Nec habet refragari opinio hominũ, q̃ est cõmunis, q̃ est, ꝙ paruuli stricãtur, & sępè hoc expientia docẽte, qm̃ põt responderi, ꝙ non stricãtur ꝑ ingressum domorum de nocte, & modo p̃dicto, sed aliter, & alio modo. s. ꝑ Incantationẽ, & Maleficia, per ea, 63

quæ habentur *toto tit. de frig. & malef.* vel vt dicit Archiepiſcopus Flo. *in ſecunda parte ſuæ ſummæ. in titu de infidelitate. ca. 1. ver.* ſed naturaliter: oculo vtentiac infecto propter animam infectam, quod eſt etiam de mente Petri de Tarantaſia, *vt refert idem d. Archiepiſcopus*, & facit illud Virg.

Neſcio quis teneros oculus mihi faſcinat agnos.

64 † Tertia, quòd ſtet firma, & vera illa ſententia, quæ habetur in compendio Theologiæ, *quam refert, & ſequitur Archiepiſcopus Flo. in prima parte ſuæ ſum. in titul. de luxuria. c. 4. ver. quantum ad ſecundum*, quæ eſt, quòd poſtquam Diabolus tentauit homines de vitio contra naturam, & eos induxit ad peccandum, fugit abominans ex nobilitate ſuæ naturæ tale & tantum ſcelus, quæ altera parte conceſſa, confunderetur: quoniam iſtæ miſerrimæ, aſſerunt ſe ab amaſijs eorum, quos Dæmones eſſe dicunt, licèt in forma virorum, ab vtraq; parte cum membro bifurcato cognoſci. Incidenter tamen huic ſententiæ d. Archiepiſcopi videtur poſſe objici, & dici, quomodo poteſt hoc procedere, cùm Diabolus ſit tentator malorum, ac nefandiſſimus operator, & ſic quomodo ergò eſt dicendũ, quòd ſic fugiat? ſed poteſt reſponderi, quòd ideò fugit, quia videt, homines ex magno calore incenſos omninò peccaturos, vt ſic tunc fugit propter nobilitatem ſuæ naturæ, tale & tantum ſce-
65 lus, vt inquit domin. Archiepiſcopus. † Quarta, etſi fauore Fidei admittuntur ad teſtimonium conſcij & particeps criminis, *vt in ca. fidei. de hære. in 6.* quod tamen non habet locum in caſu talis

Dela-

Delationis, & aliorum quæ dicuntur fieri in dicto Ludo, cum sint tales Mulieres illusæ in eis, & deceptæ. Et propterea contra alios non faciunt Fidem nec indicium, etiam ad inquirendum: licèt aliter videatur obseruatum, & vt arbitror malè, cum dicta talium personarum procedant ab his, qui per deceptos homines alios decipere quotidie gestiunt. *25. quæst 2 c qui sine saluatore, & d c. nec mirum*, & quia hoc modo Dæmone illudente possent boni, & iusti accusari, cum Dæmon se transferat in diuersarum personarum species, & eas ostendat se immiscendo per imaginaria vasa *d.ca episcopi.* Quinta, quòd Inquisitores debent facere abiurare illam opinionem, quòd Eatur ad ipsum Ludum, & seu quòd Portentur Personæ de Loco ad Locum in Corpore, & verè, cum talis opinio sit reprobata. Quod puto notandum, licèt nouum, & non obseruetur. † Sexta, quòd 66
postquam Scientia nostra est Scientia conferens ad disputationes Theologicas, maximè vbi agitur de Executione Iustitiæ, quòd Doctores sunt vocandi, vt assistant processib. inquisitorum ac examinibus & quæstionibus. Ipsi enim sunt tractatores criminalium, & nō post perfectum processum differatur eorum vocatio, & sic obseruari debent constitutiones capituli, *vt commissa & c. fi. de hær. in 6. cum concor.* Quibus & si Deo concedente posset dici hæc quæstio absoluta, & secundum stylum Legalem, & Canonicum, & salua meliori sententia, nihilominus ad corroborationem aliquorum ex prædictis, & vt auctoritate illustris

Doctoris fulciantur, ſubijcio quinque concluſi-
ones, quæ colliguntur ex not. per Old. *in conſ. 200.*
67 alias poſteà ſuperaddendo. † Prima, quòd in hoc
crimine hæretico debent probationes eſſe luce
meridiana clariores, quia ſi in alijs criminibus
hoc requiritur, *vt C. de prob. l. ſciant, & de proc. l. qui ſen-
tentiam*, multò magis in hoc crimine, in quo ſimul
quis, & criminaliter condemnatur, & ciuiliter
punitur, & eius poſteritas propterea notatur in-
famia, ſola poſteris vita quadam lenitate relicta,
& in quo breuiter videntur concurrere omnia
cognitionum genera, *de quibus legitur. ff. de var. & ex-
traor. cog. l. cognitionum numerus.* & vbi maius pericu-
lum vertitur, ibi cautius eſt agendum. *ff. de carb. edi.
l. 1. l. addictos ſupplicio. §. ſed & ſi quis. C. & app.* & quia ſi
ex ſuſpicione quamuis vehementi nõ debet quis
condemnari, *extra de præſum. c. literas. & ff de pœ. l. ab-
ſentem*, ergò & de hoc, cum ſit tantum crimen, de-
bet ſpecialiter dici, & hoc propter pœnas quæ ſe-
quuntur, *vt eſt dictum, & probatur extra de hære. ca ver-*
68 *gentis. & c. quicunque. §. hæreticis. eo. tit. in 6.* † Secunda,
quòd licèt qui leui argumento à Fide Catholica
deuiat, hæreticus cenſendus ſit, *vt C. de hæret. l. 2.* ta-
men talem deuiationem plenè probari oportet
per indicia, & quæ indicia plenè per teſtes pro-
bari debent, *vt C. fa. erc. l. ſi vbi not. gl. in ver. indicijs.*
Tertia, quòd etiam in hoc crimine teſtis non de-
bet officium teſtis excedere, & ſic non interpre-
tari, nec iudicare, *vt C. de er. mil. ann. l. per hanc. 30. q. 5. c.
iudicantem. 3. q. 9 c. pura, & ſimplex. ff. de teſt. l. ob carmen.*
Quarta, quòd teſtes debent deponere veriſimi-
lia.

lia. *digest de test leg.ob carmen*, nec per eundem præmeditatumque sermonem, nec astutè, & malitiosè, sed legibus amica simplicitate vtentes. *digest de test.leg. 3. §. pen. & in auth. de test. §. si verò astu. col.7.* † Quinta, quod etiam infamia, quæ non habet ortum à personis non suspectis, non est attendenda. *extra de accus.ca cum oporteat, & ca. inquisitionis.hæc Old.* Quibus adduntur aliæ, & secundum ordinem. Sexta est, quòd licèt regulariter cogitatio non puniatur, si stat in meris eius terminis, vltra non progrediens, *vt l.cogitationis.ff.de pœn. ff de verb sig l.fugitiuus.& l.sæpè.in fin.eo. tit.l.inficiandi. in princ. digest. de fur. & not. in leg.si quis non dicam rapere. Codic. de episcopis & cler.per Alb.in 2. parte statut. quæstione 167. incip. quærit. & per Bald.in leg. non ideò minus enim, 6. col. versi. Sextò quæritur.Codic. de accus.* Tamen fallit in hoc crimine hæresis, quia est delictum quod sola voluntate, & in mente committitur. *cap. excommunicamus. §. credentes. de hære. secundum Bald. in dict. leg. si quis non dicam. Ioan. de An. in cap. si quis episcopus. 3. col. de hæret. & in cap. consuluit. 3. col. de vsur. & per Felyn.in tract.suo de conatu, col. 2. vers. quis casus.* † Septima, quòd licèt ex sola confessione quis damnari non possit, nisi aliter constet de delicto. *vt l.1.§. itẽ illud. & ibi Bart. ff. ad Syl. Are.in tract malef.in gl in ver. & vestẽ cœlestẽ abstulit.ver. qd si aliquis cõfitetur p Ang.in l.1. C. de conf.p Bal.in auth. sed nouo iure.C. de ser.fug. Paul.de Castr. in l. quoties. § si quis nomen.ff. de hær. inst. Fely.in c. auditis. in 16. col. extra de præscript.* Tamen in hoc crimine sola confessio sufficit, quoniam de ea aliter liquere non potest, cum solus Deus sit scrutator mentis.

69

70

secundum

secundum Bal. in d. l. si quis non dicam rapere, & sensit Felyn. vbi supra. Declaratur tamen dummodò talis confessio sit verisimilis, vel vera, *per no. per Bal. & Ang. post gl. in d. l. 1. Bald. in l. si quis in hoc. Cod. de epis. & cler. per Cæp. consi. 33. & per Alex. in consil. 116 in 4. vol.* vbi consuluit, quædam mulier fuerat confessa se dedisse venenum viro suo ad bibendum, & quòd obid mortuus erat, nihilominus, quia iudicio medicorum, tale venenum non erat efficax ad mortem, consuluit ex tali confessione non posse mulierem condemnari, *& faciunt not. per Aret. in lib. malef. in verbo, comparent inquisiti in termino defensionis. col. fi. in fin. & per Paridem, in tractatu suo syndicatus. Ca. 25. in verbo confessio.* Et propterea dicunt Doct. quòd Iudex debet inquirere de veritate confessionis, quia aliquando aliqui confessi sunt delictum, & postea reperti sunt non deliquisse, & sic ergò non debet subitò ex confessione reum condemnare, aliàs
71 poneret se in periculo. † Secundò declaratur, dummodò non sit æquiuoca, *per ea quæ habentur per Bal. in d. authen. sed nouo iure. C. de ser fug.* vbi dicit, quòd per illa verba, per quæ quis confitetur se fecisse multa furta eodem loco diuersis temporibus, quia sunt obscura, quia possunt intelligi de diuersis temporibus continuatis, non poterit condemnari tanquam commisisset plura furta, nisi in inquisitione esset dictum cum temporis interuallo, *refert & sequitur Ang. in d. tract. in gl. in verbo, & vestem cœlestem abstulit, vers. quid si quis confitetur, & per Cæpol. in cons. 77.* vbi dicit, quòd si inquisitio confessata potest interpretari in diuersos sensus, præsumitur

mitur in benigniorem partem pro confitente. *ff. de iud. l. siquis intentione ambigua, & quod no. extra de acc. c. cum dilecti. & extra de spon. ca. ex literis. & Cæpol in cons. 1. col. 2. in prin. & in consil. 24. in 10. col. ver. 12. ideò, & vlt. & faciunt quæ consuluit Rom. in cons. 455. & Alex. in consi. 183. col. 2. versi. tamen ad omne dubium tollendum. & Paul. de Cast. in consi. 374. in 2. parte nouorum*, vbi de confessione indiscreta, & quæ potest comprehendere plures eiusdem nominis. † Ex quibus infero, quòd cùm 72
licèt quædam mulier confessa esset se aliàs in iudicio abiurasse hæresim in manibus alterius inquisitoris, quòd tamen ex noua confessione, & relapsu, non poterat dici plenè relapsa, & quia vocatus ab inquisitore ad illud examen, ita dixi in contigentia facti. Adduco rationem, quoniam poterat esse, quòd abiurauerat hæresim, sed tamen non propter vehementem suspicionem sed leuem: & ideò, quia non potest quis ex abiuratione facta ex leui præsumptione damnari, vt relapsus. *c. accusatus. de hæret. in 6.* non constito ex qua præsumptione processisset talis abiuratio, dicebam, quòd non poterat ex tali confessione vti relapsa condemnari, quia debet fieri interpretatio in benigniorem partem. Concurrebat etiam, quia non apparebat de tali abiuratione, nec de persona vel nomine inquisitoris, in cuius manib. esset facta. Et ita fuit conclusum, licèt inquisitor inclinaret prima fronte in partem contrariam, & vellet eam vti relapsam condemnare. Tertiò, dummodò talis confessio sit iudicialis, & non facta in foro pœnitentiæ, *per tex. in c. si sacerdos*,

dos, cum ibi no. per Panor. extra de off. or. & per not. per Bald. in l. archigerontes. Cod de epiſc. aud. faciunt no. per Arch. in c. vtilem 22. q. 2. vbi refert Alex. Papam III. qui cum non poſſet condemnare quendam Epiſcopum qui ei reuelauerat Simoniam commiſiſſe, induxit illum Epiſcopum ſub promiſsione impunitatis, vt crimen ſuum confiteretur coram Cardinalib. quo facto, poſteà ex tali confeſsione priuauit eum: & dicit Archid. quòd fuit laudatus, quia dolum bonum commiſit. † Octaua, quòd etiam poſt
73 didicita teſtificata poſſunt in hoc crimine de nouo examinari teſtes ſuper ijſdem articulis. *ita Ang. in l. per hanc. C. de temp. app. col. 8. alle. c. fin. de hær. in 6. Dom. in c. officium. in §. verum. eo. ti. & li. Bal. in l. eos. §. ſi quid. Cod. de app. Fel. in cap. fraternitatis. col. 10. verſ. item limita in cauſa hæreſis. extra de teſt.* & hoc dummodò Iudex faciat ex mero, & puro eius officio, ſicut etiam dicitur in alijs criminibus, *vt habetur per Doct. in ca. cum clamor. extra de teſti. per tex. in l. 2. §. ſi publico. ff. de adult. ſecundum Aret. in d. c. cum clamor. Arch. & Io. And. in c. per hoc, de hær. in 6. & Io. And. in c. vt officium. eo. tit. & lib.* Quæ reſtrictio tamen videtur mirabilis, attento, quòd etiam in iſto crimine admittuntur teſtes, in quib. etiam cadit ratio ſuſpicionis, ſicut etiam ſuſpecti teſtes habētur propter timorem ſubornationis, vbi examinantur publicatis atteſtationib. Item quia vbi agitur de periculo animarum, tamen attenditur rigoroſa ſubtilitas publicationis teſtium, *vt habetur per Dom. Ant. in c. atteſtationes, col. 3. ver. obiiat. de deſpon. imp. Panor. in cap iurauit. de prob. & per Fely. in d. c fraternitatis.* ergò videretur dicendum indiſtinctè

ſtinctè teſtes ſuper ijſdē capitulis publicatis atteſtationib. poſſe examinari, & ſic etiā ad inſtātiam partis. † Nona, q̄ in hoc crimine etiā nō fit publi- 74
catio teſtiū, vbi teſtib. propter potentiā perſonarū cōtra quas inquiritur imineret graue periculū, licèt in alijs criminib. ſecus, *in c. fi. de hær. in 6. & ibi Io. And.* aſsignat rationes multas ſpecialitatis, ſed non concludunt. Decima, quòd poteſt hæreticus etiā à plurib. inquiri *d. c. per hoc. & cle. 1. eo. tit.* quod eſt cōtra regulā, *l. vbi cœptū. ff. de iud vbi etiā Ang. ita dicit, & not. Fely. in ca. ex tenore, in ver. fallit octauò extra de reſc. Bal. & Ang. in l. ſi plurib. ad fi. ff. de leg. 1.* vbi traditur *poſt Bart.* materia præuentionis. Sentētia tamē illius præualet, q̄ prius formauit inquiſitionē, licèt alius prius peruenerit ad ſententiā, quod eſt verū, *ſecundum Alex. ibi*, quando inquiſitores ſunt diuerſorum locorū, aliàs ſeruabitur quod traditur *in d. c. per hoc:* & ſic in caſu diſcordiæ recurretur ad Papā. Data autē contumacia rei in alijs criminib. etiam poterit reus cōuētus ab vtroq; iudice cōdemnari. *Ita Bar. in l. ſepulchri. ff de ſep. viol. & Bal in l. Senatuscōſulto ad fi. C. qui acc. non poſ.* Præuētio tamē procurata nō haberet p̄deſſe reo *ita Bar. & Doct. in d. §. ſi quis ante. & not. Cæp. in caut. ſua. 19.* † Vndecima, quòd occultans hæ- 75
reticū ſcienter, poteſt puniri ſicut hereticus, *ſecūdū Bal in l. 1. C. de his q̄ latro.* vbi idē de occultāte latronem. Et facit, quia vt dicit gloſſ. *rubricæ ibi*, qui occultat alienū delictū facit illud ſuū. *eſt bonus tex. in l. pen. Cod. ad leg. Iul. de vi publ.* Duodecima, quòd hæreticus, etiam poſt mortem poteſt inquiri, & damnari, *c. 2. de præſcr in 6. 24 q. 2. in ſum & c. vlt. 23. diſt.*

ca. quo-

ca. quorundam de hær. cap. si quis episcopus, & l. hæreticos, C. de hær. licèt in alijs crimin bus regulariter sit secus, *secundum Bal Saly. & Doct. in l. 2. Cod. qui testa. face. poss. per Fel. in d. c. si quis episcopus. & per Paridem in tract. suo syndica. tus. ca. 53. in verbo mortuus, & per B Th. 2.2. q. 40. c. 1.* vbi idem dicit de occisis in duello. *& faciunt quæ no. per Io. And. in c. in fidei. de hære. in 6.* vbi dicit, quòd licèt cõcilium posit damnare Papam viuentem de hæresi. *40. dist. c. si Papa. ad fi.* tamen Papa erit iudex cõpetens caulæ sui prædecessoris, si accusetur de
76 hoc crimine. *24. q 1. c. admittantur.* † Decimatertia, quòd bona hæreticorum tanquam publicata ipso facto capiuntur. *c. 2. de præscri. in 6. & habetur in ca. vergentis. de hær. & faciunt quæ not. Bar. in l. eius qui delatorem. ff. de iu. fisc.* quod procedit etiam lapso quinquennio, quicquid dixerit Bar. *in l. 2. C. de apo secundum Pan. vbi Fely. in c. cum nobis. extra de præscr. & per Doct. in d. ca. 2 vbi est tex.* & dicit Panor. quòd licèt dictum Bar. posit procedere in turib. Fisci vel Principis, habita distinctione inter bona Fisco incorporata, & bona delata nondum incorporata, vt sic in bonis nondum incorporatis sufficiat præscriptio quinque annorum. *vt d. l. 2.* tamen respectu Ecclesiarum inferiorum requiritur præscriptio 40. annorum: respectu verò Ecclesiæ Romanæ 100. annorum: *vt ibi latiùs per eum.* † Decimaquarta,
77 quòd hæretico denegatur audientia, etiam in multùm fauorabilibus, ita quòd nec spoliatus petens vt restituatur, auditur, nec si dat illum à quo fuit percussus, quia clericus, quod est excõmunicatus. *Do. in c. in nomine Domini 23. dist. Roma in l.*

§. fin.

§. *sublata. ff ad Treb. Fel. in c. ad abolendam. de hære. c. in eo ver. si verò quasi. in fi. de sent. excom. Car. in cle. vt Romani §. cæterùm. de ele. & Fel. in c. absolutionis eod. tit. de sentent. excom.* Et ampliatur, quia nedum ipse non auditur, sed nec etiam alius aduocando pro eo. *c. si aduersus. de hære.* Quod tamen dicit Fel. ibi verum, nisi esset dubium de hoc, quia obiecta non saperent hæresim manifestam: *all. Old. cons. suo 220.* vbi ita dicit se defendisse quendam, quia obiecta non sapiebant hæresim manifestam, & possunt adduci quæ not. per Doct. *in tract. malefi. in gloss. in verbo, Andream auxiliatorem. vers. si autem diceret statutum. in additio. & per Alb. in 3. parte statutorũ. quæst. 32. quæ incip. ipse Gandinus. in rub. de bannitis. vers. item pone.* † vbi dicunt, quòd illa opi- 78
nio, quæ est, quòd possit aduocari pro bannito, est æquior, quia officium allegandi est publicæ vtilitatis, *vt ff. & C. de postu. ff. de procu. l. seruum quoque. §. publicè.* ergò quis aduocando pœnam non meretur. Et dicit Old. quòd ipse existens Romæ pro dominis Vicecomitibus, qui damnati fuerant de hæresi per Io. Papam 22. & iniustè, petijt processus annullari, quia non est fauere hæreticis, qui coram superiore defendit; & dicit etiam obtinuisse Pergami. Et possunt adduci quæ not. per Bartol. *in l. si confessus. ff. de cust. & exhi. reo.* vbi dicit, quòd Iudex Secularis, cui per inquisitionem fuit traditus condemnatus, & quòd non vult inquisitionem facere, *de quo etiam per eundem in l. magistratib. ff. de iurisd. omn iud. vbi etiam alij Docto & per Inno. in c. pastoralis. col. fin. extra de off. deleg. & in c. cùm in iure peritus. eod. tit.* vbi dicit, quòd Iudex Secularis, quando sic

videt condemnationem iniuſtam, non debet illam exequi, ſed debet ad ſuperiorem reſcribere. *Refert, & ſequitur do. Ioan. Puteus in dict. leg. magiſtratibus.* & adducit rationem, quia & ipſemet Iudex qui tulit ſententiam, ſi poſteà ex aliquo accidenti ſibi videretur iniuſta, quamuis tranſiuiſſet in rem iudicatam, haberet neceſſe ſuperſedere, & ad Principem reſcribere. *leg. 1. §. ſi quis vltrò. &*
79 *§ ſeq. digeſt. de quæſt.* † Decimaquinta, quòd licèt in caſu dubio Iudex cognoſcat regulariter an ſua ſit Iuriſdictio. *leg. ſi quis ex aliena. digeſt. de iud.* tamen Inquiſitores qui ſe non intromittunt niſi in his quæ ſapiunt hæreſim manifeſtè, *vt ca. accuſatus. §. ſanè. de hær. in 6.* non poſſunt cognoſcere an ſua ſit iuriſdictio, *ſecundum gloſſ. in dict. §. ſanè, facit in ſimi. text. in ca. cæterum. de iudic.* vbi negata qualitate Iuriſdictionem tribuente, Iudex non cognoſcit de iuriſdictione, nec *per no. in ca. 1. de off. deleg. in 6.* ſtaretur aſſertioni ipſorum Inquiſitorum, ſi ad fundandam eorum iuriſdictionem dicerent notoriè ſapere crimen hæreticum. *& dicit Fed. de Sen. in conſi. 157. in vlt. reſponſione*, quòd nec hanc probationem manifeſti poſſunt Inquiſitores recipere in forma probationis, quia non eſt adhuc iudex, licèt in forma inſtructionis, & informationis extraiudicialis, & ex mero eius officio ſic. Et faciunt quæ habentur per Aret. *in ca. quoniam contra. in 2. col. extra de prob. vbi alleg. Spec. in titul. de inquiſitione. §. nunc tractemus. verſi. hoc autem notandum. & Pan. in ca. cum oporteat. de accuſ.* vbi dicit,
80 † quòd Iudici procedenti per inquiſitionem,

&

& dicenti se informatum de fama, non statur, si est iudex delegatus, si verò est ordinarius, sic, nisi appelletur. Et hanc conclusionem etiam sequitur, & tenet Felynus *in cap. si clericus. de foro competen. post Domi. ibi.* quidquid dicit Panormitanus *ibi*, vbi dicit, quòd licèt Inquisitores non possunt cognoscere an sapiat hæresim, tamen si velint cognoscere, an sapiat manifestè, sic, quod etiam tenuit idem Pan. *in ca. 1. de sort.* quem tamen non alleg. Fel. *ibi*, & ita dicit Panor. se intelligere text. *in c. 1. & fin. de off. delegat. in 6.* quæ iura videntur contrariari decisioni gloss. *in dict. §. sanè. & in c. 1. de off. deleg.* vbi etiam tenet idem: cum quo etiam videtur tenere idem Fel. sibi contrarius *in ca. super literis. 21. col. vers. fallit decimò. extra de rescrip.* Are. tamen *in dict. ca. quoniam contra.* videtur tenere primam opinionem, quam simpliciter refert. Et ad hoc etiam videnda sunt pulchra not. per Are. *in cons. suo 165. in 6. col. ver. & sequitur*, vbi latissimè concludit, † quòd debet prius constare de qua- 81
litate notorij, antequam Iudex ipsius notorij ratione possit procedere, & quod non creditur Iudici asserenti ipsum notorium, licèt ei credatur ad formandam inquisitionem de fama præcedente, quia talis assertio est leuis præiudicij, quod non est assertio notorij, *vt ibi latissimè per eum*, dicentem etiam, quòd ad probationem notorij debent recipi testes parte citata. Videnda etiam sunt no. per gloss. *in dict. ca 1. de off. deleg.* quæ declarant, quomodo accipiatur manifestum. Et de quibus, præterquā in prædictis casib. cognoscāt

inquisitores. *not. per Aret. in consil. 83. vbi refert Bal. & Io. Mod.* & dicit, quòd cognoscunt etiam de alio crimine ex hæresi oriente, & pulchrè per Old. *in cons. 35. quod incipit, in fine art.* vbi dicit, quòd non cognoscunt de his, quæ tendunt tantummodò ad contemptum, vel opprobrium fidei, vt est crucifigere animal, *de quo etiam per Cald. in ti de Iudæis. consi. 2. & consi. 11.* vbi idem dicit, de pertinentibus ad ignominiam Dei, quia de illis non cognoscit, *vt habetur per Bet. de Anc. cons. 12. aliàs 15. incip spiritualiter. Fel. in ca. postulasti. de Iudæis.* Decimasexta, quòd licèt *gl. in d. §. sanè. in ver. saperent*, dicat, † quòd licet Dæmones inuocare, & ab eis responsa exposcere, dicatur sapere hæresim manifestè. *26. q. 4. c. igitur diuinationes:* tamen hoc non est indistinctè verum, quia, vt dicit Old. *in cons. suo 210.* cum actus morales resultant ex fine intento, quoniam actus, & voluntas distinguunt maleficia. *ff. ad l. Cor. de sicar. l. diuus, & ff. de fur l. verum.* Multùm refert, vtrum inuocentur Dæmonia, & eorum responsa exposcantur ad sciendum futura, an verò ad id, quod conuenit ipsi Dæmoni, vt est ad tentandum pudicitiam mulieris, vel similia. Quia primo casu licèt saperent hæresim manifestè, *vt inquit illa gl.* quia attribuitur creaturæ id, quod venit attribuendum Creatori, iuxta illud Esaiæ 40. ca. Annunciate quæ futura sunt, & scimus quòd Dij estis vos: secundo tamen casu, si id fit per modum Imperij, & non adorationis, fit feudum: & mortale pactum, secùs, *quod etiam tenet Ioa. An. in rub. extra de sort. in addit. Spe. & Pan. in c. 1. eo. tit. de quo etiam per And. Sic. in cons. 55. inci. In nomine Iesu, casu*

82

est

est talis, quidam pro inueniendo furto, vel sciendo aliqua secreta, accipiunt phialam cum aqua cõmuni in pe. col. in 1. vol. vbi etiam per eum latè per totum illud consilium: an & quando Sortilegium, vel Diuinationes dicantur sapere hæresim manifestam, ita quòd talia facientes vel procurantes possint puniri per inquisitorem. † Decimaseptima *secundum Oldr. vbi suprà* quòd etiam his quæ non sunt formaliter hęretica, licèt hæresim sapiant, detrahendum est propter muliebrem simplicitatem. *C. de iu. & fact. ign. l. 1 de iure del. l. vlt. §. vlt. & de his qui sibi ascr. int. l. pen.* & eo modo propter furorem, etiam si prouenit ex mulieris amore, quoniam scriptum est, quòd nihil furore amoris est vehementius. *in auth. qui. mo. na. eff. legit. §. illud quoq3.* & quia dicit Philosophus *7. Eth.* coire enim & concupiscentiæ Venereorum: & quædam talium manifestè corpus transmutãt, quibusdam autem insanias faciunt. Nam quocunque in crimine furioso parcitur. *ff. ad l. Cor. de sica. l. infans*, & hoc etiam in crim. læ. maiest. Quod videtur notandum, etiam propter muliebrem, & rusticanam simplicitatem, quia etiam eis subuenitur propter eorum ignorantiam, *vt est dictum suprà. ff. de iur. & fac. ign. l. 3. & C. qui admitti. l. iuris ignorantiam. in l. si quis id, quod. ff. de iurisd. om. iud. per Bar. & Doc.* vbi plenè, an error iuris naturalis excuset à dolo vero, & maximè propter ætatem, vel sexum muliebrem, & an à præsumpto, concludentes primo casu, quòd non, secundo verò casu, sic, *& habetur per Alex. cons. suo 103. in 1. vol.* vbi idem dicit de rustico, & milite. *& per Cæp. cons. 21. col. 7. & cons. 24. col. 2. & per* 87

Bald. in l. error. Cod. de iuris, & facti ign. & faciunt quæ habentur per Bald. in rub. C. de summa Trin. & fide Catho. vbi dicit, idiotas, & rusticos excusari, si errant in aliquo articulo Fidei, dummodò habeant Fidem implicitam, quia credũt quòd sancta credit Mater Ecclesia, nec pertinaciter errorem suum de-
84 fendũt. † Decimaoctaua, quòd indistinctè in hoc crimine possunt compelli testes ad testificãdum, *vt per Pan. in c. dilectorum. extra de testibus cog.* licèt in alijs criminibus sint opiniones. Decimanona, quòd in hoc crimine statur vltimo dicto testis, licèt primò dixerit aliquem esse innocentem, & sic contrarium eius, quod vltimò dixit, licèt vtrunque dictum sit iudiciale. *cap. accusatus. §. licèt. de hær. in 6.* licèt in alijs criminibus stetur primo dicto, *vt per Mod. de vtroque in ca. cum in tua. extra de testib.* Vigesima, quòd in hoc crimine potest committi, examinatio testium alteri. *ca. inter officiorum. §. verò. de hær. in 6.* in alijs verò criminibus, secùs *per Abb. in ca. cum causam. de test.* Vigesimaprima, quòd admittuntur testes, excommunicati & socij criminis. *ca. in Fidei de hær. in 6.* cum limitatione & seu declaratione tamen, de qua ibi, videlicet, dummodò ex verisimilibus coniecturis, & ex numero testium aut personarum tam deponentium quàm eorum contra quos deponitur, qualitatem ac alijs circumstantijs sic testificantes falsa non dicere præsumantur. Ob quod ergò fit, vt debeat dici, quòd personis de quibus suprà, non sit credendum, cum sint illusæ, & rationi-
85 bus prætactis. † Vigesimasecunda, quòd etiam crimen

crimen ſapiens ſpeciem hæreſis, vt eſt iurare per membra Chriſti pudibunda, etiam per laſciuiam, & ebrietatem, eſt punibile, licèt non tantùm, ſicut quando iurat indurato animo. *ſecundum Bald. in l. accuſationem colum. 3. qui accuſa. non poſ. C.* vbi etiam dicit, quòd non eſt veniæ locus, cum Maieſtas Diuina tam deteſtabiliter vili penditur, *vt C. ſi quis Imper. maled. l. 1.* & quòd Epiſcopus, ſi vult, non poteſt facere pacem de tali maledictione Dei. *per not. 23. q. 6. c. vt pridem, in gloſ. arg ff. quod vi aut clam. l. prohibere. §. planè ff. de pac. leg contra iuris. ff. mand. l. ſi hominem. de verb. oblig. l qui Romæ. §. Callimachus. C. de epiſc. & cler. l ſi quis genus.* Prælatus enim ſuam, & non Eccleſiæ, iniuriam poteſt remittere, *vt not. 23. q. 4. c. inter querelas, & c. ſi is. in gl. & c. ſi. illic. Concordant no. per eundem in l 1 C. de rap. virg.* vbi de raptu monialis non poteſt fieri concordia, quia principaliter Deus eſt offenſus, in tantùm, quòd nec Papa poteſt remittere talem offenſam quo ad mundum. Et faciunt quæ not. per Bartol. *in ſuo conſil 167. incip. Quòd miniſter fratrum de pœnitentia & Ioann. de Ana. in c. 2. in 14. colum. extra de maled* vbi dicunt † quòd in ſtatuto de pace habita cum 86
offenſo, non comprehenditur qui blaſphemat Deum, niſi agat pœnitentiam, quia offenſus eſt Deus. *habetur per Fel in c. de his, in 2. colu. verſ fallit primò. extra de accuſ.* Quæ multum ſunt noranda pro Iudicibus, qui modico ære accepto indulgent blaſphemantibus, & blaſphemias audire diſſimulant, & peſsimè; quia *vt dicit text. in c. non-*

nullis, extra de iudæ. dissimulare non debemus opprobrium eius qui probra nostra deleuit. Et dicit Paris de Puteo, *in tractatu suo syndicatus, in ca. an potestas. colu. 2,* quòd blasphemanti Deum nulla detensio competit. Quod dictum tamen videtur intelligendum cum distinctione, an procedat ex calore iracundiæ, vel non, & an talis calor procedat ex iusta causa, & sit calor maximus, vt quia fuit prouocatus, aut ex iniusta causa puta ex ludo, *per not. per Pano. in c. 2. de maledictis.* Et ita arbitror intelligenda esse not. per Alex. *in cons. 15. in 3. parte, & Fel. in c. auditis. in antep. col. circa fi. extra de præsc.* vbi dicunt, quòd licuit blasphemanti prouocato se in consequenti corrigere, quia in illo casu, ille non dabat operam rei illicitæ; sed secùs videretur dicendum, vbi quis blasphemaret, puta in ludo vel aliter, ex opera illicita, quia talis correctio non videretur excusabilis, cum calor iracundiæ tunc non excusset. *per Panorm. vbi suprà. videnda tamen sunt etiam quæ dicam in ver. vl. pro nunc.* †

87 Vigesimatertia, licèt regulariter dolus præponderet culpæ, tamen in hæresi commissa etiam lubrico ignorantiæ, propter nobilitatẽ subiecti culpa præponderat dolo commisso in alio crimine, puta in hæretico, quia est delictum grauius quàm sit homicidium. Nam hæreticus ponit os in cœlum, & blasphemat Deum, vnde propter nobilitatem eius quem offendit, est grauius. *ita Bald. qui alleg. Angel. in l. 1. in 11. colu. ad fin. C. qui accus. non pos.* Quod dictum tamen puto intelligendum secundum not. per Old. *in consil. 210. & relatum suprà in 16. concl.* videlicet, nisi in non sapienti-

pientibus hæresim non manifestè, quia ex lubrico ignorantiæ eis detrahitur.† Vigesimaquarta, quòd in hoc crimine ex sola suspicione procedi- 88
tur ad inquisitionem, quamuis diffamatio non procedat, quæ in alijs criminibus debet præcedere. *secundum Dom. Ant. Innoc. & Doct. in c. cum oporteat. de accus. vbi etiam Are. col. 7. per tex. in cap. officium. de hær. in 6.* quod etiam licet. *Spec. in tit. de inquisitione. §. 1. ver. verum. & in addi. Ang. in lib. malef. in gl. in verbo, hæc est quædam inquisitio per Doct.* Quinimò secundum Bald. *in cons. 79. in c. regula iuris. in 3. vol.* in hoc crimine etiam ex sola suspicione habente ortum ex coniecturis proxima veris, vt ex confessione socij criminis potest procedi ad torturam, licèt in alijs criminibus infamia, & indicia debeant præcedere. *ff. de quæst. l. maritus.* & confessio socij criminis non probet aliqualiter, nec etiam alias probationes coadiuuet, præterquam ad inquirendum, quia talis est infamis facinorosus, vilis persona, & suspecta, vnde ei non creditur. *l. fi. C. de accus.* poterit tamen, *secundū eum ibidem,* reus se purgare, *per no. in c. at si clerici. extra de iu.* dicens, quòd etiam inquisito debent dari capitula, & dicta testium, *extra de simon. capit. licèt Hely. & capit. qualiter, & quando, el. 2. §. debet, de accusat.* nisi fortè hoc fiat per subterfugia, & contra facti notorietatem, & publicè interfit potiùs ad pœnam procedere, quàm differre. *Cod. de fer. l. prouinciarum. aliàs incipit, præsides.*† Et dicit, quòd coniec- 89
turæ sufficientes in hoc crimine committuntur arbitrio iudicis. *per not. per Barto. in l. fi. ff. de quæstio.* & quòd conuersatio cum hæretico est magna præ-

ſumptio: quia mores formantur à coniuncto. c. *de cohort. l. ſi cohortalis. libr. 12. ff. de re milit. l. non omnes. §. à barbaris. extra de præſump. capit. literas.* Nam quis bonus vel malus præſumitur propter patrem. Item ex conuerſatione. Item ex magiſtro, quem quis habet bonum, vel malum. *2. quæſt. 7. c. peruenit ad nos. 28. q. 1. can. ſæpè. de ædil. edic. l. ædiles. §. Pedius.* vbi gloſſ. all. illud Sapientis: Cum bonis ambula. Vigeſimaquinta, quòd in redeunte ab hæreſi requiritur ſcriptura. *c. ſaluberrimum. 1. quæſt. 7. not. glo. in capit. 2. de cenſ. in 6.* licèt regulariter ad probationem actus non requiratur ſcriptura; *vt in illa gloſſ. quæ enumerat*
90 *alios caſus ſpeciales.* † Vltimò pro nunc, quia dixi *ſuprà in 7. concl.* quòd confeſsio non debet eſſe æquiuoca, aliàs fieret interpretatio pro reo, *adde not. per Fely. in c. auditis. col. ant. ver. limita ſecundò. extra de præſcript.* vbi dicit, quòd imò fauore animæ ad ſalutem, & in foro conſcientiæ, ſemper fienda interpretatio in deteriorem partem, *per not. per Pet. de Anch. in conſilio 179. incip. prima facie, cum multis aliis concord. Et adducit Hoſt. in ſumma de Iudæ. §. & in quib. ad finem.* vbi refert Hoſt. quòd ſi aliqua verba aliquo modo eſſent excuſabilia, quòd tamen debent potiùs capi in malam partem, ſi ſunt prolata à malo homine. Et ita dicit ſe feciſſe condemnare quendam Iudæum in quingentis ſolidis regalium, qui cùm redderet coram eo computum, & leuaſſet manum verſus crucem, dicens, mallem eſſe ſuſpenſus ſicut ille, qui ibi pendet, quàm reddere ampliùs computũ coram vobis, & ſe excuſaret, quod intellexerat de quodam latrone ſuſpenſo in furca, qui pende-

bat

bat versus Septentrionem sicut Crucifixus, tamen dicit Hosti. quòd de malo verbo & de malo homine nō debet præsumi, nisi malum, ideò, &c. vt etiam cæteris imponeretur terror, interpretatus fuit illa verba in malum:

Ad laudem Iesu Dei.

Amen.

FINIS.

FRANCOFVRTI,
APVD MARTINVM LECH-
LERVM, IMPENSIS HÆREDVM
Christiani Egenolphi, Barbaræ, D.
Ioannis Cnipij, & Mariæ, Pauli
Steinmeyers, viduarum.

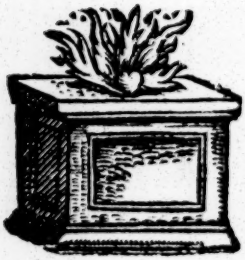

M. D. XCII.